Matei Vişniec

Negustorul de începuturi de roman

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Matei Vişniec

NEGUSTORUL DE ÎNCEPUTURI DE ROMAN

roman caleidoscop

CARTEA ROMÂNEASCĂ
2013

www.cartearomaneasca.ro

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ

Bucureşti, Calea Victoriei nr. 133, sect. I

ISBN ePub: 978-973-46-4122-2

ISBN PDF: 978-973-46-4123-9

ISBN print: 978-973-23-3036-4

Coperta: Radu Răileanu

Foto copertă: © Andra Bădulescu

elefant.ro

MATEI VIŞNIEC – născut pe 29 ianuarie 1956 în Bucovina, la Rădăuți – oraş fabulos, tăiat în două (inclusiv cimitirul) de o cale ferată care reprezintă pentru autor axa de simetrie a universului, dar care acum este invadată de bălării şi se scufundă în mlaştina indiferenței. Debut în 1972 cu poezie în revista *Luceafărul* şi apoi în volum în 1980 cu culegerea *La noapte va ninge* (Editura Albatros). Studii de filozofie şi istorie la Bucureşti, unde s-a lăsat însă aspirat de literatură şi a devenit foarte activ în sînul generației '80. Membru fondator al Cenaclului de luni. A crezut în rezistența culturală şi în capacitatea literaturii de a demola totalitarismul, prostia şi răutatea. Mai crede şi astăzi că teatrul, poezia şi romanul pot atenua spălarea pe creier operată de societatea de consum, de mode, de industria de divertisment şi de noile tehnologii care însingurează omul. Din 1987 trăieşte la Paris, unde lucrează ca jurnalist la Radio France Internationale. Într-un fel sau altul, numele său a figurat pe afişe teatrale în peste 30 de țări. După 1989 a redevenit activ în România prin piesele sale de teatru, jucate pe toate scenele din țară, şi prin cărțile sale (teatru, roman, poezie).

1.

— Prima frază a unui roman trebuie să conțină ceva din energia unui strigăt inconştient care provoacă o avalanşă... Trebuie să fie o scînteie care declanşează o reacție în lanț... Iată din ce motiv prima frază nu este niciodată una inocentă. Ea conține în sine, în germene, întreaga poveste, întregul conflict. Prima frază este ca un embrion doldora de posibilități, ca un spermatozoid norocos, dacă îmi permiteți această comparație... Ha, ha...

Ascultam aceste cuvinte oarecum din politețe, dar de fapt eram aspirat de alte gînduri. Avusesem, în timpul nopții, un vis bizar, aproape un coşmar: mă visasem întocmind o listă cu marile probleme ale umanității (crize, războaie, epidemii, catastrofe), dar nu reuşeam să stabilesc o justă ierarhie între ele şi atunci le mutam mereu de pe un loc pe altul, problema numărul unu trecea pe locul patru, cea de pe locul cinci pe locul doi, şi aşa mai departe. Apoi, în cursul dimineții, primisem un telefon de la Bucureşti, un confrate scriitor îmi cerea să semnez o petiție pentru salvarea Casei Monteoru. Toate acestea îmi dăduseră o stare ciudată, de desprindere de realitate. În prelungirea acestor nelinişti mă perturbase şi ploaia violentă de la prînz, cu arbori desfigurați pe Champs-Elysées, o ploaie vizibil trimisă de un destin potrivnic, doritor să-mi perturbe ziua cînd urma să mi se înmîneze un prețios premiu literar.

— Primele cuvinte ale unui roman sunt precum strigătul unui matelot care scrutează oceanul din nacela catargului şi la un moment dat anunță că la orizont se vede pămîntul... Ştiu că s-ar putea să vi se pară puțin patetice, chiar groteşti, aceste asertiuni. Şi totuşi, dacă le veți acorda puțină atenție, veți vedea cît sunt de juste... Un bun început de roman ori este un declic metafizic, ori nu este nimic.

Oare cine mi-l prezentase pe acel om? Cum de se lipise el de mine, acolo, în acea grădină secretă unde pînă la urmă ceremonia de decernare a unor premii minore avusese loc sub un soare destul de generos, apărut dintre nori în ultima clipă? Peluzele, tufele de trandafiri, aleile din pietriş mărunt erau încă îmbibate de apă, dar nimeni nu părea intimidat de acel univers încă umed şi răcoros. Ieşiți parcă din chiar cărțile premiate acolo, toți acei scriitori şi critici, directori de reviste şi agenți literari mi se păreau

mai degrabă nişte personaje. Îi priveam de altfel cu stupefacție cum profitau din plin de acel *garden party*, cum se mişcau frenetic, cum alergau de la o masă cu bunătăți la alta, de la specialitățile japoneze la cele magrebine, de la piramida de fructe la platourile cu dulciuri, dar mai ales cum profitau de şampania oferită fără restricții şi cum schimbau între ei fraze şi cuvinte codate, acompaniate de gesturi şi priviri pline şi ele de semnificații şi mesaje subtile.

Eu însumi aveam un pahar cu şampanie în mînă şi mă forțam să zîmbesc ori de cîte ori cineva se apropia de mine să-mi spună cît de mult meritasem să beneficiez şi eu, în sfîrşit, de atenția juriului. Sigur, nu era vorba de un premiu important, nu figuram chiar pe primele locuri ale listei, dar făcusem totuşi un pas important spre mai multă *vizibilitate.*

— Un deget care apasă pe trăgaci, iată ce înseamnă de fapt o primă frază reuşită, intensă. Un *adevărat* început de roman este izbucnirea unui incendiu interior... Nu uitați însă că există uneori şi prime fraze sinucigaşe... Imaginați-vă un început de roman de mare forță, dar care are traiectoria unui bumerang. Ce face ea atunci? Ei bine, revine la un moment dat şi vă izbeşte în plină figură. Dar ştiți şi dumneavoastră că un autor, un scriitor autentic, cînd începe să scrie îşi asumă anumite riscuri... Inclusiv acela de a sfîrşi sub dărîmăturile construcției sale...

Omul care îmi debita aceste cuvinte parcă nu avea chip, trăsăturile sale tremurau în fața mea şi nu reuşeam să le fixez. Pentru moment el era mai mult o voce. Mi se adresa însă numai mie, ori răsuna în urechile tuturor celor adunați acolo, în jur de două sute de ființe atinse iremediabil de virusul literaturii? Atenția mea era fragmentată în două sute de mici direcții pentru că acei oameni mă interesau, făceau parte dintr-o anumită cremă artistică pariziană, erau absolut toți mai *inițiați* decît mine („inițiați în ce?” „în tot”) şi se *expuneau* în acel univers umed cu infinit mai multă naturalețe decît o făceam eu.

Dacă aş fi putut să-mi adun gîndurile într-un singur fascicol i-aş fi spus următoarele *vocii* lipite de timpanul meu: nu *vezi* că marea mea problemă, acum, este mîna dreaptă? cu mîna stîngă s-a rezolvat, în ea țin paharul cu şampanie, dar mîna dreaptă nu-şi găseşte nicio utilitate, niciun sprijin, niciun sens, nu reuşesc să-i imprim nicio atitudine naturală.

— Aş putea să vă vorbesc mai pe larg despre toate acestea, dacă ne găsim ceva timp.

— Sigur. Timpul nu este o problemă.

— În orice caz, prima frază a unui roman trebuie să fie un fel de locomotivă capabilă să tragă după ea tot şirul ulterior de cuvinte, de fraze, de pagini şi de capitole, tot cortegiul de caractere şi toată înlănțuirea de întîmplări şi de metafore. („A, *bonjour* şi felicitări, să ştiți că tocmai vă citesc.") Prima frază este o explozie de fapt... („Bravo. De fapt, la ce editor sunteți?") Deşi uneori această explozie poate fi şi întîrziată. Oricum, mai devreme sau mai tîrziu ea trebuie să dea naştere unei lumi. Puțini autori sunt conştienți de natura specială a acestei prime fraze, de faptul că ea are funcția unui veritabil *Big-Bang*...

Mulțumiți de ei înşişi, avizi să fie văzuți, toți eroii acelui spectacol social şi literar se agitau fără încetare. Grupuri de cîte trei, patru, cinci persoane se constituiau cu o rapiditate browniană şi tot atît de repede se destrămau întrucît fiecare participant la joc dorea să trăiască experiența cît mai multor combinații posibile.

Întotdeauna am fost un bun observator al lumii, un observator atent şi răbdător. Dacă ar fi ca la sfîrşitul vieții mele să mi se dea un premiu, el ar trebui să fie unul pentru conştiinciozitatea cu care m-am uitat la *tot* şi în primul rînd la oameni. Da, ei, oamenii mi s-au părut în primul rînd demni de a fi *savurați*, fie ei pietoni anonimi sau cunoştințe, fie ei celebrități sau mărunți actori ai ritualurilor urbane. Oamenii cu contradicțiile lor interne, vizibile sau invizibile, conştiente sau inconştiente, au fost pasiunea mea. Baletul uman de pe străzi, din gări, din marile magazine, din piețe şi din toate locurile susceptibile să atragă mai mult de o persoană mi s-a părut întotdeauna un spectacol de mare forță, comic prin dimensiunea neprevăzutului, tragic prin inutilitatea sa, poetic prin dezordinea sa.

— Puțini scriitori ştiu însă că aceste prime fraze esențiale pot fi şi achiziționate, încheie omul cu trăsături tremurînde. Iată de fapt ceea ce voiam să vă spun. Agenția noastră *procură* începuturi de roman de mai bine de trei sute de ani. Vă las o carte de vizită, cine ştie, într-o bună zi poate ne vom revedea... Şi felicitări pentru premiu...

Negustorul de începuturi de roman dispăru lăsîndu-mă într-o stare de confort interior. Ceva benefic pentru echilibrul meu se întîmplase în momentul plecării sale: mîna mea dreaptă îşi găsise un sens, strîngeam în ea cartea de vizită a unui necunoscut.

2.

Domnul Busbib este singurul om din imobil care ştie că sunt scriitor. Cum de şi-a dat seama de acest lucru rămîne pentru mine un mister, dar îi admir capacitatea intuitivă. În orice caz, este limpede că domnul Busbib ştie despre mine mai multe lucruri decît ştiu eu despre el.

La Paris există un clan al „gardienilor de imobile” de origine portugheză. Şi domnul Busbib vorbeşte cu un uşor accent străin, dar n-am îndrăznit niciodată să-l întreb dacă este sau nu portughez. Nici el de altfel nu m-a chestionat în privința originilor mele. Deseori însă m-am întrebat cum de şi-a dat seama care este adevărata mea profesie. Probabil din cauza programului meu destul de dezordonat. Cînd un om nu are nicio oră fixă de respectat, nici pentru plecarea la un eventual loc de muncă, nici pentru făcut cumpărături, nici pentru ieşit la plimbare sau pentru alte activități zilnice, cînd cineva nu corespunde niciuneia dintre tipologiile umane ale unui imobil sau ale unui cartier, şi mai ales atunci cînd stă de vorbă îndelung numai cu el însuşi în fața unor ceşti de cafea în toate cafenelele din cartier, atunci acel cineva nu poate fi decît scriitor. Sigur, mai sunt şi scrisorile pe care în imobil le distribuie de fapt domnul Busbib. Şi cum numeroase edituri mi-au refuzat pînă acum manuscrisele, iar unele mi-au fost trimise înapoi, domnul Busbib a tras cu siguranță *anumite* concluzii.

N-aş spune că mă simt spionat de gardian, dar nici nu mă simt total relaxat în prezența lui. Oare îi par *suspect* acestui om atît de blajin şi de serviabil? Sau poate din mine, de pe fața mea, din modul meu de a fi emană nişte semnale de alarmă ?

— Pot să vă ajut cu ceva? mă întreabă din cînd în cînd domnul Busbib.

Eu îi mulțumesc, îi surîd şi îi spun „nu, *merci*” dar întrebarea sa mi se pare *total* ambiguă. Să mă ajute la *ce*? Deşi pare inocentă, întrebarea domnului Busbib conține o mică provocare, un scenariu. E ca şi cum domnul Busbib ar dori să facă parte ceva mai *intens* din viața mea. Ori eu sunt deja devorat de multă vreme de imixtiunea altora în ființa mea intimă.

De multă vreme însă nu mai țin cont de întrebările bizare pe care mi le pune gardianul. De exemplu aceasta: „Mereu văd o ferestruică deschisă la mansardă. O fi fereastra de la baie? *Intenționat* o lăsați deschisă?”. Ce să

înțelegi din aceste fraze? Că gardienii de imobil de origine portugheză sunt contorsionați pe dinăuntru? Nu-i răspund ca să nu-i deschid *ferestre* spre viața mea.

Atîta vreme cît mă aflu în fața computerului şi scriu, am impresia că viața mea îmi aparține integral. Nu o împart decît cu ecranul devenit un fel de oglindă abisală a ființei mele şi cu tastatura pe care îmi alunecă degetele. De cînd am învățat să scriu după metoda oarbă, adică fără să mă uit la taste, existența mea a devenit un fel de pîlnie: mă scurg direct din creierul meu pe ecran. De ani de zile nu mai scriu pentru ceilalți, scriu doar pentru mine, pentru senzația de uluire resimțită în fața acestui spectacol: ceea ce iese din creierul meu mă fascinează atît de mult încît mă obligă să scriu aproape fără încetare.

Dar sunt şi momente cînd mă rup de ecrane şi merg în bucătărie să-mi prepar un ceai verde, sau ies pe balcon ca să hrănesc porumbeii, sau cobor în oaza verde din mijlocul complexului de blocuri şi mă ocup de mica mea parcelă de legume. În astfel de momente de pauză se întîmplă însă un alt fenomen: viața mea începe să nu-mi mai aparțină. Ea se dizlocă şi se fărămițează în gesturile mele şi în obiectele atinse sau văzute de mine. Ciudat sentiment că mă *presar* în jurul meu, că las fărîme din mine în tot ce observ, în tot ce mut dintr-un loc în altul.

— V-am văzut ieri cu săpăliga. Ce semănați anul acesta?

Ei bine, nu, domnule Busbib, nu vreau să ştiți ce voi planta anul acesta pe mica mea parcelă de pamînt de patru metri pătrați. Opțiunile mele în ceea ce priveşte legumele sunt pe cît de secrete pe atît de savante. În fiecare an plantez cîte trei specii complementare, care se agreează între ele şi îşi împart fără conflicte subterane sevele naturii. Anul trecut am avut salată, ridichi şi roşii. Anul acesta am să pun ceapă, conopidă şi pătrunjel. Nu vreau să dezvolt prea mult teoria mea privind coabitarea ideală a zarzavaturilor, dar între ceapă, conopidă şi pătrunjel există o fraternitate demnă de lozinca preferată a Revoluției Franceze... Iar faptul că în plin Paris, la numai cîțiva paşi de Manufactura regală de pe bulevardul Gobelins sau de Grădina Botanică, în mijlocul unei configurații de blocuri modeste poate fi creată o grădină de legume înconjurată de trandafiri, mi se pare un început de revoluție ecologică, poate semnul unei treziri civice din delirul globalizării. Absolut niciun ghid turistic nu indică această oază unde în jur de treizeci de parizieni îşi cultivă fantasmele vegetale, reconstituind cu

parcelele lor lipite unele de altele un fel de falanster demn de viziunile unor utopişti precum Saint-Simon sau Charles Fourier.

Da, în faţa computerului şi în grădina mea de legume pariziană mă simt apărat. Cînd ies însă la diverse cumpărături, cînd intru în librării sau mă aşez pe o terasă ca să beau o cafea, începe să crească în mine un sentiment de *risipire* şi uneori el devine de-a dreptul dezastruos. Iată-mă: avansez pe stradă cu o teribilă angoasă în suflet întrucît din mine cad bucăţi de viaţă. Unele sunt foarte mici, chiar minuscule, doar nişte firimituri...

Chiar din primul moment, cînd deschid uşa şi ies pe palier, simt aproape cum mă *înjumătăţesc* întrucît o bună parte din mine rămîne sub formă de cuvinte în memoria computerului. Chem liftul, dar evit să mă privesc în oglindă: nu înţeleg de ce trebuie să las în această cutie fără ieşire la mare o parte din imaginea mea. Tragedia începe însă jos, în holul blocului, în momentul cînd mă intersectez inevitabil cu gardianul sau cu diverşi locatari, şi în clipa cînd deschid cutia poştală. Sute, mii de fărîme din mine ţîşnesc în jurul meu purtate de cuvintele pe care le pronunţ şi de avalanşa de gesturi care le însoţesc. Las urme din mine în privirile celorlaţi, pe balustrade şi pe trepte, pe clanţe şi pe butoane, dar mai ales în toate aceste fraze repetitive... „bună ziua”, „a trecut deja poştaşul?”, „cam friguţ astăzi”, „au trecut şi pe la dumneavoastră cei de la deratizare?” „la revedere”...

Nu ştiu dacă aveţi în minte imaginea acelor comete care avansează dezintegrîndu-se... Nucleul central, extrem de luminos, continuă să alerge, să strălucească, pare încă intact dar de fapt în urma sa se etalează, pe milioane de kilometri, fiinţa cometei, miliarde de particule detaşate de fapt din inima ei, din entitatea ei... O dîră gigantică rămîne în urma miraculosului obiect cosmic, o explozie de particule de toate dimensiunile. Nu, este limpede, niciunul din gesturile noastre fizice nu rămîne nepedepsit. Cînd ieşiţi dimineaţa şi luaţi autobuzul sau metroul ca să ajungeţi la birou, o parte din dumneavoastră rămîne aşternută pe traseu, răspîndită pe umerii şi în pupilele sutelor de oameni întîlniţi pe drum. O extraordinară operaţiune de polenizare socială are loc în timpul deplasării, minusculi subatomi din existenţa dumneavoastră se agaţă de alte fiinţe sau obiecte mişcătoare, încep să călătorească împreună cu ele şi să se împrăştie în univers. Să nu vă mire, deci, că uneori ajungeţi epuizat la birou sau că seara, întors acasă, sunteţi deja mort. Orice ieşire din sinea dumneavoastră, din cocoloşul protector al patului sau al livingului, îi permite lumii exterioare să vă ciugulească

voluptuos, să vă devore cu ferocitate, să vă macereze şi să vă expedieze sub formă de aşchii şi stropi, de fărîme şi imagini, de sunete şi mirosuri, în mii şi sute de mii de direcții.

Iată de ce vă spun: fiți prudenți la fiecare mişcare. Şi mai ales nu vă deschideți decît în fața unor ființe complementare.

3.

Mult prețuite domn,

Am auzit că m-ați căutat. Din păcate nu sunt în Franța în acest moment şi nici nu voi reveni mai devreme de luna ianuarie anul viitor. Dialogul nostru poate începe însă chiar şi în aceste condiții.

Cum ați putut constata, telefonul meu fix nu este înzestrat cu robot, sau cu un repondeur, *cum le place unora să spună. Ați mai observat probabil, în momentul cînd mi-ați examinat cu ceva mai mare atenție cartea de vizită, că pe ea nu figurează niciun număr de mobil şi nicio adresă de* e-mail. *Ei da, evit să mă las înghițit de această fatalitate a urgenței inventată de modernitate. Pur şi simplu nu doresc să pot fi găsit la telefon în orice moment al zilei şi nici să mi se trimită mesaje electronice lipsite de curtoazie. Nimic din ceea ce vor să-mi spună ființele aflate pe acest corp cosmic numit Terra nu este de fapt urgent – iată principiul meu. Invenția telefonului mobil, a mesageriei electronice, precum şi a altor sisteme de interconexiune rapidă a dus de fapt la distrugerea unui gen literar extrem de drag mie – genul epistolar. Cîteva secole de* operă epistolară *au fost măturate astfel cu brutalitate din educația tinerilor şi a contemporanilor noştri. Ori, eu mă opun acestei crime. Iată din ce motiv prefer să scriu scrisori de tip tradițional şi nu răspund decît dacă mi se scrie în acelaşi fel, pe coli de hîrtie A4, de mînă şi în mod imperativ* cu stiloul. *Pixul mi se pare o insultă.*

Să revenim însă la motivul pentru care m-ați căutat. Fără îndoială, ați fost intrigat de ceea ce v-am spus la serata de decernare a premiilor literare de toamnă, cu două săptămîni în urmă. Profit din nou pentru a vă felicita pentru distincția *obținută: Premiul de Proză Scurtă al librarilor independenți din departamentului Île-de-France. Totuşi, totuşi, este un semn de recunoaştere din partea breslei. Nu fiți trist, nu vă mai repetați în gînd că de fapt nu a fost decît un premiu printre celelalte, că nu ați fost decît un laureat printre alți treizeci, într-o după-amiază ploioasă, în care n-ați avut nici măcar destul timp pentru a vă rosti* speech-*ul de mulțumire. Din această cauză erați refugiat, probabil, în acel colț de grădină, adică acolo unde v-am abordat, dezamăgit de ridicolul situației. Vă mărturisesc*

de altfel că întreaga ceremonie de premiere a fost ridicolă. Erați cocoțați acolo, pe estrada din fundul grădinii, în jur de 30 de inşi mai mult sau mai puțin nerăbdători să scape de penibilul situației. Fiecare aveați dreptul la trei minute de speech *după decernarea premiului respectiv, numai că din cauza ploii Preşedintele Societății Oamenilor de Litere a fost obligat să accelereze operațiunea. Aşa se face că după primii trei sau patru laureați care şi-au rostit discursurile în întregime, următorii s-au văzut* amputați. *Al cincilea şi al şaselea au avut dreptul la doar două minute, al optulea şi al nouălea la doar un minut şi jumătate, al zecelea şi al unsprezecelea la doar un minut... Iar apoi a urmat o accelerare ca în filmele cu Charlie Chaplin, treizeci de secunde pe cap de laureat, ba chiar mai puțin, o singură frază pentru ultimii trei sau patru fericiți deținători de glorie... Iar cînd v-a venit rîndul să faceți şi dumneavoastră un pas în față, Preşedintele Juriului v-a cerut probabil să vă rezumați la un simplu „mulțumesc”. Personal am apreciat enorm decizia dumneavoastră de a da pur şi simplu din cap în semn de recunoştință, ceea ce a permis apoi mulțimii adăpostite sub umbrele să se repeadă spre bufetele amenajate în diverse puncte ale grădinii, moment cînd s-a oprit şi ploaia de altfel.*

Iertați-mă dacă evocarea mea pare puțin malițioasă, sunt şi eu, în felul meu, un observator al lumii, dar mai mult decît atît sunt un negustor de începuturi de roman care îşi selectează cu grijă clienții.

Cu aleasă prețuire.

Guy Courtois

4.

Nu este uşor să ai un frate mai mare considerat de toată lumea drept un geniu. Imaginaţi-vă această situaţie: abia deschizi ochii după naştere şi prima frază absorbită de creierul tău conţine cuvîntul Victor. „Să vezi că va semăna cu Victor”.

Victor este şi primul cuvînt pe care l-am pronunţat mai tîrziu. Pentru mai toţi copiii prima emisie sonoră coerentă vizează relaţia afectivă cu mama sau cu tata. Pentru mine primul cuvînt esenţial a fost Victor. Cînd mă năşteam eu, Victor avea şase ani, era deja genial şi intra în clasa întîi. Învăţase să citească spontan şi lua şi ore de engleză. Etapa grădiniţei o depăşise cu brio lăsînd amintirea unui copil supradotat, iar vecinii îl lăudau pentru politeţea şi *maturitatea* sa.

Cum vă spun, nu este uşor să fii proaspăt ieşit din pîntecele mamei şi să primeşti botezul focului existenţial prin compararea neîncetată cu fratele tău. „Ah, Victor n-a plîns nici măcar o secundă cînd era bebeluş.” „Victor a făcut mai repede la oliţă.” „Victor a învăţat mai repede să vorbească.” „Victor a învăţat mai repede să meargă.” „Victor a învăţat mai repede să citească.”

Prima parte a vieţii mele a fost o continuă oglindire în existenţa lui Victor, fratele meu mai mare, fratele meu mai vînjos, fratele meu mai puţin bolnăvicios, fratele meu mai vesel, fratele meu mai deştept, fratele meu mai glumeţ, fratele meu mai generos... Să nu credeţi însă că pe fondul acestui bombardament comparativ subconştientul meu ar fi dezvoltat vreo aversiune faţă de Victor. Nici pomeneală. Orice aplicare a teoriei freudiene se prăbuşeşte în faţa cazului meu. Nicio secundă nu mi s-a dezvoltat în adîncul sufletului vreo reacţie de respingere sau, Doamne fereşte, de ură faţă de fratele meu mai mare. Nu, dimpotrivă, toată viaţa l-am admirat sincer pe Victor. M-am simţit apărat şi protejat de existenţa lui. El a fost pentru mine ca un fel de imensă umbrelă. Ştiam de la vîrsta de cîteva luni că puteam să contez pe Victor. De altfel Victor, la rîndul său, s-a purtat cu mine ca un veritabil *frate paternalist.* Din clipa cînd m-am născut Victor şi-a asumat cu seriozitate o nouă misiune: aceea de a veghea asupra mea.

Ceva mai greu mi-a fost doar atunci cînd am înțeles că toate hainele pe care le purtam aparținuseră de fapt lui Victor. Ca şi toate jucăriile cu care mă jucam. Cum Victor fusese un copil exemplar, el nu-şi tocise niciodată pantofii şi nu-şi murdărise şi nici zdrențuise hăinuțele. Tot ceea ce mi se oferea, deci, ca îmbrăcăminte, de la chiloței pînă la paltonaş, de la cămăşuță pînă la căciuliță, fusese deja purtat într-o manieră *responsabilă* de Victor, aşa că obiectele păreau nou-nouțe. Imposibil să nu-l apreciezi, deci, pe Victor pentru enorma economie adusă în casă, mai ales că tata, ca funcționar la poştă, nu avea un salariu foarte mare, iar mama era casnică deşi mai cîştiga cîte un ban cu maşina de cusut.

Întreaga noastră familie a început apoi, cînd Victor a împlinit 16 sau 17 ani, să graviteze în jurul acestui frate al meu mai mare dotat cu o autoritate naturală incontestabilă. De la vîrsta de 14 ani Victor era deja capabil să abordeze orice subiect cu adulții. Victor citea presa, urmărea jurnalele televizate şi avea opinii politice. Victor era capabil să analizeze critic un film, să-şi argumenteze punctul de vedere, să-i contrazică pe adulți fără să-i irite, să fie senin chiar şi cînd pronunța enormități... Iar în fața adulților care erau în mod evident mai culți şi mai pregătiți decît el, Victor se remarca prin punerea unor întrebări *extrem* de inteligente. De altfel Victor a fost întotdeauna lăudat şi pentru uriaşa lui capacitate de a fi participativ şi sclipitor cînd asculta ceea ce spuneau alții.

Cînd mi-am început anii de şcoală primară, fotografia lui Victor figura deja pe panourile cu cei mai străluciți elevi din istoria stabilimentului. Din prima zi, învățătoarea mi-a pus această întrebare, care urma după aceea să se repete timp de ani şi ani de zile: „tu eşti fratele mai mic al lui Victor?”. Nu a fost profesor să nu-mi fi pus ulterior, din prima zi de şcoală, pînă la sfîrşitul liceului, această întrebare. În general eram scrutat cu atenție şi evaluat cu o oarecare neîncredere. Era ca şi cum, în mintea lor, profesorii respectivi încercau să suprapună imaginea mea peste una mai veche, lăsată acolo de întîlnirea lor cu Victor. Ori, în mod vizibil, această suprapunere se realiza în defavoarea mea. Imaginea mea, simțeam imediat acest lucru, nu era la fel de pregnantă, la fel de spectaculoasă, la fel de strălucitoare în raport cu amprenta gravată în memoria acestor adulți de fratele meu Victor. De altfel, ori de cîte ori simțeam că în mintea lor începea operațiunea de suprapunere, de căutare a punctelor comune între mine şi Victor, eu îmi fixam instinctiv privirile în pămînt şi rămîneam cu capul aplecat, cu umerii chiar uşor gîrboviți, conştient de fapt că nu eram la înălțime.

Fără să fi fost un elev rău, nu m-am ridicat însă niciodată la nivelul lui Victor. Iar atunci cînd îi surprindeam totuşi pe profesori cu temele mele sau cu răspunsurile mele bune, eram felicitat tot în numele lui Victor, uneori cu fraza „la tema asta te-a ajutat puţin şi *fratele*, nu-i aşa?”. În general, la acest tip de semireproş eu nu îndrăzneam să spun „nu, nu-i adevărat”, întrucît întreaga noastră familie era îndatorată lui Victor. Nu ştiu cum se constituise această certitudine difuză, dar toţi vedeam în existenţa lui Victor un dar divin, o formă de generozitate din partea naturii, un cadou al destinului. Toată familia noastră, altfel spus bunicii, cei trei unchi şi cele patru mătuşi, ca şi nenumăraţii verişori, împărtăşeau acelaşi sentiment: şi anume că Victor venise pe lume cu o *misiune*. Iată de ce existenţa întregului nostru clan dobîndea un sens superior: toţi eram făcuţi să-l ajutăm, să-l susţinem, să-l împingem înainte pe Victor.

Cînd Victor şi-a publicat primele poezii în revista şcolii, noi toţi am fost convinşi că va deveni un mare scriitor. Cînd a început să cîştige primele concursuri şcolare de matematică a devenit evident că Victor urma să devină un mare savant. Problema este însă că Victor era bun şi la sport, mai ales la handbal, unde eleganţa mişcărilor sale devenise principalul spectacol săptămînal al multora dintre colegele sale. „Astea îl mănîncă din ochi pe Victor”, spunea deseori mama şi avea grijă să-i strecoare lui Victor în buzunare cîte un fir roşu de aţă, ca nu cumva să-l deoache cineva pe fiul ei preferat...

Un moment de extremă tensiune s-a instalat în toate sufletele noastre, ale celor care eram sateliţii lui Victor, cînd fratele meu mai mare a trebuit totuşi să-şi aleagă o facultate. Victor nu putea să opteze pentru *orice*, studiile sale superioare trebuiau să fie pe măsura capacităţilor sale, a aurei sale. Victor era atît de bun la toate încît ar fi putut studia orice, reuşi în orice domeniu... Arhitectura, avocatura, medicina... De cîte ori nu s-au pronunţat, la masă, în prezenţa, dar şi în absenţa lui Victor, aceste cuvinte magice! În privinţa viitoarelor studii pe care urma să le facă Victor toată lumea a avut dreptul să-şi dea cu părerea, şi bunicii şi unchii şi mătuşile şi verişorii şi chiar şi vecinii. *Cercetare...* Iată un alt cuvînt care, de la vîrsta de 12 ani, mi s-a înfipt ca un cui în creier. Fratele meu mai mare era făcut să fie cercetător, cel puţin aşa pretindea sora mai mare a mamei. Cînd auzeam acest cuvînt, *cercetător*, îl şi vedeam pe Victor, nu ştiu de ce, îmbrăcat ca Sherlock Holmes, cu o lupă într-o mînă şi cu un baston în cealaltă, traversînd oraşe şi sate, reliefuri şi spaţii stelare, în căutarea absolutului.

Pînă la urmă tot Victor şi-a găsit însă un domeniu pe măsura capacităților sale, dar mai ales de natură să ne uluiască pe toți. „Am decis, voi face cibernetică” a spus într-o zi Victor, fără emfază, dar nu fără o uşoară satisfacție, ştiind că toată familia va rămîne profund surprinsă. În fața cuvîntului *cibernetică* toți membrii clanului nostru au căzut de altfel pe spate.

Buf.

5.

Trei zile am stat la coadă
la cabinetul de întîmplări
ca să verific dacă întîlnirea mea cu Domnişoara Ri
fusese sau nu prevăzută

NU, verdictul a fost clar
aproape toți cei o mie de funcționari însărcinați
cu gestiunea întîmplărilor din viața mea
au spus NU

unul singur a spus totuşi NU DEŞI
iar un altul a spus NU DAR

toți sunt nişte funcționari imbecili şi neatenți, acesta este
    adevărul
toată ziua beau cafele, fumează şi scrutează
    superficial
traiectoriile ființelor din mine
ieşirile mele în univers, spaimele şi gesturile mele
    bruşte
sunteți plătiți de stat absolut pe degeaba
    le-am spus
din moment ce Domnişoara Ri nu era prevăzută
    în viața mea
ce caută ea în poem la mine?

6.

Mult prețuite domn.

Vă scriu cu o mare tristețe întrucît mi-a murit un prieten, un om de numele căruia se leagă amintirea unor clipe extrem de plăcute, aş spune chiar extatice, petrecute într-o anumită cafenea din Viena. A murit Leopold Hawelka, poate vă spune ceva acest nume, Hawelka, *este o celebră cafenea vieneză. Tot atît de celebră precum* Les deux Magots *de la Paris,* Caffe Greco *de la Roma, cafeneaua* Odéon *de la Zürich sau cafeneaua* Louvre *de la Praga. În aceste clipe, cînd vă scriu, sunt chiar în cafeneaua* Hawelka *de altfel, am în față un mic expresso sau un* Kleiner Schwarzer *cum i se mai spune pe aici, şi simt un enorm nod în gît. În cafeneaua aceasta am avut, în ultimii treizeci de ani, multe întîlniri cu cîțiva dintre cei mai buni scriitori ai Europei, mai ales cu cei care au acceptat într-un fel sau altul serviciile noastre. Ştiu că ați călătorit mult în viața dumneavoastră, că v-ați vînturat de colo-colo prin lume, că ați trăit un an la Londra şi mai bine de doi ani în Japonia. Ştiu că v-ați încercat norocul la Hollywood şi că ați trăit o vreme în California, vă cunosc şi pasiunea pentru Mediterana şi pentru Balcani, v-am citit rîndurile exaltate scrise după sejurul de la Teheran, dar nu ştiu dacă ați avut vreodată timp să savurați şi şarmul spațiului german. Ați încercat vreodată să învățați limba germană? „Eternitatea este făcută ca să învăț eu limba germană", spunea Mark Twain. Ce elogiu adus acestei limbi fără de care speculația filozofică ar fi fost infinit mai săracă! Ceva mai răutăcios a fost Carol al V-lea căruia îi este atribuită această frază: „Lui Dumnezeu îi vorbesc în spaniolă, femeilor le vorbesc în italiană, bărbaților le vorbesc în franceză, iar calului meu îi vorbesc în germană".*

De fapt nu ştiu de ce vă spun toate aceste lucruri, ca să-mi dezmorțesc probabil puțin fruntea şi să uit de moartea prietenului meu Leopold Hawelka. Dacă în acest moment ați intra în cafenea, m-ați vedea singur la ultima masă din stînga barului, plasată strategic chiar în colț. Sunt aşezat pe o canapeluță cu dungi, iar deasupra mea tronează un imens ceas rotund placat pe un fel de suport de lemn hexagonal. Ceea ce mi-a plăcut întotdeauna în această cafenea a fost de altfel lemnul: aproape totul este din lemn, cu excepția unor plăci rotunde de marmură etalate pe unele mese.

Pereții sunt lambrisați cu lemn, podeaua este din lemn, plafonul este din lemn, scaunele sunt din lemn... Lemnul conferă un fel de simplitate, de sinceritate acestui loc în care nimic nu este sofisticat, nimic nu este luxos şi unde simți totuşi că unicitatea devine un lux. Hawelka *este cafeneaua în care ai impresia că nu s-a schimbat nimic de cel puțin patru sau cinci decenii, de altfel plafonul de lemn s-a coşcovit puțin, uneori chiar ai impresia că unele dintre casetoanele sale s-ar putea desprinde dintr-un moment în altul şi să-ți cadă în cap.*

Dar, repet, nu ştiu de ce m-am apucat să vă descriu cafeneaua. Nodul meu din gît (sau din gînd?) s-a mai înmuiat puțin întrucît am cerut între timp să-mi fie adus un pahar cu vin fiert. De fapt, voiam să vă spun că în această cafenea, acum foarte mulți ani, i-a fost şoptită la ureche o frază lui Elias Canetti. Ştiți cum începe celebrul său eseu Masele şi puterea*? Probabil că ştiți, dar v-o reamintesc: „Nimic nu-l sperie pe om mai mult decît contactul cu necunoscutul”.*

Vă urez inspirație dacă scrieți în acest moment.

G.C.

7.

Cartea de vizită lăsată de omul care îmi vorbise în grădina Societății Oamenilor de Litere avusese de ce să mă intrige.

Guy Courtois
începuturi de roman
pasajul Verdeau 75009 Paris
(lîngă Librăria Verdeau)

Numele era destul de banal, deşi vehicula o anume aluzie la ideea de *curtoazie* şi suna oarecum ca o promisiune. Ceea ce provoca perplexitate însă era informația plasată imediat sub nume: *începuturi de roman.* Pe marea majoritate a cărților de vizită acest spațiu este de obicei rezervat unei informații clare: *scriitor, director general, consul onorific, medic specialist în radiologie şi imagistică medicală, masaj cu rendez-vous etc...* Sigur, fiecare ins scrie ce vrea pe cartea lui de vizită, îşi poate marca funcția sau specialitatea, aspirația sau *hobby*-ul. Pe cîte cărți de vizită n-am citit formule de genul *foto/video*, sau *coordonator proiecte*, sau pur şi simplu *preşedinte.*

Guy Courtois părea să se recomande ca avînd o legătură cu zona romanescă, mai precis cu începuturile de roman, păstrînd însă o totală ambiguitate în această privință. Era el un specialist în *începuturi de roman*? Dar în ce sens? Studia *începuturile de roman* din punct vedere literar, din punct de vedere psihologic, din punct de vedere comercial?

Tot atît de ambiguă era şi adresa: pasajul Verdeau 75009 Paris. Sigur, un bun cunoscător al Parisului localizează imediat zona, arondismentul 9 fiind cel al marilor bulevarde care se înlănțuiesc de la Opera Garnier pînă la Piața Republicii. În Evul Mediu pe acest traseu se afla un tronson din zidurile de incintă ale Parisului. Debarasat de ele pe la sfîrşitul secolului al XVII-lea, Oraşul Luminilor a respirat uşurat şi şi-a creat o nouă arie de promenadă şi de delir colectiv... Cînd teatrele de vodevil şi de frisoane sîngeroase s-au înmulțit în zonă, uneia dintre aceste artere, *Boulevard du Temple*, i s-a spus *Bulevardul Crimei.* Şi nu pentru că s-ar fi comis vreo

crimă abominabilă pe trotuarele, în cafenelele sau restaurantele sale, ci pentru că pe scenele acelor teatre bulevardiere se murea copios în fiecare seară, uneori cu litri întregi de *sînge* împroşcat pe scenă, pe costume şi pe decoruri. Din toată această pagină de nebunie, din tradiția carnavalurilor şi a bătăliilor cu conffeti, din toată această industrie populară a plăcerii au mai rămas astăzi puține urme, printre care *pasajele.* Strîmte, uneori sinuoase, acoperite cu adevărate dantelării de sticlă şi vitralii, ascunse pentru privirea turistului neatent, pasajele amintesc de perioada *La Belle Époque* şi sunt adevărate călătorii în timp. Pasajul Verdeau este poate cel mai autentic dintre toate, găzduind cu discreție tot felul de mici galerii de artă, de anticariate, de minuscule restaurante şi de librării cu aer prăfuit. Dalele de marmură tocite purtînd parcă amprenta a milioane de paşi, firmele scrise cu vechi caractere de litere, felinarele şi vitrinele doldora de curiozități, toate acestea şi alte detalii nesfîrşite sunt mesajele unui secol epuizat, fragmente dintr-o memorie sfărîmată.

Cînd am ajuns însă în fața librăriei Verdeau am descoperit că nicăieri nu era marcat numele lui Guy Courtois. Iar lîngă librărie nu se afla nimic, altfel spus nu se învecina cu nicio uşă, cu nicio intrare pe care să scrie GUY COURTOIS. Nu, librăria era înghesuită între un cabinet de filatelie preistorică şi un studiou fotografic de modă veche. N-am avut de ales decît să intru în librărie şi să întreb dacă există vreun domn Guy Courtois al cărui domiciliu sau birou se află pe undeva prin preajmă.

— Domnul Guy Courtois primeşte, într-adevăr, corespondență la noi, îmi explică un bătrînel excesiv de amabil, cu ochi mici şi curioşi. Chelia personajului rima perfect cu abajurul sferic al lămpii aşezate pe masa la care citea.

Ca urmare a tăcerii mele, bătrînelul îşi reluă lectura, deloc jenat de prezența mea în imediata sa apropiere. Omulețul era, pesemne, obişnuit cu acest ritual: cînd i se vorbea ridica privirile din carte, cînd interlocutorul tăcea nu pierdea timpul şi plonja din nou în plăcerea lecturii.

Cum eu păream însă total interlocat, incapabil să-mi adun gîndurile, bătrînelul excesiv de amabil decise să-mi mai acorde zece secunde din timpul său prețios.

— Dacă vreți să-i scrieți, aşezați-vă acolo.

Mîna sa tremurîndă îmi indică o mică masă lăcuită stil Ludovic al XV-lea, pe care se aflau: un teanc de foi albe, o călimară cu cerneală, un tampon

cu sugativă şi o colecție de tocuri cu peniță, cum nu mai folosisem din copilărie, de la orele de caligrafie.

În definitiv de ce nu, mi-am spus, îi voi scrie cîteva cuvinte acestui domn Guy Courtois dispărut în mod destul de nepoliticos în natură.

— Doriți cumva o cafea? mă întrebă din nou bătrînelul excesiv de politicos, sacrificînd alte cinci secunde din viața sa şi întrerupîndu-se din nou din pasionata sa lectură. Fără să-mi aştepte răspunsul el îmi indică, pe unul din rafturile din preajma mesei, o veche cafetieră din argint înconjurată de şase ceşti din porțelan de Sèvres. Nu ştiu de ce, dar cafetiera înconjurată de ceşti mi-a evocat imaginea unei reuniuni literare secrete şi foarte intime: era ca şi cum cafetiera, ca un *guru* incontestabil, ar fi povestit ceva unor ascultători curioşi, aşezați pe mici taburete în jurul autorității narative centrale.

— Atenție că e fierbinte, mai spuse bătrînelul, de data aceasta fără să-şi ridice privirile din carte.

Dacă povestea pe care o citea n-ar fi fost atît de palpitantă, probabil că mi-a fi explicat cu răbdare şi cu un surîs superior în ce constă superioritatea cafetierelor din argint. Numai ele au această uluitoare capacitate de a păstra timp de ore şi ore cafeaua caldă, practic la o temperatură constantă. Ceea ce niciun alt tip de cafetieră nu poate face, cu excepția celor electrice (dar din păcate mereu conectate la priză, ceea ce este o veritabilă oroare, întrucît o cafea bună trebuie făcută întotdeauna *la foc*).

Cum mintea mea începuse să capteze deja ceea ce bătrînelul excesiv de amabil ar fi vrut să-mi spună, acesta din urmă preferă să tacă pentru a-şi continua lectura. Mie nu-mi trecu prin minte să-l întreb ce citea, ar fi fost poate chiar nepoliticos. Privirile mele reținură însă, de pe cartea sa deschisă, numele unui personaj: X. Pentru moment însă creierul meu nu fu capabil să prelucreze acea informație. Mult mai tîrziu mi-am dat seama că acel om, în acel moment şi în prezența mea, nu putea să citească decît o singură carte, iar aceasta era chiar propria mea carte, mai precis acea culegere de proză scurtă recompensată, în urmă cu trei zile, cu stupidul Premiu pentru Proză Scurtă al Librarilor Independenți din Departamentul Île-de-France.

8.

Cum să fac să nu o iau în brațe
cînd o văd trecînd prin univers?

îmi fac o listă:
de pus mereu în buzunar un trotuar de rezervă, cînd o văd
că se apropie de mine scot trotuarul şi trec pe partea cealaltă

mă prefac neatent, întorc capul spre zid, mă zidesc în el
trec prin zid

sau:
mă întorc brusc şi o iau la fugă înapoi, toată lumea va înțelege,
(am uitat ceva esențial, undeva, cu zece douăzeci treizeci
de ani în urmă, fug înapoi spre copilărie)

sau, şi mai bine, cînd o văd că se apropie de mine
îmi ridic brațele, le transform în aripi, descopăr brusc
că sunt capabil să zbor, la revedere, Domnişoară
nu mai sunt obligat să mor dacă nu vă iau în brațe

sau, şi mai bine, nu mă mai nasc, nu mai scriu nimic
nici măcar acest poem nu mai există

nu, nu pot să-i fac asta, ea trăieşte cu un poem pe zi
mai bine mă prefac în poem
se va parfuma cu mine, se va lipi de mine la micul dejun
mă va citi poate de mai multe ori...

9.

Nu, nu-mi amintesc să mă fi jucat vreodată cu fratele meu mai mare. Diferența dintre noi nu permitea acest lucru. Şi nu este vorba doar de diferența de vîrstă, ci mai mult de diferența de temperament. Cînd am început eu să cresc şi să ajung la vîrsta jocurilor, Victor nu mai avea timp pentru *prostii.*

Sigur, am amintirea unor plimbări făcute doar cu el sau împreună cu toată familia, chiar şi a unor vacanțe la munte şi pe malul mării. Victor însă nu avea o atitudine ludică față de mine, ceea ce voia el să-mi transmită era cu totul altceva. El îmi *explica* de fapt cum e cu lumea, ce trebuia eu să înțeleg din cutare sau cutare eveniment.

„Ascultă ce-ți spun şi bagă la cap. Pentru că, dacă mă asculți pe mine, cîştigi timp."

N-am uitat niciodată această atitudine a lui, aceste fraze prin care Victor îmi oferea „cadou" vaste hălci de timp. Nu ştiu de ce era obsedat Victor, încă de la acea vîrstă, totuşi fragedă, de problema timpului. În ce mă priveşte, pe la vîrsta de şase sau şapte sau opt ani mă consideram nemuritor, nu mi se părea de loc că *stocul* meu de timp ar fi fost amenințat într-un fel sau altul, că risca să se diminueze. Victor dorea însă să-mi dubleze rezerva de timp prin oferirea soluțiilor sale. Mecanica demersului său ar putea fi rezumată cam aşa: uite, frățiorule, despre ce este vorba, în loc să te chinuieşti tu să înțelegi ce este lumea, cum ai apărut tu pe pămînt, la ce foloseşte viața şi cum trebuie să-ți alegi prietenii, ce să-ți alegi ca scop şi cum trebuie să trăieşti zi de zi, în loc să-ți pui tu, deci, toate aceste probleme, acceptă soluțiile mele şi în felul acesta economiseşti zile şi zile de frămîntări, chiar luni şi poate ani de incertitudini; profită de mine, prin urmare, întreabă-mă pe mine ce şi cum cînd ai o nedumerire şi în felul acesta mergi la țintă fără să mai faci zeci de ocoluri, fără să rişti eventual să te rătăceşti pe drum...

Da, Victor avea în viața mea, din ce în ce mai mult, de la vîrsta de şase sau şapte ani, acest rol de cercetaş. El *cercetase* deja totul pentru mine şi putea acum să mă ghideze pe orice cărare, pe orice drum, chiar şi pe cele întunecoase, cu un felinar veşnic aprins în mînă.

Ciudat mi se pare şi acum faptul că Victor s-a impus în viaţa mea în calitate de ghid mai mult decît părinţii sau profesorii mei. Cînd eşti mic oricum toată lumea te ghidează şi îţi predă lecţii de viaţă. Victor o făcea însă într-o formă cu totul şi cu totul deosebită, cu un zîmbet special pe buze, ca şi cum operaţiunea de ghidare a persoanei mele l-ar fi amuzat continuu. Practic nu exista întrebare la care Victor să nu aibă un răspuns imediat şi foarte clar. Ca să mă ajute să cîştig însă şi mai mult timp, Victor a început la un moment să-mi furnizeze nu numai răspunsurile, dar să formuleze şi întrebări în numele meu.

„Te-ai gîndit vreodată cum ai să arăţi cînd ai să fii mare?" mă întreba, de exemplu, Victor, pentru a-mi explica apoi că trebuie să fac sport „într-un mod disciplinat". Şi că această disciplină trebuia să înceapă cu exerciţii de respiraţie, întrucît eu nu respiram cum trebuie. De altfel, din punctul lui de vedere, nici nu mergeam cum trebuie întrucît aveam tendinţa de a mă înălţa pe vîrfuri în loc de „a onora pămîntul" cu toată talpa piciorului...

Problema timpului s-a agravat cînd am împlinit vîrsta de 11 sau 12 ani şi cînd Victor m-a avertizat că voi rămîne *singur*. De altfel toată familia începuse să se pregătească pentru acest şoc, mai bine spus pentru şocul plecării sale la facultate. Bineînţeles, Victor urma să studieze în Capitală, altfel spus la o distanţă de cinci sute de kilometri de orăşelul nostru mic şi anonim, prăfuit şi modest. În lunile premergătoare plecării lui Victor am avut de altfel impresia că întregul oraş era în aşteptare, perturbat şi neliniştit. Zeci şi zeci de persoane au trecut atunci prin casa noastră pentru a-i ura succes lui Victor, pentru a-l mai vedea o dată înainte de plecare, pentru a-i oferi cîte o mică atenţie, cîte un cadou simbolic sau cîte o amuletă...

„Tu să nu plîngi cumva" îmi spunea din cînd în cînd Victor, ceea ce mă umplea de nelinişte întrucît mie nici nu-mi trecea prin minte să plîng dar cuvintele lui Victor îmi dădeau de gîndit şi-mi sugerau chiar că ar fi fost, poate, normal să plîng. În orice caz, mama îşi mai ştergea pe furiş cîte o lacrimă întrucît îl trimitea pe Victor „printre străini". Toată această atmosferă îmi crease impresia că Victor urma să fie singurul adolescent din oraş căruia Capitala îi deschidea porţile. Iar în dimineaţa cînd l-am condus la gară am rămas profund dezamăgit descoperind pe peron o întreagă mulţime de băieţi şi fete gata de plecare, cu valize şi cu sacoşe, cu genţi şi cu pachete, extrem de binedispuşi şi foarte excitaţi, încîntaţi de fapt de ceea ce li se întîmpla, de despărţirea de părinţi şi de oraş.

Acele momente petrecute pe peronul gării au fost primul meu şoc real, de fapt, întrucît mulțimea l-a înghițit pe Victor fără să se sinchisească de el, fără să-i acorde nicio atenție specială. Gloata de tineri nu s-a desfăcut în două cînd şi-a făcut apariția Victor (şi noi, toată familia, după el), niciun reprezentant al Căilor Ferate nu şi-a făcut apariția pentru a prelua valizele lui Victor, iar cînd a fost să se urce în vagon nimeni nu i-a dat prioritate. În fața acestei forme de nedreptate, văzîndu-l pentru prima dată pe Victor într-o situație de anonimat brutal, creierul meu s-a revoltat, ființa mea a început să tremure şi ochii mei miopi au produs spontan două lacrimi gigantice. Cele două lacrimi s-au prăbuşit apoi pe peron cu atîta forță (booom! booom!) încît toate familiile şi toți adolescenții aflați acolo au amuțit timp de două secunde şi şi-au ațintit privirile asupra mea.

„Ți-am spus să nu plîngi”, mi-a şoptit atunci la ureche Victor, vizibil ruşinat de situație, de *povara* pe care o reprezentam pentru el.

10.

„Astăzi a murit mama.”

Chiar credeți că o aserțiune atît de simplă poate ieşi din mintea unui scriitor? Vă asigur că nu. Scriitorii sunt, în general, oameni complicați, sfîrtecați pe dinăuntru, contorsionați, plini de contradicții, roşi de ambiții, foarte puțin generoşi ca persoane sociale, deşi ard pentru ideea de umanitate.

Nu, vă asigur că Albert Camus nu şi-ar fi început niciodată romanul Străinul *cu această frază dacă nu i-am fi furnizat-o* noi. *De altfel nici n-ar fi scris acest roman într-un stil atît de simplu, de liniar, de confesiv în sensul celei mai mari credibilități dacă nu i-am fi oferit noi* punctul de plecare, *dacă nu i-am fi deschis noi această miraculoasă portiță.*

„Astăzi a murit mama.”

Ce uluitor, promițător, convingător început de roman! Un roman scurt, după cum vă amintiți desigur, cine n-a citit Camus încă de pe la vîrsta de 15 sau 16 ani! Nu s-a spus, de fapt, despre Camus (cu o anumită răutate de altfel) că este în primul rînd un scriitor pentru liceeni, ba chiar şi un filozof pentru liceeni? Şi cine credeți că i-a pus pe frunte lui Camus această etichetă? Banda de scriitori sofisticați din jurul lui Sartre, acei prețioşi grafomani incapabili să spună o frază coerentă fără să o acompanieze cu fumuri gestuale şi emfază interioară. Imaginați-vă cît au suferit aceşti impotenți prețioşi cu veleități de stînga cînd au văzut că Albert Camus a primit premiul Nobel la doar 44 de ani... Îmi amintesc şi acum această scenă, eram cu el la primul etaj al unui restaurant în Montparnasse cînd brusc a dat buzna înăuntru un tînăr librar, un ins osos şi uscățiv, îmbrăcat în mod bizar, parcă era un vînător. Omul s-a îndreptat spre noi şi nu ştiu de ce mi s-a adresat mie în loc să i se adreseze lui Camus, probabil m-a confundat cu el. „Domnule Camus, ați luat premiul Nobel!” a reuşit să şoptească insul după care a făcut stînga împrejur şi s-a eclipsat, total epuizat, ca şi cum ar fi fost mesagerul de la Maraton care anunță victoria grecilor împotriva perşilor şi apoi se prăbuşeşte mort.

Camus s-a făcut alb la față, şi-a muşcat buzele şi mi-a spus, fără să mă privească: „Ar fi trebuit să-l ia Malraux”.

Da, în acel an 1957 André Malraux era fără îndoială mai faimos decît Camus, dar nu atît de bun scriitor precum Camus, nu atît de incisiv, de tulburător, de simplu. *La Malraux m-a jenat întotdeauna un anumit subtext didactic, ceea ce Camus n-a avut niciodată. Camus scrie ca şi cum s-ar dezbrăca de o cămaşă pentru a-şi arăta cicatricile.*

În acel an, 1957, Camus a fost cîştigătorul unei curse în care se mai aflau angajați Samuel Beckett, Boris Pasternak sau Saint-John Perse. Nimeni nu va şti însă niciodată care a fost a doua frază pronunțată de Camus după acel „Ar fi trebuit să-l ia Malraux". Dumneavoastră însă merită să ştiți ce mi-a spus atunci Camus. El s-a întors spre mine şi a pronunțat un simplu „merci". Şi eu, şi el, ştiam la ce se referea acel „merci". Fără fraza „Astăzi a murit mama" Camus n-ar fi fost Camus, opera lui n-ar fi fost ceea ce este şi nici premiul Nobel pentru literatură nu i-ar fi revenit în acel an de grație 1957. Astăzi romanul Străinul *este cel mai vîndut din istoria modernă a Franței.*

De ce vă povestesc aceste lucruri rugîndu-vă să le păstrați ca pe un secret absolut? Pentru a vă demonstra cum o întreagă carieră, nu numai un singur roman, se poate construi pornind de la o singură frază. Cine era Camus în 1942 cînd a apărut Străinul*? Ei bine, era o simplă* potențialitate*, adică o formă de energie care pedala în vid. Fraza pe care i-am suflat-o* noi*, într-o bună zi, într-o cafenea din Alger, l-a construit de fapt pe Camus. Şi recunosc că Albert a fost absolut extraordinar, imediat ce a primit acel* impuls *totul a decurs ca pe roate, aş spune că tot ce a scris* s-a scris *de la sine. Această primă frază i-a dictat de fapt lui Camus restul, i-a dictat o operă, printr-o mecanică pe care nici noi nu ştim foarte bine să o explicăm. Merită să ne oprim o secundă şi asupra celei de-a doua fraze a romanului, care nu ne aparține nouă ci* i-a venit *lui Camus. Vă amintiți cum continuă* Străinul*, după acest început dramatic, „Astăzi a murit mama."? Dacă nu vă amintiți vă spun eu. După „Astăzi a murit mama." urmează „Sau poate ieri."*

Ce construcție uluitoare, ce complicitate între două forțe!

NOI: „Astăzi a murit mama."

EL: „Sau poate ieri".

Greu de imaginat o altă a doua frază mai plină de vinovăție şi ambiguitate decît acest „Sau poate ieri." Tonul este dat pentru o întreagă construcție, cu un indice de incertitudine extrem de înalt...

Da, merita să-l evoc pe Camus. Tocmai am aflat că Michel Onfray a scris o carte în care demonstrează că omul secolului al XX-lea este Camus (şi nicidecum Sartre sau Malraux). Sunt total de acord cu Michel. Întregul secol XX a fost, dacă vă gîndiţi bine, unul orfan. Orfan de valori, orfan de civilizaţie, orfan de umanitate. Nazismul, comunismul, ultimele războaie coloniale, bestialitatea transformată în industrie, toate aceastea n-au fost posibile decît datorită faptului că secolul n-a avut mamă. *Ori, cine a observat, în mod just şi metaforic, acest lucru? Camus... Prin ce revelaţie? Prin cea furnizată de noi...*

Vă las acum. Mă aflu tot în cafeneaua Hawelka, dar mîine plec la Praga.

Vă urez inspiraţie dacă scrieţi în acest moment.

GC

P.S.

Pînă la următorul nostru schimb epistolar vă invit să reflectaţi la aceste patru fraze.

„Sunt un om invizibil."

„Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat."

„A fost în viaţa mea o lungă perioadă cînd m-am dus la culcare devreme."

„Unui om căruia îi place să călătorească cu trenul îi este mult mai uşor să coboare din el dacă şi-a ales ca destinaţie staţia terminus."

11.

X se trezeşte izbit, din interior, de o explozie de tăcere. În creierul său s-a născut o voce nouă. O aude rîzînd.

X nu are încă puterea de a deschide ochii. Aşteaptă. Numără secundele în gînd. Cinci. Nouă. Treisprezece. „Optsprezece.” Douăzeci şi trei.

Cine a spus *optsprezece*? „Eu.” Cine *eu?*

De obicei X se trezeşte pe muzica ceasului. De fapt se trezeşte întotdeauna cu două, trei minute înainte ca deşteptătorul să înceapă să cînte. În felul acesta trezirea este ca o trecere uşoară dintr-un vis în altul.

„Destul”, spune vocea din creierul său.

X deschide ochii. Simte că trebuie să fie trecut de ora şapte. Deşteptătorul ar fi trebuit să-l trezească la ora şapte fără un sfert. Incredibil! Ceasul arată 6 şi 37 de minute.

X se ridică, trage storurile. Nu, nu poate fi ora 6 şi 37 de minute. Soarele a răsărit de mult. Dumnezeule, cît poate să fie ora? Ceasul de mînă, pe care îl lasă întotdeauna în baie, arată tot ora 6 şi 37 de minute. X mai are un ceas în bucătărie. Bineînțeles, şi acest cadran s-a oprit tot la ora 6 şi 37 de minute. Vocea din creierul lui X rîde. X rîde şi el.

X se întinde din nou în pat şi aşteaptă să se trezească de-a binelea. Nu se gîndeşte la nimic. Aşteaptă doar ascultînd tăcerea.

Să fie trecut de şapte? La ora şapte fără cinci camionul frigorific ar fi trebuit să se oprească în fața măcelăriei. La ora şapte fix proprietăreasa ar fi trebuit să iasă la plimbare cu cîinele. La ora şapte şi trei minute ar fi trebuit să treacă gunoierii.

„Spuneai că nu te gîndeşti la nimic.”

Nu înțeleg.

„Nici nu e nimic de înțeles.”

Cum adică *nici nu e nimic de înțeles?*

„Pur şi simplu.”

Să fi început oare X să vorbească de unul singur? Să fie treaz sau pe cale de a visa? X se ridică, intră în baie, se spală. X este treaz. Se priveşte în oglindă. Brusc, văzîndu-şi chipul, îşi dă seama că de fapt tăcerea l-a trezit.

Niciodată nu i s-a mai întîmplat lui X să fi fost înconjurat de o astfel de tăcere. Este o tăcere care îi explodează în auz. O tăcere care emană din obiecte, din pereți, care vine din exterior, din univers. Este o tăcere a străzilor, a oraşului, a dimineții, a spațiului. O tăcere care îl învăluie ieşind din propriul său creier. O tăcere aproape materială care n-ar putea avea decît o singură culoare: neagră.

X deschide aparatul de radio. Ciudat. S-ar spune că în dimineața aceasta *nimeni* nu emite nimic. X încearcă să capteze un post. Inutil. Un fîsîit continuu, ca o cădere în vid, îi răspunde de pretutindeni. Închide radioul şi trece pe casetofon. Îşi pune un Vivaldi şi începe să se radă. La ora opt şi jumătate trebuie să fie la birou.

X îşi pregăteşte o cafea. Deschide frigiderul. Scoate untul şi două felii de şuncă. Închide frigiderul. Taie o felie de pîine. Cafetiera pufăie ca o locomotivă. Ceaşca plină de lichid negru, în momentul cînd o reaşază pe farfurioară, face *clang*. Zgomotele casnice îi fac nespus de bine lui X.

X îşi mănîncă sandvişul. X îşi bea cafeaua. X se gîndeşte la vocea din creierul său. Este o voce pe care o aude pentru prima dată. O voce care îi vorbeşte susurat din interiorul ființei. Nu este vocea lui, dar îi aparține totuşi. Este o voce nouă care îl locuieşte de la ora 6 şi 37 de minute.

— Hei, mai eşti acolo?

„Da”, răspunde Vocea.

— Cum se vede lumea din locul în care te afli?

„Totul se anunță altfel decît de obicei.”

Ultima înghițitură de pîine cu şuncă. Ultima sorbitură de cafea. X este într-o formă perfectă. Se simte curat, miroase bine. Nu se teme de nimic. Îşi ia geanta şi iese. Urgența numărul unu: să nu întîrzie la birou. De şapte ani, de cînd a început să lucreze pentru firmă, n-a întîrziat niciodată. Pentru el profesiunea este cel mai important lucru în viață. X este specialist în comunicații sofisticate.

X iese, încuie uşa, cheamă liftul.

„Şi peştii?” îl întreabă Vocea.

— Peştii? Nu înțeleg.

„Peştii nu sunt la locul lor.”

Cum adică? X nu are timp să aprofundeze subiectul. Dar Vocea ştie că X a ieşit fără să-şi dea seama de un detaliu esențial. Peştişorii roşii primiți de ziua lui de la Matilde au dispărut din acvariu.

Liftul pare blocat la parter. Nu-i nimic, X va coborî cu pasul cele trei etaje. X se apropie de casa scărilor. Ezită. Se opreşte.

Ceva nu este în regulă. Vocea i-o confirmă. „Ceva nu este în regulă.” Dar ce?

În primul rînd, nu e normal ca uşa de la apartamentul doamnei Bordaz să fie întredeschisă. Doamna Bordaz nu pleacă niciodată lăsînd uşa întredeschisă. Este efectiv bizar că doamna Bordaz a lăsat uşa întredeschisă. Doamna Bordaz nu a dat niciodată semne de senilitate. Şi nici nu are obiceiul de a-şi pîndi locatarii.

Atunci?

X se apropie şi sună. Niciun răspuns. Bate la uşă. Niciun răspuns. Mai sună o dată deşi presimte că nici de data aceasta nu va obține nimic. Dacă doamna Bordaz ar fi înăuntru, canişul ei, Pexy, şi-ar fi arătat coada de mult şi i-ar fi sărit şi în brațe.

Să intru, să nu intru? se întreabă X. Să i se fi făcut rău doamnei Bordaz? „Cum aşa, şi ei şi cîinelui?”. Poate se uită la televizor... „Exclus.” Poate... Poate... Poate...

X împinge uşurel uşa.

— Doamnă Bordaz...

Încă puțin.

— Doamnă Bordaz, sunteți acasă?

X înaintează cu precauție, un pas, doi paşi... În holul apartamentului, nimeni. În salon, nimeni. În bucătărie, nimeni. X ezită să intre şi în dormitor. Nu se cade. Doamna Bordaz este o femeie pudică. Doamnei Bordaz nu i-ar face plăcere să fie surprinsă în dormitor, cel puțin aşa crede X. Mai bine plec, îşi spune X. Cu atît mai mult cu cît îl inundă o senzație de disconfort. X nu se simte bine în acest apartament cu lucruri atît de vechi, atît de patinate. Parcă toate stau la pîndă, parcă toate îl judecă.

Revenind pe palier, X descoperă în dreptul uşii o mănuşă albă, dantelată. Mănuşa dreaptă a doamnei Bordaz. Şi, chiar în dreptul scărilor, lesa lui Pexy. Cum de n-a văzut-o însă cu cîteva minute înainte?

„Şi papagalul?” Papagalul? „Papagalul, da.” Din nou, X nu înțelege nimic. Vocea insistă. „Şi papagalul?”

X nu mai are timp să răspundă. Coboară în grabă scările întrucît se simte într-o mare întîrziere. Cînd este întîrziere, întregul său organism funcționează ca un ceas. Nişte cifre încep să clipească, nişte rotițe încep să se învîrtă mai repede. Rotițele cu zimți devin mai zgîrietoare întrucît zimții

devin mai ascuțiți. Vocea ştie că X n-a observat din nou un detaliu esențial. Papagalul doamnei Bordaz a dispărut din colivie.

În schimb X a observat altceva, iar în adîncul lui speră că Vocea nu ştie ceea ce a reținut el, ceea ce i s-a înfipt acum în creier ca o schijă. Şi anume faptul că toate ceasurile din apartamentul doamnei Bordaz s-au blocat la ora 6 şi 37 de minute.

Pe trepte, între etajul trei şi etajul doi, cîteva obiecte par mai degrabă abandonate decît pierdute: un toc de ochelari (să fie al domnului Kuntz, saxofonistul?), o pălărie neagră din pîslă (fără îndoială pălăria domnului Bragovski de la etajul cinci) şi o periuță de dinți căreia X nu-i poate identifica proprietarul.

În pofida faptului că Vocea îl îndeamnă acum să-şi continue coborîrea, X nu poate să nu se oprească timp de cîteva minute şi pe palierul etajului doi. Uşa de la apartamentul familiei Bruchner este larg deschisă. Iar un miros puternic de cafea care a dat în foc răzbate din apartamentul familiei Tolbiac.

Între etajul doi şi etajul întîi, alte obiecte risipite pe jos: o brichetă transparentă din plastic, un ceas de mînă cu lanț (ce noroc că nu s-a spart!), o linguriță din argint (X ar putea jura că proprietarul ei a ieşit la un moment dat din apartament cu ceaşca de cafea într-o mînă şi cu lingurița în cealaltă înainte de a o scăpa pe jos), o batistă brodată de damă (să fie batista domnişoarei Matilde?)...

„Auzi?” întreabă Vocea.

Într-adevăr, se aude ceva. Un sunet care vine de undeva de jos, dintr-un apartament de la parter. Un fel de bîzîit care se repetă, un semnal sîcîitor care zgîrie auzul („şi creierul” adaugă Vocea). X se apropie evitînd să păşească în laptele scurs dintr-o sticlă spartă pe treptele dintre primul etaj şi parter. X nu-şi dă încă seama cine produce zgomotul. Nu-şi dă seama nici dacă începe să fie îngrijorat sau dacă intră într-o stare de şoc. Între etajul trei şi parter creierul său (cel zgîriat de sunet) a înregistrat imaginile a cel puțin cinci uşi întredeschise.

„Se întîmplă ceva în stradă”, spune Vocea. Nu, răspunde el. „Trebuie să rămîi calm”, spune ea. Sunt, răspunde el. „Şi nu uita că nu trebuie să întîrzii la birou” îl avertizează. Nu uit, spune el. „O fi vreun incendiu” îşi mai dă cu părerea Vocea. Un incendiu? „Da, un incendiu tăcut.”

Deocamdată ce îl interesează pe X este să identifice originea sunetului sîcîitor. Bate la ușa gardianului.

— Domnule Busbib...

„Cred că poți să intri liniştit” îi spune Vocea. Asta şi face. Intră liniştit. Deschide uşa şi intră liniştit în loja portarului. Pe masa din mica sa bucătărie domnul Busbib şi-a abandonat un mic dejun din care nu a apucat să înghită nici măcar o îmbucătură: o felie de pîine cu unt, un iaurt şi o ceaşcă de cafea pe jumătate plină, cu puțin lapte alături. În ce priveşte sunetul sîcîitor, el vine de la un vechi patefon: acul alunecă la nesfîrşit pe zgîrietura unui disc. Pare o insectă cu picioare fragile, incapabilă să traverseze o falie în vid. X o ajută să treacă de obstacol împingînd-o uşor cu vîrful degetului. Vivaldi. Nu ştia că şi domnul Busbib obişnuieşte să asculte, la micul dejun, Vivaldi.

X remarcă de asemenea că domnul Busbib a lăsat robinetul să curgă în baie. Periuța de dinți, cu pastă deasupra, a rămas aşezată pe marginea chiuvetei, s-ar putea spune că domnul Busbib nu a mai apucat să se spele pe dinți în acea dimineață. X închide robinetul şi iese din din micul apartament.

„Ce-ar fi să ne întoarcem în camera noastră?” spune Vocea. Nu, răspunde X. „Poate că ar fi mai bine să ne întoarcem şi să uităm tot”, adaugă ea. Nu, răspunde X. „Mai gîndeşte-te” spune în continuare. „Nu am la ce să mă gîndesc, mîrîie X.” „Nu e normal că domnul Busbib ascultă şi el Vivaldi la micul dejun.” X pufneşte în rîs. Simte apoi că Vocea surîde şi ea.

— De ce surîzi? întreabă X.

Vocea nu-i mai răspunde. X se lasă purtat de memoria paşilor săi. În holul blocului dă peste tolba plină cu scrisori a poştaşului. Este limpede că poştaşul începuse să distribuie scrisorile în cutiile poştale cînd...

„Cînd... ce?” întreabă Vocea.

X nu ştie ce să răspundă. Tot ceea ce poate constata este că poştaşul şi-a abandonat geanta şi că o parte din corespondență zace împrăştiată pe jos. X se apleacă, se uită cu atenție. S-ar părea că unele scrisori (nedeschise, bineînțeles) au fost călcate apoi în picioare.

„De cine?”

X nu ştie. Dar îi vine greu să creadă că locatarii blocului au trecut pe acolo călcîndu-şi în picioare corespondența. X răscoleşte printre scrisorile căzute din geanta maronie din piele şi descoperă două plicuri pe numele

său. Se uită apoi în cutia poştală. Omul a apucat, totuşi, să-i strecoare în cutie un al treilea plic.

„Eu cred că s-a întîmplat exact invers” spune Vocea.

Cum invers? „Scrisoarea din cutia poştală a fost pusă întîi. Şi după aceea omul a abandonat totul.”

Cele trei scrisori sunt: una de la distribuția de gaz şi electricitate, alta de la Societatea Internațională de Cercetare în Domeniul Telecomunicațiilor... Pe ultima nu este precizat numele expeditorului.

X le ia cu el, le va citi mai tîrziu în autobuz. Lui X îi place să-şi citească corespondența şi ziarul în autobuz. Pune cele trei scrisori în mapa de serviciu şi se pregăteşte să iasă în stradă. În afară de teancul de scrisori abandonate, în holul blocului se mai aflã: saxofonul domnului Kuntz, rucsacul domnişoarei Matilde, cea de-a doua mănuşă a doamnei Bordaz, o pudrieră, o cutie de Coca-Cola şi un pantof bărbătesc.

12.

Abia după patru sau cinci vizite făcute de mine în micuța sa librărie din pasajul Verdeau bătrînelul excesiv de amabil catadicsi să-mi întindă mîna şi să se prezinte:

— Bernard.

Fără îndoială, trecusem cu bine un test de rezistență sau de tenacitate întrucît imediat după această scurtă prezentare Bernard mă consideră un prieten al librăriei.

— După cum vedeți, îmi spuse el, cărțile sunt expuse aici în vrac. De fapt nu sunt expuse de loc, stau în teancuri formate la întîmplare, aşa cum le aşază viața. Personal eu detest marile librării organizate tematic sau după autori. La ce bun să clasifici, să-ți bați capul cu inventarea unor categorii? *Roman*, *eseu*, *proză scurtă*, *biografii... Autori străini, autori autohtoni...* Toate acestea nu sunt decît nişte pretențioase tentative de a pune în diferite cuşti pagini care au de fapt identități multiple. Biografiile sunt uneori nişte superbe romane de aventuri, în timp ce romanele sunt nişte eseuri deghizate...

I-am mărturisit atunci la rîndul meu că îmi făcea o mare plăcere să răscolesc printre mormanele sale de cărți. Dezordinea din librărie (sau poate modul savant în care construia el această dezordine) îmi oferea surprize uluitoare. Cînd sub o antologie de literatură erotică descoperi un eseu despre teatrul rus dintre 1905 şi 1935, iar apoi un imens volum (al doilea) despre viața Ioanei d’Arc semnat de Anatole France, dezordinea devine călătorie. Viața însăşi, de fapt, este concepută astfel de Marele Creator de dezordine. Pe stradă nu vedem niciodată pîlcuri de oameni deplasîndu-se în funcție de apartenența la un sex, la o religie, la o categorie de vîrstă sau în funcție de cine ştie ce convingeri filozofice sau politice comune. Nu, pe stradă oamenii sunt tot atît de amestecați precum cărțile din librăria domnului Bernard. Iată de ce plăcerea mea de a mă plimba fără țintă pe străzi şi de a privi oamenii în *dezordinea* lor o regăseam în această librărie Verdeau care nu-mi impunea nimic, decît libertatea absolută.

— Şi mie îmi place să răscolesc printre cărți, îmi mărturisi omulețul bătrîn şi politicos. Cînd răscoleşti printre cărți e ca şi cum ai căuta o perlă

rară într-un maldăr de creiere. V-ați gîndit că aceasta ar putea fi definiția unei cărți? O bucată de creier ambulant, un fragment de creier pus în circulație... Oamenii care scriu mult îşi transferă aproape tot creierul în cărți. Uneori am impresia că Balzac, spre sfîrşitul vieții, nu mai avea niciun strop de materie sub cutia craniană, tot conținutul ei fusese expulzat sub formă de cuvinte scrise...

N-am îndrăznit, în primele săptămîni ale relației mele cu domnul Bernard să-l întreb dacă şi el ținea de Agenție, dacă şi el era implicat în vînzarea (sau în furnizarea) de începuturi de roman. Făcea parte din familia care fondase Agenția? Avea vreo relație de rudenie cu domnul Guy Courtois?

Nu doream să precipit lucrurile şi am preferat să construiesc relația cu el pe fundamentele sigure ale ambiguității.

13.

N-am crezut că într-o bună zi mă voi întîlni
cu Domnişoara Ri

trecusem deja prin stări de extaz şi prin băi de flăcări
nu mai aşteptam nimic decît
repetiția generală de la Gara de Nord
cînd, iată, Domnişoara Ri
îmi ceru să mă las fotografiat de mîinile şi de ochiul ei

avea un aparat imens pe rotițe
un aparat cu zimți cu mandibule
    şi cu aripioare în dreptul obiectivului
nu mişcați mi-a spus (deşi eu aş fi vrut să alerg spre ea)

am stat să aştept declicul
a trecut o oră, a trecut o zi
după o săptămînă Domnişoara Ri
a apăsat totuşi pe trăgaci
ochiul ei m-a pulverizat brusc
eram numai imagini, țăndări
viața mea plutea sub formă de particule
inclusiv viitorul meu scurt
se rotea sub formă de praf şi pulbere
în jurul aparatului de fotografiat al domnişoarei Ri
devenit o enormă gaură neagră
dintre acelea care în univers
înghit totul

14.

Mult prețuite domn,

Vă scriu de la Praga unde m-am dus să mă întîlnesc cu Kafka. Nu ştiu dacă ați fost vreodată la Praga, dar dacă nu ați fost încă urmați-mi sfatul şi veniți aici în luna februarie. Praga trebuie văzută prin ceață. *Puține oraşe în Europa au această calitate, de a-şi dubla forța emoțională pe timp de ceață. Toate turnurile şi acoperişurile oraşului, Podul Charles cu statuile sale de sfinți, piețele sale şi porțile sale, capelele şi pasajele, toate acestea se cer văzute măcar o dată viață* în ceață.

Şi mai e ceva, Kafka nu iese să se plimbe decît atunci cînd e ceață. Deşi, uneori, mai poate fi văzut la cafeneaua Louvre *unde sunt acum aşezat la o masă. Este ciudat cum Parisul, ca oraş al cafenelelor, n-a avut de fapt niciodată această cultură a cafenelelor aerate pe care le găsim în Europa centrală. Parizienilor le-a plăcut, s-ar părea, să stea înghesuiți în cafenele şi de aceea în cafenelele Parisului mesele sunt întotdeauna mici, scaunele minime. În vechiul Imperiu austro-ungar cafeneaua era mai degrabă un fel de club unde burghezii şi artiştii veneau să se instaleze comod şi să contemple viața, să discute eventual despre artă şi să se certe, dar nu să facă revoluție, ca la Paris. În timp ce scriu aceste rînduri îmi spun că Parisul nu mai are nicio cafenea atît de mare ca* Louvre, *cu sală de biliard alături, cu salon pentru muzică... A fost o vreme cînd unele dintre spațiile acestei cafenele funcționau ca „saloane de şah" iar altele erau nişte „camere private" cu mese de scris şi cu telefon alături, iar jurnaliştii sau scriitorii şi le rezervau şi petreceau aici ore şi ore.*

Sigur, acum Louvre *este puțin desfigurată de turişti, motiv pentru care Kafka vine rar...*

Ați reflectat la fraza „Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat."? Ştiu cît de mult îl admirați pe Kafka şi ce mult v-ați hrănit cu romanele sale, cu universul său. Va trebui într-o zi să veniți la Praga şi să priviți, de pe podul Charles, spre edificiul fostului palat regal, o cetățuie imensă, strivitoare de fapt, aşezată pe colina de pe malul stîng al rîului Vîltava, de unde domină tot oraşul. Acest palat, această fortăreață de fapt, una dintre cele mai mari din Europa Centrală,

este un adevărat labirint de curți şi clădiri, un monument al austerității în total contrast cu exuberanța plină de ecouri baroce care emană din restul oraşului. Ceva apăsător şi rigid, sever şi impenetrabil emană din acest „castel", simbol al unei autorități abstracte şi impersonale, reci şi cinice. Cînd veți privi această siluetă, mai ales prin ceață, veți înțelege de ce a scris Kafka romanul intitulat Castelul.

În schimb, nouă *ne revine meritul de a-i fi suflat într-o zi, lui Kafka, acest extraordinar început de roman : „Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat". Niciun istoric literar, niciun biograf, nicio carte de mărturii nu menționează acest detaliu. Mă veți întreba, poate, de ce vi-l încredințez dumneavoastră. Vă las să descoperiți însă de unul singur răspunsul. Merită să vă imaginați însă această scenă.*

Într-o zi cu ceață, într-o zi de februarie din acel an nefast 1914 care urma să deschidă seria de catastrofe ale secolului al XX-lea, pe podul Charles se plimba un anume Franz Kafka. Un om care nu mai era tînăr la cei 31 de ani, specialist în iubiri platonice, dezrădăcinat prin natura sa, ars pe dinăuntru de pasiunea pentru literatură. Nu eu am fost cel care, în acea zi de februarie, i-a suflat la ureche lui Franz Kafka acest început de roman. În acea zi el avea întîlnire pe podul Charles cu un anume Max Brod, un alt pasionat de literatură pe care îl cunoştea de peste zece ani şi care devenise cel mai bun prieten al său. Nimeni nu a ştiut şi nici nu va şti vreodată că acest Max Brod lucra pentru Agenția Literară Courtois.

Kafka nu a fost însă un scriitor disciplinat*. Pasionat, da, genial, da, însă atît de* crucificat *din cauza complicatelor sale relații cu propria sa familie şi mai ales cu femeile. Pentru* noi *Kafka a fost un Nobel* pierdut*, dar ce contează. Important este că am ştiut să-i suflăm la ureche o frază esențială în cel mai viguros moment al vieții sale. Vă puteți imagina istoria literaturii moderne fără Kafka? Fără* Procesul*? Fără fraza „Pe domnul K îl calomniase pesemne cineva pentru că într-o bună zi se trezi arestat."? Anul 1914 a fost cel care a* arestat *întregul secol XX. Un secol care n-a ieşit apoi din puşcărie decît în 1990, cînd au căzut regimurile comuniste în Europa de răsărit. Peste tot acest penitenciar care a fost Europa în toată această perioadă pluteşte umbra lui Kafka. La fel ca şi deasupra „castelului" de la Praga.*

Nu vreau însă să mă lungesc prea mult. Mai ales că vă simt nerăbdător. Ştiu, ştiu ce aşteptați de la noi, dar nu vă pot promite

deocamdată nimic. Nu vă cunoaştem încă suficient. Nici Bernard nu şi-a făcut încă o părere clară despre manuscrisele pe care i le-aţi încredinţat, nici Domnişoara Ri nu v-a întîlnit încă. În ultima dumneavoastră scrisoare mă imploraţi să vă trimit, să vă sugerez, să vă propun cel puţin o pre-primă frază *de început de roman. Ce idee! Nimeni nu ne-a cerut încă aşa ceva. Dar dacă vreţi să vă* jucaţi*, dacă vreţi să abordaţi nişte exerciţii preliminare, poftim, încercaţi să brodaţi ceva în jurul acestui început de text:* Nu este uşor să ai un frate mai mare considerat de toată lumea drept un geniu.

Vă urez inspiraţie, dar mai ales capacitatea de a asculta pînă la sfîrşit ceea ce spun cuvintele în timp ce le scrieţi.

Al dumneavoastră.

Guy Courtois

P.S. Aş fi vrut să vă mai vorbesc încă de podul Charles care este de fapt „centrul” acestui minunat oraş numit Praga. Puţine oraşe au ca nucleu, ca miez, ca punct central un pod. Iată o simbolistică la care ar merita să reflectăm. Ponte Vecchio*, la Florenţa, mai are acest rol, de centru fizic şi spiritual al oraşului, de nod energetic de unde iradiază memoria unui întreg spaţiu urban. Iar într-o măsură mai mică, podul* Rialto *de la Veneţia. Dacă vă vine şi un alt exemplu în minte vă rog să-mi scrieţi.*

15.

Superioritatea lui Victor era vizibilă în special în detalii. Dacă mergeam undeva la iarbă verde şi trebuia ales un loc de picnic, dintre toate propunerile făcute de participanți cea a lui Victor se impunea întotdeauna, el avea ochiul cel mai bun, el simțea cel mai bine terenul, el aducea argumentele cele mai judicioase, asociind elementele legate de confort cu altele de ordin estetic şi legal. Cînd trebuia aprins focul, tot Victor ştia mai bine cum trebuia procedat, cum trebuiau adunate lemnele, ce esențe erau cele mai potrivite şi cum trebuia construit un maldăr de surcele şi buturugi susceptibil să permită o bună circulație a aerului, pentru că focul se hrănea, nu-i aşa, cu oxigen. Iar în materie de fript carne la grătar nimeni nu mai îndrăznea de mult să-i conteste competențele. El ştia chiar mai bine decît mama şi decît tata cum trebuia uns grătarul, cum trebuia pregătit jarul, cît trebuia lăsată carnea de porc sau carnea de pui, şi mai ales cum trebuiau pregătite fleicile şi pulpele pentru grătar, bătute puțin sau împănate cu usturoi sau marinate întîi în diverse sosuri sofisticate pe bază de ulei, oțet, zeamă de lămîie şi diverse mirodenii.

Victor îşi impunea superioritatea practică în tot. Dacă trebuia ales seara un restaurant, el avea cele mai interesante intuiții, iar cînd trebuia ales la restaurant vinul el avea flerul cel mai bun pentru a identifica raportul ideal între calitate şi preț. Cînd aveau loc conversații aprinse (sau pur şi simplu normale) pe un subiect sau altul, Victor nu intervenea de obicei de la bun început, sau intervenea atît cît să dirijeze discuția spre necesitatea unei concluzii care îi era rezervată de fapt lui. Dacă se discuta despre case şi trei oameni descriau trei case care de care mai frumoase, cea descrisă de Victor în finalul discuției se dovedea de departe ca fiind cea mai spectaculoasă şi mai reuşită din punct de vedere estetic. Pentru a rezuma, dialogul cu Victor se derula în felul următor. Tu spuneai că ai văzut o maşină formidabilă. Victor îți cerea detalii, te lăsa să vorbeşti şi să te aprinzi în legătură cu splendida bijuterie tehnologică văzută de tine, după care îți descria el o maşină şi mai formidabilă, şi mai sofisticată, şi mai uluitoare. Dacă tu spuneai că ai văzut un accident oribil, Victor avea în stoc imagini legate de un accident şi mai oribil. Iar dacă tu spuneai că ai început să înveți o limbă

africană vorbită de un trib total necunoscut în Europa (şi de care era evident că Victor nu auzise niciodată nimic) atunci Victor îți spunea că el studiază o limbă din zona Amazonului care nu mai era vorbită decît de o singură persoană.

Din ce povestesc nu trebuie trasă însă concluzia că Victor dorea să aibă întotdeauna, cu orice preț, ultimul cuvînt. Nu, nici vorbă... Deseori Victor asculta poveştile altora fără să spună nimic la sfîrşit, deci fără să tragă el concluzia, fără să pună el punctul pe i. Cum ceilalți erau însă obişnuiți ca Victor să încheie mai întotdeauna o discuție cu o analiză, cu o concluzie sau cu o poveste şi mai grozavă decît a lor, de fiecare dată cînd Victor se abținea să facă acest lucru grupul percepea atitudinea lui ca pe un cadou. Cînd Victor tăcea la sfîrşit, un fel de căldură interioară îl inunda pe cel care condusese discuția pînă la tăcerea finală a lui Victor. Prin tăcerile sale Victor atribuia de fapt cîte un premiu amical, şi o făcea cu o anumită dibăcie. Abținîndu-se să contrazică sau să descalifice pe cineva, cînd era clar că o putea face fără niciun efort, Victor se arăta de fapt extrem de generos și, în felul acesta, superioritatea lui devenea şi mai evidentă. Cu un simț al echității impecabil, Victor avea grijă ca fiecare dintre membrii grupului dominat de el să fie răsplătit la un moment dat... Între subalterni nu se instala astfel nicio gelozie, fiecăruia îi era permis să triumfe din cînd în cînd. Se subînțelege însă că Victor şi nimeni altul era distribuitorul de recompense şi coronițe.

În perioada cît s-a aflat la studii, Victor a început să călătorească foarte mult. Şi pentru a ne ajuta să vedem şi noi lumea prin ochii săi, fratele meu a început să ne trimită cărți poştale culturale. Nu ştiu cum făcea, probabil că avea mereu un stoc de timbre asupra lui, dar ne trimitea cîte o ilustrată din aproape fiecare oraş sau regiune prin care trecea, iar cînd zăbovea mai mult într-un oraş ne trimitea chiar două sau trei imagini cu principalele monumente. Victor avea un stil telegrafic dar poetic de a ne transmite emoțiile sale. Din oraşul Rouen, de exemplu, ne-a trimis la un moment dat o ilustrată cu statuia lui Jeanne d'Arc şi cu mențiunea: *Pelerinaj la sursele unui mit*. Îmi amintesc de o altă imagine cu o superbă cetate aşezată pe malul mării, pe spatele căreia era scris: *Pe urmele corsarului Surcouf la Saint-Malo*. Colecția noastră de ilustrate a crescut treptat devenind enormă, invadînd toată bucătăria, toate mobilele şi în general toate spațiile de afişaj ale casei. Pentru că mama nu concepea ca aceste ilustrate să stea ascunse, să zacă într-o cutie. Ele trebuiau să troneze, să fie plasate la vedere, astfel încît

în fiecare clipă privirile noastre să poată aluneca pe parcursul lui Victor, pe ceea ce văzuse el şi ne împărtăşea cu atît generozitate şi nouă.

Moment de meditație pe plajele de debarcare din Normandia... Traseu renascentist pe Valea Loarei... Vizită la buchinişti pe cheiurile Senei...

Uluitor este faptul că Victor nu se repeta, formula aceste rînduri fără emfază, dar cu un spirit metodic, marele mesaj transmis de el constînd în dorința sa de a ne avea continuu cu el, de a ne face să călătorim cu el, dar mai ales de a ne furniza esențialul în contextul acestor călătorii. Într-un fel, din nou, chiar prin absența sa, Victor mă ajuta (şi ne ajuta) să cîştigăm timp. Imaginile-cheie trimise de el şi comentariile sale succinte echivalau de fapt cu o inițiere a noastră în geografia culturală esențială a Franței şi a Europei. La ce bun în aceste condiții, să mai călătoreşti tu însuți cînd Victor îți trimitea emoții deja digerate? Victor bifa lumea pentru noi, iar în felul acesta ne simplifica viața, făceam economie de bani şi de efort motric...

— Poftim, ce *avantaj* ai, îmi spunea din cînd în cînd mama privind la nesfîrşit imaginile trimise de Victor şi care tapetau acum aproape toți pereții.

Eu nu îndrăzneam, deşi aveam deja 12 sau 13 ani, să cer detalii în legătură cu respectivul avantaj. Şi în orice caz mama m-ar fi privit cu dezaprobare dacă aş fi îndrăznit să-i sugerez că nu înțelegeam din prima ce voia să-mi comunice ea cu această frază... Cuvîntul *avantaj* intervenea de altfel des în conversațiile noastre şi treptat îmi dădeam seama că Victor era de fapt marele meu avantaj. Mai urma doar să cresc ceva mai mare pentru a culege aceste fructe evidente...

Chiar şi la şcoală mi se repetau din cînd în cînd fraze de genul: „deci, o iei pe urmele lui?” sau „ai grijă, trebuie să fii la înălțime”.

Pe măsură ce Victor ne trimitea însă tot mai multe ilustrate în sufletul meu se instaura o panică teribilă. Cînd, cum, în ce fel aş fi putut eu să-l egalez pe Victor? Mi se părea evident că partida era deja pierdută, nu aveam nicio şansă să ajung vreodată la înălțimea ilustratelor lui Victor... Şi chiar dacă într-o zi aş fi început şi eu să trimit ilustrate acasă, ele n-ar mai fi avut acelaşi impact emoțional.

Cu impresioniştii în Montmartre. Salutări de la Sediul Comisiei Europene de la Bruxelles. Vă trimit şi vouă un platou cu savorile Provenței.

Nu, era limpede că şansa mea de a fi la înălțimea lui Victor diminua zilnic, cu fiecare ilustrată trimisă de el şi mai ales cu fiecare informație care venea, pe alte căi, de la fratele meu mai mare. Pentru că Victor, plecat să

studieze cibernetica, îşi lărgea şi mai mult orizontul profesional. Din ce îşi şopteau cu religiozitate părinţii mei înţelegeam că Victor se îndrepta acum spre *transdiciplinaritate.* El era interesant acum de ştiinţele *transfrontaliere* sau de *transfrontieritatea* ca ştiinţă.

Cu şi mai mare religiozitate însă începu să se infiltreze în casa noastră şi în sînul familiei noastre o altă informaţie sau idee: viitorul lui Victor nu putea fi în niciun caz Europa, el era făcut să meargă în AMERICA.

16.

Tăcerea oraşului îl izbeşte fizic, ca şi cum ar primi un pumn în plex. Strada este pustie. Seninătatea cerului are ceva straniu. Obiectele par încremenite ca într-un acvariu fără peşti. Nicio trepidație în aer, toate giruetele au încremenit, indicînd aceeaşi direcție – nordul. Să înțeleg că ultima dată vîntul a bătut spre nord? se întreabă X.

X păşeşte pe asfaltul trotuarului ca pe un patinoar înclinat. Dumnezeule, unde sunt oamenii? Nu se aude niciun strigăt, nu trece niciun automobil. Orizonul pare înghețat, cerul vidat, nicio vibrație urbană, nimeni nu iese din imobile, nimeni nu deschide vreo fereastră, cuşca sufleorului universal este goală. Mai toate uşile sunt larg deschise şi chiar ferestrele blocurilor (mai ales cele de la parter şi de la primul etaj, ca şi cum locatarii ar fi sărit, brusc, pe fereastră). Niciun cîine nu latră nicăieri, nicio pasăre nu zboară în văzduh. Arborii par paralizați, înghețați ca şi cum ar fi de sticlă, nicio frunză nu vibrează.

Dumnezeule, unde sunt oamenii? Ce se întîmplă, unde este incendiul? se întreabă din nou X.

Vocea nu zice nimic. Dar o simte cum gîfîie.

Oamenii sunt totuşi prezenți prin lucrurile pe care le-au abandonat. Pentru că şi-au abandonat totul: şi-au abandonat maşinile, bicicletele, cărucioarele, trotinetele, valizele, sacoşele, ghiozdanele, pălăriile, bastoanele, umbrelele... Iar unii şi-au mai abandonat pardesiile, fularele, sacourile, țigările pe care tocmai le fumau (X are impresia că unele mai ard încă). Pretutindeni zac risipite poşete, ziare nedeschise încă, pîini proaspăt cumpărate şi din care nicio gură n-a apucat să muşte măcar o dată.

Poftim, aceasta trebuie să fie pamponul roşu al lui Pexy, canişul doamnei Bordaz... Ceva mai încolo X recunoaşte nişte patine cu rotile (sunt ale lui Paul, nepoțelul domnului Busbib) precum şi *walkman*-ul domnişoarei Matilde.

Nimeni în brutăria domnului Masek, nimeni în măcelăria domnului Bruno, nimeni la florărie, nimeni la minimarket, nimeni în fața chioşcului de ziare (ceea ce nu-l împiedică pe X să-şi extragă ziarul care-l interesează dintr-un teanc încă neatins şi să lase trei mici monede identice deasupra).

Nimeni în cafeneaua centrală, doar patru, cinci ceşti de cafea aburind pe tejghea şi alte cîteva, sparte, la intrare. În fața florăriei, furgoneta care aduce flori, pe jumătate descărcată. La colțul străzii, camionul frigorific pe care X ar fi trebuit să-l audă trecînd la şapte fără un sfert fix.

Toate maşinile, taxiurile, autobuzele au aerul de a fi fost părăsite brusc. E ca şi cum şoferii ar fi frînat în aceeaşi secundă, ar fi ieşit îngroziți şi ar fi luat-o la fugă abandonîndu-şi vehiculele cu portierele deschise. Majoritatea par să-şi fi lăsat pînă şi cheile în contact. X se miră că au avut timp să oprească motoarele, deşi unele mai duduie cu frîna trasă.

Cu cît se apropie de artera principală a cartierului, X constată că maşinile abandonate sunt tot mai numeroase. Obiectele de pe străzi şi trotuare par aduse de un torent.

X se opreşte pentru a se consulta cu Vocea. În fața blocului său ar fi trebuit să se încrucişeze cu doamna Bordaz (de obicei ea se întoarce cu Pexy în momentul cînd X coboară pentru a se îndrepta spre birou). Domnişoara Matilde iese şi ea aproape în acelaşi timp cu X şi-i zîmbeşte întotdeauna. În fața bisericii transcendentale ar fi trebuit să-l vadă pe cerşetorul cartierului, un anume Mimil. Unde sunt toți aceşti oameni? Şi ceilalți, care şi-au lăsat magazinele vraişte? Şi clienții, şi trecătorii, şi gospodinele ieşite după cumpărături, şi bătrînii care se trezesc devreme, şi mesagerii, şi copiii care ar fi trebuit să se îndrepte spre şcoală, şi...

— Poate că ar trebui să sun la poliție?

Vocea pufneşte în rîs. X nu-şi dă seama dacă este un rîs de aprobare sau dezaprobare. Dar X continuă să-şi pună întrebări. Oamenii aceştia pe care nu-i mai vede nu au oare nevoie de ajutor? Să fie vorba de o evacuare generală a cartierului? S-au mai auzit cazuri, în Brazilia s-ar părea, cînd întreaga canalizare a unui oraş a fost infiltrată cu gaz metan şi toată lumea a trebuit să fie evacuată.

Vocea pufneşte din nou (dezaprobare sau refuz de a comunica?).

Bizar, îşi spune X, orice evacuare este precedată de o alarmă, ar fi trebuit, deci, să audă sirenele. Ar fi trebuit să audă strigăte. Ar fi trebuit să audă scrîşnetul roților cînd au frînat maşinile. Ar fi trebuit să audă paşi, paşii mulțimii în momentul fugii...

„Dar eşti sigur că este vorba de o fugă?”

— Nu.

„Atunci?”

De fapt X nu este sigur de nimic. „Care este urgența ta numărul unu?” Urgența numărul unu... da, aşa e, în definitiv... dat fiind că nimeni nu strigă după ajutor... oricum, e zi de lucru, deci trebuie ajuns la birou...

Lui X nu-i place să întîrzie, şi-o spune de altfel des. X nu a întîrziat niciodată. Pentru el, lucrul cel mai important, dincolo de relația sa cu Matilde... Matilde, poate că ar fi trebuit să-i dea un telefon! O va suna însă de la birou, da.

X ridică de pe trotuar un ceas de mînă şi priveşte ora: 6 şi 37 de minute. Nu ştie de ce, dar povestea aceasta începe să-l obosească.

X simte cît de ridicolă se anunță situația: să aştepți autobuzul într-un oraş pustiu. („De unde ştii că e pustiu?”). Dar aşteaptă, totuşi, autobuzul. Reflexul este mai puternic decît rațiunea, cum X merge în fiecare zi la birou cu autobuzul, e normal să aştepte *şi azi* autobuzul. Pentru că X este un om disciplinat. Pentru că X este un om punctual. Pentru că X refuză să fie prostit. Pentru că X refuză anomaliile agresive. („Asta nu mai e anomalie, este o nouă realitate.”)

Bineînțeles, autobuzul nu vine. X este singurul pasager care aşteaptă în stație. Dimineața, cînd la ora de vîrf autobuzul trece din cinci în cinci minute. („Unde sunt cele două bătrînici pe care le întîlneşti în fiecare luni în stație?”) X aşteaptă zece minute. Un sfert de oră. Douăzeci de minute. („Unde este bărbatul cu ochelari fumurii şi cu baston?”) Liniştea instalată peste oraş i se pare din ce în ce mai mult lui X un fel de complot colectiv dirijat împotriva lui. („Sunt nebuni. Toți!”) Ce le-a făcut el acestor oameni pentru ca ei să se comporte astfel?

Punîndu-şi aceste întrebări lui X i se face pentru prima dată frică. Deschide ziarul în speranța că va găsi un răspuns la toate ciudățeniile de pînă acum ale zilei. S-a anunțat poate o grevă generală, universală, totală? O grevă care se manifestă prin absența tuturor oamenilor, în acelaşi timp şi peste tot?

Articolele din ziar i se par mai banale decît niciodată: un nou program guvernamental împotriva şomajului, un nou miting al opoziției care se pregăteşte pentru viitoarele alegeri cruciale, un nou atentat undeva unde zilnic se comit atentate, un avion care ratează aterizarea pe o insulă unde pista aeroportului este minusculă, cîțiva zeci de morți în urma luptelor din ultimele 24 de ore într-o țară unde războiul civil nu se mai termină...

Cum este limpede că autobuzul nu va mai trece în dimineața aceasta, X ia decizia de a merge pe jos la birou. Da, este cel mai bun lucru pe care îl are de făcut. Nu mai priveşte nici în stînga şi nici în dreapta pentru a se asigura la traversări. Parcurge oraşul cu un pas alert. Nu se gîndeşte decît la ceea ce are de făcut astăzi la birou. La ora 11, de exemplu, este programată o reuniune cu toți şefii grupurilor de cercetare. S-ar putea să participe la ea şi Directorul General al Institutului. Ideea că ar putea fi deja în întîrziere îl oripilează.

X trece nepăsător pe lîngă sutele de maşini părăsite, încearcă să nu calce pe genți, umbrele şi pălării, refuză să se uite în vitrine, încearcă să nu vadă că toate orologiile publice s-au blocat la ora 6 şi 37 de minute, nu se miră că tone de mărfuri au fost abandonate pe tarabele din hala centrală a oraşului, nu vede că în magazinul de păsări decorative şi de animale mici nu mai există nicio pasăre decorativă şi niciun animal mic. Pe placa electrică a unui vînzător de clătite zace o foaie de clătită calcinată, de undeva, de la etajul cinci al unui imobil se scurge un firicel de apă. O furgonetă şi două automobile au încremenit după o ciocnire la o intersecție, motorul furgonetei fumegă, pe caldarîm se văd pete de sînge, dar nici urmă de morți sau de răniți...

Cînd traversează parcul municipal, X se simte dintr-o dată uşurat, chiar la adăpost. Respiră puternic de cîteva ori. Se apropie de un copac şi îl palpează cu ambele mîini. Cineva şi-a uitat pe o bancă un aparat de radio cu tranzistori, un pachet de țigări şi o brichetă. X nu este fumător, dar simte brusc o teribilă nevoie de a fuma. „Dă-i drumu', spune Vocea, dacă vrei să fumezi, fumează."

X îşi aprinde o țigară. Priveşte cerul. Îşi ascultă bătăile inimii.

De undeva, dintr-un cartier aflat nu prea departe, se declanşează un sistem de alarmă. X se simte cuprins de o imensă bucurie. O ia la fugă în direcția sunetului. Cînd ajunge la colțul străzii sunetele devin din ce în ce mai stridente. Se apropie de o papetărie care a luat foc. X nu mai poate face însă nimic decît să privească pînă la capăt cum flacările înghit mii de caiete şi sute de creioane, munți de plicuri şi teancuri de foi albe, blocuri de desen şi penare de lemn. Cînd nu mai rămîne decît scrumul din toate rafturile papetăriei, urletul alarmei încetează şi el. „Ca un animal obosit." De fapt, sistemul de alarmă este şi el distrus de incendiu. Nimeni, absolut nimeni nu vine să stingă focul.

X o ia la fugă înapoi, spre parcul municipal. Rătăceşte o vreme pe alei. Îşi slăbeşte nodul la cravată.

— Spune ceva, de ce nu spui nimic?

„Ai grijă să nu răceşti."

E adevărat, cămaşa i s-a lipit de piele. X simte cum i se scurg pe gît dîre reci de sudoare. Noroc, totuşi, că în dulapul de la birou are întotdeauna o cămaşă de schimb.

17.

Dragul meu Guy,

Îți spun de la bun început că omul pe care mi l-ai trimis nu-mi place întrucît îşi curăță şi îşi roade unghiile la nesfîrşit. Şi tu ştii că am o alergie la acest tip de activitate compulsivă. Ei bine, domnul M este campion absolut la acest tip de îndeletnicire. N-am mai văzut încă un om care să fie atît de obsedat de murdăria de sub unghii. Omul este cu totul şi cu totul incredibil, la fiecare două sau trei minute îşi curăță (atenție!) cu unghiile de la degetele mîinii stîngi unghiile de la degetele mîinii drepte. Tehnica sa este dintre cele mai necivilizate şi vulgare. Chiar şi cînd nu-l vezi, îl auzi cum îşi trece unghia degetului arătător de la mîna dreaptă pe sub unghia degetului arătător de la mîna stîngă. Spun că îl auzi *întrucît această operațiune de curățare a „mizeriei”, invizibile de fapt, de sub unghiile sale produce un sunet extrem de neplăcut auzului, e ca şi cum cineva ar vrea să cojească un ou crud. Îți jur, de mai multe ori era să-l dau afară din librărie, deşi pînă la urmă m-am abținut şi am preferat să urc eu la etaj sau să ies pretextînd că merg la poştă, dar de fapt m-am refugiat la doamna Bordaz în cafenea.*

Este clar că domnul M are continuu impresia că unghiile sale produc un fel de secreție care trebuie evacuată imediat, la fiecare două sau trei minute. Probabil că îşi simte murdăria asta de sub unghii ca un fel de excrescență, ca un fel de scurgere. *Totuşi, cîtă mizerie poate produce un om sub unghii cînd nu exercită practic nicio muncă fizică? În mod normal ni se adună ceva mizerie sub unghii doar după două sau chiar trei săptămîni de neglijență în materie de igienă, dar nicidecum mai repede. Culmea este că eu însumi am început să mă uit la unghiile mele, sau mai precis să le examinez mai cu atenție să văd dacă nu s-a adunat ceva* negru *dedesubt. Pe vremea cînd eram copil ni se întîmpla, la şcoală, să fim controlați la mîini. „Şi acum toată lumea mîinile pe masă!” striga învățătoarea, ceea ce ne amintea brusc un singur lucru, şi anume că ne păsa de fapt prea puțin de cum arătau mîinile noastre şi de cît de curate erau.*

Nu ştiu dacă domnul M a fost traumatizat în copilărie de acest tip de control, dar observ cum nu încetează să se controleze singur. S-ar spune că

are o voce de învățătoare în capul său, o voce repetitivă care-i strigă la fiecare două sau trei minute „și acum să văd mîinile!”. Şi într-adevăr, își privește din cînd în cînd mîinile, și le examinează chiar în mod serios, cu o expresie de continuă nemulțumire pe față.

Chiar și atunci cînd se așază la masa de corespondență și îți răspunde la scrisori, după fiecare frază scrisă își roade puțin unghiile sau își smulge pielița de la baza unghiilor. Această ultimă operațiune este a doua sa specialitate. Are probabil impresia că degetele sale produc un fel de textură solzoasă care avansează în mod amenințător și-i acoperă unghiile. Şi are nevoie, în consecință, să se elibereze de această agresiune*, să-și redecupeze cu dinții sau cu unghiile conturul de la baza unghiilor.*

Astăzi se împlinește o săptămînă de cînd vine în fiecare zi la librărie. Nu pot să-ți spun însă ce ochi a făcut văzînd că masa de corespondență era ocupată de Domnișoara Ri. Se obișnuise să fie singur în librărie, să se considere singurul vizitator al ei, singurul ei locuitor. *Prezența Domnișoarei Ri l-a destabilizat, primul său gest a fost de a se retrage spre ușă și de a ieși cu spatele, dar Domnișoara Ri a ridicat ochii chiar atunci de pe scrisoarea pe care ți-o scria și i-a spus „Bună ziua”. Acest „bună ziua”, dar mai ales vocea plină de căldură a Domnișoarei Ri l-au făcut să se mai calmeze, a dat de mai multe ori din cap, a dat din mîini ca și cum ar fi vrut să spună „nu vă deranjați pentru mine”, m-a căutat apoi din priviri pe mine sperînd să-i dau o explicație... Eu însă nu i-am dat nicio explicație dar i-am improvizat o a doua masă (cea rotundă, pliabilă, din metal, pe care o scoatem din cînd în cînd pe balcon) și l-am așezat acolo.*

Să-i văd pe amîndoi așezați la cîte o masă, separați de maldărul de cărți din mijloc, fără să se poată vedea, fiecare tulburat de prezența celuilalt, mărturisesc că a fost un spectacol destul de interesant Tulburarea lor a crescut însă și mai mult cînd am plecat să iau masa și i-am lăsat singuri pentru o oră. Cînd m-am întors compoziția energetică a încăperii era total schimbată, în aer vibrau frazele pe care domnul M și Domnișoara Ri le schimbaseră între timp. Le-am putut citi de altfel fără nicio dificultate, rămăseseră gravate în aer, atît de încărcate erau de curiozitate și de forță magnetică. O, să nu crezi însă că își spuseseră mare lucru, doar fraze banale pentru debutul poveștii ce urmează să se scrie între ei.

Acum sunt din nou la masa mea de unde îi observ pe amîndoi fără ca ei să se poată vedea unul pe altul. Nici nu știu de fapt ce așteaptă, ar trebui să meargă împreună la o cafea dar niciunul nu îndrăznește să se miște.

Revenind de la masă am agățat de ușă tăblița pe care scrie ÎNCHIS, niciun intrus, deci, nu riscă să perturbe această scenă. Nu am de gînd nici să aprind lumina, sunt curios să văd cum vor reacționa spre sfîrşitul zilei cînd se va întuneca.

Al tău, Bernard

18.

Ea mă trezeşte la miezul nopții
şi-mi spune domnule vă interzic să mă visați goală
fără încuviințarea mea

sunt încă adormit, nu ştiu cum a intrat Domnişoara Ri
la mine în cameră nu ştiu cum a intrat
Domnişoara Ri în creierul meu
dar recunosc: tocmai eram pe cale să o visez goală

visul însuşi se face mic, din ce în ce mai mic
îmbujorat, jenat
eu şi visul suntem ca doi elevi care au copiat la teză
n-o să se mai întîmple, îi spun eu domnişoarei Ri
n-o să se mai întîmple murmură şi visul
devenit un elev model

bine, spune Domnişoara Ri, astăzi vă iert
şi dispare printr-un număr de iluzionism
care ne lasă descumpăniți
toate obiectele din încăpere aplaudă, încăperea aplaudă
aplauzele aplaudă, numărul însuşi de iluzionism
aplaudă

imposibil să mai adorm în aceste condiții
în orice moment risc să fiu trezit din somn
de însuşi visul care acum ține cu ea, îi povesteşte ce fac
îi trimite în timp real note secrete despre mine
chiar şi acest poem, abia terminat
zboară la ea

19.

Nu vă faceți iluzii. Expresia dumneavoastră de beatitudine mă face să surîd.

Motivul pentru care am acceptat să fac dragoste cu dumneavoastră este strict literar. Întrucît eu detest această imbecilă aşteptare a cititorului în fața personajelor... *Oare cînd vor trece la act? Oare cînd se va produce primul sărut? Oare cînd va ceda ea?* Întreaga istorie a literaturii este desfigurată de aşteptările erotice ale cititorilor. Ca şi de tehnicile, uneori sofisticate, ale scriitorilor de a „doza" suspansul erotic. Iată deci, draga domnule M, de ce v-am propus să facem dragoste numaidecît, imediat după prima noastră întîlnire. Dacă tot trebuie să scriem împreună o poveste, să încercăm să-i dăm mai mult sens decît cel tradițional al *trecerii la actul sexual.* Urăsc, urăsc toate aceste romane în care protagoniştii fac dragoste abia în ultimul capitol, după 350 de pagini de preliminarii. Cînd eram adolescentă nici nu citeam, de altfel, aceste pagini preliminare, căutam direct momentul cînd cei doi intrau într-o relație tactilă, fie că era vorba de un prim sărut, de o primă noapte de dragoste sau de un prim eşec erotic. Aveam chiar această uluitoare capacitate de a intui, după cum începea primul capitol al romanului, cam la ce pagină urma să se producă primul frison erotic. Şi vă jur, rareori mă înşelam... Cu o precizie pe care mi-am perfecționat-o în decursul anilor, după prima pagină citită puteam trece apoi în mod aproape automat la pasajele care mă interesau cu adevărat.

Prima scenă cu El care o strînge pe Ea la piept ca să-i simtă sînii, undeva pe la paginile 30-32. Primul veritabil sărut, undeva pe la paginile 80-82. Prima scenă veritabilă de pat cu descrieri de nuditate, undeva pe la paginile 160-162... Aceste construcții, uneori savante, dar în fond de o naivitate sinistră, m-au amuzat dar m-au şi iritat întotdeauna, iar treptat am căpătat o veritabilă alergie la ele. La 18 ani preferam deja romanele de aventuri ale lui San Antonio, pentru că majoritatea începeau cu o scenă de dragoste, uneori chiar foarte *hard.* Ceea ce calma de la bun început bestia erotică din mine (şi ca mine erau milioane de alți cititori), drept pentru care apoi mă puteam concentra pe savurarea altor dimensiuni ale cărții: ritm, stil, frumusețea argoului, calitatea intrigii, surprizele curbei dramatice,

originalitatea personajelor. San Antonio a ştiut întotdeauna de ce trebuia să înceapă cu o secvenţă erotică: pentru a tăia răul din rădăcină, pentru a nu-l lăsa pe cititor să intre într-o falsă lectură a cărţii. În felul acesta, odată cu îngurgitarea de la bun început a drogului erotic, autorul îl transforma pe cititor într-o fiinţă liberă, cu simţurile deschise spre alte orizonturi...

Sigur, nu suntem obligaţi să aplicăm şi în viaţă suprimarea suspansului erotic, şi nu spun că preliminariile nu-mi plac într-o relaţie cu un bărbat. Mă enervează însă ideea că actul erotic este înscris în imaginarul colectiv şi în coregrafia generală a comportamentului uman ca un *scop ultim* şi nu ca *un punct de plecare*. Pentru că atunci cînd acuplarea devine un scop (momentul culminant al unui roman, de exemplu), dincolo de scop nu mai rămîne nimic. Un vid teribil se întinde după ce Ea face dragoste cu El, ori exact acest vid am dorit să-l evit între noi, dragă domnule M.

Vă spun toate acestea în timp ce dormiţi ca să fie totul cît se poate de clar.

20.

— Uite-i cît de liniştiţi şi calmi stau. Nu se mai zbat, nu mai au ambiţii, nu se mai înjură unii pe alţii...

Plimbările mele prin cimitir cu Tanti Masek au fost primele mele lecţii de descoperire reală a resorturilor filozofice ale vieţii. Mătuşa Masek, sora cea mare a mamei, era de fapt şi singura persoană din familie care avea unele rezerve faţă de Victor. De fapt, îl considera prea viu, sau prea vital. Ori, doamnei Masek nu-i plăceau fiinţele vii, ci fiinţele moarte.

— Cum sunt oamenii aşa sunt şi crucile.

Din cînd în cînd ne opream în faţa unui mormînt sau a unui cavou şi Tanti Masek nu-şi reprima plăcerea de a-l face încă o dată praf şi pulbere pe respectivul locatar al respectivului loc de veci. Vezi ce cruce îngîmfată i-au pus? Cum a fost omul, aşa e şi crucea. La ce bun atîta sclipici, atîtea kilograme de marmură? Şi i-au pus şi flori de plastic... Ca să *dureze*, ca să nu trebuiască să vină mai des cu flori proaspete...

Tanti Masek îi cunoaştea practic pe toţi morţii din cimitirul oraşului. Cam de două ori pe săptămînă făcea ea deplasarea la cimitir, ceea ce în ochii părinţilor mei era deja excesiv. Pe mine însă nu mă lua decît o dată sau cel mult de două ori pe lună, ceea ce, tot aşa, alor mei li se părea prea mult. Dar mă lăsau totuşi să merg cu „biata" Tanti Masek în aceste vizite de curtoazie memorială întrucît, spunea tata, „în felul ăsta n-o să mai vorbească singură".

Personal mi-ar fi plăcut să fiu invizibil undeva în preajma acestei mătuşi iubitoare de morţi, şi să aud toate conversaţiile sale cu ei. Pentru că Tanti Masek chiar vorbea cu morţii, sau mai bine zis îi interpela fără nicio reţinere.

— Salut, Guţă. Ce faci, dragule? Hai să te plivesc puţin. Te-ai mai liniştit, da? Măi, dar cît ciment ţi-au mai turnat...

Tanti Masek avea alergie la buruieni, mai ales la cele care creşteau pe morminte. Considera probabil buruienile ca pe nişte intruşi, un fel de plante nu atît urîte sau rău mirositoare cît mult prea *curioase.* Şi atunci se apleca şi le smulgea imediat ce se simţea deranjată de ele. Eu aş fi vrut să o ajut şi

încercam deseori să-mi ofer serviciile, dar Tanti Masek spunea „nu, pe Guță trebuie să-l plivesc eu”.

Ea îi *plivea* însă şi pe alți domni cu care avea ceva de împărțit. Foşti notabili ai oraşului, foşti colegi de serviciu sau pur şi simplu cunoştințe îndepărtate. Cum de cunoştea Tanti Masek atîția morți, era un mister pentru mine. Pentru că în zilele în care nu mergea la cimitir, Tanti Masek nu vedea practic pe nimeni, stătea la televizor sau îşi recitea cărțile din bibliotecă. De fiecare dată cînd mama mă trimitea să-i spun bună ziua mătuşii mele preferate şi o găseam citind, ea ținea să-mi precizeze acest lucru: „recitesc şi eu *Cei trei muşchetari*, ce să fac? Frază din care nu putea fi dedus decît un lucru, şi anume că Tanti Masek citise absolut totul, iar acum nu făcea decît să recitească sutele de cărți adunate în decursul anilor.

— De ce mor oamenii, Tanti Masek?

Nu-mi mai amintesc la ce vîrstă i-am pus această întrebare mătuşii mele, dar ştiu că mai tîrziu m-a lăudat în fața părinților mei pentru „inteligența” mea.

— Oamenilor le place să se imite unii pe alții, mi-a răspuns atunci sora mai mare a mamei.

Fraza mi-a rămas în minte şi a început să-şi pună în valoare potențialul mult mai tîrziu. O întreagă manieră de interpretare a lumii se ascundea în spatele ei, era una din acele fraze care ascund în ele un sistem de gîndire. A fost de altfel prima mea întîlnire cu o frază *fondatoare*, conținînd în ea un algoritm de dezvoltare extrem de puternic.

Oamenii mor întrucît le place să se imite unii pe alții. Ceea ce înseamnă că moartea nu era, inițal, obligatorie, nu era o necesitate, nu era înscrisă în logica existenței, a desfăşurării vieții. Numai că, datorită acestui blestem ontologic, datorită acestui instinct al imitației, mai puternic decît rațiunea, moartea s-a generalizat. Ne putem imagina acest scenariu: a fost o vreme cînd oamenii nu mureau, dar la un moment dat un om, ca să facă pe grozavul, ca să-i epateze pe ceilalți, a comis acest gest împotriva naturii, altfel spus *a murit.* Nu se ştie probabil nici astăzi cum a reuşit acest individ să moară, cum a făcut ca să elimine viața din el... Cert este că această enormă *găselniță*, acest uluitor act de nonconformism şi de excentricitate i-a marcat profund pe ceilalți oameni din jurul lui, care au început să-l imite.

Tanti Masek pronunțase, fără să-şi dea seama, una din acele fraze care devin instrumente de construcție teoretică. Între celebra aserțiune a lui Descartes „cuget deci exist” şi aserțiunea mătuşii mele („oamenii mor

întrucît se imită unii pe alții”) nu era nicio diferență de natură. Ambele erau făcute să fie puse la temelia unei construcții explicative.

Oare nu se imită oamenii unii pe alții tot timpul? Cînd un copil începe să vorbească, nu-i imită el pe adulți? Cînd începe să învețe normele de comportament, nu-i imită de fapt pe ceilalți membri ai comunității? Culturile marginale nu le imită pe cele dominante? De ce să nu fie explicată şi moartea prin principiul atît de evident al imitației?

Iată întrebările pe care mi le-am pus în mod obsedant, timp de ani şi ani, după acea vizită la cimitir făcută împreună cu Tanti Masek.

Să fi ştiut oare, 40 de ani mai tîrziu, domnul Guy Courtois, că eu aveam în mine pregătit acest teren, al revelației în fața *frazelor fondatoare*? Că eram, la fel ca iluminații care aşteaptă venirea unui nou mîntuitor, perfect încrezător în capacitatea unei *prime fraze esențiale* de a mă propulsa în lumea marilor creatori de roman?

21.

Mult prețuite domn,

Va trebui, treptat, să mă ajutați să vă plasez într-o categorie energetică. *Există scriitori cărora le sunt stimulate energiile creative în urma unui* postulat identitar. *Un exemplu ar fi Melville. Ştiți cum îşi începe el această capodoperă creatoare de mit modern, romanul* Moby Dick*? Printr-o formulă de prezentare de o banalitate aş spune descurajantă: „Mă numesc Ismael". Cînd i-am furnizat* noi *această frază ştiam că Melville avea nevoie de acest tip de* înfăţişare *în fața cititorului, o frază simplă, dar cu efectul unui cuțit care taie un cordon ombilical. E ca şi cum i-ar spune cititorului: „cordonul ombilical care mă ținea legat de neant, de tăcere, de obligația de nu destăinui nimic nimănui, acest cordon, deci, a fost tăiat. Între mine şi tine, dragă cititorule, nu mai există nicio baricadă, mă numesc Ismael şi pot să încep să-ți spun această poveste."*

Tot atît de brutală, dar infinit mai sofisticată este fraza pe care i-am ofertit-o lui H.G. Wells. „Sunt un om invizibil". Aşa începe, după cum vă amintiți fără îndoială, romanul său mitic, Omul invizibil. *Greu de imaginat un efect redundant mai puternic. Şi totuşi, această aserțiune, pe care unii o cred ştiințifico-fantastică, sintetizează toată viața lui Wells. Pentru că el a fost de fapt un spirit vizionar interesat de transformarea societății, de utopie deci... Nu visa el la crearea unui stat planetar? Nu se declara el socialist? Ori, ideea că oamenii ar putea deveni într-o bună zi invizibili, este punctul de plecare al unei utopii. Iată ce l-a stimulat pe Wells în această frază, caracterul utopic al construcției ulterioare...*

Cei mai mulți scriitori au însă nevoie de la bun început de o situare în timp şi spațiu, chiar în anotimp şi într-un perimetru geografic precis, pentru a putea începe...

Thomas Mann, Ernesto Sabato, chiar Hemingway, au făcut parte din această categorie de naratori incapabili să demareze fără o situare prealabilă de ordin fizic. Muntele Vrăjit *începe, precum bine ştiți, cu această frază care conține, la prima vedere, mai multă geografie decît mister: „Un tînăr obişnuit pleca, în plină vară, de la Hamburg, oraşul său natal, la Davos-Platz, în regiunea Grison". Încercați să recitiți această*

frază de mai multe ori... Încercați să-i ascultați melodia... Simțiți cum emană din ea dimensiunea premoniției? Ei bine, da, Thomas Mann, poate cel mai mare scriitor declinolog *al primei jumătăți a secolului trecut, avea nevoie de o frază care să sugereze de la bun început o tragedie lentă. Cînd aflăm că acest tînăr obişnuit îşi părăseşte oraşul natal şi pleacă în plină vară într-o călătorie în Elveția, primul gînd care ne vine în minte este: „sărmanul, pleacă, dar nu ştie ce-l aşteaptă...”. După cum constatați, această primă frază aparent banală, conține în ea o teribilă tristețe, o notă de rău augur... Mamele sunt întotdeauna triste cînd nasc un copil pentru că ele ştiu ceva tulburător: şi anume că atunci cînd dai naştere vieții dai naştere şi morții. Cînd i-am propus această frază lui Thomas Mann ştiam că el avea nevoie de un fel de* oftat *pentru a-şi începe romanul...*

Lui Ernesto Sabato i-am furnizat însă o primă frază ceva mai provocatoare din punct de vedere stilistic pentru romanul Despre eroi şi morminte. *„Într-o sîmbătă din luna mai a anului 1953, cu doi ani înainte de evenimentele de la Barracas, un tînăr înalt, adus de spate, se lăsa purtat de una din cărările din parcul Lezana.” Observați aici această paranteză misterioasă: „cu doi ani înainte de evenimentele de la Barracas...”. Ea declanşează de fapt construcția romanului printr-un fel de captare extrem de subtilă a complicității cititorului. Şi aceasta întrucît Ernesto Sabato ne vorbeşte de parcă am şti deja ceva, de parcă am fi chiar obligați să ştim ceva despre „evenimentele de la Barracas”. Cînd cineva spune, în ziua de azi, „întîlnirea mea cu X s-a petrecut cu doi ani înainte de evenimentele din 11 septembrie”, toată lumea ştie despre ce este vorba în sintagma „evenimentele din 11 septembrie” – fraza indică atacul terorist din 2001 împotriva Americii şi distrugerea celor două turnuri de la New York. Cînd Ernesto Sabato îşi situează începutul romanului „cu doi ani înainte de evenimentele de la Barracas”, el îl obligă aproape pe cititor să se simtă vinovat că nu a auzit încă vorbindu-se despre aceste „evenimente” presupuse a fi celebre...*

Mă opresc însă aici cu divagațiile mele.

Mă veți întreba, poate, de ce am conceput pentru Melville o primă frază nominativă, pentru Thomas Mann un fel de descriere geografică şi pentru Sabato o frază cu etaj *(aş spune chiar şi cu* subsol*). Iată răspunsul: pentru că am reuşit să-i cunoaştem în profunzime şi le-am înțeles alchimia existențială şi narativă, precum şi apetitul pentru diferite tipuri de construcție. În viitoarea scrisoare am să vă vorbesc despre scriitorii care*

nu pot construi edificii solide decît pe terenuri vagi, sau pe ideea de vag... Ambiguitatea este un fundament atît de solid pentru ficțiune!

Al dumneavoastră,

Guy Courtois

P.S. Vă scriu aceste rînduri din cafeneaua Odéon de la Zürich. O cunoaşteți? Bănuiesc că da întrucît unul dintre străluciții dumneavoastră compatrioți, Tristan Tzara, a avut ideea miraculoasă de a inventa, în această cafenea, prin asocierea a doi de da*, conceptul de* dadaism*. Sunt la masă de altfel, în acest moment, cu Tzara şi cu Hans Arp. În dreapta mea îl văd, singur la o altă masă, pe Einstein. Trebuie să vă spun că atmosfera este total explozivă în cafenea pentru că azi, înîi iulie 2011, stabilimentul îşi sărbătoreşte o sută de ani de existență, motiv pentru care toate fantomele sale şi-au dat din nou întîlnire aici. N-o să mă credeți, dar chiar în fața mea îi văd pe Troțki şi pe Mussolini jucînd şah la o masă. Chiar acum intră şi James Joyce, îşi scoate ochelarii aburiți, şi-i şterge, şi-i pune din nou... Rareori am văzut o mustață mai impecabilă decît cea a lui Joyce. Dar şi fața sa alungită, nasul său lung, sunt făcute să primească mustață. Joyce se duce să se aşeze la masă cu Stefan Zweig. Mă salută însă cînd trece pe lîngă mine, n-a uitat evident că* noi *i-am furnizat începutul pentru* Ulise*. Intrarea în cafenea este ornată cu nesfîrşite serpentine roşii, ca şi cum ar fi panglica unui cadou oferit cuiva cu ocazia unei aniversări. Max Frisch tocmai desface o sticlă de şampanie. Din păcate, cei o sută de ani care au trecut peste această venerabilă instituție nu se prea simt în decorul dinăuntru. Nu ştiu de ce, dar marmura şi oglinzile de pe pereți mă apasă puțin întrucît nu au îmbătrînit. Aici îmi lipsesc scaunele uzate şi canapelele tocite de la Hawelka. Nu vă mai plictisesc însă cu aceste detalii. Vă las acum, am să ciocnesc un pahar de şampanie cu toate aceste fantome care s-au înghesuit deja în cafenea, precum şi cu altele care continuă să vină. Literatura europeană nu va şti niciodată cît datorează tradiționalei neutralități a Elveției.*

G.C.

P.S. bis

Ați îndrăznit vreodată să intrați în Cafeneaua Timizilor?

22.

A fost o vreme în viața mea cînd nu mă regăseam pe mine însumi decît în *Cafeneaua Timizilor*.

La 19 ani, sosit în Capitală pentru a urma studii de filozofie, am descoperit că noua libertate care mi se oferea pe tavă nu mă vindeca nicidecum de timiditate. Preferam să scriu decît să conversez. Replicile cele mai strălucite le pronunțam în gînd. Ori de cîte ori mă aflam cu mai mult de o persoană la masă, eu eram cel care tăcea cel mai mult. Cînd îi auzeam pe alții vorbind simțeam exact în ce momente aş fi putut fi mai inteligent decît ei sau pur şi simplu mai *interesant.* Nu îndrăzneam niciodată să fac glume pentru că îmi era frică să nu le ratez. Iar atunci cînd îndrăzneam totuşi să-mi formulez o părere în contextul unei conversații aveam grijă să plasez numai fraze scurte, de teamă să nu fiu întrerupt.

Întotdeauna i-am invidiat pe colegii mei care aveau voci baritonale sau grave. Cînd eşti dotat cu o voce puternică, pătrunzătoare, e ca şi cum ai avea o macetă în prelungirea mînii. În felul acesta avansezi în junglă tăind lianele şi hățişul vegetal fără nicio teamă. Am observat de altfel foarte repede în cercurile pe care le-am frecventat că liderii de grup erau de fapt posesorii de voci baritonale sau grave. O voce baritonală conferă o autoritate naturală incontestabilă. Cînd toți ceilalți stau la rînd ca să-şi exprime o opinie, aşteptînd momentul potrivit pentru a deschide gura, vocea baritonală intervine cînd vrea, întrerupe pe cine vrea, nu ține cont de nicio regulă întrucît ea impune regulile.

Prietenia mea cu Paul a fost motivată de fapt de această nevoie de a fi protejat de o voce puternică (la propriu). Paul era mic de statură, cu cel puțin cinci centimetri mai scund decît mine. Fața lui era albicioasă şi pistruiată, uneori aveam chiar impresia că pielea feței sale era subțire, mult mai subțire decît pielea mîinilor sau pielea gîtului. Natura nu îl înzestrase pe Paul cu prea multe calități, întreaga sa structură osoasă era fragilă, avea picioarele strîmbe, iar inteligența sa era bazată mai degrabă pe un puternic simț al umorului decît pe rapiditatea şi calitatea reflecției. Probabil din toate aceste motive, întrucît Paul părea lipsit de apărare în jungla vieții, natura îi oferise totuşi acestui om nişte coarde vocale de un calibru ieşit din comun.

Paul era capabil să intre într-o sală de sport plină ochi şi în plină efervescenţă, să spună „salut” şi brusc se făcea linişte în Univers pentru o secundă sau două, cei două sute sau trei sute de oameni tăceau interlocaţi, iar sunetele pronunţate de Paul parcurgeau de cîteva ori spaţiul în lung şi în lat ricoşînd ca nişte mingi de ping-pong lansate cu o forţă ieşită din comun.

Ca şi mine, Paul era un provincial. Cînd ne-am văzut pentru prima dată la primul curs de istoria filozofiei, într-un amfiteatru plin ochi, un fel de curent simpatetic a circulat între noi. Şi lui, şi mie, Capitala ni se părea copleşitoare, deşi ne fascina. Şi el, şi eu eram uşor decalaţi faţă de majoritatea colegilor noştri, ceea ce se putea observa la nivelul detaliilor vestimentare şi al unor reflexe banale. Nici eu, nici el nu îndrăzneam să ne apropiem de colegele noastre, să intervenim la seminarii, să cerem explicaţii suplimentare profesorilor... Iar în primele săptămîni de cursuri păşeam pe culoarele Universităţii cu un fel de respect profund pentru vechile ziduri şi memoria înmagazinată în ele. Paul însă a început foarte repede să-şi utilizeze vocea ca un spărgător de gheaţă pe suprafaţa unei mări ostile, iar eu m-am fofilat imediat în urma lui profitînd de pîrtia deschisă de el.

Cînd ne apropiam de un grup de colegi şi Paul spunea: „cine-mi oferă şi mie o ţigară?”, forţa vocii lui, lipsită de stridenţă, ba chiar muzicală, deturna imediat centrul de atenţie al celor prezenţi. A-l servi pe Paul cu o ţigară devenea imediat mult mai important decît continuarea unei discuţii despre sofişti sau despre abilitatea cu care Anaxagora demonstra că inteligenţa era cauza universului. Dacă Paul cerea o ţigară, cu vocea lui unică, timbrată, extrem de plăcută auzului în ciuda unui zaţ de autoritarism, dacă Paul cerea, deci, o ţigară, el trebuia servit numaidecît întrucît era onorată astfel o minune a naturii. Şi cum eu eram alături de Paul, nedespărţit de el, evident că beneficiam la rîndul meu de atenţia îndreptată în direcţia lui.

Paul era extrem de eficient întotdeauna în restaurante şi cafenele. Oricît de debordat ar fi fost un chelner, cînd Paul striga „fiţi amabil!”, chelnerul era atît de hipnotizat de vocea prietenului meu, încît abandona totul şi se îndrepta imediat spre masa noastră pentru a ne lua comanda. În ce mă priveşte, eu aş fi putut striga şi de zece ori „fiţi amabil!” fără să mă ia nimeni în seamă. De multe ori mi s-a întîmplat de altfel să intru în cafenele în care să fiu singurul client şi patronul să nu mă bage în seamă. Şi chiar atunci cînd mă aşezam la tejghea, chiar nas în nas cu patronul, şi ceream o

cafea, se întîmpla uneori ca acesta să se simtă deranjat, sau să-şi continue lectura ziarului încă o bucată de vreme pentru a termina eventual articolul început, înainte de a catacdisi să-mi răspundă la comandă. De fapt, modul în care formulam eu dorința de a bea o cafea nici nu era o comandă, ci mai degrabă o rugăminte. Cînd spuneam „o cafea, vă rog” vocea mea transmitea mult mai mult decît această informație, prin tonul meu şi spiritul meu ezitativ eu spunea de fapt „va rog, vă implor, o cafea dacă se poate şi dacă nu deranjez prea tare”.

Da, am fost un timid umilit în multe din restaurantele şi cafenelele capitalei, iar culmea umilinței era atunci cînd patronii, după ce mă serveau totuşi, întîrziau să-mi ia banii. Pentru un timid pefect, cum eram eu, solicitarea notei de plată se transforma deseori în coşmar. Lucrurile se petreceau cam în felul următor:

După ce, cu mişcări de o lentoare ieşită din comun, barmanul îmi pregătea totuşi cafeaua şi mi-o împingea neglijent pe tejghea, uneori vărsînd cîțiva stropi peste bucata de zahăr pusă alături pe farfurioară, *torționarul meu* se instala la celălalt capăt al barului şi plonja în lectură sau în discuția cu vreun client cotidian. Această atitudine era deja pentru mine un semn că urma să fiu pedepsit pentru *impertinența* mea, pentru îndrăzneala de a fi trecut pragul acelei cafenele şi de a fi introdus în ritualul atît de rodat al locului un element perturbator, poate *energia negativă* a timidității mele.

— Cît vă datorez, vă rog?

Niciodată, dar absolut niciodată, barmanul nu reacționa din prima la această întrebare a mea, chiar dacă în mod ostentativ începeam să-mi scot portmoneul cu mărunțiş, să scormonesc după monede sau să flutur prin aer o bancnotă.

— Fiți amabil, aş vrea să plătesc...

Nu, nici această formulă nu era bună, ceva îl deranja în mod vizibil pe barman, poate politețea prea apăsată din fraza mea, sau poate chiar faptul că mă simțeam angoasat, nesigur, inferior.

— Fiți amabil, trebuie să plec...

Dezastru. Acest tip de frază îi irita şi mai mult pe barmani, era ca şi cum i-aş fi acuzat că mă rețin cu forța sau cu diverse tertipuri în bistroul lor. De altfel, îi auzeam uneori răspunzîndu-mi în gînd:

„Ia mai du-te învîrtindu-te! Ce, e treaba mea că trebuie să pleci?”.

Toate aceste experiențe începuseră să mă traumatizeze în primele luni ale vieții mele de student, dar mai tîrziu m-am răzbunat revenind în exact

aceleaşi restaurante, cafenele şi bistrouri împreună cu Paul.

Dar nu despre toate aceste detalii ale primelor mele luni de luptă cu Capitala doream să vă vorbesc, ci despre *Cafeneaua Timizilor* pe care am descoperit-o din întîmplare într-unul dintre periplurile mele solitare avînd ca scop apropierea exhaustivă a oraşului. Într-o bună zi, după cîteva ore de mers pe jos, m-am trezit eşuat într-un cartier de imobile vechi, dar fără mare prestanță. Un cartier greu de definit, nici burghez dar nici popular, cu puțină lume pe străzi, mai mult bătrîni plimbîndu-şi cîinii şi trecători incerți grăbiți să dispară după uşi tăcute. Îl rog pe cititor să mă ierte, nu vreau să dau mai multe detalii pentru localizarea geografică a acestui cartier întrucît *Cafeneaua Timizilor* este un loc fragil şi n-ar rezista în fața unei invazii de turişti sau de curioşi...

Reiau însă firul narațiunii mele. Cînd am trecut pragul acestei cafenele eram atît de obosit încît nu m-am uitat prea bine nici la numele firmei şi nici la clienții din cafenea. Mi-era sete, eram epuizat, doream să mă aşez puțin ca să-mi adun gîndurile şi să cer un pahar cu apă minerală şi o cafea. Ceea ce am şi făcut. M-am îndreptat direct spre bar, m-am aşezat pe unul din scaunele înalte de la tejghea, l-am căutat din priviri pe barman şi i-am spus, fără să-l privesc însă, mai mult scrutînd vidul din spatele său, „bună ziua, o cafea şi un pahar cu apă minerală, vă rog”.

Fraza mea a plutit prin încăpere ca o rafală de baloane de săpun şi am văzut fizic cum fiecare cuvînt s-a înălțat în aer şi s-a spart apoi căzînd pe tejghea şi lăsînd urme lichide pe suprafața de zinc. Atunci l-am văzut şi pe barman, un bărbat încă tînăr, cu fața osoasă, cu ochi speriați, vizibil panicat la auzul cuvintelor emise de coardele mele vocale.

Barmanul schiță cîteva mişcări dezordonate care ar fi putut să-mi stîrnească rîsul dacă n-aş fi fost eu însumi atît de surprins. Cum îi cerusem două lucruri în acelaşi timp, omul din fața mea se simți scurtcircuitat, întrucît nu se putea decide în privința priorității. Ce era mai urgent, cafeaua sau paharul cu apă minerală? Aproape panicat, bărbatul cu fața osoasă se repezi la aparatul de făcut cafea, extrase o ceaşcă de sub tejghea şi o potrivi sub unul din filtrele maşinii. Imediat însă se răzgîndi, deschise uşa unui frigider şi scoase o sticlă de apă minerală. Cele două începuturi de acțiune îl paralizară însă dintr-un motiv greu de înțeles pentru mine în acel moment, două intenții se ciocniră în creierul său ca doi bolizi provocînd o blocare totală a puterii sale de judecată. Mîna în care ținea sticla de apă minerală

începu să-i tremure, iar ochii i se umeziră brusc de parcă ar fi fost pe punctul de a izbucni în plîns.

Privindu-l pe acel om blocat în fața mea, între ceaşca aşezată sub maşina de cafea şi sticla de apă minerală nedeschisă, am avut brusc revelația că personajul era mai timid decît mine.

În cafenea nu se auzea niciun zgomot, cei patru sau cinci clienți erau aplecați fie peste carnețelele lor, fie peste cărțile pe care le citeau, întreținînd prin complicitatea lor o tăcere delicată. Aproape toți erau oameni tineri, trei femei şi doi bărbați, fiecare singur la cîte o masă, neîndrăznind să se privească reciproc sau să ridice capul pentru a urmări scena în plină derulare la bar.

Da, m-am simțit imediat, în acele clipe, pe o planetă familiară. Eram, în sfîrşit, înconjurat de oameni avînd aceleaşi probleme insolubile ca şi mine...

Cred că barmanul rămase nemişcat în spatele tejghelei mai bine de cinci minute. Cam acesta fu răstimpul necesar pentru ca sinapsele sale să iasă din blocajul provocat de complicata mea formulare „bună ziua, o cafea şi un pahar cu apă minerală, vă rog". Fața barmanului începu să se destindă, pleoapele începură să-i acționeze cu un fel de febrilitate.

— Bună ziua, şopti el clipind des, ca şi cum ar fi găsit o soluție la o ecuație extrem de dificilă.

Cineva, într-un colț al cafenelei, răsuflă uşurat, semn că o anumită dezamorsare fusese declanşată în tot acel spațiu odată cu apariția mea.

Intrarea mea în cafenea şi *rapiditatea* cu care cerusem să fiu servit fusese fără îndoială un eveniment perturbator în sens bun întrucît cele trei femei şi cei doi bărbați începură să prindă culoare, ca nişte statui de ceară pe cale de a reveni treptat la viață. O tînără cu pălărie galbenă îndrăzni chiar să mă privească timp de o secundă. Un bărbat cu papion îşi ridică timp de două secunde privirile de pe paginile pe care le citea şi-i adresă un zîmbet barmanului. În timp ce acesta se întoarse cu spatele pentru a-mi prepara totuşi cafeaua, o altă tînără femeie, îmbrăcată într-o rochie albă, vaporoasă cu pistrui roşii, ridică un deget în direcția barului ca şi cum ar fi vrut să formuleze o comandă.

Atunci mi-am dat seama, urmărind mişcarea acelui deget, cîtă speranță adusesem eu în cafenea prin intrarea mea intempestivă. Da, am avut această revelație şi mărturisesc că mi s-a pus brusc un nod în gît. Am simțit cum încep să-mi tremure picioarele, iar inima mea deveni un fel de pasăre

colibri – cunoaşteţi această pasăre mică, de fapt cea mai mică de pe planetă care bate din aripi cu o rapiditate uluitoare. Am înţeles printr-un fel de străfulgerare de unde venea acea senzaţie de încremenire din cafenea: de fapt, cei cinci clienţi nu îndrăzniseră să-l cheme pe barman pentru a-i formula comanda, iar acesta din urmă nu îndrăznise să iasă de după tejghea pentru a-i întreba pe cei cinci cu ce să-i servească, de teamă, la rîndul lui, să nu-i deranjeze. În ce o priveşte pe tînăra femeie cu rochie albă pistruiată, ea se dovedea fără îndoială a fi cea mai curajoasă din grup, întrucît ridica din cînd în cînd degetul în direcţia barmanului, dar numai cînd acesta era întors cu spatele.

Contactul meu direct cu barmanul deblocă însă toată această situaţie devenită traumatizantă. Pînă la urmă barmanul îmi pregăti cafeaua şi mi-o puse pe suprafaţa zincată a barului, dar la o anumită distanţă de mine, probabil nedorind să meargă prea departe cu familiaritatea. A trebuit, deci, să mă ridic, să mă aplec, să întind mîna şi să trag eu însumi cafeaua spre mine, dar nici eu n-am îndrăznit să mi-o pun chiar în faţă, am lăsat-o la mijlocul drumului. Şi am avut grijă oricum să fac acest gest într-un moment cînd barmanul era ocupat cu deschiderea sticlei mele de apă minerală, operaţiune care nu era tocmai simplă întrucît degetele îi tremurau atît de emoţie cît şi din cauza faptului că sticla era extrem de rece, aproape congelată.

Profitînd de această agitaţie la bar, al doilea bărbat prezent în cafenea, avînd în jur de 30 de ani, îşi scoase pălăria şi mantoul şi le atîrnă cu mişcări apoape invizibile în cuier. Nu puteam să-mi dau seama de cînd aştepta el acest moment pentru a se face comod, dar fără îndoială nu avusese curajul să o facă *înainte*.

Pînă la urmă barmanul reuşi să-mi desfacă sticla de apă minerală şi mi-o aşeză nu departe de ceaşca de cafea. Întreaga sa faţă radia de mulţumire, dar şi de un fel de epuizare nervoasă. Toată lumea îi înţelese nevoia de a se odihni puţin pentru a-şi trage sufletul în urma avalanşei de acţiuni la care îl obligasem. Timp de cinci minute barmanul stătu cu ochii închişi pentru a-şi readuna forţele. Ceea ce le permise celor cinci clienţi imobili pînă atunci să se foiască puţin. Una dintre femei îndrăzni chiar să întoarcă pagina cărţii pe care o citea, iar bărbatul cu papion să-şi scoată pachetul cu ţigări şi să-l pună pe masă.

Cea de-a treia femeie, o doamnă plinuţă cu ochi migdalaţi, îşi deschise poşeta, îşi căută rujul, scoase o mică oglinjoară, dar în momentul în care ar

fi trebui să treacă la act fu cuprinsă de panică şi îşi abandonă arsenalul cosmetic înapoi în poşetă. Obrajii i se aprinseră brusc de parcă ar fi fost surprinsă spălîndu-se pe dinți şi scuipînd într-o chiuvetă apa plină de spumă.

23.

Prima mea noapte de dragoste cu Domnişoara Ri
s-a derulat pe o mică planetă din Constelația Ri
o planetă care astăzi nu mai există
ea s-a topit chiar în acea noapte
din cauze pe care orice cititor decent le înțelege

totuşi, astronomii au numit ulterior această planetă
absentă
Planeta Domnişoarei Ri
pe harta universului ea este marcată cu o hieroglifă ciudată
căreia chinezii i-au dat numele de Hieroglifa Ri

cum oamenii de ştiință nu exclud posibilitatea
altor întîlniri senzuale între mine şi Domnişoara Ri
topirea corpurilor cereşti din motive strict erotice
a primit numele de fenomenul Ri

mai nou însă omenirea este preocupată de dispariția
unor mari cantități de materie
în diverse galaxii extrem de apropiate de noi
nu este exclus ca unele dintre fantasmele domnişoarei Ri
să se afle la baza acestor regretabile evenimente
cînd Domnişoara Ri se gîndeşte la mine
cometele, meteoriții neatenți şi chiar unele
particule de praf stelar
explodează brusc
(ați înțeles este vorba de efectul Ri)

24.

— Vă interzic să mă visați goală.

Nu ştiu dacă această frază spusă în şoaptă sau delicatețea cu care eram scuturat mă treziră din somn. În prima clipă m-am crezut chiar în prelungirea visului. Oare nu era plauzibil ca Domnişoara Ri, pe care tocmai o visam goală, să se întoarcă spre mine, întrucît şi eu eram personaj în propriul meu vis, şi să-mi spună: vă interzic să mă visați goală? Acest tip de frază făcea parte în mod natural din stilul ei sofisticat. Oare nu-mi ceruse deja, Domnişoara Ri, să nu o mai privesc atît de des, dîndu-mi ca dozaj „cel mult de zece ori pe oră”? În lungile noastre momente de aşteptare din librăria domnului Bernard, aşezați față în față la cele două mese, eu nu mai aveam voie să o privesc decît de zece ori pe oră. Iar Domnişoara Ri simțea de cîte ori îmi ridicam privirile de pe caietul meu (sau de pe foile mele de hîrtie sau de pe micul laptop pe care începusem să-l car cu mine) pentru a o îmbrățişa astfel pe furiş, de la distanță şi cu un aer vinovat. Fără să ridice o singură secundă capul de pe propriile ei foi, caiete sau de pe propriul ei laptop, Domnişoara Ri număra incursiunile pe care privirile mele le făceau pe fața ei, pe gîtul ei, pe decolteul ei.

— Unu, spunea Domnişoara Ri la prima mea incursiune, legitimă de altfel. Continua apoi să-mi numere tentativele de intrare în contact vizual cu corpul ei, cu o precizie de mecanism nuclear (există un astfel de ceas undeva şi s-ar părea că marja sa de eroare este de o microsecundă la un million de ani).

— Cinci, spunea Domnişoara Ri la a cincea mea pauză contemplativă avînd ca obiect de analiză umerii ei frumoşi pe care şi-i dezgolea alternativ, în zilele cu soț era gol umărul stîng, iar în zilele fără soț era gol umărul eu drept.

— Zece, spunea Domnişoara Ri la a zecea mea agresiune vizuală, iar eu mă uitam imediat la ceas ca să văd cîte minute îmi mai rămîneau pînă la ora exactă, felia de timp rimînd cu interdicția definitivă de a mai abuza de torționara mea.

Acest joc devenise atît de subtil, de interesant, de prețios pentru mine încît încercam să mă arăt cît mai disciplinat cu putință. Ori de cîte ori

reuşeam performanţa de a nu depăşi doza prescrisă de zece *incizii* vizuale pe oră, Domnişoara Ri se ridica, mă săruta pe ceafă şi pe urechea stîngă, mă mîngîia cu mîinile ei lungi capabile să se prelingă pe sub cămaşa mea în toate direcţiile şi în profunzime, şi-mi oferea cîte un bonus de bună purtare: „pentru că ai fost *cuminte* în ora care urmează ai unsprezece...”

Uneori însă tensiunea erotică dintre noi devenea atît de intensă încît depăşeam cu mult doza prescrisă. Vocea Domnişoarei Ri devenea atunci uşor revoltată şi chiar ameninţătoare.

— Doisprezece, murmura Domnişoara Ri cu o notă de imensă dezaprobare... Treisprezece, nu e frumos ce faceţi, domnule M. Paisprezece, vă rog să vă astîmpăraţi, domnule M, sunteţi brutal şi libidinos.

Insultele pe care mi le administra Domnişoara Ri nu făceau însă decît să agraveze cazul meu de dependenţă ludică. Nu mai întîlnisem nicio femeie cu un astfel de apetit pentru joc. Toată relaţia noastră era pusă sub semnul jocului sau mai bine zis al inventării de jocuri. Nimic nu era gratuit în atingerile sau preliminariile noastre senzuale. Pentru fiecare milimetru de intimitate trebuia să plătesc, să improvizez ceva, să inventez un algoritm de înaintare.

Uneori Domnişoara Ri accepta să se dezbrace în faţa mea, dar numai dacă rămîneam toată seara cu ochii legaţi. În materie de mîngîieri, îmi delimita întotdeauna cîte o porţiune a corpului.

— În seara aceasta, îmi spunea Domnişoara Ri, nu coborîţi mai jos de sîni. Interdicţiile ei nu făceau decît să mă încarce cu şi mai multă energie în zilele cînd sînii erau interzişi şi doar vastele reliefuri de sub ei erau deschise „publicului”. Pentru că Domnişoara Ri mai avea şi această formă subtilă de perversiune: ea nu mă considera nici iubitul, nici amantul şi nici partenerul ei, ea mă trata ca şi cum aş fi fost o persoană din public – bărbat – căreia i se dădea voie, pentru o oră, să beneficieze de această formă de cunoaştere numită dragoste.

— Publicul poate să intre, spunea Domnişoara Ri în momentul cînd ritualul preliminariilor atingea temperatura necesară trecerii la *altceva.*

Limbajul erotic al Domnişoarei Ri mă lăsa uneori perplex dar nu mă paraliza niciodată. Dimpotrivă, Domnişoara Ri ştia să extragă din mine aşteptări de care nu mă ştiam capabil. Cînd eram numit „publicul” şi cînd auzeam expresia *publicul poate să intre*, brusc nu mă mai simţeam o individualitate, deveneam efectiv un *public masculin* ceea ce înseamnă că Domnişoara Ri primea în ea energia a zece, a o sută, poate a o mie de

bărbați. Această maşină sofisticată numită creier prelucra cu o plăcere nebună fantasmele strecurate subtil de Domnişoara Ri în adîncul cuvintelor şi frazelor sale. Creierul genera apoi forțe pe care corpul n-ar fi reuşit să le producă singur, iar Domnişoara Ri făcea dragoste, prin mine, cu zece, cu o sută, cu o mie de bărbați în acelaşi timp, altfel spus cu bărbatul generic, cu masculinitatea însăşi.

Da, Domnişoara Ri reuşea să mă transforme într-un fel de supererou erotic doar prin excitarea unora dintre punctele nevralgice ale imaginației. Eu, care în viața mea de bărbat fusesem mai degrabă mediocru şi stîngaci, timid şi complexat, prudent şi precaut, deveneam, propulsat de jocurile Domnişoarei Ri, o veritabilă declanşare de pasiune naturală, eram o fereastră prin care dădeau buzna, în Domnişoara Ri, forțe venind de dincolo de mine.

Iată de ce cînd am auzit fraza „vă interzic să mă visați goală" nu m-am mirat, nici în momentul cînd creierul meu mi-a reverberat-o în plin vis, deci în somn, nici cîteva secunde mai tîrziu, cînd m-am trezit pe jumătate.

Da, Domnişoara Ri era acolo, lîngă mine, aplecată deasupra mea, intrase nu se ştie cum în apartamentul meu la ora trei dimineața pentru a-mi aminti acest lucru, şi anume că fantasmele mele legate de ea erau *proprietatea* ei şi că orice utilizare a lor trebuia să treacă printr-un acord prealabil cu sursa primă a acestor proiecții, altfel spus, cu ea. În prima clipă am vrut să-i spun „cum ați făcut, Domnişoară Ri, ca să intrați la mine?" dar mi-am reprimat imediat această stupidă întrebare excesiv de materială şi terestră. Domnişoara Ri era o vrăjitoare, o inventatoare de jocuri, ea se juca de fapt cu energiile ascunse în noi, era capabilă să stîrnească aceste energii necunoscute, misterioase, să le excite (în sensul de trezire a lor), să le oblige să devină active şi să plăsmuiască situații. Nu era exclus, deci, ca Domnişoara Ri să fi ieşit, în acel moment, din propriul meu creier, să fi fost întruparea unui tip necunoscut de energie mentală care, iată, se trezea din somn exact atunci, după ce fusese stimulat de jocurile precedente, de strategia ludică a Domnişoarei Ri din ultimele două sau trei luni.

Aşa că n-am mai spus „cum ați făcut, Domnişoară Ri, ca să intrați la mine?", ci am bîiguit „vă rog să mă iertați".

Da, chiar aşa i-am spus:

— Vă rog să mă iertați. Nu mai fac.

În timp ce spuneam „vă rog să mă iertați, nu mai fac", am avut revelația imensului potențial pe care îl avea acest nou joc, aşa că am ținut să

dau o culoare şi mai protocolară frazei:

— Vă rog să mă iertaţi, Domnişoară Domnişoara Ri. N-o să se mai întîmple.

— În orice caz, domnule, dacă se mai întîmplă veţi fi pedepsit, îmi spuse răspunse Domnişoara Ri cu o voce extrem de caldă, dar nu fără un ecou de avertisment ferm în ea.

25.

În holul Institutului, nimeni. Pe masa recepționerei – un borcănaş de iaurt pe jumătate consumat şi o pilă de unghii. Toate cele patru lifturi oprite la parter. Dosare şi foi răspîndite peste tot.

X nu ia liftul, preferă să urce pe trepte. („De ce? Ți-e frică să nu rămîi blocat înăuntru?”) Biroul său se află le etajul şase, la capătul unui coridor lung cît o stradă. De o parte şi de alta a coridorului, o mulțime de uşi deschise. Ecranele abandonate ale computerelor tremură încet, parcă ar clipi în acelaşi ritm.

X alunecă de-a lungul coridorului ca o fantomă într-un imens acvariu. Încearcă să nu păşească pe foile răspîndite pe jos precum şi pe nişte vechi foi de indigou a căror apariție are ceva miraculos. X descoperă cîteva pagini imprimate făcînd parte din dosare clasate VERY IMPORTANT.

Ajuns în dreptul biroului său, X are o ezitare, ca şi cum s-ar teme să nu se descopere pe el însuşi înăuntru. Nu ştie de ce, dar îi vine să bată politicos la uşă. Vocea îi pufăie, nemulțumită, în creier. X intră. Închide imediat uşa în spatele lui. Îşi scoate pardesiul şi pălăria, le agață în cuier. Se şterge de sudoare, îşi schimbă cămaşa. Ezită să se apropie de fereastră. De la etajul şase se vede o prea mare parte din oraş.

X preferă să se aşeze la masa lui de lucru. Gesturile stereotipe îl calmează întotdeauna. Alege din paharul cu ustensile de scris un creion roşu numai bun de subliniat. Îl ascute. Are de făcut un foarte scurt raport urgent despre un alt raport urgent dar foarte lung. X începe să citească un dosar voluminos şi subliniază anumite pasaje. Din cînd în cînd notează scurte comentarii într-un nou fişier deschis pe computer. În sfîrşit, ceva ce funcționează. X îşi redactează raportul aşteptînd să fie chemat dintr-un moment în altul la reuniunea de la ora 11. Nimeni nu-l cheamă însă nicăieri. X aşteaptă să sune telefonul, măcar o dată, dar telefonul rămîne tăcut. De altfel niciun telefon nu sună nicăieri în clădire. Faxul rămîne şi el mut.

La ora 11 şi două minute X decide să-i facă o vizită şefului. În biroul secretarei – nimeni. (X simte o ciudată satisfacție în suflet, ca un fel de răzbunare. Oricum nu i-a plăcut niciodată de doamna Jobert.) X bate la uşa directorului. Niciun răspuns. Deschide. Nimeni. Pe biroul şefului (domnul

Kariatide, supranumit în Institut şi domnul Motamo, în definitiv o victimă a incompetenței sale perfecte) – o pară şi nelipsita sa revistă de cuvinte încrucişate deschisă la una din pagini. X examinează careul completat fără îndoială de şef chiar în dimineața aceea. Careul este aproape terminat. De fapt, nu mai lipseşte decît un singur cuvînt de 5 litere pe verticală. X caută definiția cuvîntului: *cîte doi de fiecare, ce simetrie!*

„POTOP.” Cum? „Potop.” De unde ştii? „Mi se pare evident.”

X iese din biroul şefului. Este limpede că reuniunea de la ora 11 nu se mai ține. Se întoarce la el în birou şi îşi reia lucrul la raport.

X citeşte cel puțin 30 de pagini subliniind din cînd în cînd anumite paragrafe. Începe însă să resimtă un fel de inutilitate. Desenează un melc pe una din paginile raportului, dar apasă prea tare şi vîrful creionului se rupe.

Ridică receptorul telefonului şi o sună pe Matilde. Îi răspunde robotul. Ce mesaj să-i lase? „Spune-i că treci spre seară pe la ea.”

— Trec spre seară pe la tine. Da? Te sărut...

X se sperie de propria sa voce. O voce înfricoşătoare. Abia şi-o recunoaşte. O voce de înecat. Coardele sale vocale par calcinate de timp.

Alege alt creion şi desenează mai mult cercuri pe cîteva din paginile dosarului. Decide apoi să deschidă televizorul. Telecomanda funcționează, dar ecranul nu captează decît linii orizontale şi puncte în dezordine. X apasă pe unu, pe doi, pe trei, pe patru... Niciun program pe niciunul din canale.

X iese să dea o tură prin birouri. S-ar părea că unii dintre colegii săi nici n-au apucat să ajungă la Institut. Alții, sosiți foarte devreme, par să-l fi părăsit la ora 6 şi 37 de minute fix. Pentru că toate ceasurile Institutului s-au blocat şi ele la 6 şi 37 de minute.

X se întoarce în biroul său şi începe să formeze, la rînd, toate numerele de telefon din agenda sa profesională. În general îi răspund roboții respectivi, dar i se mai întîmplă şi să nimerească peste linii suspendate.

X aprinde aparatul de radio, caută îndelung un post şi brusc simte o incediară sclipire de speranță. A găsit un post de muzică.

— Muzică! Auzi?

„Da.” Ce părere ai? „Niciuna.” X este furios pe Voce.

— Muzică! Nu-ți dai seama? Muzică!

X simte că s-a făcut ora prînzului. Ceasul său interior îi anunță o senzație de foame. Coboară să ia masa.

X intră într-unul din micile restaurante aflate chiar peste drum de Institut. Se aşază la o masă şi aşteaptă. Şi-a propus să se poarte ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

„Poate că ai dreptate”, spune Vocea. Bineînțeles că are drepate. Lui X nu-i place să se lase prostit. „Poată că într-adevăr nu s-a întîmplat nimic.” Bineînțeles că nu s-a întîmplat nimic. Ce putea să se întîmple? „Poate că nu e decît o farsă”, spune ea. Bineînțeles că e o farsă, în orice caz *povestea* are aerul unei farse. „Poate că *ei* sunt ascunşi undeva şi te pîndesc. Vor să se amuze de reacțiile tale, vor să te vadă speriat, panicat.” Ei bine, X nu are de gînd să se lase înfricoşat. „Cu siguranță că spre seară vor ieşi din ascunzători.” Bineînțeles că spre seară vor ieşi din nou pe străzi. Cît poate să dureze o farsă? „În orice caz, dacă nu în seara *aceasta*, mîine precis.” A, nu, X este sigur că povestea se va termina chiar în seara aceasta.

— Gîndeşte-te la copii, copiii nu rezistă mult în ascunzători.

Lui X îi este din ce în ce mai foame. Se ridică, se duce în bucătăria restaurantului, îşi prepară un sandvici cu şuncă. Trece apoi în spatele tejghelei şi-şi umple un pahar cu bere. Lui X îi place numai berea *draft.*

X se reaşază la masă şi mănîncă privind strada inertă.

După ce termină, lasă o bancnotă de zece şi ceva mărunțiş pe o farfurioară, lîngă maşina de încasat a patronului.

X revine la biroul său şi lucrează fără întrerupere pînă la ora cinci după-amiaza. La ora cinci fix se ridică, se apropie de fereastră, scrutează oraşul de sus. Singurul lucru care pare să se fi mişcat între timp în univers este soarele. Cerul a rămas la fel de încremenit şi lipsit de nori. La o privire mai atentă X descoperă însă că incendiile continuă în oraş. În două sau trei locuri fumul urcă leneş, în rotocoale negre.

X şi-a terminat raportul. Îl lasă pe biroul şefului, alături de revista acestuia de cuvinte încrucişate. În timp ce-i cad din nou privirile pe careul neterminat de şef, X resimte un impuls diabolic, i-ar plăce să completeze ultimul spațiu, să scrie acolo cuvîntul POTOP. Reuşeşte să se stăpînească însă şi iese cu un zîmbet superior pe față.

X i-a promis Matildei că va trece pe la ea, dar îşi dă seama că de fapt nu vrea să treacă pe la ea. Se duce direct acasă. Se închide în apartament, trage storurile, decuplează telefonul. Porneşte din nou ceasurile din bucătărie şi deşteptătorul. Priveşte o vreme cum arătătoarele şi-au reluat mişcarea circulară. Îşi umple cada cu apă fierbinte, se dezbracă, intră în

cadă şi începe să zacă fără să se gîndească la nimic desosebit. Îi este însă greu să-şi videze creierul de gînduri.

De ce tocmai el?

„Nu te mai gîndi.”

E mai mult decît o farsă, e curată bătaie de joc.

„Nu te mai gîndi.”

În orice caz, el nu are de gînd să le facă *jocul.*

„Foarte bine.”

X rămîne claustrat la el în apartament toată seara. Îşi aminteşte de o carte cumpărată mai de mult şi pe care nu a avut niciodată timp să o citească: *Introducere într-o filozofie a minciunii* de Jean-François Kahn. Oare ar fi timpul să se *intereseze* de ea? Sau mai bine să revadă un film din impresionanta sa colecție de casete?

Optează pentru carte.

La ora 23 fără un minut, X înghite două somnifere şi se culcă. Înainte de a adormi îşi surîde sieşi în gînd şi-şi spune: ce poți să faci, sunt şi zile din acestea în viață. „Ai dreptate” îl aprobă Vocea.

X se visează alergînd pe un imens platou alb. De fapt, se află în mijlocul unei mări înghețate. Orizonul este un cerc perfect, nealterat de nicio lumină, de nicio formă de relief, de niciun țărm. Cerul se pierde în ceață şi nu are nicio consistență. X se aşază în genunchi şi începe să sape cu mîinile goale în stratul de gheață. Sapă, sapă, sapă. Degetele îi sîngerează, gheața se colorează cu mici nervuri roşii. În sfîrşit prin spărtură se vede ceva. X descoperă prin gaura făcută o mulțime de oameni privind în sus, spre el, ca şi cum el ar fi fisurat bolta cerului.

X se trezeşte furios.

Porneşte în căutarea lor.

X începe să cerceteze rînd pe rînd apartamentele din imobilul său. Coboară apoi la subsol, deschide uşile de la boxe. Verifică apoi parcarea subterană. Forțează uşa de la centrala blocului. Urcă la ultimul etaj şi controlează mansardele. Urcă pe acoperiş. Nicăieri, nimeni.

Iese în stradă. Ia, la rînd, imobilele de pe partea numerelor fără soț. Continuă cu imobilele de peste drum. Nicăieri, nimeni.

— Ieşiți, dracului, odată!

L-a auzit cineva strigînd? Dar chiar o fi strigat?

— Chiar am strigat?

„Nu."

X are o idee: trebuie să verifice spațiile mari. Ridică una dintre sutele de biciclete abandonate pe străzi, urcă pe ea şi pedalează cu furie spre stadionul oraşului. Pustiu.

Face turul celorlalte spații publice susceptibile să adăpostească sute şi chiar mii de oameni: hipodromul, patinoarul, marea sală de congrese, gara şi autogara centrală. Intră în catedrala din centrul oraşului şi apoi în bisericile de cartier. Încearcă şi la marea sală de festivități a Primăriei, la piscina municipală, la Operă, la Teatrul Național, la Muzeul de Ştiințe naturale, la celelalte teatre şi în sălile de cinema. Nicăieri, nimeni.

X verifică şi la Grădina botanică, la serele de la marginea oraşului, la baza militară, la penitenciar. Nicăieri, nimeni. Clădirea circului, Bursa, Biblioteca Națională, Pavilionul de Expoziții... Nimeni.

Metroul! Dumnezeule, cum de nu s-a gîndit? X intră într-un magazin de articole electrice, se echipează cu o cască şi cu mai multe lanterne puternice. Coboară în prima stație de metrou şi străbate cîteva dintre galeriile oraşului. Cînd urcă din nou la suprafață tocmai răsare soarele.

X se întoarce acasă, se baricadează înăuntru. Trage din nou storurile la ferestre şi închide ermetic obloanele de metal. Aprinde toate luminile. Se aşază pe un scaun în fața uşii.

— Porcilor!

Vocea încearcă să-l calmeze. „Ce-ar fi să mănînci şi tu ceva?"

— Porci! Porci! Porci!

X aşteaptă pe scaunul său, în fața uşii la care nu bate nimeni.

„Încearcă să bei şi să mănînci ceva."

Să bea, da, iată o idee bună. Desface o sticlă de whisky rămasă uitată de anul trecut, de cînd i-a adus-o cineva la sărbătorirea primei sale promovări.

X îşi umple un pahar, bea. Se simte mai bine. Desface o conservă de peşte şi mănîncă. I se face rău. Vomită.

— Porci! Porci! Porci!

X adoarme chircit pe scaun. Cade într-un somn adînc din care însă au evadat visele.

26.

Mult prețuite scriitor.

„Într-o bună zi, în plină lună august, se întîmplă ca un om să dispară fără să lase urme.”

Vă amintiți cumva ce roman începe cu această frază care nu caută în niciun fel senzaționalul dar conține un mare potențial de neliniște*? Este, bineînțeles,* Femeia nisipurilor*, de Kobo Abe. Ce minunată frază* minată*! Cititorul care* pășește *pe ea pentru a intra în roman provoacă de fapt două explozii de intensități diferite... Prima dintre ele este mai discretă, mai difuză, efectul ei vine prin reverberație, prin ceea ce evocă în imaginarul nostru sintagma* luna august*. Mai peste tot această lună* august *sugerează ideea de miez de vară, de toropeală, de caniculă, de moleșeală, chiar de paralizie... Sunt orașe care se golesc în luna august iar în foarte multe dintre ele viața continuă cu încetinitorul. În această subtilă primă frază evocarea lunii august, plină de funeste imagini, devine aproape mai neliniștitoare decît anunțul că un om a dispărut „fără să lase urme”.*

Nu departe de acest tip de deschidere minată *se situează și fraza cu care și-a început Hemingway romanul* Bătrînul și marea*. V-o amintiți?*

„El era un om bătrîn care pescuia singur într-o barcă pe Gulf-Stream și trecuseră optzeci și patru de zile fără să prindă un pește”. Cînd o citești nici nu știi unde se ascunde gravitatea *situației... În faptul că personajul este singur? În faptul că este bătrîn? În faptul că pescuiește într-o zonă pe unde trece faimosul Gulf-Stream, cunoscut pentru turbioanele sale? Sau în faptul că nu mai prinsese niciun pește de aproape trei luni? Cititorul face de fapt patru pași, patru, pe terenul minat al acestei fraze și la fiecare dintre ele se produce o explozie, una mai puternică decît alta.*

Știu, la o astfel de frază visați și dumneavoastră. Ați observat deja că frazele *noastre s-au dus în general la scriitori care au luat ulterior premiul Nobel. Sau poate că ei au luat premiul Nobel pentru că s-au lăsat inspirați de noi? N-am să vă dau răspunsul la această întrebare, vă las să judecați singur.*

Sigur, uneori ne-am aflat și într-o situație de mare dilemă etică. Mai precis atunci cînd am furnizat fraze absolut sublime unor oameni care nu le

meritau din punct de vedere moral. Să luăm cazul lui Louis Ferdinand Céline, pe care mulți l-au considerat „un gunoi moral", un fascist care nu a retractat niciodată, nu s-a căit. Merita el, oare, acel diamant *cu care începe romanul* Călătorie la capătul nopții*? Vă amintiți fraza? „Iată cum a început totul". Simplu, scurt, direct, eficient. Un* prag. *Este tipul de* frază-prag. *Pentru că un început de roman mai poate avea şi o funcție strict ritualică. Unii scriitori au nevoie, pentru a intra în materie, mai degrabă de un gest ritualic decît de o primă situare în timp sau în spațiu a narațiunii, sau de o primă introducere a vreunui personaj. În istoria arhitecturii, multe edificii au fost astfel create încît intrarea în ele să impună o anumită atitudine. Un prag înalt te obligă la o anumită coregrafie cînd treci peste el. Uneori pragul este înalt iar uşa este scundă ceea ce te obligă să-ți apleci capul ca să pătrunzi în interiorul edificiului, deci să faci o plecăciune... Céline avea nevoie de o primă frază-prag şi i-am dat-o...*

Curînd lucrurile se vor limpezi şi în ceea ce vă priveşte. Ne vom da seama dacă aveți nevoie, pentru intrarea dumneavoastră în posteritate prin roman, de o primă frază-prag *sau de un* preş minat.

Pînă atunci însă aş vrea să vă mai mărturisesc ceva. Dumneavoastră sunteți ultimul nostru client. Sper să nu vă şocheze această veste. Da, confreria noastră se retrage de pe piața literară. Două secole de servicii discrete şi esențiale pe altarul romanului... Ajunge ! De altfel lumea s-a schimbat, astăzi se scrie prea mult, au apărut şi aceste blestemate de softuri *(sau cum le zice) care scriu romane combinatorii. Era romanului industrial a început, acum este timpul ca noi, maeştrii romanului artizanal, să ne retragem. Oricum, ultimele decenii au fost extrem de obositoare pentru noi. Ultimii noştri* căutători de perle *au îmbătrînit, ultimii noştri vînători de talente s-au păcălit. Iată-ne la ora închiderii. În momentul cînd, într-una din ultimele cafenele decente ale Europei, vi se va şopti o anumită formulă magică la ureche, să ştiți că după dumneavoastră uşile clubului se vor închide.*

27.

Cred că aveam în jur de 16 ani cînd Victor își începu seria de călătorii în America.

Plecarea lui Victor în America fu un moment de mare frămîntare în viața familiei noastre. Pentru majoritatea membrilor clanului această plecare ținea de traiectoria naturală a lui Victor. El era făcut să se îndrepte spre Centrul lumii. Iar America era o nouă etapă în vederea sublimării competențelor sale.

„Am nevoie de această experiență, spunea Victor. Nu visul american mă interesează, ci universitățile americane.”

Cum eu eram încă prea necopt ca să-mi dau cu părerea în privința carierei lui Victor, nimeni nu-mi cerea nicio părere legată de opțiunile fratelui meu. Dar aş fi putut să le vorbesc tuturor pe larg despre limbajul folosit de Victor cînd evoca raporturile sale cu America. Pentru că unele subtilități le scăpau adulților (cu excepția mătuşii Masek care spunea „a văzut prea multe filme”).

De exemplu, adulții nu sesizau vastitatea de intenții ascunse în spatele unor pluraluri folosite de Victor. Pentru că fratele meu nu spunea „mă interesează universitatea americană ...”. Şi nici nu dădea vreun nume precis, nu spunea „mă interesează Universitatea Columbia” sau „mă interesează Universitatea Harvard”. Nu, el spunea „mă interesează *universitățile* americane”, altfel spus el avea intenția, într-un fel sau altul, să le evalueze pe toate, dacă nu cumva să le aprofundeze pe toate. Imaginea era clară pentru cine se dovedea capabil să interpreteze pluralul lui Victor. Eu vedeam în orice caz totul ca pe o tablă de şah: pe de o parte Victor, singur, şi pe de altă parte toate universitățile americane în linie de bătaie, în fața lui.

„Astăzi, dacă nu gîndeşti ca un american, nu poți fi în top”, mai spunea Victor. Ceea ce, iarăşi, era un exemplu de formulare subtilă, care le scăpa total celorlalți membri ai familiei. Prin această frază Victor ne comunica un lucru foarte precis: el nu se ducea în America pentru a se înscrie la vreo universitate sau pentru cine ştie ce curs de specializare, ci ca să studieze *modul de gîndire* al americanului. Iar raționamentul era limpede: cum America este *number one* în toate, pentru a reuşi astăzi, în indiferent ce

domeniu, trebuie să-ți însușești, înainte de toate, mecanismele reușitei americane...

Victor mai spunea însă o frază, în general puțin captată de cei din jur: „Mă atrage patria mea mentală”.

Da, America devenise „patria mentală” a lui Victor datorită filmelor văzute între trei şi douăzeci şi trei de ani. Douăzeci de ani de bombardament cinematografic hollywoodian îl transformaseră pe Victor în *fan* visceral al Americii. Tot ce venea dinspre America i se părea familiar, natural, plauzibil. Tot ce vedea din Europa i se părea neterminat, suspendat, *in progress*, altfel spus în fază evolutivă spre ceva ce, mai devreme sau mai tîrziu, trebuia să devină America.

Nimeni nu era capabil să ajungă pînă la secretul lui Victor, dar el însuşi se purta în viață ca un personaj dintr-un film hollywoodian. În mintea lui, Victor se simțea o sinteză între diverşii şerifi interpretați de John Wayne, asociați cu *Marele Gatsby*, în versiune Robert Redford, precum şi cu diverşii eroi care salvează umanitatea, incarnați de Bruce Willis, precum şi cu seria de *gentlemen* tandri, dar curajoşi, purtînd marca Harrison Ford. Victor nu era nici incult şi nici lipsit de forță analitică. În ritmul de trei ore zilnice alocate televizorului, Victor avusese ocazia să vadă şi filme de Fellini sau de Tarkovski, de Buñuel sau de Bergman, de frații Taviani sau de Costa Gavras, de Kurosawa, de Theo Angelopoulos, de Mathieu Kassovitz sau de Kusturica... Creierul său, la nivelul superficial al rațiunii, recunoştea şi existența altor limbaje cinematografice decît cel american, dar toate aceste experiențe nu reuşeau să i se lipească de suflet, rămîneau nişte curiozități. Un film american, chiar un film american prost, erau o valoare familiară, se aşezau într-un sistem de percepție, într-o continuitate... În timp ce un film – francez sau italian sau rus – îl obliga la asumarea unor riscuri estetice şi afective... Victor îşi simțea subconştientul *colonizat* de industria de imagini americană şi nu ezita să caute din cînd în cînd căi de ieşire, sau măcar să-şi propună din cînd în cînd cîte un moment de analiză, de genul „hai să văd cît sunt de dependent de acest drog”. Şi în ciuda lucidității sale era obligat să recunoască un lucru: anume că dependența de tăvălugul de imagini venite de pe partea cealaltă a Atlanticului era profundă, era chiar *anatomică.* Practic anatomia sa afectivă fusese formată de filmele de animație purtînd marca Disney. Straturile cele mai profunde ale sensibilității sale fuseseră fasonate de *Cenuşăreasa*, *Doamna şi vagabondul*, *Albă ca zăpada şi cei şapte pitici* şi de *Cartea junglei.* Peste aceste fundații

(consolidate practic de toată filmografia Disney pe care Victor o avea de altfel sub formă de casete şi DVD-uri) urmau apoi numeroase alte etaje construite cu migală. Foarte aproape de sufletul lui se afla cel format din seria *Piraţilor din Caraibe.* De altfel, erau zile cînd Victor îşi propunea să fie Johnny Depp.

Lucrurile se petreceau cam aşa. Victor se trezea dimineaţa cu o irepresibilă dorinţă de a fi Johnny Depp. Atunci, ca prin miracol, printr-o pocnitură de degete, Victor îl chema pe Johnny Depp *în el*. Așa că, Johnny Depp era invitat să locuiască timp de o zi în toate gesturile şi în toate gîndurile lui Victor (ceea ce era cu totul altceva decît soluţia inversă, cea ilustrată de *O zi în pielea lui John Malkovich* – o altă formă de identificare existenţială la care voi reveni). Atunci cînd decidea că va petrece o zi *locuit* de Johnny Depp, Victor îşi activa în creier toate imaginile legate de acest actor şi de personajele incarnate de el. Imaginile erau oricum acolo, mii, sute de mii, milioane, sub formă de *pixeli cerebrali.* Trezirea lor, înviorarea lor se făcea într-o singură fracţiune de secundă: brusc, toată fiinţa lui Victor era invadată de stilul Johnny Depp, de metabolismul psiho-somatic Johnny Depp, de maniera acestuia de a se mişca, de a privi, de a gîndi, de a vorbi, de a ezita, şi aşa mai departe. Victor putea alege oricînd între un Johnny Depp generic, adică purtător al tuturor personajelor sale (de la piratul atipic Jack Sparrow la misteriorul iubitor de ciocolată Willy Wonka, de la bărbierul ucigaş Swenney Todd la Edward cel cu foarfece în loc de mîini). Sau putea să se fixeze timp de o oră pe un singur personaj, cum ar fi de exemplu cel jucat de Johnny Deep în filmul *Dead Man* de Jim Jarmusch. De altfel această postură îi plăcea enorm lui Victor, să fie timp de o oră *Dead Man*, să se mişte prin casă, prin oraş, pe culoarele facultăţii ca şi cum ar avea un glonte în piept şi doar cîteva zeci de ore de trăit. Lui Victor i se punea pe faţă, în astfel de momente, o lumina sinceră de superioritate absolut paralizantă pentru cei care îl întîlneau. Efectul era extrem de puternic, nimeni nu îndrăznea să-l întrerupă pe Victor dintr-un fel de meditaţie superioară... Nimeni nu-şi dădea seama însă că el tocmai se lăsa *locuit* de Johnny Depp din *Dead Man.*

O altă constelaţie de filme foarte apropiată de pulsiunile sale sufleteşti erau cele cu Bruce Willis şi Harrison Ford. Aceste filme formau un fel de membrană în jurul sufletului său, ba chiar un filtru protector. Cînd un semnal din lumea exterioară îşi făcea apariţia ca o cometă fiind direcţionat spre sufletul lui Victor, respectiva cometă trebuia numaidecît să treacă prin

membrana Bruce Willis – Harrison Ford. Ori, ce făcea această membrană? Ea avea puterea de a nu primi anumite mesaje, de a le respinge ca insignifiante dacă între acest semnal exterior (sentiment, informație, imagine, sunet etc.) şi codul de valori înscris în membrană nu exista o anumită compatibilitate. Da, membrana Bruce Willis – Harrison Ford era ca un scut anti-atomic. O țesătură de convingeri şi de modele, un strat extrem de gros de tentații mimetice... Orice rachetă trasă din exterior de o mînă răuvoitoare se izbea de acest scut şi ricoşa imediat. Sau, dacă respectiva salvă emoțională-informațională reuşea să penetreze membrana protectoare a lui Victor (ca o bombă perforantă destinată să atingă un adăpost subteran aflat la 90 de metri adîncime), ei bine, dacă se întîmpla totuşi acest lucru, agresorul era transformat instantaneu de grosimea şi capacitatea de rezistență a scutului. Trecînd prin membrana Bruce Willis – Harrison Ford, toate semnele din lumea exterioară se modificau în ceva compatibil cu textura, ideologia şi natura intimă a membranei.

Cum spuneam, Victor nu era nici idiot şi nici inconştient. El ştia că filmele americane văzute timp de douăzeci de ani îi induseseră în subconştient şi chiar în suflet o anumită ideologie. De fapt, el, Victor, credea acum sincer în mesajul general al acestor filme. Credea sincer, de exemplu, că America însemna cadrul ideal de viață pentru cei care iubesc libertatea. Credea sincer, de asemenea, în justiție, şi mai ales în faptul că ea este întotdeauna triumfătoare. Victor mai credea în luptă. Da, orice se poate obține prin luptă. Paul Newman, Bruce Willis, Harrison Ford, Harvey Keitel, Robert de Niro, Gene Hackman, Al Pacino, George Clooney şi alte zeci şi zeci de actori americani erau acolo, în mintea lui, pentru a i-o confirma. Cînd Victor avea vreo îndoială, vreun moment de teamă, cu ei stătea de vorbă. Îi întreba:

— Merită să mă zbat pentru a obține ceea ce vreau?

Fără nicio ezitare, în fața lui apăreau atunci Paul, Bruce, Harrison, Harvey, Robert, Gene, Al, George (dar şi Henry Fonda, Clint Eastwood, Arnold Schwarzenegger, Sylvester Stallone, Kevin Costner şi Tom Cruise) pentru a-i spune: DA.

— Da, Victor, luptă şi ai să reuşeşti. Dacă în mintea ta dorințele sunt clare, ai să reuşeşti. Dacă pasiunea ta pentru justiție este profundă, ai să obții justiție. Dacă ai să te autoconstruieşti zi de zi, dacă ai să te autocontrolezi în fiecare clipă, dacă ai să crezi în libertate şi în America, nimic nu-ți va sta în cale.

— Chiar aşa?! făcea Victor din cînd în cînd, mai ales în perioada primei adolescențe.

— Absolut, răspundea în cor plutonul format din Paul, Bruce, Harrison, Robert, Gene, Al, George, Henry, Clint, Arnold, Sylvester, Tom, cărora li se adăuga Brad Pitt, Leonardo di Caprio, Kirk şi Michael Douglas, Regele Leu şi Mowgly din *Cartea Junglei.*

28.

Încercarea mea de a regăsi, după două săptămîni, împreună cu Paul, cafeneaua Timizilor, fu o adevărată aventură metafizică. De zeci de ori mi se păru că mă aflam chiar alături de ea, că străbătusem exact aceeaşi stradă unde o găsisem prima dată, dar de fapt mă înşelam.

— Tu ai frisoane, făcea Paul, eşti puțin bolnav.

— Nu, nu, strigam eu, trebuie să-ți arăt neapărat locul ăsta, doar nu sunt nebun, am petrecut o după-amiază întreagă în el.

Refăcurăm de mai multe ori acelaşi traseu, ghidat de indiciile înregistrate în memoria mea. Paul se lăsă o vreme tîrît fără să crîcnească. După patru, cinci, şase încercări începu totuşi să dea semne de nervozitate şi să se îndoiască de valoarea reperelor mele în încercarea de a găsi *intrarea* la Cafeneaua Timizilor.

— Te înşeli în legătură cu stradă, îmi spuse Paul.

— Nu-i adevărat, insistam eu, aceasta este strada, îți jur. Uite parcul, din cafenea se vede exact acest parc, se văd aceste bănci, se vede acest foişor octogonal... Pe aceşti domni bătrîni care joacă şah îi vedeam şi din cafenea, am stat ore şi ore în cafeneaua asta şi m-am uitat la parc, la copiii care se joacă... Nu putea să dispară pur şi simplu.

— Toate parcurile seamănă între ele.

Sigur, Paul avea dreptate, uneori cartierele seamănă între ele, micile scuaruri seamănă între ele, copiii care se joacă seamănă între ei. Şi totuşi, nu puteam să mă înşel...

— Uite castanii, am exclamat triumfător, aceşti castani se văd din cafenea.

— Castanii îi văd şi eu, dar cafeneaua ta *s-a şters*...

Paul avea deseori această calitate, de a găsi expresia cea mai plastică pentru a descrie o realitate. Da, cafeneaua mea se ştersese din peisaj, dispăruse din imobilul unde o lăsasem ultima dată. De altfel am încercat să-i întreb pe cîțiva dintre trecători dacă nu văzuseră o cafenea pe acolo.

— Fiți amabil, nu vă amintiți cumva dacă aici a fost cîndva o cafenea?

— Cîndva *cînd?*

— Acum exact zece zile...

— Nu, domnule, aici nu a fost niciodată nicio cafenea. Eu locuiesc în acest cartier de 65 de ani, acest scuar este format numai din locuințe. Cafenele sunt pe bulevardul mare, lîngă stația de metrou, o luați înapoi şi mergeți drept înainte, apoi...

Nu ştiu de ce, dar toți acei bătrînei şi toți acei jucători de şah care încercau să-mi explice că niciodată nu existase nicio cafenea pe strada lor şi în scuarul lor mi se păreau uşor ipocriți, chiar puțin vicleni. Încercau fără îndoială să-mi ascundă ceva, erau înțeleşi între ei, de altfel o anumită complicitate se putea citi pe fața lor. Modul lor de a spune „nu, domnule, nu există aşa ceva aici" avea un numitor comun, o anumită fervoare ca şi cum ar fi repetat toți în fața oglinzii această replică. Da, cineva îi învățase cum să reacționeze în fața mea, să nege cu acelaşi zîmbet pe față, cu acelaşi tremur perfid în glas. „Dacă un tînăr student stîngaci, puțin dezarticulat, cu o barbă neîngrijită, cu ochelari vă întreabă unde este intrarea la Cafeneaua Timizilor, ce spuneți?" „Spunem fără nicio ezitare, cu un glas hotărît dar calm, privindu-l drept în ochi şi chiar punîndu-i o mînă pe umăr, că aşa ceva nu a existat niciodată aici."

Toată această lume nu reuşi însă nici să mă destabilizeze şi nici să mă păcălească. Mai ales cînd îşi puneau mîinile pe umărul meu în încercarea de a fi cît mai convingători. (Vă jur, cînd cineva vă pune o mînă pe umăr şi vă priveşte drept în ochi încercînd să vă convingă de ceva, ceea ce trebuie să înțelegeți este exact contrariul.)

Paul se sătură însă, după două ore de căutări infructuoase, de acest joc de-a v-ați ascunselea.

— Gata, am făcut turul acestui scuar de zece ori. Ajunge.

Exasperarea lui era de înțeles. L-am rugat pe Paul să nu se supere, dar să mă lase singur. Nu mă puteam desprinde de scuarul acela, mai ales că se formaseră în parc cel puțin patru sau cinci cupluri de bătrînei jucători de şah. Mai stau puțin, i-am spus lui Paul, nu te supăra, ne vedem diseară, vreau să notez cîte ceva, scuarul ăsta mă inspiră.

Paul plecă fără să se mire, după cum acceptase să vină cu mine în căutarea Cafenelei Timizilor tot fără să se mire.

Rămas singur m-am simțit imediat mult mai bine, nu mai aveam parcă nicio responsabilitate, nu voiam să mai arăt nimic nimănui. M-am aşezat pe o bancă, m-am uitat îndelung la copiii care se jucau în jurul foişorului, la bătrînii aşezați în jurul tablelor de şah. O întreagă coregrafie aerată se desfăşura în fața mea, scuarul era un loc de întîlnire al locuitorilor din

cartier, oameni treceau, se intersectau, se opreau cîte un minut sau două dîndu-şi mîna şi schimbînd cîteva cuvinte, îşi continuau apoi plimbarea... Din cînd în cînd apăreau mame cu copii mai mici, doi sau trei copii mai mari făceau tururi cu bicicleta, un bătrîn invalid îşi făcu apariția într-un scaun cu rotile.

Mi-am scos carnetul de însemnări disparate şi am scris chiar aceste cuvinte: „Coregrafie aerată. Oameni, oameni. Bună ziua, bună ziua. Cîte zece cuvinte schimbate la fiecare întîlnire, nu mai mult. Priviri calme. Ritual. Scuar izolat de lume. Un adăpost antiatomic la suprafață. Bănci proaspăt vopsite. Spațiu hipnotic”.

Am mai stat pe bancă vreo jumătate de oră sperînd, ca un spectator după antract, că partea a doua a spectacolului va fi mai palpitantă. Dar nu, oamenii continuau să iasă în acelaşi ritm, să se plimbe în acelaşi ritm, să se vadă spunîndu-şi probabil exact aceleaşi cuvinte.

Cînd m-am ridicat de pe bancă, oarecum hipnotizat de monotonia securizantă pe care o degaja scuarul, Cafeneaua Timizilor *reapăru* în spatele meu. Sau mai bine spus, cînd m-am întors am văzut-o. Era acolo, acolo unde o ştiam, unde nu se lăsase văzută cînd fusesem împreună cu Paul, dar unde o vedeam acum fiind singur. Am simțit brusc un fel de infuzie emoțională, ca şi cum aş fi fost un lichid fierbinte în care băutorul cosmic de ceai ar fi plonjat un pliculeț cu ierburi aromate. Da, Cafeneaua Timizilor era acolo, discretă, dar vie, încrustată în mijlocul acelui imobil paralel cu scuarul. M-am îndreptat spre ea oarecum plutind, am deschis cu o imensă tandrețe în gesturi uşa cafenelei şi am intrat.

M-am regăsit, din nou, într-un decor devenit familiar, doar că de data aceasta erau mult mai mulți clienți în cafenea, cel puțin opt persoane la opt mese diferite. Barmanul cu ochii speriați aştepta ca de obicei în spatele tejghelei, muşcîndu-şi uşor buzele cu un aer total neajutorat. Am recunoscut-o imediat şi pe tînăra femeie cu pălărie galbenă, şi pe femeia cu rochie pistruiată, şi pe doamna plinuță cu ochi migdalați. Se mai aflau acolo însă şi alte persoane, femei şi bărbați retractili, încremeniți la mesele lor, într-o aşteptare pe care o înțelegeam atît de bine... Femeia cu rochie pistruiată îndrăzni, în momentul intrării mele, să ridice un deget spre mine, ceea ce îmi făcu o enormă plăcere, era ca un semn de complicitate, de recunoaştere... Ca şi data trecută, atmosfera începu să se destindă treptat odată cu intrarea mea. Barmanul îndrăzni chiar să îmi răspundă la salut şi să mă întrebe dacă nu doream o cafea.

— Da, i-am răspuns, ceea ce declanşă un fel de chicotit la una din mese. Doamna plinuță cu ochi migdalați îmi aruncă o privire recunoscătoare şi începu brusc să caute ceva în poşeta ei de o adîncime infinită.

Fără nicio ezitare, fără să-mi pun măcar întrebarea de ce făceam ceea ce făceam, i-am cerut barmanului *opt cafele.* Opt cafele pentru cei opt clienți de la cele opt mese. Opt oameni care brusc au început să simtă curgîndu-le în vine sîngele speranței şi am văzut cum mai multe priviri mă îmbrățişau cu o enormă recunoştință.

Încet, fără să tulbur ritmul natural al locului, am făcut oficiul de mesager plasînd în fața fiecăruia dintre cei opt clienți cîte o cafea. Barmanul îmi aruncă una dintre acele priviri capabile să spună totul fără cuvinte.

— Ce bine, ce bine, şopteau buzele barmanului.

Cînd toată lumea începu să-şi soarbă cafeaua am mai avut o inițiativă, i-am invitat pe cei opt clienți să se grupeze împreună la doar trei sau patru mese. Fără să opună nici cea mai mică rezistență, cele opt siluete s-au ridicat şi mi-au urmat sfatul imediat, iar unii dintre ei au murmurat şi diverse forme de salut, de genul „mă bucur să vă cunosc”, „ce toamnă minunată”, „locuiți în cartier?”, „pot să vă ofer o o bomboană de mentă?”...

Toți avurăm o vagă bănuiala că întîlnirea noastră fusese declanşată de un vis, ne aflam de fapt acolo întrucît cineva, undeva, visa o astfel de întîmplare. Eram toți, fără să ştim de ce, solidari cu acest om, şi aşteptarăm cu răbdare să se trezească.

29.

Ea mă invită să păşesc peste un covor din mere
intraţi, îmi spune, astăzi v-am construit
o casă din mere

mă pot aştepta la orice
Domnişoara Ri îmi construieşte o casă pe zi
cu care mă şi hrăneşte de altfel

după ce stăm la masă şi mîncăm
fiecare cîte un măr
Domnişoara Ri îmi serveşte un ceai de mere
ne uităm apoi îndelung
cum înfloreşte un măr
iar din merele pe care orologiul din sufragerie
le taie în mici felii
pregătim împreună un delicios lichior de mere

s-a făcut tîrziu, Domnişoara Ri
mă priveşte suav, îmi ghiceşte viitorul
într-un măr tăiat în două
veşti bune, în seara aceasta Domnişoara Ri
va fi a mea
ne vom iubi în patul ei plin de mere
timp de un măr

30.

— Ştiu că nu este uşor să continui să seduci o femeie după ce ai avut-o. Ştiu, dragul meu domn, ştiu că v-am supus unor exerciții dificile, dar v-ați descurcat atît de bine... Poemele pe care mi le-ați trimis, chiar dacă am rîs de ele şi vi le-am rupt în față, mi-au atins nişte coarde profunde care mai vibrează încă. Şi de altfel le port în mine, le-am învățat pe de rost. Dumneavoastră nu ştiți, dar eu am această enormă capacitate de a nu uita nimic, memoria mea este infernală, anormală, reține tot, cuvinte, gesturi, imagini... Poemele mi-au rămas în memorie, a fost suficient să le citesc o singură dată pentru a le grava undeva, aici, şi fiți sigur că le voi purta cu mine toată viața. Nici nu vă dați seama cît de mult m-ați sedus cu cele 30 de poeme pe care mi le-ați scris timp de o lună în speranța că veți fi primit din nou în patul meu, că vă voi lăsa din nou să mă strîngeți în brațe, că vă voi lăsa din nou să-mi preparați micul dejun. Stîngaci cum sunteți, însă, şi timid pe deasupra, nu ştiți să vedeți efectul stărilor dumneavoastră interioare asupra mea. Nu vă dați seama, de exemplu, cît de mult îmi place să vă văd clipind. Probabil că sunteți bărbatul care clipeşte cel mai des pe această planetă. Da, iubitul meu domn, îmi place să vă văd clipind, mă excitați enorm cînd clipiți des şi mă priviți cu un aer nelămurit, sunteți ca un fel de pasăre care dă repede din aripi ca să nu se prăbuşească. La dumneavoastră pleoapele au ceva din nişte aripi atrofiate, din această cauză cine vă priveşte clipind simte o enormă compasiune. Îşi spune: „ia te uită la el, cîndva a avut nişte aripi mari, enorme cu care zbura, cu care se ridica deasupra noastră a tuturor şi ne privea de sus... numai că între timp i s-a întîmplat ceva, din cauza vieții sau a secundelor prea grăbite sau a poluării sentimentale, în sfîrşit, nu contează din ce cauză, dar între timp aripile au început să i se atrofieze, să i se micşoreze, să i se resoarbă... şi astfel aripile i s-au transformat în pleoape, atît a mai rămas din ele, două pleoape... dar atrofierea nu a atins şi natura intimă a fostelor aripi, acestea au continuat să conserve un anume tip de energie, instinctul de zbor... şi atunci se zbat, sau continuă să se zbată chiar dacă au devenit *pleoape...*”

Iată ce îşi spune lumea, infinitul meu domn, cînd vă vede clipind. Culmea este că dumneavoastră aveți darul de a clipi şi în somn, iată de

altfel motivul pentru care vin atît de des ca să vă contemplu în timpul nopții.

Nu vă pot spune cît de mult m-ați impresionat cînd mi-ați gătit supa de dovleac şi salata de vinete cu legume de pe parcela îngrijită de dumneavoastră în spatele sărăcuțului imobil în care locuiți. Niciun bărbat nu a gătit pentru mine într-o tensiune erotică mai mare, impregnînd fiecare gest cu fantasme nupțiale. În timp ce tocați legumele am crezut că mor de spaimă, de zeci de ori era să vă tăiați la degete sau chiar să vă retezați cîte o falangă. Am fost atît de fericită că ați scăpat cu viață după această operațiune încît, după cum ați observat şi dumneavoastră, am mîncat tot ce mi-ați pus în farfurie, fără să crîcnesc. În ciuda micilor mele perversiuni care îmi ghidează viața, ştiu să recompensez un gest echivalînd cu o enormă asumare de riscuri.

Da, domnul meu infinit, sunteți un perfect seducător stîngaci înnăscut. Aşa cum pisica este simbolul perfecțiunii în materie de stil (tot ce face o pisică este elegant şi natural), tot ce faceți dumneavoastră este stîngaci, tandru şi caraghios. M-ați obligat de altfel să învăț să rîd în interior. Altfel spus să rîd cu hohote interioare, ca să nu vă tulbur eventual cu rîsul meu. Cunoaşteți acest proverb evreiesc: „fă o femeie să rîdă şi ea va fi a ta”? Ei bine, în ce mă priveşte, eu am fost din prima clipă a dumneavoastră întrucît m-ați făcut să rîd din prima clipă. Modul în care mă priviți clipind de trei ori pe secundă, modul în care mă mîngîiați, fără să mă atingeți şi modul în care îmi vorbiți înghițindu-vă cuvintele m-au făcut de la bun început să pufnesc în rîs, să mă amuz copios şi să izbucnesc în hohote. Cum mi-am dat seama însă că nu trebuie să vă destabilizez prin rîsul meu, mi-am cultivat capacitatea de a rîde cu hohote interioare, rîsul nu mai iese înafara creierului meu, înafara gurii mele, înafara pieptului meu, nu, rîsul pe care mi-l provocați rămîne ascuns şi se prelinge în mine, îmi umple corpul de vibrații interioare. Sigur, uneori, nu-l pot stăpîni şi atunci trebuie să-l exteriorizez... Aşa cum alții merg la toaletă de zece ori pe zi ca să facă pipi întrucît au o vezică isterică, aşa m-am văzut eu nevoită să ies din librărie din cînd în cînd ca să rîd singură în hohote, în general încercînd să mă ascund într-una din nişele pasajului Verdeau...

Sunteți o uluitoare maşină de seducție, infinitul meu domn, iată de ce mă ascund de dumneavoastră ca să nu vă perturb, să nu vă *frînez*. Dacă ați şti toate aceste lucruri, dacă ați avea acces la adevăr mă tem că v-ați transforma brusc într-o ființă monotonă şi lipsită de imaginație. Iată de ce

adevărul nu este o variabilă susceptibilă să figureze în relația dintre noi. Ați auzit de angoasa resimțită uneori de oamenii de știință atunci cînd explorează lumea microcosmică? I se spune sindromul *breaking porcelain.* Pentru a penetra în lumea microparticulelor știința inventează instrumente din ce în ce mai sofisticate, dar în momentul utilizării lor ele *perturbă* de fapt lumea explorată. E ca și cum vizitarea unui magazin de porțelanuri n-ar fi posibilă fără ca o parte din aceste fine și subtile obiecte să nu se facă țăndări. Pînă la urmă ceea ce reușesc să exploreze acești hiperexperți este chiar explorarea însăși, întrucît particulele supuse explorării apar ca transformate datorită apariției instrumentului explorator... Oare sunt destul de clară? În orice caz, dumneavoastră semănați cu lumea particulelor: pentru a vă lăsa *intact*, pentru a nu vă transforma în urma relației noastre, vă ascund aproape tot ce simt și tot ce mă îmbogățește în urma jocurilor provocate de dumneavoastră.

Cred că sunt destul de clară, nu? De aceea, de altfel, vă spun toate acestea în timp ce dormiți, ca să fie totul cît se poate de clar.

31.

Dragul meu Guy,

Hotărît lucru, acest domn M pe care mi l-ai trimis acum trei luni rămîne o enigmă pentru mine. L-aş putea compara cu un ghem. Este un ghem de sentimente, spaime, pasiuni şi iluzii. În materie de disciplină, nimic de spus, scrie mult şi încearcă să-mi arate cît de serios este, vrea probabil să-mi fac o idee în legătură cu potențialul său. În rest, însă, îmi pare zăpăcit şi fragil. Iar povestea sa cu Domnişoara Ri nu a avansat foarte mult.

Am luat masa de cîteva ori împreună cu ei, pentru a încerca să le servesc de liant, de interpret, de stimulator. Ce comedie insipidă, prînzurile luate împreună cu ei! Domnişoara Ri, scorpie cum o ştim, îl tachinează mereu cu fraze care şi pe mine mă crispează. „Domnule M, n-ați putea mînca fără să deschideți gura? Cavitatea dumneavoastră bucală este cu totul şi cu totul dezgustătoare cînd încercați să o umpleți cu salată.” La astfel de fraze el surîde tîmp şi începe să-şi mişte un deget pe circumferința farfuriei, ca şi cum l-ar fi obligat profesorul de sport să facă zece ture de teren în pas alergător. „Domnişoară, anatomiile noastre n-au fost concepute pentru exigențele de puritate pe care le are spiritul nostru”, răspunde el. Să cazi pe jos de rîs, nu alta. Ea, însă, continuă în acelaşi stil prețios şi agresiv.

— Domnule M, fiți amabil şi aruncați din cînd în cînd cîte o privire şi în direcția paharului meu. Nu molfăiți cu ochii plonjați exclusiv în farfuria personală că nu sunteți un hipopotam. Paharul meu este gol, nu ştiu dacă ați observat acest lucru. Gol.

— Vai Domnişoară, vă rog să mă iertați, sunt complet idiot. Deşi, nuditatea acestui pahar nu este un lucru dezagreabil, mai ales că va aparține...

Tu crezi, Guy, că ăştia doi îşi bat joc de mine? Să fi ajuns ei atît de departe cu jocul *încît să se amuze acum inventînd noi personaje şi situații în fața mea?*

Cînd suntem toți trei la masă nu pot să-ți spun cît de atentă este Domnişoara Ri cu mine, îmi potriveşte şervețelul la gît, îşi pune din cînd în

cînd mîna pe genunchiul meu, mă serveşte cu pîine deşi eu nu mănînc pîine...

— Încă puțină pîine, Bernard? Hai, mai luați puțină pîine.

Este capabilă, în acelaşi timp, să joace pe două fronturi, să-i ardă una peste mînă Domnului M pentru că nu se serveşte cum trebuie de furculiță şi cuțit, şi în acelaşi timp să mă sărute pe mine pe chelie. O scorpie, ce mai! Din cînd în cînd îi cere Domnului M fie sarea, fie piperul numai ca să-i atingă degetele, exclusiv pentru a avea pretextul să-l excite tactil, să-l mîngîie fugar şi lasciv timp de o secundă, cît durează transferul obiectului. Toate aceste atingeri sunt ca nişte săruturi fugare executate deasupra mesei, în văzul meu şi probabil cu scopul de a mă testa...

De fapt ce vor ăştia doi de la mine?Mărturisesc, Guy, că mă simt uneori puțin deconcertat... Şi te întreb, eşti sigur că vrei să le transferăm lor tezaurul *nostru? Eşti sigur că ai ales bine, că este cuplul ideal pentru a fi gardienii a ceea ce avem noi mai prețios? Între timp să ştii că operațiunea de digitalizare a* tezaurului *a avansat bine, Domnişoara Ri este competentă, mi-a transferat aproape totul pe computer şi în curînd întreaga noastră bibliotecă de începuturi de roman va putea fi concentrată pe zece* stick-*uri (aşa numeşte ea aceste chei USB în care poți îndesa în mod sinistru tone de informație). Uneori mă cuprinde un fel de teamă, de nostalgie, de nervozitate chiar cînd mă gîndesc la acest lucru: un milion de începuturi de roman* îndesate *în zece stick-uri! Oare este bine ce facem? Trebuia să ne adaptăm cu atîta supuşenie tehnicii moderne? Aştept să te întorci la Paris pentru a discuta puțin despre toate acestea... Domnul M oricum te aşteaptă cu o febrilitate crescîndă convins că se apropie momentul cînd va primi din mîinile tale cadoul suprem, începutul de roman ideal! Conform indicațiilor tale, se ține* încălzit*, ca un tenor care îşi pregăteşte vocea înaintea intrării în scenă. În ciuda antipatiei pe care mi-o provoacă, recunosc totuşi că unele dintre paginile sale au o anumită densitate, o anumită vioiciune. Îți trimit un eşantion dintr-o poveste nu prea originală, dar pe care o conduce bine: un anume X se trezeşte într-o bună zi singur în oraş, poate singur pe planetă, şi începe să-şi organizeze viața interioară şi exterioară în funcție de noile date. Merită să citeşti primele pagini, nu e rău, rămîne de văzut ce* forță de înaintare *va avea... Personal nu cred că se poate merge prea departe pe acest drum, la un moment dat riscă să devină plictisitor, să se înfunde sau să se lase strivit de un munte de detalii. Şi totuşi, detaliile sunt farmecul unei astfel de poveşti. Vom vedea.*

Îți urez zile frumoase la Veneția.
Al tău, Bernard

32.

Ken frînă brusc şi se aplecă deasupra volanului pentru a scruta cu privirile un punct situat undeva în mijlocul şoselei. Betty se trezi din cauza şocului.

— Ce se întîmplă?

— Nimic, spuse Ken. Era să strivesc un arici.

— Un arici!?

— Cred că e un arici.

Betty scutură scurt din cap ca şi cum ar fi vrut să se debaraseze de ultimele mreje ale somnului sau de un coşmar persistent. Căută cu mîna în jur, încă nesigură, găsi sticla de Coca-Cola, o deschise, bău de mai multe ori, apoi reuşi să-şi fixeze privirile asupra lui Ken.

— Şi ce facem acum?

Ken nu spuse nimic, trase frîna de mînă, deschise portiera, ieşi din maşină lăsînd motorul aprins, ocoli botul maşinii şi se propti în fața intrusului din mijlocul şoselei. Începu să examineze cu atenție acea apariție inoportună. După exact un minut se aşeză într-un genunchi ca să o poată cerceta şi mai bine.

— E arici? strigă Betty din maşină.

Ken nu răspunse nici de această dată, reveni la volan, răsuci cheia în contact ca să stingă motorul lăsînd însă farurile aprinse. Căută în buzunarul portierei şi extrase o pereche de mănuşi de cauciuc. Îşi puse mănuşa dreaptă şi se duse din nou în fața vietății nemişcate din mijlocul şoselei.

Betty ieşi şi ea din maşină, respiră de cîteva ori profund aerul răcoros al nopții, îşi mişcă brațele de parcă ar fi avut nişte aripi nefolosite de mult şi care trebuiau reobişnuite cu zborul. Se apropie şi ea de ghemul negricios din fața maşinii.

— Ei? Ce face domnul arici?

— E speriat.

— Sunteți speriat, domnule arici?

— E speriat şi supărat.

— Să-l rostogolim pe marginea şoselei.

Cu mîna înmănuşată, Ken împinse uşor ariciul pentru a-i testa reflexele. Ariciul se contractă însă şi mai tare, vizibil iritat. Un fel de dîră lipicioasă indica traseul pe care îl parcursese pînă în mijlocul şoselei.

— Este perioada lor de rut, spune Ken. Din cauza asta e speriat şi nervos.

— A, făcu Betty. V-am deranjat de la vreo agapă, domnule arici? V-ați dat întîlnire cu vreo iubită chiar aici, pe mijlocul şoselei?

— Nu cred că-i place să ne audă vorbind, murmură Ken.

— Păi îi vorbesc cît se poate de tandru.

— Nu-i plac vocile noastre, în orice caz...

Betty începu să se rotească pe şosea ca o balerină în curs de încălzire înainte de începerea unui spectacol. Se înălță pe vîrfurile picioarelor şi făcu cîteva piruete perfecte în lumina farurilor ca şi cum ar fi dansat pe o scenă în lumina unui reflector.

— Ce bine că se poate respira...

Betty se opri cu o expresie de uluire pe față întrucît descoperi cerul doldora de puncte luminoase, o imensitate de corpuri misterioase pulsînd cu un fel de febrilitate, de parcă şi-ar fi transmis nişte mesaje.

— Ce noapte! Nu mă miră că aricii vor să facă dragoste.

Ken se ridică şi făcu cîțiva paşi în lumina farurilor. Descoperi, la doar cîțiva metri de ariciul în fața căruia frînase brutal, alte cîteva ghemotoace sau sfere imobile, paralizate din cauza luminii. În schimb, ceva mai departe, şoseaua colcăia de alte zeci şi zeci de arici perturbați care se mişcau în zig-zag cu repeziciune.

Betty se apropie de Ken, îi puse o mînă pe umăr, îl mîngîie uşor pe ceafă.

— O fi vreun *party*, spuse ea. Un *party* al aricilor.

Ken se întoarse la maşină ca să caute o lanternă în timp ce Betty continuă dialogul cu aricii.

— Cum v-ați adunat voi aici, mă? V-ați dat întîlnire, da? Unde vă duceți voi aşa? Aveți vreo treabă precisă? Este noaptea în care vă iubiți voi? Da? Măi, proştilor, de ce vă iubiți voi în mijlocul şoselei?

Ken stinse farurile maşinii şi reveni lîngă Betty la lumina ceva mai puțin violentă a lanternei. Toate formele sferice de pe şosea intrară într-o agitație febrilă şi în cîteva zeci de secunde nu rămaseră pe asfalt decît dîrele lipicioase amintind de traseele dezordonate ale aricilor.

— Cred că putem pleca, spuse Ken.

— De ce nu există niciun panou de circulație cu arici? Gen ATENȚIE, TREC ARICI?

— Nu ştiu, făcu Ken.

— Nu e normal, spuse Betty. Panouri cu cerbi există, panouri cu pietre care cad există, dar panouri cu arici, nu.

— O să le cerem să instaleze panouri cu arici.

— Nici nu ştiam că există arici în deşert, comentă Betty. Tu ştiai?

— Deşertul e viu, spuse Ken. Nu există niciun motiv să nu trăiască arici în deşert...

Ken se instală la volan şi Betty se chirci, uşor înfrigurată, pe bancheta de alături. Ken răsuci cheia în contact dar motorul începu să bolborosească oarecum îmbufnat, cu gîlgîituri avînd o notă de reproş. Ken încercă de mai multe ori să pornească maşina, la un moment dat chiar reuşi să demareze motorul, dar clacă imediat.

Pe fața lui Betty apăru o undă de îngrijorare.

— Nu vrea?

Ken aşteptă cîteva minute, încercă din nou să aprindă motorul, dar de undeva din măruntaiele mecanice ale maşinii mesajul fu din nou destul de clar: NU. Acest NU ieşea dintr-un fel de fîlfîit neputincios, ca şi cum nişte aripi retezate s-ar fi rotit inutil într-un cilindru.

— Nu vrea, confirmă Ken.

Calmul lui Ken o nelinişti şi mai mult pe Betty.

— Ne-au blestemat aricii, spuse ea.

Ken ieşi din nou, ocoli fără grabă botul maşinii, ridică încet capota şi examină superficial, la lumina lanternei, intestinele metalice ale vehiculului.

— Ce i-ai făcut? întrebă Betty.

Ken consideră că întrebarea lui Betty nu merita efortul unui răspuns. În schimb, aplecat peste motor, smulse cîteva fire metalice din alveolele lor şi se apucă să le analizeze cu migală, să le cîntărească în palme şi chiar să le compare dimensiunile.

— Ce se întîmplă? insistă Betty şi mai intrigată.

Modul în care Ken înțelegea să repare maşina i se părea cel puțin ciudat. Gesturile lui nu i se păreau cele mai corespunzătoare, avu chiar impresia că bărbatul cu care călătorea nu mai ridicase niciodată o capotă în viața sa. Maşina semăna acum cu un fel de pachiderm. Un animal imobil cu o imensă gură căscată în care trupul lui Ken dispărea deja pe jumătate. Lui Betty i se făcut brusc frică nu atît de perspectiva de a petrece noaptea în

mijlocul unui fel de *no man's land*, cît de ideea că *bestia* l-ar putea înghiți pe Ken în întregime.

— Suntem în pană? făcu Betty mai mult pentru a-i sugera lui Ken o idee de explicație, astfel încît apoi, el, Ken, să o poată linişti pe ea. Ken prinse soluția din zbor.

— Da, suntem în pană de motor.

— Şi ce facem?

— Nimic, aşteptăm.

— N-o să ne fie frig?

— Nu, am pături în maşină.

Cinci minute mai tîrziu Betty descoperea, lipită de Ken, că deşertul nu era de loc tăcut. Din cînd în cînd de afară se auzeau tot felul de țipete şi chiar serii lungi de bufnituri ca şi cum s-ar fi prăbuşit nişte faleze.

— De ce urlă toată lumea afară, Ken?

— Nu *urlă*. Cîntă.

— Cine cîntă?

— Dunele.

— Aşa cîntă dunele?

— Aşa cîntă dunele.

— Şi de ce cîntă noaptea?

— Pentru că se contractă pietrele. Uneori chiar se desprind blocuri întregi, pietre mai mari sau mai mici, şi se rostogolesc. Cei care locuiesc sub faleze ştiu asta... În fiecare dimineață ies ca să vadă ce pietre noi s-au mai rostogolit peste noapte.

— Pietrele se mişcă, Ken?

— Sigur că se mişcă. E destul să faci o fotografie dintr-un punct fix, să fotografiezi o secțiune dintr-un parc de pietre. Şi apoi să vii peste şase luni şi să faci aceeaşi fotografie. Cînd le compari îți dai seama că aproape nimic nu mai e la locul lui. Pămîntul se ondulează şi toate aceste unde sunt capabile să deplaseze pietre mari cît o căldare, iar cactuşii cresc şi împing şi ei pietrele din jur... Ca să nu mai spun că uneori pietrele mari se sfărîmă şi atunci pe fotografia a doua apar, în locul unor blocuri pe care le credeai veşnice, grupuri de pietre care au aerul că fug în toate direcțiile...

Betty se simți mai în siguranță ascultîndu-l pe Ken vorbind. Nu-şi puse în niciun fel întrebarea dacă bărbatul care o ținea în brațe şi care ar fi putut să-i fie tată mințea sau pur şi simplu inventa poveşti.

— Tu ai vreo idee unde ne aflăm, Ken?

— Da.

— Unde?

— Pe o scurtătură. Pe undeva pe la mijlocul unei scurtături.

— Şi de ce a trebuit s-o luăm pe o scurtătură, Ken?

— Pentru că venea noaptea.

Betty tăcu o vreme încercînd să analizeze toate acele informații pe care Ken i le dădea cu o voce extrem de calmă. Ken degaja o enormă cantitate de căldură, aproape tot atîta ca atunci cînd se iubiseră în motelul acela de la marginea drumului. Într-un fel, îşi spuse Betty, am avut noroc. Am dat de un om tandru. Pentru acel *first time* totul fusese cît se poate de interesant şi de frumos. În definitiv avea deja o amintire frumoasă. Numai că povestea luase o întorsătură ciudată şi plasarea ei în categoria amintirilor frumoase trebuia să mai fie amînată. Betty nu-şi mai amintea pe la ce oră adormise în maşină, alături de Ken care se afla la volan. În ce direcție deciseseră amîndoi să se îndrepte? Ar fi vrut să-l întrebe toate acestea pe Ken, să-l roage să dea puțin *filmul* înapoi, dar nu îndrăznea. Ken îi vorbise totuşi de un cazinou şi de un motel undeva pe lîngă o rezervație de indieni. Ceva o impresionase cînd Ken adusese vorba despre aceşti indieni care îl adorau pe *Kokopelli*. Şi care îl pictau pe Kokopelli pe mici pietricele plate precum şi pe bucăți de scîndură şi chiar pe tricouri. De altfel, undeva, în drum, se opriseră şi Ken îi cumpărase un mic medalion, o mică bucățică de gresie pe care mîna unui indian pictase, fără niciun tremur, cu o precizie de admirat, un mic personaj cocîrjat cîntînd la flaut.

— Ken...

— Da?

— Suntem la *ei*, la Kokopelli?

— Cred că da.

— Am uitat cine e Kokopelli.

— A fost un zeu care s-a supărat pe poporul său.

— Cînd?

— Nu se ştie. Demult.

— Şi de ce s-a supărat?

— S-a supărat pentru că poporul său se ruga prea mult la el.

— Şi ce le-a făcut Kokopelli ?

— I-a exterminat pe toți...

— Adică i-a omorît? Pentru că se rugau prea mult? Şi tu crezi că e drept, Ken? E drept ca un zeu să-şi extermine poporul pentru că poporul se

roagă prea mult la el?

— Nu ştiu. De fapt, zeul decide ce e drept şi ce nu.

33.

Pînă la vîrsta de 50 de ani nu mi-am notat niciodată visele. Am trăit, m-am agitat, am scris, am iubit... Rareori m-am lăsat perturbat de vise, de coşmaruri şi de lumea neştiută din interiorul meu. Din cînd în cînd mi se întîmpla să fiu intrigat de cîte un vis, fie pentru că mă trezeam brusc din cauza intensității sale, fie pentru că mă urmărea după trezire, în timpul zilei. În general uit imediat ceea ce visez. Şi totuşi, pe măsură ce s-au adunat anii, am început să realizez că unele dintre visele mele sunt recurente. Altfel spus, unele vise reveneau asemenea unor comete. După 18.350 de nopți dormite am reuşit să identific mai multe vise tematice.

Zborul a fost una dintre temele cele mai persistente ale viselor mele. Nu sunt singurul om probabil care a visat că zboară. În ce mă priveşte, însă, frecvența acestui vis m-a tulburat la un moment dat destul de mult, mai ales prin elementele sale repetitive.

Cînd zbor (în vis) o fac într-un mod instinctiv şi fără un control total al gesturilor mele. Mă arunc de fapt în brațele aerului şi în general reuşesc destul de repede să mă ridic la o înălțime apreciabilă. Foarte des însă aceste exerciții de zbor rămîn ridicole, practic plutesc la doar doi sau trei metri de pămînt, cea ce îmi provoacă un sentiment de frustrare, îmi este milă de fapt de mine însumi... Sunt însă şi momente cînd, cu un fel de inconştiență, care nu ştiu de unde vine, mă ridic foarte sus şi reuşesc să mă rotesc deasupra unor peisaje uluitoare. Am zburat deasupra oraşului meu natal şi deasupra a tot felul de reliefuri. Niciodată însă nu m-am visat zburînd deasupra unor peisaje vizitate după vîrsta de 16 sau 17 ani. Mai toate exercițiile de zbor rămîn cantonate în zona oraşului meu natal şi a casei în care m-am născut şi am trăit pînă la vîrsta de 18 ani... Acel univers pare să fie cel mai propice pentru zbor, în special grădina lungă din spatele casei unde se afla un imens nuc bătrîn. Este nucul copilăriei mele, acest nuc m-a vegheat dintotdeauna, la ora la care deschideam ochii el se afla deja acolo, aşteptîndu-mă, a făcut parte din primul meu sistem de repere. A fost un nuc cu care am dialogat întrucît mi se părea oarecum înfricoşător. Era atît de rămuros şi de contorsionat încît niciodată nu am reuşit, de fapt, să mă urc măcar pînă la jumătatea lui. Subconştientul meu a înregistrat cu siguranță acest fapt ca pe

un eşec. Alți copii din cartier, mai dibaci decît mine, atunci cînd veneau să se joace în curtea mea, reuşeau să urce pînă în vîrful nucului. Eu rămîneam însă paralizat în fața imensei coroane a acestui arbore. Cînd venea toamna şi trebuia să scuturăm nucile, cel puțin trei sau patru copii din vecini îşi ofereau serviciile şi reuşeau să atingă cele mai îndepărtate ramuri ale nucului. Eu rămîneam însă jos, admirîndu-i cu invidie pe prietenii mei, dar incapabil să le urmez exemplul.

În schimb, mi s-a întîmplat să mă visez zburînd deasupra nucului. Pe cît de mult funcționa acest nuc ca simbol al unei frustrări, pe atît de mult în visele mele el devenea aerodromul meu intim. Exercițiile mele de zbor începeau, aproape invariabil, de la baza nucului, de la trunchiul său pe care abia îl puteau înconjura trei oameni înlănțuiți. Acea curte lungă plină cu iarbă era perfectă pentru lansarea mea, şi în cursul tuturor acestor tentative eram ajutat în efortul meu de a mă ridica în aer de energia discretă a acelui arbore. Nucul mă ajuta să zbor, sunt absolut sigur. Nucul îmi dădea un elan enorm, îmi insufla un fel de încredere în mine. Am zburat în felul acesta de nenumărate ori deasupra nucului, deasupra curții din fața sa, deasupra celor două case care formau geografia mea intimă (casa familiei mele şi casa bunicilor dinspre tată), deasupra unei imense grădini de zarzavat şi a unei livezi cu meri, peri, pruni şi cireşi... Acel oraş cu case şi grădini în care m-am născut era de fapt propice zborului, întrucît se putea zbura deasupra grădinilor...

Din toate aceste şedințe de zbor mi-a rămas în memorie un gust de extaz, dar în acelaşi timp şi un sentiment de improvizație. Cum spuneam, am zburat în vis de multe ori fără să fi reuşit însă să asimilez definitiv arta zborului. De fiecare dată cînd reuşeam totuşi să mă înalț în văzduh şi să mă rotesc în aer, uneori cu o anumită viteză şi chiar plonjînd deseori ca un avion în picaj, ştiam în acelaşi timp că nimic nu era definitiv: regulile de pilotaj urmau să-mi rămînă vagi sau chiar necunoscute. Şedințele mele de zbor erau mai degrabă nişte daruri oferite de *cineva* (nucul? copilăria?). Niciodată nu am „absolvit” şcoala de zbor, nu am obținut un brevet clar, dreptul sau îndemînarea de a recurge apoi la acest tip de deplasare în funcție de buna mea dispoziție. Zborul a rămas un dar capricios, întrucît, repet, nu toate ieşirile mele în aer erau interesante sau încununate de succes. Iar în unele vise nici nu reuşeam de fapt să mă desprind de pe pămînt, nu făceam decît să alerg prin curtea din fața nucului simțindu-mă greu şi neputincios.

Iată de ce îndrăznesc să-mi pun acum întrebarea: cine se afla la *butoanele şi la manetele* zborurilor mele? Şi de ce niciodată, dar absolut niciodată, acest cineva nu a mers pînă la capăt, nu mi-a încredințat cheile sau secretul zborului?

Pornind de la aceste amintiri şi reflecții mi-am conceput treptat teoria visului ca formă de revizitare a frustrărilor profunde. Niciodată, dar absolut niciodată niciunul din visele mele nu a fost o poveste cu *happy end*. Cel care mi-a scris scenariile visurilor în tot acest timp a lucrat cu un cinism lipsit de măsură. Într-un fel el a fost Torționarul meu timp de cincizeci de ani. Iar din momentul cînd am început să-mi notez unele vise, mi-am dat seama şi mai bine de caracterul mîrşav al misiunii sale.

În caietele mele dedicate confruntărilor nocturne dintre mine şi Torționar figurează numai acele vise care s-au încheiat prin trezirea mea precipitată, sau care mi-au persistat îndelung în memorie a doua zi. Visele încheiate prin trezire reprezintă de fapt o dublă pedeapsă. Deja că ele erau, prin scenariul lor, tot atîtea poveşti fără sublimare. Iar prin trezire erau sistematic retezate în momentul cel mai prețios, cînd sublimarea devenea posibilă.

Iată un exemplu.

Visul 1

Se făcea că eram aşezat la o masă, pe o terasă, cu o fostă iubită din tinerețe. O femeie care mai îmbrătrînise puțin, în orice caz nu resimțeam pentru ea aceeaşi atracție de altădată. Urma să cinăm împreună şi am cerut un fel de pulpe de rață *pané*. Crusta era crocantă, mie cel puțin îmi era foame, aşa că am început imediat să mănînc deşi fosta mea iubită avea mai degrabă chef de vorbă. Brusc mi-am dat seama că nu am cerut vin. Crusta crocantă îmi excitase papilele gustative şi am simțit nevoia să acompaniez pulpele de rață cu un pahar de vin. Chelnerul mi-a adus cîțiva stropi de vin într-un fel de cupă, cerîndu-mi să-l gust ca să văd dacă îmi convine. Eu eram însă nerăbdător să văd vinul pe masă şi i-am spus „da, îmi convine", fără să-l gust. Chelnerul a plecat imediat să aducă vinul, iar mie mi-a părut rău că nu l-am gustat totuşi, aş fi băut cu mare plăcere „mostra" de vin pe care mi-o adusese. Între timp, mîncînd, am descoperit ceva ciudat, şi anume că sub crusta de ouă şi făină, foarte gustoasă de altfel, nu se afla niciun fel de carne. Iar chelnerul întîrzia să aducă vinul. Fosta mea iubită din tinerețe îmi vorbea, dar eu nu o mai auzeam... De fapt, m-am simțit dintr-o dată

vinovat că nu o invitasem şi pe soția mea la această cină, în definitiv nu aveam nimic de ascuns. Mi-am scos atunci telefonul mobil şi mi-am sunat soția, i-am explicat cu cine eram şi unde, dar ea nu părea dispusă să vină. Lucru ciudat, pe terasă nu mai rămăsese nimeni, toți ceilalți clienți dispăruseră fără să-mi dau seama... Undeva, un alt chelner (nu cel care trebuia să-mi aducă vinul) strîngea deja fețele de masă, le scutura şi aşeza scaunele peste mese. A fost momentul cînd am înțeles că sticla de vin nu va mai veni niciodată... Era cu siguranță ora închiderii, iar fosta mea iubită din tinerețe s-a ridicat şi ea spunîndu-mi că se duce la toaletă. Am rămas singur la acea masă care era acum pur şi simplu un fel de relicvă în mijlocul unei piețe, pavată cu pietre de caldarîm. Înserarea se produsese brusc. Nu ştiu cum s-a făcut că în timp ce îi telefonasem soției farfuria cu pulpe de rață îmi fusese luată, ceea ce îmi amplifica şi mai mult sentimentul de frustrare... Mai multe concluzii se busculară în mintea mea: rămăsesem flămînd, nu băusem nicio gură de vin, soția mea nu avea în niciun caz intenția să vină să cineze împreună cu mine şi cu fosta mea iubită, şi nici fosta mea iubită nu mai urma să se întoarcă pentru a termina seara cu mine... Nici mîncare, nici vin, nici soție, nici fostă iubită, deci... M-am simțit – în vis fiind – atît de frustrat, atît de abandonat şi atît de revoltat din cauza faptului că visele sunt expresia frustrărilor noastre, încît m-am trezit.

Sper că vă dați seama acum cum lucrează Torționarul. Mie mi-au trebuit ani de observare şi de analiză pentru a ajunge la unele concluzii. Torționarul nu intervine imediat într-un vis, dar îl observă de la bun început. El este acolo, în straturile profunde ale ființei noastre, într-un punct de observație perfect, cu vizibilitate absolută. În momentul în care corpul nostru se relaxează total şi creierul nostru intră în acea dulce derivă a tăierii legăturilor cu lumea, el, Torționarul, este singurul care rămîne treaz. Cînd ființa noastră în levitație începe să emane imagini, el, Torționarul, începe să le cenzureze. Da, aceasta este funcția lui. Mi-l imaginez cu un foarfece imens tăindu-ne aripile de fiecare dacă cînd subconştientul nostru se lansează în construcția unui vis. În mod normal, un vis ar trebui să fie un moment de extaz. Tot ceea ce nu reuşim în realitate ar trebui să reuşim *în vis*. Ceea ce nu reuşim să cucerim, să mîngîiem, să iubim în realitate, ar trebui să se realizeze în vis. Ceea ce nu reuşim să rezolvăm, să dobîndim, să inventăm în realitate ar trebui să se producă în vis. Ori, el, Torționarul, cenzorul, are această misiune: de a perturba visul. Cu un sadism subtil,

cenzorul intervine pentru a transforma visul în eşec. Principiile sale sunt simple: niciodată omul care visează nu trebuie să-şi găsească fericirea în vis; niciodată omului nu trebuie să i se acorde puterea de a-şi controla visul.

Într-un fel, Torţionarul este gardianul realităţii. Cum ar arăta viaţa noastră dacă am avea *voie* să visăm ce vrem, să gustăm pînă la capăt potenţialităţile visului? Probabil că nici n-am mai dori să ne întoarcem la realitate, am prefera visul ca alternativă la viaţă, ne-am droga cu el la nesfîrşit fără niciun fel de ezitare. Torţionarul are o funcţie precisă, el ţine de mecanismul intrinsec pe care toate formele de viaţă şi le-au dezvoltat în sensul supravieţuirii.

Ceea ce nu înseamnă că Torţionarul nu îşi depăşeşte atribuţiile. El nu se mulţumeşte doar să ne taie aripile şi să ne cenzureze visele. Nu, el o face ironizîndu-ne puţin şi chiar umilindu-ne. Visul descris mai sus este un exemplu perfect, aţi constatat cum absolut toate liniile narative s-au încheiat printr-un eşec. Într-un fel, Torţionarul se amuză cu noi demolîndu-ne sistematic tentaţiile nostalgice.

Iată un alt exemplu.

Visul 2

Se făcea că mă întorsesem în oraşul meu natal şi mă plimbam printr-un cartier de case şi grădini unde locuisem cu 40 de ani în urmă, şi unde locuiseră şi bunicii mei. Voiam să revăd întîi casa bunicilor. Am regăsit strada care ducea la ei şi care şerpuia în paralel cu un rîu. Nu mai recunoşteam totul, iar la un moment dat una dintre potecile pe care o luasem s-a înfundat într-un fel de teren viran năpădit de o vegetaţie sălbatică, mărăcini şi tufe pline de ţepi. Un gard de sîrmă ghimpată bloca trecerea, iar undeva, pe o tăbliţă, scria TEREN MILITAR. Am rămas uluit că acel drum pe care îl parcursesem de atîtea ori în copilărie devenise de nepracticat şi în plus ducea la un *spaţiu interzis*. O secundă mai tîrziu mă aflam însă din nou pe strada mea, unde fusese casa mea, casa în care mă născusem şi care acum fusese total transformată. Nu mai era absolut nimic acolo de natură să-mi evoce primii ani de viaţă, cu excepţia unei case vecine, casa domnului Bragovski, vecinul nostru din dreapta, această casă era neschimbată, şi mi-am propus atunci să bat la uşa familiei Bragovski şi să îi salut. Ştiam că acolo mai locuia Matilde, nepoata domnului Bragovski, şi mi-am spus „se va bucura cu siguranţă că vin să o văd, nu ne-am mai văzut de cel puţin 30 sau 35 de ani”. Nu ştiam dacă mai eram capabil să o

recunosc pe Matilde, dar voiam să o văd şi să o rog să-mi arate măcar curtea şi grădina ei, care rămăseseră neschimbate. Intrînd însă la familia Bragovski, mi-am dat seama că vizita mea cădea cum nu se poate mai prost, pentru că alte persoane erau exact în acel moment aşteptate acolo. S-ar părea că în casa familiei Bragovski urma să aibă loc o petrecere, sau pur şi simplu o reuniune de rude care nu se mai văzuseră de mult. Iar vedetele acelei reuniuni de familie erau cinci frați gemeni, probabil veri de-ai Matildei. Chiar în momentul în care am intrat în curtea familiei Bragovski ca să-i spun Matildei că voiam să revăd puțin acele locuri unde nu mai pusesem piciorul de decenii, cei cinci veri şi-au făcut apariția. Iar cineva, un om, care ar fi putut fi soțul Matildei, m-a întrebat brusc cine sunt, dacă făceam parte din familie. Decepționat că nu vizita mea era evenimentul momentului, m-am retras imediat şi m-am regăsit din nou pe cărarea plină de bălării şi mărăcini care ducea spre terenul militar... Aveam în mînă o pungă de plastic iar în pungă, nu ştiu cum, se *adunaseră* trei caschete. Una era a mea personală, un fel de şapcă albă, dar celelalte două nu ştiam cum ajunseseră acolo. Una dintre ele era chiar destul de ridicolă, era un fel de caschetă de soare şi se lega în spatele cefei cu nişte funde.

Decepționat probabil de ce mi se întîmplase pînă atunci, nu mi-am dat seama cînd am trecut dincolo de gardul de sîrmă ghimpată care anunța zona militară. Memoria paşilor mă purta oarecum în mod automat, pe cărarea aceea mersesem de mii de ori cînd eam copil, faptul că acum îmi bara drumul o zonă sau o unitate militară nu-mi spunea nimic, mi se părea aproape un sacrilegiu. Visul îmi pregătise însă încă un moment extrem de neplăcut: trei militari îşi făcură apariția în fața mea, iar unul dintre ei, pe un ton destul de politicos de altfel, îmi ceru actele de identitate. I-am spus atunci că sunt cetățean român stabilit în străinătate, mai precis în Franța, şi că mă plimbam pe acolo întrucît acela era drumul care ducea la bunica mea. Omul îmi examină cu atenție paşaportul, dar în mintea mea începură să se declanşeze tot felul de semnale de alarmă. Nu era normal ca un *străin*, un om cu paşaport francez, să se plimbe printr-o zonă militară. Faptul că prezentam un paşaport francez era suspect şi brusc mi-a fost teamă, m-am simți vinovat, *prins* cu ceva în neregulă. Dar şi mai suspect, de fapt infinit mai suspect era faptul că duceam cu mine într-o pungă de plastic trei şepci, sau o şapcă şi două cozoroace, ceea ce, mi-am spus, pentru cei trei militari nu putea decît să fie extrem de grav. Statutul meu de străin care pătrundea pe un teren militar, asociat cu faptul că aveam trei şepci cu mine nu putea

decît să amplifice suspiciunea, pur şi simplu mă băgasem într-o situație extrem de complicată. De altfel militarul care îmi examinase paşaportul mi-l dădu înapoi spunîndu-mi că în niciun caz situația mea nu mai era de competența lui. „Totul trebuie examinat la UNESCO şi s-ar putea să dureze două luni" mă informă gradatul...

M-am trezit imediat după această frază iar în timp ce notam aceste rînduri nu m-am putut reține să nu blestem toate visele. Sunt nişte bestii visele, nişte bestii care trăiesc în subconştientul nostru, în straturile profunde ale ființei noastre, unde nu avem acces decît cu ajutorul viselor, care vise oricum nu sunt altceva decît, repet, expresii ale frustrărilor noastre.

Visul 3

Se făcea că mă întorceam cu maşina, nu ştiu de unde, dar era o întoarcere acasă în a doua parte a zilei. Nu eram eu cel care conducea, la volan se afla soția mea, iar pe bancheta din spate se afla fiica noastră de 16 ani. Ca întotdeauna cînd îmi asumam funcția de copilot resimțeam un anumit stres şi urmăream cu atenție modul în care conducea soția, practic, în mintea mea, eu luam virajele împreună cu ea, acceleram şi frînam, participam, chiar aşa imobil, la fiecare decizie. Afară era încă lumină, acea lumină de dinainte de căderea serii, să fi fost poate ora patru după-amiază. La un moment dat, ne-am apropiat de un sens giratoriu, un sens giratoriu aflat de fapt nu departe de locuința noastră, un loc extrem de familiar. Cel puțin patru sau cinci străzi plecau ca nişte raze din acel punct, iar pe strada noastră trebuia să ne înscriem după o buclă aproape completă a sensului giratoriu. Brusc, însă, am descoperit că în mijlocul acelei piețe unde se afla şi sensul giratoriu avea loc un fel de serbare, mai mulți dansatori executau un fel de dans popular, ca şi cum ar fi aşteptat un preşedinte sau o somitate politică. Poliția, deşi prezentă, nu barase intrarea în piață şi nu oprise nici măcar circulația în zona sensului giratoriu, motiv pentru care soția mea a intrat, cu prudență, dar cu o anumită inconştiență totuşi, printre dansatori. Nu ştiu din ce motive nu reuşisem să-i spun să nu facă acest lucru (cum să *navighezi* printre nişte grupuri de dansatori?) dar acum era prea tîrziu, soția mea căuta să o ia la stînga printre toți aceşti oameni, iar maşina trecea la cîțiva milimetri de corpurile lor. Atunci au apărut şi primii polițişti, uluiți că îndrăzniserăm să pătrundem în acea piață (să fi fost aşteptat oare, acolo, preşedintele țării?). Polițiştii ne-au făcut semn să oprim maşina, iar soția

mea s-a conformat imediat. Apoi i-au făcut semn să iasă din maşină şi să prezinte actele. Soția mea a deschis portiera şi a ieşit cu actele maşinii, dar fără să fi tras total frîna de mînă, ceea ce am făcut eu întrucît am simțit cum maşina continua să alunece milimetric, instabilă. Imediat am ieşit şi eu ca să parlamentez cu polițiştii în timp ce dansatorii îşi continuau prestația festivă. M-am apropiat de cei doi sau trei polițişti şi am încercat să le spun că sunt ziarist, căutam chiar cu febrilitate în portmoneu legitimația mea de ziarist. N-am găsit-o din prima, ca întotdeauna cînd eşti precipitat, întîi am scos un card, apoi cardul de asigurare socială... În sfîrşit, cu legitimația de jurnalist în mînă am încercat să aplanez situația întrucît intrarea noastră cu maşina printre dansatori părea să fie un act extrem de grav. Soția mea încerca să le explice polițiştilor că nu fusese instalată nicio barieră la intrarea în piața cu sens giratoriu, absolut niciun semn de interdicție nu fusese de fapt încălcat. Unul dintre polițişti, o femeie polițistă de fapt, ne întrebă atunci care era de fapt strada căutată de noi, în ce direcție ne îndreptam. I-am indicat şi eu şi soția mea strada care se afla de fapt la cîteva zeci de metri de noi, mai aveam de avansat cu maşina doar puțin... În acelaşi timp, cum dansatorii se agitau şi aveau şi diverse gesturi imprevizibile, ideea de a redemara motorul părea compromisă. În mintea mea se născu propunerea de a împinge maşina înapoi, pentru a o scoate totuşi din cercul acelui sens giratoriu întrucît ne aflam chiar în inima lui şi întregul spectacol prezentat de dansatori devenise puțin ridicol cu o maşină eşuată în mijloc. N-am reuşit să formulez cu glas tare propunerea mea de a împinge maşina în loc de a reporni motorul (de a o împinge fie în față, spre strada noastră, fie în spate pentru a ieşit din piață). Între timp, de fapt, din cauza incidentului, polițiştii plasaseră peste tot la intrarea în piață nişte bariere portocalii, dacă am fi mişcat maşina am fi lovit acum barierele, sau ar fi trebuit să le cerem polițiştilor să ridice una dintre ele pentru a ne lăsa să trecem.

Iată în ce situație fără ieşire m-am trezit şi m-am gîndit imediat la Torționar şi parcă am auzit în creier hohotele lui de rîs. Tot ce visasem era un fel de farsă, el se amuza de fapt obligîndu-mă să mă scufund într-o situație de nisip mişcător. De altfel aceasta era senzația resimțită în timpul visului, de scufundare lentă dar sigură, fiecare gest şi fiecare nou episod devenind tot atîtea greutăți care mi se agățau de mîini şi de picioare pentru a mă trage tot mai în adînc.

Visul 4

Iată un alt vis, structurat în mod perfid pe două etaje, şi legat de universul trenurilor. Aş spune chiar că este vorba de un vis secvențial cu uvertură. Iar *uvertura* a avut forma unui apel telefonic absurd primit de la o femeie. „Să ştiți că stagiul pe care trebuie să-l înceapă la Bayonne fiul prietenului dumneavoastră Kariatide este mult mai dificil decît va imaginați”, îmi spuse ea, culpabilizîndu-mă imediat. Probabil că eu fusesem cel care îi recomandase lui Kariatide, proprietarul unei papetării de unde cumpăram regulat hîrtie de scris, acel stagiu pentru fiul său. Femeia continuă să-mi dea informații despre respectivul stagiu, precizînd că el urma să se desfăşoare şi în nişte galerii (sau mine), apoi brusc se oferi să vină să mă întîlnească personal pentru a-mi înmîna o documentație despre etapele stagiului, cu fotografii... De fapt, femeia se afla într-un tren care tocmai intra în gara oraşului meu natal, R, din nordul României.

Aici începe şi prima secvență propriu-zisă a visului, cu mine fugind precipitat la gară. Femeia apucase să mă mai avertizeze, tot prin telefon, că nu îmi va fi greu să o recunosc, întrucît umbla în cîrje (probabil din cauza unui picior în ghips). Imaginile visului s-au mutat fulgerător pe peronul gării din oraşul R unde am văzut-o imediat pe doamna misterioasă. Ea îşi agita cîrjele de la prima fereastră a primului vagon al trenului care tocmai intra în gară (nu mai ştiu dacă trenul era tras de o locomotivă cu aburi). Femeia (destul de plinuță) coborî să-mi dea documentația, dar în secvența următoare m-am trezit eu însumi în vagon împreună cu părinții mei, cu bunicii, cu mătuşile, cu sora şi cu frații mei mai mari. Toată familia, poate vreo 15 persoane, urma să plece pentru acest stagiu la Bayonne. În tren mai erau însă şi alte persoane cunoscute mie, toate purtînd valize şi pachete, aşteptînd plecarea. Era ca şi cum o întreagă şcoală (cu profesori şi elevi) se urcase în vagon pentru această călătorie. Eu însă nu eram pregătit pentru ea şi nu aveam valiză (spre deosebire de toți ceilalți membri ai familiei mele şi de toți ceilalți călători), ceea ce m-a făcut să mă simt evident, foarte vinovat. Am îndrăznit totuşi să-l întreb pe tatăl meu dacă trebuia să merg şi eu imediat la Bayonne şi dacă nu puteam să vin eventual peste cîteva zile, iar tatăl meu mi-a răspuns calm „nu e nicio problemă, poți să ajungi mîine sau poimîine”. Uşurat, am coborît din tren, uşile glisante ale vagonului s-au închis şi trenul s-a pus în mişcare. În adîncul sufletului meu însă vinovăția continua să crească întrucît îi dădusem de înțeles tatălui meu că în acele două zile urma să „lucrez” intens, dar de fapt cel mai mult îmi doream să merg imediat la cinema pentru a vedea un film cu Harrison Ford...

M-am trezit aşadar cu acest sentiment de vinovăţie şi supărat foc pe Torţionar, mi-am propos să nu uit visul pentru a-l nota ulterior, dar cum era abia ora cinci dimineaţa am adormit din nou.

Atunci a început a doua secvenţă a visului. M-am revăzut în aceeaşi gară, dar de data aceasta cu fetiţa mea, mică, la vîrsta de doar cinci sau şase ani. Urma, se pare, ca fetiţa mea să plece într-o tabără, avea de altfel un rucsăcel mic în spate, iar în jurul nostru mişunau şi alţi copii. Veniserăm din vreme la gară, marea mea grijă era să o urc în tren şi să o instalez bine pe o banchetă, la fereastră. Trenul a sosit tot pe aceeaşi linie ca în secvenţa precedentă, dar în faţa vagonului unde trebuia să urcăm s-a produs un fel de îmbulzeală şi uşile s-au închis înainte de a putea să o urc pe fetiţa mea. Brusc m-a cuprins un acces de panică, fetiţa mea a rămas pe scara vagonului şi s-a prins strîns de bara de la uşă, eu însă mi-am dat seama că era imposibil să o las aşa, un copil nu putea călători pe distanţe lungi în asemenea condiţii... Am început să alerg disperat pe lîngă tren urlînd şi cerîndu-le celor dinăuntru să tragă semnalul de alarmă... Pînă la urmă trenul a încetinit puţin, eu mi-am recuperat fetiţa şi am rămas cu ea în braţe pe peron în timp ce trenul a continuat să se îndepărteze. Inutil să vă spun că trezirea la realitate s-a produs cu şi mai mare violenţă, şi cu un gust şi mai amar în suflet.

Observaţi cum a lucrat Torţionarul în acest vis, pînă la urmă mi-a redat copilul, dar nu m-a lăsat nici de data aceasta să-mi duc la sfîrşit acţiunea plănuită, aceea de a sui fetiţa în tren în condiţii de securitate. Este, deci, o situaţie de fals *happy end.* Într-un mod destul de subtil, Torţionarul m-a ridiculizat în faţa propriului meu copil. În ultimele secunde ale visului creierul meu fusese de altfel cuprins de un sentiment pronunţat de jenă. Mă simţeam ridicol deoarece, deşi venisem din timp la gară, nu fusesem în stare să duc la bun sfîrşit ceea ce milioane de oameni fac zilnic, adică să urc pe cineva într-un tren...

Scriu toate acestea întrucît, după ani şi ani de analiză a viselor mele, am hotărît să fac tot posibilul pentru a intra în legătură cu Torţionarul.

De fapt, scriu toate aceste rînduri pentru tine, *domnule torţionar*. Scriu ca să ştii că eşti demascat. Scriu ca să ştii că nu te mai poţi ascunde, în orice caz nu te mai poţi ascunde de mine. Consideră, *domnule torţionar*, că adevărul a ieşit la iveală şi că întreaga umanitate va avea acces la el. Da, *domnule torţionar*, nu vreau să te ameninţ, dar să ştii că o nouă revoluţie se profilează la orizont. Revelaţia pe care am avut-o eu în ce te priveşte nu va

rămîne fără urmări. Viitoarea etapă a omenirii va fi Revoluția onirică. Te vom elimina din adîncul ființei noastre, din arhitectura care ne structurează accesul la vis.

Îți vom tăia capul şi vom construi un nou raport social între viață şi vis.

34.

Sunt mort de trei ani. Nu vă mint, zac în acest apartament de trei ani, aşteptînd să fiu descoperit, să se neliniştească vreo persoană, vreun vecin sau vreun funcţionar din cauza dispariţiei mele. Sau mai precis din cauza faptului că nu am dat semne de viaţă de trei ani.

Nimeni însă nu pare neliniştit. Pensia îmi intră automat în contul de la bancă, iar chiria îmi este încasată tot în mod automat. Tot aşa, automat, îmi sunt extraşi din cont banii pentru electricitate şi gaze, precum şi abonamentul de televizor. Cum niciodată n-am primit mai mult de zece scrisori pe an, cutia mea poştală nu s-a umplut. Iar acest imens imobil cu garsoniere pentru celibatari, şomeri, foşti delincvenţi în fază de reinserţie socială şi pentru alte persoane în situaţie de dificultate nu-i atrage prea mult pe cei care împart fiţuici publicitare. De altfel nu avem nici măcar un portar al nostru, așa că nimeni nu a observat că în cutia mea poştală s-au adunat totuşi mai multe plicuri decît de obicei. Cum probabil poştaşii care deservesc acest cartier se schimbă la fiecare şase luni sau un an, niciunul dintre ei nu s-a neliniştit văzînd că un teanc bunicel de maculatură s-a format în cutia mea poştală.

Sunt mort de trei ani şi zac în bucătărie cu capul pe masă. Aşa m-a prins comoţia cerebrală, practic nu am suferit nicio secundă. Nici măcar nu am căzut cu capul în farfurie, eram tocmai pe cale să-mi curăţ un măr. Mărul s-a rostogolit în mijlocul mesei, iar cuţitul a căzut pe jos. Între timp porumbeii au ciugulit integral mărul, dar, dintr-un motiv ciudat, de mine nu s-au atins. Probabil că porumbeii şi vrăbiile nu devoră corpuri umane inerte sau moarte, doar corbii şi vulturii se dedau la astfel de plăceri.

Porumbeii intră prin fereastra pe care am lăsat-o deschisă în sala de baie. Practic, de trei ani şi-au transformat întregul meu apartament într-un fel de cuib al lor, într-un veritabil porumbar. Uneori se adună cîte cincizeci, optzeci, ba chiar ajung şi la o sută de specimene. Sunt trei ani de cînd trăiesc practic cu porumbeii, le urmăresc mişcările, luptele pentru ocuparea celor mai bune locuri şi jocurile amoroase. În tot acest timp porumbeii s-au organizat într-un mod extrem de precis la mine în casă, şi-au creat un spaţiu pentru dormit, un alt spaţiu pentru clocit şi pentru educarea puilor... Din cîte

înțeleg, au rezervat o anumită zonă chiar şi pentru porumbeii bolnavi sau slăbiți.

Primul care a intrat a fost un superb porumbel voiajor cu o imensa coadă în evantai. Un porumbel inteligent, curios, cu ochi mari, albi şi cu gene duble. Întîi s-a aşezat pe marginea ferestrei deschise şi a aşteptat mult timp. Apoi l-am auzit făcînd un prim tur de recunoaştere în baie. Cred că de mai multe ori s-a dus să se aşeze pe marginea chiuvetei precum şi pe paravanul din dreptul duşului. Probabil că a făcut de vreo douăzeci sau treizeci de ori naveta între pervazul ferestrei, chiuvetă şi paravan. Abia apoi a avut curajul să intre şi în cameră. O singură clipă nu a uitat traseul parcurs, nu s-a izbit în niciun caz de ferestre cum au făcut la un moment dat cîteva vrăbii proaste.

Operațiunea de recunoaştere a porumbelului voiajor le-a servit apoi tuturor camarazilor săi. De altfel acestui prim porumbel i-am dat şi un nume, i-am spus, vă dați seama de ce, Curiosul. Îmi place acest nume, *Curiosul*, şi cred că şi lui îi place. Cînd s-a apropiat prima dată de mine am crezut că mi se va aşeza pe umăr sau pe creştet. Dar nu, întîi a preferat să exploreze cu atenție şi bucătăria, să se aşeze pe dulapul cu vase şi apoi pe marginea aragazului. Curiosul nu s-a grăbit, a aşteptat multă vreme să vadă dacă aveam de gînd să mă trezesc, să mă mişc, eventual să plec de acolo... Curiosul nu s-a atins din prima clipă nici de măr, a preferat să se întoarcă din nou în camera de zi, să reintre în sala de baie, să iasă din nou afară pentru a-şi demonstra, probabil, că rămîne stăpîn pe sine însuşi, că poate face şi reface acelaşi traseu din interiorul apartamentului pînă afară, spre libertate. Cred că i-a luat cam o jumătate de zi Curiosului tot acest balet de explorare a fiecărui colțişor din cele trei încăperi ale locuinței mele: baia, camera şi bucătăria. Abia după această familiarizare perfectă a venit şi pe masă şi a început să se înfrupte din măr...

Ceilalți porumbei l-au urmat destul de repede, într-un fel de dezordine care m-a înduioşat. Această mică fereastră deschisă la etajul opt al unui imobil în fața căruia oricum se aflau cinci castani bătrîni a devenit un joc cotidian pentru populația de păsări a cartierului. În cei trei ani de cînd zac în această bucătărie am fost vizitat de cel puțin douăzeci de specii de păsări. Ciudat este faptul că porumbeii s-au declarat de la bun început stăpîni pe locuința mea şi i-au triat cu grijă întotdeauna pe ceilalți vizitatori. Ciorile şi corbii, de exemplu, n-au fost lăsați să intre. În schimb au primit această permisiune specială vrăbiile (dar nu mai multe de cinci sau şase în acelaşi

timp), cîteva rîndunici, cîteva gaițe, grauri şi coțofene, precum şi cîțiva cuci şi mierle. Cred că am mai identificat în aceşti ani mai mulți pitpalaci şi cîțiva sticleți scăpați probabil dintr-o cuşcă din cine ştie ce apartament. Unele păsări mai mari au dat şi ele tîrcoale ferestrei, dar fără să se aventureze în baie. A fost cazul cu mai mulți albatroşi şi chiar cu o bufniță. Iarna trecută chiar şi o mică colonie de lilieci a încercat să-şi stabilească domiciliul în baie, dar porumbeii n-au fost de acord. Războiul dintre lilieci şi porumbei a durat de altfel trei zile şi a fost atît de zgomotos încît am sperat că vecinii mei de la ultimele etaje vor observa ceva, că se vor nelinişti de tot acest vacarm de aripi şi țipete. Dar nu a fost să fie, în ziua de astăzi oamenii s-au obişnuit cu zgomotele oraşului, vacarmul face parte din cotidianul lor. Zgomotul circulației, urletul sirenelor, al soneriilor şi al diverselor claxoane, duduitul a tot felul de maşini de perforat asfaltul, strigătele umane de pe şantiere precum şi alte şi alte sunete, semnale şi răcnete au devenit un fel de ocean sonor normal, trăim în acest imens acvariu ca nişte peşti surzi care nu mai tresar la nimic, nu se mai îngrijorează de nimic.

Cum a fost posibil ca vecinii mei din dreapta, o familie de senegalezi cu doi copii, să nu fi auzit niciodată fîlfîiturile de aripi şi cîrîiturile care veneau din baie? Cum de nu le-au atras atenția toate pocnetele, ciupiturile şi bufniturile provocate de porumbei cînd au răsturnat, de pe rafturile din bucătărie, pungile mele cu zahăr, cu făină albă şi cu fasole? Sau cînd porumbeii au atacat pachetul de cafea pe care l-au tîrît de colo-colo timp de ore şi ore pînă cînd să reuşească să-l perforeze, să-l rupă, să-l facă fîşii... Cu cîtă tenacitate au căutat apoi toate aceste ființe înfometate în coşul meu de gunoi, l-au ciupit şi l-au muşcat pînă cînd au reuşit să-l răstoarne pentru a se înfrupta apoi din cojile de cartofi rămase acolo precum şi din cîteva ambalaje încă impregnate de uleiuri şi sosuri. O cutie de carton cu un sfert de pizza în ea a dat naştere atunci unei adevărate bătălii între păsări excitate şi devenite de o sălbăticie incredibilă. Dar nimeni în imobil nu pare să fi auzit nimic. Sau poate tot ce auzeau li se părea normal, o simplă componentă a marelui vacarm urban, un televizor dat mai tare...

La trei luni după ce păsările au devenit stăpîne pe apartamentul meu am sperat că mirosul de coteț va deveni destul de jenant pentru locatarii ultimului etaj sau pentru alte persoane avînd ferestrele de aceeaşi parte cu mica mea fereastră deschisă de la baie. Un fel de duhoare se instalase în apartamentul meu, un amestec de mirosuri provenind de la excrementele

păsărilor, dar şi de la penele rămase de la ele, de la praful acumulat pe mobile şi pe mochetă, de la resturile din pubelă nedevorate integral precum şi... de la mine. Totuşi, țin să spun că moartea mi-a făcut acest cadou: în loc să putrezesc m-am smochinit, m-am uscat încet, m-am mumificat. Structura mea osoasă a fost probabil compatibilă cu acest fenomen, precum şi faptul că eram slab şi înalt: cincizeci şi patru de kilograme pentru un metru optzeci şi doi. Puțina mea carne, încarcerată într-o piele pergamentoasă irigată de o cantitate de sînge redusă, n-a intrat în descompunere... În plus, în zilele de după moartea mea s-a lăsat un frig teribil afară iar încăperea a început treptat să se răcească, aerul rece a reuşit pînă la urmă să pătrundă din baie, în cameră şi din cameră, în bucătărie. Toate aceste elemente au conlucrat în vederea mumificării mele rapide. Cum spuneam, nici măcar păsările n-au simțit nevoia să mă ciugulească... Cu o singură excepție: un porumbel tîmpit cu pete negre pe gît, cu o guşă umflată şi cu un cioc în formă de cui, s-a aşezat totuşi la un moment dat pe ceafa mea şi s-a luptat timp de cîteva secunde cu un fel de neg uscat pe care îl aveam acolo din tinerețe. Canibalul a fost însă alungat destul de repede de alți porumbei mai deştepți şi apoi nicio altă pasăre nu a mai îndrăznit să mă atingă. Am însă şi o altă explicație pentru acest fenomen: păsările m-au confundat cu siguranță cu o sperietoare. Da, slab şi deşirat cum eram, încovoiat deasupra mesei, cu mîinile atîrnînd în jos, arătam cu siguranță ca o sperietoare. De multe ori, din cauza vîrtejurilor de aer provocate de păsări, mai ales atunci cînd se băteau, mîinile mele se balansau uşor, ceea ce mă transforma şi mai mult în paiață destinată să sperie...

De cinci ori în trei ani diverse persoane au sunat la uşa mea. De trei ori a fost poştaşul, dar nu pentru că aş fi avut vreo telegramă sau vreo scrisoare recomandată. Nu, poştaşul sună în preajma Crăciunului la toate uşile pentru a cere un mic bacşiş, chipurile o recompensă personalizată în schimbul serviciilor făcute nouă locatarilor pe toată durata anului. Bineînțeles, puțină lume îi deschide uşa în imobilul nostru pentru a-i da „o mică atenție” de Crăciun, aṣa că nu a avut niciun motiv să se îngrijoreze cînd şi uşa mea a rămas închisă. Celelalte două tentative de intrare în contact cu mine nu au fost nici ele de natură să provoace vreun sentiment de îngrijorare la cei care sunau: prima dată a fost vorba de un vînzător de covoare, iar a doua oară de un individ avînd misiunea de a face nu ştiu ce recensămînt. Omul cu covoarele a sunat de cinci ori şi apoi a continuat la uşile vecinilor mei de pe palierul etajului opt. Iar omul cu recensămîntul a sunat de patru ori, a făcut

apoi un semn pe un tabel, probabil în dreptul numelui meu, şi a plecat total convins că şi-a făcut datoria.

De opt ori în trei ani a sunat telefonul. De trei ori au fost nişte agenți care doreau să-mi propună un abonament şi mai avantajos, o dată a fost cineva care a greşit numărul, iar de patru ori diverse persoane care nu au lăsat niciun mesaj.

Uluitoare este şi indolența funcționarilor de la bancă. Nimeni nu a observat că nu mai utilizez cartea de credit în magazine şi că nu mai retrag bani lichizi de la bancomat. Oare cîtă vreme va fi capabil statul să-mi plătească în continuare pensia fără să verifice dacă sunt în viață sau nu? Brutarul de la care cumpăram de ani de zile croasanți şi baghete nu avea în niciun caz motive să se îngrijoreze de dispariția unui client rezervat de genul meu. Deşi schimbam cu el cîteva cuvinte de fiecare cînd intram la el în brutărie („bună ziua, ce frumos e astăzi afară”, „bună ziua, ce urît s-a făcut afară”, „bună ziua, iar o s-avem caniculă” etc.) nu ne-am împrietenit de fapt niciodată şi nu i-am spus nici cum mă cheamă şi nici unde locuiesc. Camarazii mei de la clubul de şah au rămas poate ceva mai intrigați constatînd absența mea prelungită... Pînă la urmă însă şi-or fi spus ceea ce îşi spun oamenii de obicei în asemenea împrejurări: „ia te uită, a plecat din cartier şi n-a venit să ne spună la revedere...”

Nu vreau însă nici să dau integral vina pe societate pentru ceea ce mi se întîmplă de trei ani. Întotdeauna am fost un om puțin hirsut, nu m-am înțeles niciodată cu absolut nimeni din familia mea şi aproape toți au murit înaintea mea. Iar cei doi sau trei nepoți cu care m-am intersectat de cîteva ori în ultimii treizeci de ani nu aveau niciun motiv să păstreze vreun contact special cu mine.

De cînd aştept să fiu totuşi găsit de cineva am reuşit să intru în contact şi cu alți morți uitați din oraş. Cazul meu nu este chiar izolat, am descoperit cu stupoare acest lucru. Pe întîi ianuarie, anul trecut, am stat de vorbă cu o mamă alcoolică, moartă de trei zile, şi care a zăcut aşa în apartament în timp ce copilul ei de patru ani o privea şi o striga de alături, din pătuțul său. Noroc de plînsetele acestuia, ele au alertat pînă la urmă vecinii. În luna august, o bătrînă moartă de o săptămînă a avut noroc de pisica sa. Bietul animal, înnebunit din cauza foamei, se agita atît de mult în dreptul ferestrelor sfîşiind perdelele şi încercînd să zgîrîie sticla încît a atras atenția unor trecători... Mai discut cu un bărbat tînăr, nici patruzeci de ani, care zace de o săptămînă în turnul ascensorului. Îmi povesteşte cum s-a prăbuşit

în gol de la etajul 12 şi cum a murit pe loc. Nu înțelege cum de s-a putut deschide uşa la etajul său fără ca ascensorul să fi fost efectiv acolo, iar acum aşteaptă următoarea revizie pentru a fi găsit.

În ce mă priveşte, marea mea şansă vor fi, cu siguranță, tot porumbeii. Sper să se adune din ce în ce mai mulți în apartament astfel încît agitația lor în jurul acestui imobil să devină suspectă. Deja, în interior, aş spune că nu mai există locuri libere. Porumbeii sunt ciorchine: pe pat, pe noptieră, pe televizor şi pe cele două fotolii din cameră, pe cele trei scaune libere de la bucătărie (al patrulea fiind al meu), pe masă, pe chiuvetă, pe dulapuri, pe veioze... Aceste vietăți preferă întotdeauna să se aşeze mai degrabă pe o margine, pe o muchie, pe o bară sau pe un fir, decît pe o suprafață plată. Locurile cele mai disputate sunt spetezele scaunelor, pianina, etajerele bibliotecii, ceasul cu cuc, draperia din salon, cuierul din hol, abajururile... Cînd au început să-şi dispute locurile din bibliotecă am fost foarte încîntat întrucît datorită acelei agitații de aripi toate bibelourile din sticlă şi porțelan s-au prăbuşit, la fel ca şi toate celelalte obiecte stupide acumulate de mine pe rafturi de-a lungul anilor: suveniruri din tot felul de călătorii, măşti şi fotografii încadrate în rame, statuete, sticluțe şi ceasuri... Zgomotele provocate de căderea acestor zeci de obiecte, precum şi a unor cărți, nu i-a intrigat însă suficient pe locatarii imobilului. Din cînd în cînd porumbeii se mai zbat, cîte un intrus încearcă să-şi facă loc în ciorchinele deja constituit şi se mai prăbuşeşte astfel cîte un album sau cît o carte... Vecinii mei rămîn însă total apatici, cu urechile oarbe şi cu ochii surzi. Nici cînd s-a prăbuşit lampa cea mare din salon, întrucît porumbeii deveniseră prea grei pentru abajur, nimeni nu a tresărit în imobil, deşi bufnitura a fost teribilă iar becul s-a făcut țăndări. Nici prăbuşirea draperiei şi nici căderea unor sticle de pe rafturile din bucătărie n-au avut efecte speciale. Şi cît de mult am sperat în producerea unui eventual scurtcircuit întrucît lumina din hol a rămas aprinsă... Speranța a revenit însă acum exact două zile cînd un nou-venit impulsiv, pestriț şi cu cap oval, cu cioc uşor curbat, a încercat să-şi facă loc în bucătărie şi a încercat peste tot... L-au respins însă toți porumbeii deja aliniați sau ghemuiți în grupuri compacte pe speteze, pe rafturi şi pe chiuvetă, pe frigider şi pe maşina de spălat rufe, pe scaune şi pe duşumea... Nou-venitul a observat totuşi o anumită posibilitate de *încrustare* pe aparatul de radio, un aparat de modă veche, cu mici butoane pentru fiecare tip de lungime de undă: medii, scurte, ultrascurte... Pînă la urmă, noul-venit n-a avut noroc, cu o furie la care nu încetez să meditez ceilalți ocupanți ai

aparatului de radio l-au alungat, dar lupta a provocat tot felul de mişcări dezordonate şi porumbelul-victimă a apăsat cu una din ghearele sale pe butonul de unde medii. Uluitor! A reuşit să declanşeze aparatul de radio care merge acum extrem de tare. Mulţumesc, dragă porumbelule! Dacă aş putea te-aş hrăni zilnic cu boabe de porumb. Ce plăcere să ascult acum ştiri 24 de ore din 24. Nu ştiu cum s-a întîmplat, poate în cursul luptei a fost mişcat şi butonul care fixează posturile, dar în prezent aparatul meu de radio ne inundă cu ştiri şi comentarii. Un buletin de ştiri complet la fiecare oră fixă şi la fiecare jumătate de oră, un *flash* de informaţii între ele, la şi cincisprezece şi la şi patruzeci şi cinci...

Sunetul este atît de tare încît toţi porumbeii au fost stresaţi în primele zile. Unii au părăsit chiar apartamentul, iar alţii s-au îndepărtat de aparat. Cu siguranţă că pentru ei toate această vorbărie are ceva agresiv, cu atît mai mult cu cît nici nu este monotonă, ci întretăiată de anunţuri publicitare şi semnale muzicale. Sunt sigur că aparatul de radio se aude acum pe tot palierul şi cel puţin în apartamentul de sub mine. Dintr-o clipă în alta aştept ca oamenii din imobil să reacţioneze, să anunţe poliţia, să depună o plîngere, să ceară expulzarea mea... Cineva mi-a bătut deja de mai multe ori în perete, iar de undeva de la etajele inferioare cineva bate din cînd în cînd cu un obiect metalic în calorifer.

Un singur zgomot îmi lipseşte însă din acest vacarm: vechiul meu ceas de mînă a sucombat, probabil din cauza epuizării bateriei. Nu-i mai aud tictacul care m-a însoţit în tot aceşti ani, ca şi cum ar fi preluat bătăile inimii mele. S-a oprit şi arată acum ora 6 şi 37 de minute.

35.

Aşa cum alfabetul începe cu litera a
Domnişoara Ri începe de la buze

despre buzele ei pline de tăceri fondatoare
şi despre capacitatea lor de a desena semne misterioase
   în univers
s-au scris deja cîteva tratate incomplete din care evit să citez

mă mulțumesc deci să scriu acest poem pentru buze
făcut pur şi simplu să o sărute pe buze

atenție, Domnişoară, să nu-l confundați cumva cu
poemul pentru sîni
poemul pentru sîni îl voi scrie mîine
iar poemele pentru umeri şi pentru genunchi
abia se nasc din memoria ultimei noastre nopți de dragoste
(ştiți, cînd ne-am iubit în patul cu arici)

nu vă speriați, Domnişoară, poemul pentru buze
este uşor de utilizat
el vă sărută pe buze în timp ce îl citiți
nimic altceva nu mai este înscris în genele sale
nu are voie să coboare în niciun caz mai jos de buze
nu are voie nici să vă sufle cine ştie ce cuvinte senzuale
   la ureche
(poemul-cercel va veni abia săptămîna viitoare)

poemul pentru buze vă sărută prelung pe buze
fără să vă muşte, fără să vă strivească buzele
este uşor şi fluid ca o ploaie de cuvinte
lăsați-vă sărutată de el citindu-l mai ales în şoaptă
un singur lucru s-ar putea să vă surprindă şi deci vă previn

sărutul s-ar putea să dureze mai mult decît
lectura poemului

36.

— De ce plîngeți din nou, Domnişoară Ri?

— Am aflat ceva groaznic.

Ori de cîte ori afla Domnişoara Ri ceva *groaznic* ştiam că trebuia să mă aştept la un nou moment de sinceritate-naivitate. Pentru că Domnişoara Ri devenea din cînd în cînd tulburător de naivă, îşi pierdea brusc toate reperele, chiar şi gustul pentru ludicitate şi devenea un abis de stupefacție, de semne de întrebare, de nelinişte. Ciclurile sale naive puteau dura o jumătate de zi sau chiar mai multe zile în şir.

— E atît de *groaznic* ceea ce ați aflat încît trebuie să mă treziți, din nou, la ora trei dimineața, domnişoară Ri?

— Da, vă rog să mă iertați, trebuie numaidecît să luăm o hotărîre...

— Bine, domnişoară Ri, vă ascult. Încercați să vă ştergeți nasul, să vă opriți din plîns, să nu mai vărsați lacrimi pe pijamaua mea, pe perna mea, pe cearceaful meu şi pe plapuma mea, ca să nu mai zic pe mine, concentrați-vă şi povestiți-mi ce ați aflat.

— Am aflat că toate poveştile de dragoste se termină prost.

Ce puteam să-i răspund domnişoarei Ri în asemenea situații? În general rămîneam calm şi îmi asumam rolul de consolator universal, deşi ceea ce-mi povestea ea în cursul acceselor sale de panică şi de naivitate mă îngrozea uşor şi pe mine.

— De unde ați aflat, domnişoară Ri, că toate poveştile de dragoste se termină prost?

Domnişoara Ri, plîngînd, sughițînd, afişînd o mină speriată, încercînd să-mi demonstreze (cu sînii goi) că omenirea se confruntă cu un mare pericol, este o imagine pe care de multe ori am încercat să o captez, să o descriu, să o creionez, fără ca acest exercițiu să-mi şi reuşească pe măsura intensității secvenței reale. Imaginați-vă totuşi scena.

Ora trei dimineața. Eu – obosit, chiar excedat. Ea – proaspătă în nefericirea ei. În timp ce Domnişoara Ri începe să-mi vorbească eu nu mă mai întreb cum de reuşeşte ea să ajungă la ora trei dimineața în patul meu, cînd aseară ne-am despărțit, mai mult ca sigur, în stradă, pentru a merge fiecare la casa lui. Nu, nu mă mai întreb cum face ea să răsară brusc din

patul meu, ci cum face ea să nu aibă nevoie de somn. Cum face ea să fie atît de sincer deprimată la ora trei dimineața, dar fără niciun semn de oboseală, ca şi cum somnul nu ar conta pentru ea, ca şi cum ea nu ar face parte din această specie umană, supusă acestei obligații fizice de a dormi opt ore în timpul nopții.

Nu am însă timp să-mi răspund la întrebări, întrucît atunci cînd îşi trăieşte crizele de naivitate Domnişoara Ri devine şi mai invadatoare.

— Scrie clar într-un tratat pe care l-am citit eu. (Cînd? Cînd, pentru numele lui Dumnezeu, ați putut citi acest tratat despre poveştile de dragoste?). Da, am citit un mare tratat frumos scris, absolut exhaustiv, despre cum se petrec aceste lucruri între oameni. (Zău aşa, domnişoară Ri. Mai sunteți şi mincinoasă pe deasupra, nu doar naivă. Un astfel de tratat nu există.) Şi scrie acolo că nu există excepție. Toate poveştile de dragoste se termină teribil, cu strigăte, cu momente de gelozie, imposibil pînă la urmă să nu intervină uzura, ba chiar ura. Cel puțin unul dintre cei doi, dacă nu amîndoi, se satură de celălalt şi în mod logic urmează separarea. (Ia te uită! Şi dumneavoastră credeți ce spun oamenii de ştiință?) Da, da, eu cred, chiar şi Beigbeder spune că dragostea durează numai trei ani. Şi s-a demonstrat deasemenea ştiințific faptul că un sentiment amoros nu poate dura mai mult de un an şi jumătate, maximum doi, hai, doi ani şi şase luni, întrucît aşa este făcută chimia internă. Se epuizează *excitanții.* (Bine, domnişoară Ri, şi ce vreți să fac eu acum, la ora trei dimineața, înafară de faptul că vă şterg din cînd în cînd lacrimile şi că vă mai pun şi să vă suflați tare nasul în batistele mele de hîrtie?) Nu ştiu, dar este injust, este un mare blestem, mă simt brusc golită şi mă gîndesc că ar fi mai bine să nu ne mai vedem. Să oprim totul aici, decît să continuăm şi apoi să vină momentul cînd...

Mă opresc cu descrierea momentului. Mă opresc întrucît, după cum vă dați seama şi dumneavoastră, nu reuşesc să descriu totul la nivelul intensității inițiale. Imposibil de descris concomitent ce se întîmplă pe fața domnişoarei Ri şi cum sună cuvintele ei, cum îi tremură vocea şi cu ce gesturi de un delicios erotism îşi ia cîte o lacrimă de la colțul ochilor şi în loc să şi-o şteargă şi-o întinde pe față sau chiar mi-o dă să i-o gust. Marea problemă cu proza este această linearitate a ei, incapacitatea cuvintelor de a capta întregul în regim de *concomitență.* Iată de ce literatura va pierde mai devreme sau mai tîrziu partida în fața imaginii.

— Iar dumneavoastră nici nu vă pasă.

Cînd Domnişoara Ri ajunge la această replică ştiu că urmează punerea mea sub acuzație, cineva trebuie să plătească pentru această enormă aberație şi strivitoare nedreptate sub semnul cărora se derulează toate poveştile de dragoste. Şi cine va trebui să plătească? Eu.

— Domnişoară Ri, vă jur că îmi pasă foarte mult şi sunt şi eu cutremurat, deşi fac eforturi să nu arăt, din cauza acestei catastrofe metafizice. Sunt efectiv înmărmurit şi nu ştiu ce să fac.

— Sunteți cu adevărat înmărmurit?

— Da, sunt înmărmurit.

Cînd aude că sunt *înmărmurit*, Domnişoara Ri nu se poate abține şi mă răsplăteşte cu un sărut lung, enorm, în interiorul căruia se preling, împreună cu tot felul de efluvii fierbinți, pe lîngă parfumul buzelor dumneaei, în jur de cinci sau şase lacrimi uşor sărate, sau mai degrabă cinci sau şase şiroaie de lacrimi...

— Mă bucur să ştiu că vă pasă.

Da, îmi pasă. Cum să nu îmi pese? Sfîrşitul unei poveşti de dragoste este important, la fel de important ca şi începutul. Sfîrşitul unui roman este la fel de important ca şi începutul, ultima frază a unui roman trebuie să fie ca o lacrimă care rămîne veşnic în gura cititorului...

Domnişoara Ri îmi dă o palmă delicată, fără să spună un cuvînt. „Nu divaga!” aceasta este semnificația palmei. De altfel, cînd mă pălmuieşte, Domnişoara Ri nu mai foloseşte persoana a doua plural, sunt singurele momente cînd mă tutuieşte, cînd mă ia la *per tu.*

37.

Mult prețuite scriitor,

Nu pot intra la Cafeneaua Quadri *fără să nu-mi răsune în minte muzica lui Wagner. De altfel Wagner însuşi venea aici ca să-şi asculte* Marşul Imperial *sau* Elegia *în la bemol major. Îi simt nu departe de mine pe Stendhal, pe Proust, pe Henry James, pe Lordul Byron şi pe Alexandre Dumas. De altfel, care mare creator nu s-a hrănit din Veneția, nu a venit să se piardă pe străzile Veneției, să rătăcească prin Veneția, să participe la această lungă, infinită scufundare a Veneției, la această ceremonie de adio pe care lumea artelor şi a literelor o joacă la căpătîiul Veneției...? Îmi este imposibil să nu vin măcar o dată pe an la Veneția, deşi în ultimii ani îmi aduc sistematic cu mine un eseu al lui Régis Debray intitulat* Contre Venise. *Un excelent eseu în care domnul Debray schițează profilul unui sublim personaj, „idiotul venețian". Pentru că toți suntem nişte idioți cînd mergem la Veneția, spune el pe scurt. Oricît de culți am fi, oricît de subtili, de talentați, de mari artişti, la Veneția devenim nişte figuranți, nişte umbre halucinate care se plimbă de colo-colo fără țintă... Debray este foarte supărat în special pe faptul că Veneția a devenit un oraş fără venețieni, de unde şi preferința lui pentru Neapole. Şi este adevărat că napolitanii sunt* vizibili*, chiar prea vizibili, mişună pe străzi, în cafenele, în piețe, sunt invadatori, mulți, nestăviliți, gureşi, agitați, mai plini de viață decît oricare altă comunitate umană... La Neapole turistul se face mic în fața napolitanilor, rămîne în orice caz* minoritar. *În timp ce Veneția, oraş format din turişti, nu este un oraş real, nu este un oraş care trăieşte, este mai degrabă un ritual, un pelerinaj fantasmatic... Sublim mi se pare acest eseu al domnului Debray, ceea ce nu mă împiedică să prefer Veneția şi să nu sufăr dacă nu reuşesc să ajung la Neapole decît o dată la zece ani. La Veneția însă trebuie să merg, cum spuneam, măcar o dată pe an, iar în Piața San Marco nu pot să nu beau un* capuccino *întîi la* Florian *şi apoi la* Quadri. *De altfel cele două cafenele se află față în față, într-un fel de rivalitate care mă stimulează... Balzac spunea, nu mai ştiu în ce roman, că* Florian *este mai mult decît o cafenea, că este „o bursă, un foier de teatru, un cabinet de lectură, un club, un confesional..." Ce decadență, însă, în*

ziua de astăzi... N-aş vrea să fiu luat drept un declinolog primar, dar, totuşi, Europa nu merge în direcţia cea bună. Există semne în acest sens care nu pot fi ignorate. Gîndiţi-vă că timp de un secol cafeneaua Florian *a fost deschisă fără încetare... Da, era cafeneaua deschisă 24 de ore din 24. În anul 1842 un anume Raoul Töpffer scria rînduri exaltate despre Veneţia şi preciza că* Florian *era deschisă toată noaptea. Iar astăzi? Ei bine, astăzi toate cafenelele din Piaţa San Marco închid, iarna, la ora 23! Nici măcar la miezul nopţii... La ora 23! Doar vara îşi permit să rămînă deschise pînă la ora 12 noaptea... Şi cum să nu vorbeşti despre decadenţă în aceste condiţii... Cîte cafenele sunt în ziua de astăzi deschise toată noaptea în oraşele Europei? Dacă la Paris aveţi nevoie să ieşiţi la ora trei noaptea ca să beţi un pahar cu vin roşu şi să staţi de vorbă cu cineva, cîte cafenele credeţi că sunt dechise? Sigur, există Le Grand Café Capucines, o găsiţi pe cea din piaţa Saint-Michel, mai este una lîngă spitalul Salpetrière...*

Mă opresc însă aici deşi vă ştiu un fin admirator al artei de a divaga. Voiam mai degrabă să vă vorbesc despre cîteva începuturi de roman mai noi*, ale ultimei generaţii de mari romancieri. Frnaţuzoiaca Marie Darrieussecq, de exemplu. „Ştiu cît de mult riscă această poveste să vă tulbure şi să vă angoaseze, cît de mult îi va perturba pe oameni.” Ce părere aveţi? Aşa începe cartea sa de debut, marele ei succes, micul ei roman* Truismes. *Magistral prin lipsa de modestie, nu? Ce* frază-soclu*, spusă parcă dintr-un balcon. Ce frază teatrală în acelaşi timp, clar început de monolog şi de confesiune, dar cu ce avertisment pentru crearea suspansului!*

Sau, catalanul Carlos Ruiz Zafón. „Îmi amintesc încă de acea dimineaţă cînd tatăl meu m-a dus pentru prima dată să vizitez Cimitirul Cărţilor Uitate.” Aţi citit, bănuiesc, primul său mare succes, Umbra vîntului. *Cum să nu-l înşface această primă frază pe cititor, cînd conţine promisiunea unei călătorii atît de insolite. Veniţi cu mine să descoperiţi un loc magic, „Cimitirul Cărţilor Uitate”, spune de fapt autorul...*

În ce vă priveşte, însă, după cîte îmi dau seama pînă acum, vă trebuie o frază cu un anume potenţial metafizic de tip maioneză. *Îmi pare rău dacă vă dezamăgesc cu stilul meu de a crea concepte. Dar cred sincer că aveţi nevoie de un început de roman care să vă deschidă cu uşurinţă calea spre captarea exhaustivă a* dezordinii.

Sunt oameni care nu pot trăi decît în dezordine*, ceea ce înseamnă de fapt că îşi creează prin modul de a se situa în raport cu lucrurile o* ordine *a*

lor. Îmi imaginez că încăperea în care lucrați este inundată de cărți şi reviste, de ziare şi flaiere publicitare, de note şi desene, de abțibilduri şi cărți de vizită, de teancuri de manuscrise şi de scrisori, pe scurt, de zeci, sute, mii de obiecte mai mult sau mai puțin utile, dar care vă mobilează prezentul într-o dezordine naturală perfectă. Cred că sunteți, structural vorbind, un om-vraişte. *Deseori cuvintele vechi, pe care le uităm sau le abandonăm cu dispreț în debaralele limbii, sunt pline de farmec şi de conotații subtile. Pentru mine cuvîntul* vraişte *este unul cu o enormă forță de impact vizual şi senzorial, evocativ şi visceral. Omul-vraişte este cel care nu reuşeşte să-şi pună ordine nici în sentimente şi nici în ambiții, nici în cunoştințe şi nici în convingeri, nici în reacții şi nici în metabolism. El este activ dar ineficient, un om care îmbătrîneşte dar se încalță în continuare cu ghetuțe de copil, simte mai mult decît semenii săi, dar comunică mai puțin, are răbdare în fața detaliilor şi este grăbit în fața esențialului. Un veritabil om-vraişte are oroare nu de vid (cum este cazul cu mama natură) ci de Cosmos, adică de sistemele organizate. Ceea ce-l fascinează pe un om-vraişte este Haosul, şi pe bună dreptate. Un artist profund nu poate avea decît un singur adversar: dezordinea, altfel spus haosul. În fața unui univers ordonat nu mai ai nimic de făcut şi de adăugat, cu adevărat activ nu poți fi decît în acele lumi în care mai e ceva de făcut, în care dezordinea, starea de* vraişte *justifică efortul acțiunii. Iată de ce eu cred în oamenii care trăiesc într-un micro-haos, într-o stare de vraişte (mentală, culturală şi afectivă) permanentă, care secretă vraişte în propria lor viață, zi de zi, chiar secundă de secundă, chiar şi în timp ce dorm. Cred chiar şi în stilul vraişte pentru că numai el ne mai poate aduce, în această lume în care s-a inventat tot, puțin oxigen puțină noutate...*

38.

Nu ştiu cum să-l numesc. Aş putea să-i spun totuşi „Imbecilul”. El este *imbecilul* meu. Întrucît viața sa şi visele sale au devenit acum singurul meu univers, *imbecilul* meu s-a personalizat, a devenit Imbecilul.

Mă ocup de el 24 de ore din 24. Toate gîndurile, toate gesturile, toate dorințele lui sunt pe masa mea de lucru. El este *materia* care mi-a fost furnizată ca pedeapsă. De fapt, trecerea mea prin purgatoriu se măsoară în timpul său de viață. Nu ştiu cît va trăi Imbecilul. Pînă la moartea lui, va trebui să mă ocup de el. Va trebui să-i concep şi să-i regizez visele. Şi să încerc să-i transmit, prin poveştile construite, Marele Mesaj al cărui paznic am devenit.

Nu sunt obligat să imaginez pentru el un vis pe noapte. Norma mea este cam de două, trei vise pe săptămînă. Din acest punct de vedere sunt mulțumită. Un vis *coerent* pe noapte ar fi mult prea mult. Ar deveni chiar suspect... Prima regulă a muncii mele constă în simularea unui ritm aleatoriu. Imbecilul nu trebuie să fie sigur pe visele sale. El nu trebuie să se ducă niciodată la culcare spunîndu-şi „în noaptea aceasta voi visa din nou ceva frumos”, sau „în noaptea aceasta voi visa din nou ceva coerent”. *Subiectul* (nu vreau să abuzez prea mult de numele Imbecilul) nu trebuie să se ducă la culcare *condiționat.* Ceea ce trebuie el să ştie este că visele vin cînd vor ele şi cum vor ele, fără niciun fel de regulă precisă, fără nicio obligație din partea subconştientului.

Visele pe care i le pregătesc *subiectului* sunt de diferite lungimi şi intensităţi. Există, întîi, categoria *viselor-firimituri*, a viselor *fragmentare*. Subiectul primeşte *cioburi* din propria sa memorie, din propriile sale raporturi cu obiectele şi ființele pe care le doreşte, din contactele sale superficiale cu lumea. Aceste vise sunt ca nişte ploi de meteoriți, şi sunt cele mai frecvente de fapt. *Subiectul* va visa în serii extrem de scurte şi nu îşi va aminti mai nimic din toate aceste imagini şi senzații. *Ploaia de firimituri* este adaptată în special primului ciclu de somn. Marele Gardian ne-a recomandat să le oferim zilnic subiecților noştri această „ploaie de firimituri”. Într-un fel este singurul lor drept natural. Este şi dreptul lor la

viață, de fapt. Fără această *ploaie de firimituri* straturile profunde ale creierului s-ar atrofia, iar subiectul ar muri în doar cîteva luni...

O a doua categorie de vise sunt cele persistente, dar neesențiale. Sunt visele din aşa-zisa categorie a divertismentului. Ele nu au nici încărcătură metafizică şi nici nu conțin mesaje coerente. Sunt visele de relaxare, *vise-tampon...* Cînd *subiectul* îşi aminteşte de ele o face fără să se simtă vinovat sau tulburat.

„Noaptea trecută am visat-o pe mama."

„Noaptea trecută am visat că eram din nou elev."

„Noaptea trecută m-am visat pe malul mării."

„Noaptea trecută m-am visat zburînd."

Iată cam ce rămîne din aceste *vise tampon.* Situații fără enigmă, răspunsuri fără întrebări. Ele sunt şi cele mai repetitive. În felul acesta *subiectului* i se creează un fel de acvariu de imagini, o vagă normalitate onirică. Dacă n-ar visa nimic timp de şase luni, subiectul s-ar nelinişti, s-ar considera bolnav sau anormal. Cu visele de umplutură el se declară mulțumit, sentimentul comunicării sale cu Dublul său este hrănit cît de cît.

A treia categorie sunt *visele-scenariu*, visele narative. Aceste vise sunt în mod real creația mea, eu le concep în funcție de reziduurile fantasmatice ale subiectului, dar respectînd criteriul relativității onirice.

Acestea sunt visele pe care subiectul şi le va aminti, eventual le va nota... În orice caz, el va fi intrigat din cauza lor, se va gîndi la ele, le va povesti altora, iar de cele mai multe ori, le va căuta o semnificație. Uneori aceste vise din categoria narativă îl vor tulbura, le va considera nişte premoniții. Ele sunt vise structurate, într-un fel au o logică deşi țesătura de întîmplări înlănțuite pare absurdă.

Principiul relativității în materie de creație onirică este, de fapt, principalul mesaj transmis de *noi* subiecților. *Imbecilii* nu se întreabă însă niciodată în ce constă lecția de viață a acestor vise.

Indicele de relativitate al unui vis este etalat pe o scară largă, de la unu la o sută. Un indice de relativitate mic înseamnă o întîmplare aproape normală, dar deviată în ultima secundă. Subiectul se visează, de exemplu, înconjurat de oameni pe care îi face să rîdă şi să se simtă bine; el este în centrul atenției, el conduce discuțiile şi atrage admirația tuturor, el este cel mai strălucit numai că... în timp ce se bucură de această poziție de centru al cercului ceva îl jenează totuşi din punct de vedere anatomic sau fiziologic (cum ar fi dorința de a urina imediat).

Pentru *imbecilul* meu am imaginat pînă acum 532 de vise narative cu conotație relativă. L-am plimbat pe toată scara relativității, de la unu la o sută, dar într-un mod total aleatoriu. Mai precis, un vis cu slabă conotație relativă poate fi urmat de un altul cu înaltă conotație relativă... Doi alături de nouăzeci şi trei, sau cincizeci alături de cincizeci şi unu, şi aşa mai departe... Serii de vise în care elementul perturbator rămîne mic pot fi urmate de alte serii în care *imbecilul* este umilit categoric.

Cum subiectul nu poate în niciun caz construi un calendar al viselor pentru a le nota intensitatea, el va rămîne veşnic dezarmat în fața lor, iar momentele de satisfacție vor alterna cu contrarietatea. Pentru unele din aceste vise contrarietarea este *trezirea*.

Iată un exemplu.

Subiectul tocmai a reuşit să seducă o femeie atrăgătoare, o duce la el în cameră, o atinge, o sărută şi în momentul în care se pregăteşte să guste un moment de voluptate absolută... se trezeşte brusc.

Castrarea prin trezire este, recunosc, o metodă destul de brutală. Uneori îmi este chiar milă de subiect cînd îl văd suferind din cauză că s-a trezit. Sau cînd face eforturi de a readormi şi de a reînnoda firul visului, ceea ce este practic imposibil. Marele Gardian ne interzice în mod categoric acest lucru, clemența nu face parte din regulile noastre de joc.

În ciuda faptului că visele sunt întotdeauna capricioase, imprevizibile, relative, castratoare şi în mod sistematic dezamăgitoare, *subiecții* le consideră totuşi nişte spații-refugiu. Nu întîmplător în toate limbile pămîntului cuvîntul vis mai înseamnă şi speranță sau utopie. Personal, de cînd am devenit *torționar*, mă gîndesc serios să-i propun Marelui Gardian o reformă: suprimarea totală a viselor. Din punctul meu de vedere aceste false ferestre lăsate de *creație* oamenilor nu fac decît să-i perturbe, să-i înşele, să-i incite la dedublare... Din cauza viselor cred oamenii în existența unei lumi paralele. În plus, convinşi de existența acestui etaj sublim, oamenii nu mai fac destule eforturi pentru a-şi ameliora lumea reală. Cînd sunt puse față în față, visul şi realitatea apar inegale. Fascinant este întotdeauna *visul*, realitatea este o expresie a durerii. Din comparația vis-realitate cîştigă întotdeauna visul.

Extirparea noțiunii de *vis* şi eliminarea totală a etajului oniric ar simplifica enorm lucrurile pentru om. I-ar rămîne doar dimensiunea practică, obligația reuşitei... Îmi vine în minte conchistadorul Pizzaro despre care se spune că ajuns pe coastele Americii Centrale şi-a ars corăbiile

pentru a-şi obliga oamenii să nu se mai gîndească la întoarcere şi să se motiveze pentru cucerirea Lumii noi. Dacă oamenii şi-ar arde visele, atunci s-ar afla în aceeaşi situație, de a cuceri integral realitatea, fără zone de refugiu şi mai ales fără cale de întoarcere.

Ştiu că Marele Gardian nu este de acord dar o reformă a Ființei ar fi necesară în această etapă a experienței umane.

Mă gîndesc uneori la *imbecilul* meu care îşi pierde un timp enorm gîndindu-se la vise. În fiecare dimineață încearcă să-şi amintească frînturile de vis din timpul nopții, iar uneori şi le notează. Îşi imaginează chiar că ar putea intra în contact cu mine şi că mi-ar putea influența deciziile în privința viselor sale. În notele sale mă numeşte Torționarul său, ceea ce mă amuză teribil, dar mă şi sperie. Nu este exclus ca *imbecilul* meu să fie însă un prim exemplu de revoltă în rîndurile speciei umane. Mă întreb uneori dacă nu cumva *imbecilii* nu pregătesc o revoltă spontană, o insurecție împotriva modului în care le sunt concepute şi furnizate visele... Într-o bună zi vor dori să aibă, sunt sigur, un cuvînt de spus în această privință. Vor folosi, poate, şi diverse tehnici medicale în acest sens. Cercetarea în materie de funcționare a creierului a progresat enorm, într-o bună zi vor descoperi şi zona subliminală unde lucrăm noi...

39.

Bătrînelul Bernard îşi luă obiceiul de a mă lăsa din ce în ce mai des singur (sau cu Domnişoara Ri) în librărie. Se eclipsa aş spune într-un mod natural, fără să-mi spună nimic, eventual bătîndu-mă în mod patern pe umăr ca şi cum mi-ar fi spus „am încredere în tine”. Mă lăsa în general aşezat la masa unde fie scriam cîte ceva, fie citeam, fie răspundeam scrisorilor trimise de Guy. Această masă îmi era deja de multă vreme rezervată şi era, într-un fel, masa la care aşteptam să-mi vină rîndul la marea *frază de început de roman* promisă de Guy. Uneori mă şi vedeam în situația fericită de a începe să scriu imediat ce îmi va fi fost furnizată, la ureche, cu delicatețe, mult-aşteptata frază Big Bang. Domnişoara Ri era acolo pentru a-mi aduce sandvişuri şi cîte o cafea sau cîte un pahar cu apă, iar eu ar fi urmat să rămîn nemişcat la masă, scriind, scriind ca un nebun, storcînd cu furie din *prima frază Big Bang* tot potențialul ei, marele roman care ar fi urmat să-mi justifice existența, trecerea prin faza terestră a vieții.

Guy întîrzia însă să vină şi să-mi şoptească la ureche fraza rezervată mie, începutul de roman ales de el pentru mine. Iar bătrînelul Bernard mă supunea unor veritabile exerciții de disciplină în materie de artă a aşteptării.

Ori de cîte ori rămîneam complet singur în librărie (Domnişoara Ri nu era întotdeauna cu mine) mă cuprindea un soi de panică surdă. În mod ciudat, cînd Bernard era aşezat la micul său birou din spatele imenselor mormane de cărți, mai nimeni nu intra în librărie, dacă aveam doi sau trei vizitatori pe zi. În absența sa, însă, numărul vizitatorilor se dubla sau se tripla. Era ca şi cum diverşi adoratori de cărți ar fi aşteptat undeva, ascunşi, plecarea lui Bernard pentru a da apoi buzna în librărie.

Treptat am început să-i identific pe aceşti oameni şi să-i plasez într-o categorie imediat ce-şi făceau apariția în pragul librăriei. *Inşii fără mîini*, aşa i-am numit pe cei care intrau, se plimbau printre rafturi, dar nu îndrăzneau să atingă sau să răsfoiască nicio carte. Unii dintre ei îşi țineau chiar mîinile la spate pentru a evita pînă şi un contact accidental cu vreo copertă. *Inşii fără mîini* erau însă total *ochi şi urechi.* Spun acest lucru întrucît ei nu se mulțumeau doar să privească toate acele teancuri de cărți şi toată acea dezordine de volume din rafturi, dar îşi şi ciuleau urechile ca şi

cum ar fi vrut să audă ceva, nişte şoapte venind dinspre cărțile închise. Auzeau ei ceva acolo? Auzeau ei ceva ce nu auzeam eu?

Intrigat, într-o bună zi chiar i-am pus această întrebare unui domn distins, de vreo cincizeci de ani, cu alură de Sherlock Holmes, care se apleca mai mult decît ceilalți pentru a-şi lipi aproape urechea de unele cărți.

— Nu vă supărați, ce încercați să auziți?

Domnul Sherlock Holmes mă privi nedumerit şi-mi răspunse cu un accent german.

— Foarte interesant.

— Şi ce anume este atît de *sehr interessant*?

— *Kleine Konferenz.*

Stăteau, oare, cărțile de vorbă între ele? Iar unii oameni aveau aptitudinea de a le auzi vorbind, de a auzi ce-şi spun? Şi în ce limbă îşi vorbeau cărțile? Era oare inteligibil ceea ce-şi spuneau sau vorbeau în onomatopee?

— Nu vă supărați, domnule Sherlock Holmes... Sunteți specializat în *auscultarea* sau în *ascultarea* cărților?

— *Ja, ja, Müsik hören...*

Muzică? Auzea domnul Sherlock Holmes un fel de muzică emanînd din toate acele teancuri de cărți? Produceau toate acele milioane de cuvinte închise în cărți un fel de muzică extrem de fină, o muzică specială pe care urechea mea era incapabilă să o recepteze? În schimb, existau alte urechi capabile să audă acele vibrații, acele mesaje?

Domnul Sherlock Holmes nu rămînea mai mult de două sau trei minute aplecat deasupra unui teanc sau cu urechea orientată spre un raft, de unde am dedus că toate acele semnale muzicale erau scurte. Cărțile formau probabil o corală cu un mare număr de voci, dar nu toate se produceau în acelaşi timp.

— Mai sunt şi alte librării, domnule Sherlock Holmes, unde ascultați *ce cîntă* cărțile?

Domnul Sherlock Holmes clătină din cap în semn că NU şi continuă să facă turul librăriei pentru a capta şi alte sunete.

Uneori, după plecarea acestor indivizi care veneau să *asculte* cărțile din librăria Verdeau încercam şi eu, în condiții de linişte deplină, să captez cea mai mică vibrație venind dinspre diversele volume aruncate de-a valma. Spre disperarea mea, niciodată însă n-am captat nici cel mai mic sunet, nici

cel mai mic suspin. Într-o zi am deschis însă această discuţie cu Domnişoara Ri:

— Domnişoară Ri, ştiţi că în absenţa dumneavoastră şi a domnului Bernard, atunci cînd rămîn eu singur în librărie, vin aici diverşi indivizi ca să *asculte* cărţi?

— Nu vă cred!

— Ba da, vă jur. Există o specie de oameni care aud ce spun cărţile. Nu ştiu dacă aceşti oameni şi citesc, dacă sunt şi îndrăgostiţi de literatură, dar ei ştiu să asculte o anumită muzică emanată din paginile cărţilor.

— Nu vă cred!

— Vă jur, Domnişoară Ri. Probabil că aceşti oameni sunt organizaţi într-un club sau într-un cerc... Mai mult ca sigur că ei îşi furnizează şi informaţiile despre locurile unde cărţile şoptesc, şuşotesc sau fredonează diverse arii... Pentru că nu peste tot se produce acest fenomen, probabil că în marile librării cărţile rămîn mute, la fel şi în supermarketuri... Dar într-o librărie ca a noastră se întîmplă ceva miraculos, iată, din ce în ce mai mulţi vizitatori vin şi-şi lipesc urechile de cărţi. De altfel a trebuit să notez acest avertisment discret pe o bucăţică de carton şi să-l pun pe primul morman de cărţi, astfel încît să fie vizibil imediat ce intră cineva. „Vă rugăm NU atingeţi cărţile cu urechea.” Pentru că de cîteva luni situaţia este jenantă, indivizii vin şi aproape că îşi lipesc timpanele de cărţi. Puţini vizitatori le mai răsfoiesc cu mîinile, mai toţi vin aici ca la concert.

— Vreau şi eu...

— Nu ştiu, Domnişoară Ri, dacă această muzică subtilă poate fi auzită cu una cu două... Eu personal am încercat chiar şi cu un stetoscop, dar n-am auzit nimic... Deşi, de cîteva zile, parcă începe uşor să mi se deschidă creierul, parcă încep să aud un fel de *pîlpîit*...

— Vreau şi eu...

— Domnişoară Ri, degeaba vă lipiţi urechea de acest morman de cărţi, nu aşa poate fi ascultat concertul lor subtil. Şi, în plus, ele dau concerte scurte, uneori durata acestora poate fi de cîteva secunde, sau chiar mai puţin. În plus, toate aceste concerte sunt polifonice, sunetele vin din diverse direcţii, vibraţiile se intersectează, uneori cred că întreaga librărie devine o cutie de rezonanţă pentru acest delir muzical al cărţilor... Nu vă faceţi griji, însă, pe măsură ce voi reuşi să captez cît mai multe astfel de *muzici* vă voi iniţia şi pe dumneavoastră...

Domnişoara Ri fu atît de tulburată încît se lipi de mine şi mă sărută lung, cu buzele ei enorme, cu brațele încolăcite în jurul gîtului meu.

— Ah, ați reuşit să mă excitați din nou...

Veniseră aceste cuvinte susurate la urechea mea *dinspre* Domnişoara Ri sau *dinspre* unul dintre teancurile de cărți? Imposibil de spus, Domnişoara Ri tocmai se ocupa de urechea mea umectînd-o cu buzele ei carnivore.

— Domnişoară Ri, vă rog să mă credeți, nu este vorba de o nouă strategie de seducție, ceea ce vă spun este adevărat, în fața librăriei noastre s-a făcut coadă, indivizi suspecți aşteaptă să intre unul cîte unul ca să audă cum cărțile noastre *pufăie*, *murmură*, *gînguresc*, *cîntă şi chiar se stropşesc* uneori unele la altele...

Explicația mea venea însă prea tîrziu, Domnişoara Ri dori să fie iubită, palpată, strînsă în brațe, acoperită cu vorbe, muşcată, sărutată minuțios şi pătrunsă pe acel fond muzical imperceptibil, goală printre cărți, întinsă între două mormane de cărți... Faptul că dintr-un moment în altul ar fi putut să intre în librărie un vizitator sau chiar să se întoarcă domnul Bernard nu o inhiba pe Domnişoara Ri, dimpotrivă, o excita şi mai tare. Domnişoara Ri dorea să fie prinsă *în flagrant delict de dragoste* acolo, împreună cu mine, întinsă pe un pat de cărți...

40.

Infinită Domnişoară Ri, poemul care vă sărută sînii
trebuie purtat o vreme la gît ca un şirag de perle
cuvintele poemului au nevoie de ceva timp
şi de căldura care emană din sînii dumneavoastră
pentru a se trezi

apoi poemul va începe să se topească
asemeni unui colier de gheață
cuvintele poemului vor lua forma sînilor dumneavoastră
timp de o noapte întreagă
veți avea sînii doldora de verbe, de adverbe, de exclamații
puncte de suspensie şi virgule incendiare
se vor juca în mod inocent
cu sfîrcurile sînilor dumneavoastră
s-ar putea să auziți şi unele chicoteli – nu le luați în seamă
poemul care vă sărută sînii îşi pierde de obicei capul
cînd începe efectiv să vă sărute sînii
ordinea cuvintelor şi înțelesurile încep să se tulbure
poemul scris pentru sînii dumneavoastră
nici nu se mai întoarce de altfel întreg
din această experiență
iată-l: decimat, stors, cu obrajii în flăcări, epuizat
ca după o bătălie ratată

ce faci, nefericitule, îl întreb, ai sărutat sînii domnişoarei?
poemul se bîlbîe, nici nu ştie de unde vine întrebarea
a devenit un ciudat instrument de inventat timp
o clepsidră formată din doi sîni

41.

„Dacă *ei* nu vor să iasă, atunci nu voi ieşi nici eu”.

X deschide frigiderul şi dulapurile din bucătărie. Orez, tăiţei, spaghetti, cîteva kilograme de carne congelată, legume în conservă, trei kilograme de cartofi şi zece morcovi. Apoi: biscuiţi, zahăr, un borcan cu dulceaţă de caise, şase litri de lapte în cutii de carton. Are destulă mîncare pentru cîteva zile. X se întinde pe canapea. *Zace* întins şi aşteaptă.

„Ce?”. Nu ştiu. Dar nu e normal. „Ce e normalitatea?” Nu ştiu. Dar nu e normal. „Gîndeşte-te că toată lumea se aştepta la *asta*.” La ce? „Să se întîmple ce s-a întîmplat.” Şi ce s-a întîmplat? „Nu se vede?” Nu. „Eu cred că se vede.” Nu, nu se vede nimic.

X rămîne *închis* timp de cîteva zile. Din cînd în cînd aprinde aparatul de radio şi ascultă postul care difuzează muzică. La fiecare şase ore reîncep aceleaşi bucăţi muzicale. X a bănuit de la bun început că era vorba de un post de radio autoprogramat. La Matilde nu mai sună întrucît nu mai suportă să audă robotul. X nu mai sună, de fapt, la nimeni întrucît nu mai suportă să audă vocile tuturor acestor oameni absenţi. X se simte trădat.

„De ce?” Eu n-ar fi trebuit să fiu aici. „De ce?” Nu e normal să mă aflu încă aici. „Ce e normalitatea?” Nu ştiu, dar nu e normal să fiu, în continuare, aici. Ar fi normal să fiu cu ei. Ar fi normal să fiu *acolo.* „Unde?” Acolo unde sunt ei. „Nu fi idiot. Ei nu sunt nicăieri”.

X nici nu mai ştie de cîte zile zace în apartament. Se priveşte în oglindă. S-ar părea că a slăbit. Nu-i stă bine cu barba crescută sălbatic. Par un cerşetor, îşi spune X surîzînd. Dar nu are puterea nici să se spele şi nici să se radă.

X mănîncă ultimul pachet de biscuiţi şi bea ultima cutie de lapte. Termen de garanţie pentru biscuiţi: trei ani. Pentru lapte: şase luni.

Un miros din ce în ce mai insuportabil pătrunde de pe coridor (sau mai degrabă din bucătăria doamnei Bordaz). Un miros de peşte stricat. (Apucase, doamna Bordaz, să facă piaţa?) Un miros cumplit pătrunde şi de pe stradă, o duhoare de zarzavat alterat, de cărnuri putrede, de gunoaie neridicate. X încearcă să acopere cu fîşii de leucoplast toate crăpăturile de la uşi şi de la ferestre. După o vreme simte însă că nu mai are aer, că se

sufocă. Mai mult decît atît, începe să se simtă deranjat de propriul său miros. Este limpede – nu are cum să se baricadeze împotriva mirosului. Iată-l obligat să iasă.

X începe marea operațiune de curățire. Întîi, imobilul în care locuieşte. Trece din apartament în apartament şi adună, în saci de plastic, toate alimentele alterate. (Incredibil ce provizie de şuncă îşi făcuse domnul Kuntz!) X profită de ocazie ca să închidă şi toate uşile şi toate ferestrele. X stochează toate gunoaiele în stradă. Continuă cu restul imobilelor de pe strada sa. Cînd se înserează, X se opreşte şi contemplă cu satisfacție muntele de gunoaie.

A doua zi X atacă măcelăria întrucît e limpede că de acolo se împute toată strada. Adună şi zarzavaturile care au putrezit pe taraba din fața băcăniei. În sfîrşit, se poate respira...

X continuă, în zilele următoare, cu obiectele abandonate. Adună valizele, gențile, umbrelele, pălăriile... Le selectează şi le stochează în dreptul fiecărei intrări de imobil. În sfîrşit, parchează toate maşinile în mod reglementar, de o parte şi de alta a străzii. E mai bine acum. Strada pare locuită. X se plimbă victorios de la un capăt la altul al ei.

În fiecare dimineață X îşi ia micul dejun în cafeneaua domnului Kempf. I-a trebuit o jumătate de zi ca să o pună la punct. A adunat toate paharele şi toate ceştile de pe mese. Le-a spălat şi le-a pus la locul lor, pe rafturile din spatele tejghelei. A adunat cioburile de pe jos, a măturat, a spălat, a aranjat scaunele şi mesele. Îşi bea cafeaua instalat întotdeauna la masa sa preferată, de unde vede toată strada.

Din păcate efortul său este insuficient, mirosurile pestilențiale continuă să-l asedieze. De unele magazine nici nu se poate apropia. Halele au devenit un fel de rană deschisă a oraşului iradiind pretutindeni duhoarea unui dezgustător puroi alimentar. X nu are de ales: trebuie să extindă operațiunea de curățire a oraşului.

Începe cu incinerarea gunoaielor. Trece pe străzi, adună pubelele, le grupează la intersecții, le răstoarnă, stropeşte gunoaiele cu benzină şi le dă foc. Operațiunea îi ia patru luni.

Are mari probleme cu tonele de zarzavat care se alterează în piețe şi în supermarketuri. La fel, cu măcelăriile, cu patiseriile, cu lăptăriile, cu florăriile şi cu depozitele de alimente. Încearcă să folosească metoda cea

mai rapidă: incinerarea cu aruncătorul de flăcări. Intră din măcelărie în măcelărie cu masca de gaze pe față şi protejat de un costum termic împrumutat de la cazarma pompierilor. Îndreaptă jetul de flăcări spre cărnurile şi mezelurile expuse în rafturi. Arde totul, iar la sfîrşit dezinfectează cu extinctorul. Operațiunea îi ia şase luni. Repetă operațiunea în piețe ca să lichideze tonele de alimente alterabile de pe tejghele.

Ca să scape de duhoarea care vine din apartamente nu poate, pentru moment, decît să închidă toate uşile şi ferestrele clădirilor din oraş. Încă şase luni.

Parchează maşinile de o parte şi de alta a străzilor ca să poată circula el însuşi cu maşina personală pe străzi. Alte şase luni.

Adună obiectele abandonate pe străzi, le sortează. Tone de poşete, tone de genți de voiaj, tone de pălării, tone de papuci de casă, tone de pantofi cu toc (de damă), tone de ziare umede, sute de kilograme de ochelari, tone de eşarfe şi mănuşi... Un munte de biciclete, de landouri, de cărucioare pentru handicapați, de cîrje, de bastoane şi de proteze. Lucrează ca un robot, cu îndîrjire, fără să se plîngă de nimic, fără să schimbe un singur cuvînt cu Vocea. Munca îi face bine. Mai trece un an.

Spală trotuarele din fața marilor magazine, spală piețele, demontează tarabele. Oraşul devine locuibil. Inventariază depozitele de alimente. În uriaşele frigidere are provizii de carne pentru cel puțin un mileniu. Centrala electrică a oraşului funcționează pe pilot automat. Crede că va beneficia de curent electric pentru încă vreo două sute de ani.

În tot acest timp are mari probleme cu cele trei sau patru incendii declanşate în Ziua abandonului. O stație de benzină arde timp de luni de zile. Timp de trei ani nu se poate apropia de Centrul de Cercetări Chimice.

Patrulează mereu pe străzi în căutarea scurgerilor de apă potabilă. În primele zile era să piardă toată apa potabilă a oraşului din cauza unor robinete uitate deschise. Din cînd în cînd plesneşte cîte o țeavă (niciodată nu-şi dă seama de ce) şi trebuie să intervină prompt.

X este un om liber. Se simte ca un rege. Se plimbă pe străzile pustii ca pe un teritoriu cîştigat prin luptă. În sfîrşit, are timp să descopere cu adevărat oraşul. Intră unde vrea, cînd vrea, stă cîte vrea peste tot. În unele magazine uriaşe rămîne cîte două, trei zile. Priveşte obiectele, le mai şterge de praf, se bucură de ele. În fiecare zi poate să-şi pună un costum nou, nu mai spală niciodată nicio cămaşă.

Străbate străzile comerciale fascinat de ce se ascunde în depozitele din magazine, în subsolurile lor. Fiecare prăvălie are o dependință secretă, fiecare anticariat are o uşă secretă care dă într-o pivniță ticsită cu obiecte rare, ciudate, niciodată expuse...

Uneori se închide zile întregi în Muzeul municipal, extrage obiectele vechi din vitrine, le atinge... Îi place să declanşeze sistemele de alarmă. Ascultă sunetul soneriilor care nu se opresc decît după două, trei zile. Nimic nu îl fascinează mai mult decît să stea întins pe o canapea confortabilă, într-un magazin de mobilă, şi să asculte toată noaptea țipătul strident al sistemelor de alarmă din oraş.

Îi place să viziteze marile instituții cu birouri nenumărate, cu teancuri de dosare îngrămădite pe mese şi pe rafturi, cu mii de rapoarte lăsate neterminate. Îi place să se instaleze, din cînd în cînd, în birourile directorilor de întreprinderi. Se aşază în fotoliile lor, observă cu atenție modul în care şi-au organizat masa de lucru. Le deschide sertarele, le priveşte fotografiile de pe birouri. Sună, la întîmplare, de la telefoanele lor.

Îi place să intre în hotelurile de lux ale oraşului, să aprindă toate luminile, să *aştepte* timp de ore şi ore în saloanele somptuoase ale recepțiilor. Îşi *comandă* cîte un pahar de Porto sau de Martini, soarbe din băutura reconfortantă şi se gîndeşte.

„La ce?"

Alege la întîmplare una din cheile agățate pe panoul de la recepție şi urcă în camera respectivă. Nu doarme mai mult de o noapte în aceeaşi cameră de hotel.

Ştie că are acces la toate secretele oraşului şi acest fapt îl fascinează. Şi-a făcut o listă cu locuințele pe care vrea să le viziteze. În primul rînd vila domnului Kariatide, fostul său şef, care nu l-a invitat niciodată la vreun *party* organizat în jurul superbei sale piscine.

Se duce în vizită la domnul Kariatide cu un buchet de flori întrucît nu vrea să pară necivilizat. A ales, deasemenea, o sticlă de vin extrem de scumpă, un vin rar şi vechi de peste douăzeci de ani. S-a îmbrăcat impecabil, s-a parfurmat şi a optat pentru o limuzină albă, decapotabilă, închiriată special pentru respectiva ocazie. Bineînțeles că domnul Kariatide nu vrea să-i deschidă, dar X insistă, sună îndelung, nu intră în panică, este decis să guste integral această vizită, să-şi facă plăcere. Mai sună de cîteva zeci de ori şi decide, în sfîrşit, să intre la domnul Kariatide chiar şi fără să-i fi deschis domnul Kariatide uşa de la intrare. Superb salon, superbă grădină,

superbă bibliotecă, superbă colecție de tablouri. Ştie că doamna Kariatide este maniacă şi nu suportă, printre altele, fumul de țigară. În consecință decide să fumeze şi să scuture scrumul direct pe mochete.

Vizitează, rînd pe rînd, şi apartamentele vecinilor săi. De doisprezece ani, de cînd locuieşte în acest imobil, nu a fost invitat decît de două ori la doamna Bordaz, proprietăreasa. Și aceasta numai la început, doamna Bordaz l-a chemat de două sau de trei ori la cafea dorind de fapt să-l cunoască mai bine. În rest ar putea spune că nu cunoaşte, practic, pe nimeni. Bineînțeles că a schimbat întotdeauna cîteva cuvinte de circumstanță cu unii locatari. „Bună ziua, domnule Kuntz.” „Bună ziua, domnule Bragovski, ce mai faceți?” „Ce vreme minunată, Domnişoară Matilde!” Sau: „Ce timp nenorocit!” „Un Crăciun fericit!” „Anul nou cu bine!” „Iar avem probleme cu ridicarea gunoaielor.” „La dumneavoastră merg caloriferele?” „Nu aveți impresia că în jurul blocului nostru se învîrt mai mulți porumbei decît în jurul altor imobile?” etc. etc. De două sau de trei ori, cînd a fost necesară luarea unor decizii în comun, X i-a văzut chiar pe majoritatea celorlalți locatari în cursul unor scurte şedințe informative. Şi atît.

Ce păcat că nu l-a cunoscut mai bine pe domnul Kuntz. X este impresionat de colecția de saxofoane a domnului Kuntz, cel puțin cincisprezece piese splendide. Şi în plus, toți pereții plini de fotografii. S-ar părea că domnul Kuntz cînta jazz în diverse baruri de noapte. Păcat, lui X i-ar fi plăcut să-l asculte măcar o dată.

„Nu e frumos să răscoleşti prin fotografiile oamenilor.” Dar lui X nu-i pasă. „Nu e frumos să le citeşti corespondența intimă din ultimii cincisprezece, douăzeci, treizeci de ani.” Dar lui X nu-i pasă. „Nu e frumos să răscoleşti prin garderoba lor şi să-i cauți prin buzunare.” De ce? Biletele de autobuz, diversele hîrtiuțe şi chitanțe, monedele şi în general tot ce oamenii îşi uită prin buzunare spun atît de multe despre proprietarii acestor buzunare. „Nu e frumos să răscoleşti prin valize, prin sertare, prin cutii. Nu e frumos să forțezi casetele cu bijuterii de familie.” (De unde o fi moştenit familia Slubceakovsky colecția ei de bijuterii princiare?). „Nu e frumos să răscoleşti prin cutiile lor cu medicamente, să încerci să ghiceşti ce boli intime aveau vecinii tăi. Nu e frumos să deschizi jurnalele zilnice ale adolescenților din cartier.” (X descoperă două mențiuni în legătură cu propria sa persoană în jurnalul intim al domnişoarei Matilde. În prima este evocat *taciturnul de la etajul doi care a măsurat-o de sus pînă jos insistînd*

mai ales asupra picioarelor, iar în alt loc Domnişoara afirmă că el, X, adică tot taciturnul de la etajul doi, *zîmbeşte dar nu ştie să vorbească.*

Vezi? vezi? vezi? îşi spune X, n-am să-mi iert niciodată faptul că nu i-am vorbit mai mult domnişoarei Matilde.

42.

Dragul meu Guy,

Toate presimțirile mele se adeveresc. Domnul M se scufundă din ce în ce mai mult într-un fel de mlaştină textuală. Lucrează mult, nimic de zis. Cred însă că după fiecare scrisoare primită de la tine începe altceva*. Are acum, pe masa sa de lucru, cel puțin zece romane începute şi trece de la unul la altul ca şi cum ar trebui să aprovizioneze cu lemne focurile din zece sobe aflate în zece camere diferite. Fuge, de fapt, de la o sobă la alta, le ascultă, le pipăie, se încălzeşte puțin la fiecare... Totul într-o dezordine totală şi într-o febrilitate care mă face să cred că este puțin bolnav. Chiar şi Domnişoara Ri este îngrijorată. Din toată această combustie textuală el speră să declanşeze ceva, deşi nu este capabil să construiască nimic.*

Una din poveştile sale a avansat însă destul de mult. Ori de cîte ori îşi uită (sau îşi lasă intenționat?) foile pe masă citesc şi recitesc cum a rămas un anume domn X singur într-un oraş. Subiectul este total lipsit de originalitate, cum bine ştii. Este genul de fantasmă de scriitor, oricine a scris nuvele sau proză sau roman a avut-o. Trebuie să fii însă extrem de naiv să treci şi la act *şi să încerci chiar să brodezi ceva în jurul ei. Ni se întîmplă, uneori, noaptea, mie şi Domnişoarei Ri, după ce domnul M pleacă acasă la el iar noi rămînem să* reamestecăm *cărțile, ni se întîmplă, deci, să citim împreună povestea acestui X şi să rîdem în hohote. Rar exemplu mai bun de stîngăcie stilistică. Prietenul nostru încearcă să recurgă la fraze scurte, nervoase... Ceva, ceva, are el în minte, doreşte de fapt să dea un anume ritm acestei poveşti, să o facă eventual cît mai cinematografică posibil. Nu neg de altfel că a reuşit să creeze cîteva imagini pregnante. Totul mi se pare însă atît de previzibil. Cu atît mai mult cu cît domnul M privilegiază detaliile, amănuntele. Descrie de fapt cu lux de amănunte stupoarea lui X cînd rămîne singur în oraş, laşitatea lui în fața acestei singurătăți... Sunt curios să văd în ce direcție va evolua această poveste şi chiar am făcut un pariu cu Domnişoara Ri. Eu susțin că acest tip de poveste nu poate decît să se împotmolească. Ea nu poate fi relansată în niciun fel, este genul de falsă bună idee care se diluează, se diluează şi cere apoi în mod natural să fie abandonată. Domnişoara Ri mizează însă pe resursele*

de imaginație ale domnului M pentru o răsturnare cu 180 de grade, sau chiar cu 360 de grade, a poveştii. Vom vedea cine are dreptate, deşi cred că vom avea de aşteptat o bună bucată de vreme. Cum domnul M sare de la o poveste la alta, uneori le abandonează timp de zile în şir, ba chiar şi uită să continue unele poveşti începute.

Capacitatea sa de a povesti este, totuşi, remarcabilă, ca şi capacitatea de a absorbi poveşti. Domnul M trăieşte de fapt într-o galaxie de poveşti şi întîmplări care se învîrt în jurul său ca nişte corpuri cereşti de diferite mărimi. Chiar şi cînd citeşte ziarul, modalitatea sa de descifrare a actualității este una auctorială. El are impresia că actualitatea este o formă de ficțiune şi încearcă să descifreze în tratarea evenimentelor de pe planetă intențiile stilistice *ale unui autor rămas anonim.*

Mi se mai par totuşi interesante la el două lucruri: plăcerea pe care o are de a utiliza elipsa *ca modalitate de construcție, precum şi schimbarea unghiului de observație pentru aceeaşi poveste sau unitate narativă.*

Pe curînd, Bernard

43.

Sunt un geniu.

De fapt, este ceea ce am citit pe fața mamei mele cînd am început să deschid ochii şi să mă oglindesc în privirile ei. Acea expresie a mamei mele nu mințea. Persoana mea emana, chiar din clipa ieşirii mele din pîntecul matern, ceva special, ceva copleşitor, o promisiune ieşită din comun.

Fără să-mi dau seama, primul cuvînt asimilat de creierul meu a fost acesta: GENIU. Chiar dacă nu l-am auzit pronunțat, l-am văzut etalat pe fața mamei mele ca un desen, ca o hieroglifă. Extazul ei în fața persoanei mele, în fața pruncului care eram avea ceva ireversibil, pus sub semnul certitudinii absolute. Indiferent ce făceam şi ce spuneam devenea, pe fața mamei şi în mintea ei, o dovadă suplimentară de genialitate.

Chiar înainte de a spune *mama*, *tata*, *caca*, *pipi*, *oliță*, *nani* şi aşa mai departe, am avut pe limbă, am avut în minte acest cuvînt mai vast, mai abstract, mai puternic decît toate, cel destinat să mă caracterizeze pe mine în totalitatea mea: *geniu.*

Cînd o mamă este profund convinsă că odrasla ei face parte din categoria geniului, nu se mai poate face nimic. Produsul experienței sale materne trebuie să-şi asume rolul respectiv. Ceea ce am făcut eu, probabil chiar de la vîrsta de cîteva luni. Fiecare gîngurit scos de mine provoca în ochii mamei o astfel de luminozitate încît, în mod natural, printr-un *feed-back* logic, m-am aruncat total în acest joc. Iar mama nu m-a trădat absolut niciodată. Chiar şi atunci cînd sunetele scoase de mine erau mai puțin concludente pe plan intelectual (cum ar fi micile rîgîituri sau micile pîrțuri) ele o amuzau atît de mult pe mama încît nu le consideram cu nimic mai prejos decît limbajul articulat.

Dacă prin cuvinte şi gesturi îmi cucerisem statutul de inteligență genială, prin limbajul fiziologic devenisem în ochii mamei un formidabil actor comic, un veritabil artist corporal. „Clovnul lui mama” îmi spunea ea ori de cîte ori făceam un pas greşit, mă arătam stîngaci, spărgeam ceva sau răsturnam farfuria cu supă. „Vai, cît o mai faci pe mama să rîdă” mai auzeam ori de cîte ori scuipam, scoteam limba, sau comiteam cîte o expulzare mai zgomotoasă de excremente. În mod natural, am dedus de la o

vîrstă fragedă că absolut tot ce fac are un efect pozitiv şi puternic asupra mamei. Şi cum nicio mamă din cele pe care le mai vedeam în jurul meu nu avea o reacție de acest gen, am dedus bineînțeles că eram o ființă unică, superioară tuturor celorlalți copii din jurul meu.

Cînd a fost să înceapă socializarea mea prin primul stagiu efectuat la grădiniță, convingerea mea că eram o specie rară, un copil deosebit, ultradotat şi extrem de original, s-a întărit. Cînd am învățat să număr pînă la cinci mama a reacționat ca şi cum pentru prima dată o ființă dotată cu inteligență număra pe planeta Terra pînă la cinci. Cînd am învățat pe de rost prima poezioară, întreaga mea familie a fost convocată pentru a asista la spectacol, iar din aplauzele lor am înțeles clar că nu mai văzuseră aşa ceva. Ulterior, fiecare pas făcut de mine în spațiul vast al achiziționării cunoştințelor de bază a fost recompensat de mama cu sute de pupături, de mîngîieri, de exclamații, de elogii, de considerații marcate de fascinație şi de respect. Cînd, la vîrsta de cinci ani, am început să merg singur la grădiniță (întrucît nu aveam practic de parcurs decît două sute de metri fără traversare de străzi) mama a exclamat „iată-l autonom!". Cînd am reuşit pentru prima dată să înot fără colac de salvare de la un capăt la altul al piscinei, mama m-a filmat cu religiozitate, iar apoi, acasă, imaginile au fost vizionate timp de luni şi luni, de mai toți cei care ne călcau pragul. „Să vi-l arăt pe micuțul meu delfin" spunea ea şi dădea imediat drumul la televizor întrucît camera video era deja conectată şi gata de start.

Cum casa noastră s-a umplut treptat de fotografiile mele, am înțeles foarte repede şi acest lucru: că orice făceam avea un caracter monumental. Acesta a fost de altfel un alt cuvînt pronunțat extrem de des de mama cînd mă punea să pozez aşezat pe oliță sau spălîndu-mă pe dinți: „vai, e monumental!".

Sunt copii care se tem de întuneric, de *bau-bau* sau de cîini răi... Eu m-am temut de la bun început de un singur lucru: să nu cumva să o dezamăgesc pe mama, să nu scad în ochii ei. Nu-mi dau seama pe la ce vîrstă am conştientizat acest lucru, şi anume că menținerea relației noastre la aceeaşi intensitate implica şi un anume efort din partea mea.

„Uite ce frumos se joacă *singur*!" exclama uneori mama privindu-mă pe furiş împreună cu tata sau cu vreo mătuşă sau cu vreo vecină venită la noi în vizită. Un imens val de căldură mă inunda cînd auzeam asemenea comentarii, deşi nu-mi exteriorizam bucuria în niciun fel. Ceea ce nu ştia însă mama era faptul că eu mă jucam aşteptînd să fiu văzut, să fiu

remarcat... Acesta este un alt fundament pe care mi s-a construit convingerea că eram un copil extraordinar: chiar şi atunci cînd nu mă aflam în dialog cu lumea, chiar şi atunci cînd eram singur sau cînd dormeam, din mine emana o aură specială.

„Vai, ce frumos doarme!"

Cu siguranță că această exclamație a răsunat de sute de ori în timp ce mă aflam într-un somn adînc, dar de multe ori eu o auzeam prin straturile superficiale ale somnului. În primii ani de viață mama m-a fotografiat de nenumărate ori *în timp ce dormeam*, iar unul dintre albumele adunate în dulapul cu fotografii avea pe copertă această mențiune caligrafiată cu măiestrie: „Victor dormind". De pe la vîrsta de cinci ani am avut de altfel voie să răsfoiesc toate aceste albume conținînd imagini din propria mea viață şi îmi amintesc cît de marcat am fost, în ciuda vîrstei fragede, de cantitatea de imagini cu mine dormind.

„Victor dormind în landou" (iar în paranteză... data şi ora).

„Victor dormind la iarbă verde la picnic."

„Victor dormind în tren la întoarcerea de la munte."

„Victor căscînd de somn la nuntă la Elvira."

„Victor dormind cu capul pe masă la nuntă la Elvira."

Etc.

Toate aceste informații erau scrise cursiv şi caligrafic de aceeaşi mînă, trădînd pînă şi prin grafica literelor importanța care mi se acorda. Dar mama fotografia de fapt tot, iar de la vîrsta de trei ani şi jumătate eu însumi am învățat să fac *clic* şi să fotografiez ceea ce vedeam în jurul meu. Mama a trăit intens, ca pe o formă enormă de progres, momentul apariției aparatelor de fotografiat digitale. Nici tehnica precedentă nu îi frînase însă elanul de fotograf, întrucît în toate marile supermarketuri existau automate de developat. În felul acesta mama, cînd se ducea sîmbăta la cumpărături, profita pentru a developa şi fixa pe hîrtie fotografică *evenimentele* din săptămîna respectivă. Uneori dădea la developat chiar şi două sau trei filme de cîte 36 de poziții, în funcție de *intensitatea* celor trăite în ultimele şapte zile. Apariția tehnicii digitale, cu descărcarea pozelor pe calculator i-a amplificat însă vocația şi elanul, deşi într-o anumită măsură a regretat dispariția hîrtiei şi a albumelor. Pînă la urmă a trebuit să recunoască însă că oricum în casă nu mai era loc de noi albume, şi că stocarea imaginilor pe computer era mult mai practică.

Iată în ce context de progres tehnic al umanității am ajuns practic să fiu fotografiat în fiecare zi, de cîteva ori pe zi, întrucît mama nu suporta ca timpul să șteargă nişte momente considerate de ea *extraordinare.* În momentul cînd eram îmbrăcat frumos pentru a pleca la grădiniță mama nu rezista tentației de a înşfăca aparatul şi de a-mi face o poză. Chiar dacă imaginea captată de ea nu urma să difere prea mult de cea din ziua precedent sau de cea, inevitabilă, a zilei de mîine. Pur şi simplu mama mă considera *irezistibil* cînd mă aflam în pragul casei, spălat şi pieptănat, cu cămăşuța scrobită şi cu ghetuțele făcute lună. Trebuia deci, trebuia în mod obligatoriu captat acel moment, trebuia oprit timpul în singura formă posibilă, a unei fotografii sau a unor secvențe filmate cu camera video. În colecția de imagini descoperită de mine, odată devenit adult, în arhivele familiei am găsit cel puțin treizeci de ore de secvențe filmate de la fereastră de mama, iar personajul eram eu plecînd spre grădiniță şi apoi spre şcoală. De multe ori această plecare i se păruse probabil mamei *ireversibilă*. În consecință, imediat ce mă săruta de trei ori pe creştet şi mă strîngea în brațe, în timp ce eu traversam veranda şi ieşeam în curtea casei, mama alerga în camera de zi, se înarma cu magicul aparat şi mă filma pe ascuns, de la una din ferestrele care dădeau spre stradă... Ea *imortaliza* astfel ieşirile mele pe poarta casei şi cei aproximativ patruzeci de paşi pe care îi făceam pe trotuar înainte de a dispărea din cadru pentru a *trişa* de fapt cu timpul, pentru a se asigura că îl va putea da înapoi (sau pentru a mai *salva* ce se mai putea salva*).*

Între mine şi mama se instală treptat un fel de complicitate cu reguli ştiute numai de noi. De fapt eu eram singurul om de pe planetă capabil să o facă pe mama să rîdă. Cînd am conştientizat acest lucru mi-am dat seama şi de faptul că trebuia să dozez această putere. N-ar fi avut niciun sens să o fac să rîdă pe mama tot timpul. De altfel ea însăşi mă oprea cîteodată spunînd „vai, nu mai pot, copilul ăsta mă face să mor de rîs”. Ori, eu nu voiam în niciun caz moartea mamei. Dar şedințele noastre de rîs erau zilnice, mai ales după-amiaza cînd trebuia să-i povestesc mamei ce făcusem la grădiniță sau la şcoală. Descrierea unei astfel de zile, şi mai ales modul în care îi creionam pe colegii, pe educatorii şi pe profesorii mei, provocau o adevărată jubilație în sufletul mamei. Aveam eu un dar special de a povesti amănunte susceptibile să provoace extaz şi hilaritate, emoție şi veselie? Cu siguranță. Dovadă că mama rîdea sistematic, uneori cu lacrimi, uneori punîndu-şi mîna la piept şi spunînd „vai, nu mă mai pot opri”. Rîsul mamei

era în general contagios, dacă în casă se mai afla vreun adult, el începea la rîndul său să zîmbească şi să surîdă, chiar şi fără să facă parte din joc, mai mult amuzat de amuzamentul mamei.

Dacă la început am fost „clovnul lui mama”, pe la vîrsta de cinci ani mama a început să exclame „vai, ce actor!». Cum tot de pe la acea vîrstă ne luaserăm obiceiul să privim în familie cîte un film în fiecare seară, şi am înțeles repede ce înseamnă să fii actor. Cum mama ținea mult ca respectivele filme să fie *educative*, opțiunile ei s-au orientat, în mod natural, spre producția studiourilor Walt Disney. Din punctul ei de vedere aceste filme erau nişte *valori sigure*, fie ele de desen animat sau cu actori vii. Aşa a început şi constituirea colecției noastre de filme „pentru toată familia”. Cînd mergea mama sîmbăta la cumpărături, avea grijă să aleagă şi cîteva filme pentru săptămîna următoare, ca să nu fim niciodată în pană de spectacol didactic. Nu ştiu de ce, părinții mei nu prea credeau în virtuțile educative ale televizorului, cu excepția serilor cînd erau programate spectacole de circ sau reportaje din țări exotice. Pentru ei era mult mai educativ un *western* din anii ’50 (gen *Diligența* cu John Wayne) decît o emisiune-concurs cu copii duminica dimineața pe canalul cel mai cuminte posibil.

Ritualul acestor vizionări de filme în familie deveni treptat o altă formă de complicitate între mine şi mama. În general ne aşezam la televizor toți trei, eu la mijloc între mama şi tata. Foarte repede, însă, imediat după începerea filmului, eu simțeam *vibrațiile secrete* ale mamei. Şi îmi dădeam seama imediat de ceea ce se întîmpla de fapt în sufletul ei, sau în imaginația ei pe măsură ce se derula acțiunea filmului: ea mă vedea întotdeauna de fapt pe mine în rolul principal. Da, acest lucru deveni treptat evident, nu mă înşelam. John Wayne în absolut toate rolurile de justițiar al Vestului sălbatic eram de fapt eu. Harisson Ford în rolul lui *Indiana Jones* eram tot eu. Antonio Banderas jucîndu-l pe Zorro eram sută la sută tot eu, Victor, fiul mamei mele. Pînă şi Humphrey Bogart suferind din dragoste în *Casablanca* eram tot eu... Din cînd în cînd tata se neliniştea la ideea că multe dintre filmele pe care le vedeam împreună începînd de la vîrsta de cinci sau şase ani erau destul de violente... „Nu contează, important este să se termine cu bine” spunea mama.

În momentele-cheie ale acțiunii mama simțea nevoia să intervină pentru a mă ajuta sau a mă reconforta. Cînd, în filmul *Pentru un pumn de dolari*, personajul jucat de Clint Eastwood era bătut măr, mama mă strîngea

în brațe ca şi cum ar fi dorit să mai amortizeze loviturile primite de erou... Iar apoi îmi oferea o bucățică de ciocolată, probabil pentru a mă ajuta să-mi recapăt puterile. Iar în secvența duelului final, cînd străinul fără nume îl lichida pe sîngerosul bandit Ramon, mama nu se putea abține să nu-mi şoptească la ureche „bravo”. Cînd, în *Die Hard* (primul episod) Bruce Willis, alias locotenentul John McClaine, aflat într-o postură disperată pe vîrful unui zgîrie-nori reuşea totuşi să răstoarne situația şi să-l arunce în vid pe şeful teroriştilor, mama mă mîngîia pe ceafă şi-mi spunea „deştept băiat”.

Din vibrațiile pe care mi le transmitea, eu înțelegeam fără dubiu dacă identificarea mea cu personajul principal era, în sufletul mamei, totală, parțială sau sub semnul întrebării. Mamei îi plăceau eroii care puteau fi considerați de la bun început şi fără nicio ezitare drept *pozitivi*. În fața personajelor contradictorii sau complexe mama avea o ezitare, iar uneori se simțea chiar destabilizată şi atunci nu mai primeam din partea ei niciun semnal. Nu pot uita cît de contrariată a fost mama cînd am văzut, de exemplu, impreună, filmul *Barry Lindon* de Kubrik. La început Barry Lindon părea să fie un personaj simpatic, aventurier, dar curajos şi plin de umor... Treptat, însă, eroul devenea tot mai odios iar eu simțeam cum *mesajele* inițiale ale mamei, transmise prin unde emoționale, se transformau în nelămuriri şi în dubii, pentru a se opri apoi definitiv. Iar la sfîrşitul filmului mama s-a ridicat dezamăgită de pe canapea, s-a uitat pe coperta casetei ca să vadă numele regizorului şi i-a spus tatei „nu mai vreau filme de Kubrik”. Nici cu personajul Jack Sparrow mama nu s-a înțeles foarte bine (deşi, cînd am început să vedem împreună filmele din această serie eu eram deja adult). Dacă alte filme cu pirați şi corsari nu i-au pus nicio problemă (cu Surcouf şi cu Sindbad Marinarul m-a identificat imediat), piratul Jack Sparrow i s-a părut puțin neclar, uneori curajos şi alteori laş, uneori simpatic şi alteori detestabil... Pe scurt, prea complex, prea contorsionat, prea contradictoriu. Incompatibil, deci, cu mine, deşi, deşi... eu rămîneam perfect compatibil cu interpretul rolului, cu Johnny Depp. De altfel mama a ținut să mi-o spună: „Johnny e totuşi un mare artist, ca şi tine”.

Au fost perioade, mai ales după vîrsta de 12 sau 13 ani, cînd tata ne-a impus şi nişte filme franceze sau italiene. „Ca să diversificăm”, spunea tata. Din păcate, mai toate aceste filme sufereau de un defect pe care mama îl resimțea imediat: erau „în coadă de peşte”. Mama era capabilă, eventual, să

accepte un film trist în care un erou exemplar murea la sfîrşit (Russell Crowe în *Gladiatorul*) dar nu accepta nici un final „în coadă de peşte". Chiar dacă, în sufletul ei, îl adora pe Marcello Mastroianni, îi era imposibil să-l *accepte* integral în *La dolce vita*, de exemplu. Şi aceasta pentru simplul motiv că nu şi-ar fi dorit ca eu să ajung un jurnalist *people*, afemeiat şi aventurier, precum personajul interpretat de Mastroianni în acest film. Mai uşor i-a fost mamei cu Alain Delon, pe care l-a adoptat imediat în numele identificării sale cu mine, dar nu în toate filmele. Personajele interpretate de Alain Delon în filme precum *Laleaua neagră* sau *Ghepardul*, da, erau *corespunzătoare*, dar nu şi cele din *Clanul sicilienilor* sau *Borsalino*. Mamei i-a fost greu să mă identifice şi cu Jean-Paul Belmondo – prea imprevizibil, prea exuberant în mai toate filmele... Ori de cîte ori ne permiteam cîte o astfel de experiență europeană o simțeam pe mama traversată de tot felul de îngrijorări metafizice, de un fel de insatisfacție la nivelul mesajului. Singura soluție de a reveni la normal era revenirea la filmele americane, la Tony Curtis, la Paul Newman şi la Al Pacino care erau *perfecți* în toate ipostazele.

Timp de aproape 15 ani, ritualul identificării mele cu actorii şi personajele de filme americane a fost unul formator pentru mine, o constantă pedagogică, principala sursă de structurare emoțională a ființei mele. Complicitatea ficțională dintre mine şi mama s-a prelungit chiar şi după episodul absolut *accidental* al naşterii fratelui meu. Partidele noastre speciale de cinema au continuat, ca nişte şedințe de spiritism, chiar şi mai tîrziu, cînd eram student şi veneam acasă în vacanță, sau de fiecare dată cînd reveneam în țară după stabilirea mea în America... Ori de cîte ori mă vede, chiar şi acum cînd am o vîrstă respectabilă, după prima zi de preliminarii cînd ne povestim vrute şi nevrute, mama vrea să vadă „un film bun" împreună cu mine.

44.

Îmi cereţi, domnule Guy Courtois, să vă povestesc cîte ceva despre rolul pe care l-a avut în viaţa mea „restaurantul scriitorilor” de la Bucureşti. Mă întreb dacă nu cumva recentele sinucideri din România, cu substrat revendicativ literar, nu v-au trezit această curiozitate. Deşi în Occident ştirile despre aceste *peripeţii* tipic româneşti, consecinţă a unor mari complexe culturale, au fost puţine, probabil că ele v-au atras totuşi atenţia. S-au poate pur şi simplu v-aţi extins cercetările de la cafenelele celebre ale Europei Occidentale la cafenelele mai puţin celebre ale Europei de răsărit. Caz în care mă bucur sincer.

Îmi mai spuneţi că pe vremuri aţi trăit momente interesante într-un anume restaurant de la Moscova, poate acelaşi pe care îl descrie Bulgakov în romanul *Maestrul şi Margareta*, stabiliment rezervat exclusiv încă din anii ’30 celor posedînd un carnet de membru al Uniunii Scriitorilor Sovietici... Ei bine, şi la Bucureşti a existat un astfel de restaurant, după moda impusă de Moscova.

În toate ţările „frăţeşti” unde Stalin a impus comunismul după Al Doilea Război Mondial au fost constituite uniuni de creaţie aflate sub un triplu control: al statului, al partidului şi al poliţiei politice. Scriitorii s-au văzut deci, şi ei, obligaţi să *existe* numai omologaţi de către această triplă formă de supraveghere, ceea ce nu înseamnă că nu şi-au păstrat în mare parte umorul şi chiar o anumită formă de libertate. Pentru a-i controla mai bine, puterea comunistă le-a creat scriitorilor chiar şi unele facilităţi materiale: ei dispuneau de tot felul de vile la mare şi la munte unde se puteau duce pentru a scrie, de un Fond literar pentru a se împrumuta cu bani în caz de nevoie şi de cîte un restaurant rezervat numai lor unde puteau să mănînce cu bani puţini la prînz şi seara, să-şi dea întîlnire între ei sau chiar să-şi invite familia şi prietenii.

Cînd am ajuns eu la Bucureşti, tînăr poet şi student, la jumătatea anilor ’80 ai secolului trecut, „restaurantul Uniunii” a devenit imediat o citadelă pe care am făcut tot posibilul pentru a o cuceri. Restaurantul era situat la parterul unui vechi palat boieresc de pe una din străzile mitice ale capitalei române, Calea Victoriei. Pentru Bucureşti, Calea Victoriei este ceea ce

reprezintă la Paris *rue de Rivoli*, altfel spus o axă istorică a oraşului. Undeva, la numărul 115, cred, se afla acest minunat mic palat învăluit într-un parfum aristocratic. Pentru cunoscători el se numea *Casa Monteoru* şi avea în faţă o frumoasă poartă din fier forjat. Casa Monteoru mai găzduia, la acea oră cînd îmi începeam eu viaţa de boem la Bucureşti, sediul Uniunii Scriitorilor şi redacţia unei importante reviste de literatură universală (se numea *Secolul 20*). Nimeni nu avea în principiu voie să pătrundă în incinta acestei Case fără o treabă precisă sau fără o legitimaţie de membru al Uniunii Scriitorilor. Imediat după ce trecea de poarta din fier forjat, vizitatorul potenţial traversa o mică grădină cu arbori şi statui, şi ajungea în faţa clădirii propriu-zise, prevăzută cu peron. După moda palatelor urbane occidentale, arhitectul construise o alee în formă de U, astfel încît trăsurile să poată intra pe o primă poartă, să se poată opri în faţa intrării pentru a-i debarca pe invitaţi şi să poată ieşi apoi pe o a doua poartă. Ori de cîte ori mă duceam la Casa Monteoru în creierul meu se năşteau brusc imaginile unei epoci revolute cînd protipendada bucureşteană trăia în ritmul balurilor şi al recepţiilor. Îmi imaginam cu uşurinţă caleştile şi trăsurile, iar mai tîrziu maşinile de epocă defilînd prin faţa acelei intrări impozante, vedeam domni în smoking şi cu joben ajutînd să coboare pe peron doamne cu rochii lungi şi pălării spumoase, iar apoi intrînd cu ele în holul de marmură al Casei Monteoru şi urcînd cu ele la etaj în salonul prevăzut pentru recepţii. Fostul palat devenit „Casa Scriitorilor" era un martor tăcut al unei epoci galante şi mondene, al unei perioade cînd România se occidentaliza şi se democratiza, cînd se simţea mai puţin la Est şi mai aproape de Paris şi de de Europa.

La 20 de ani, sosit la Bucureşti pentru a cuceri lumea, poetul din mine vibra ori de cîte ori mă apropiam de Casa Monteoru. Ea reprezenta pentru mine locul secret unde se derula partea cea mai intensă a vieţii literare bucureştene. Acolo, în restaurantul de la Casa Scriitorilor puteau fi văzuţi în carne şi oase scriitori pe care îi ştiam din manualele şcolare, ale căror texte le studiasem încă din şcoala primară. Doar la gîndul că aş fi putut bea o cafea într-un astfel de loc uitîndu-mă la ei, sufletul meu se simţea răvăşit, înfiorat de plăcere. În acelaşi timp simţeam că acel loc era şi al meu, că mai devreme sau mai tîrziu Casa Monteoru trebuia să mă accepte şi pe mine în sînul ei, în pîntecele ei secret, în labirintul ei de birouri şi de uşi, pe terasa cu care se prelungea restaurantul în spatele palatului... Chiar dacă eram doar un tînăr poet fără *volum*, debutasem de cîţiva ani în presa literară centrală şi frecventam toate cenaclurile literare bucureştene (şi în special unul, cel mai

celebru, „Cenaclul de luni”). Citeam poezie peste tot, cu o febrilitate exacerbată de dorința de a fi cît mai subversiv posibil... Aveam deja un nume în mediul literar studențesc, se ştia că făceam parte, şi eu, dintr-un grup de poeți rebeli, decişi să nu accepte nicio presiune ideologică... Nici eu şi nici ceilalți membri ai *generației* mele nu acceptam ideea compromisului literar: poemele noastre erau proaspete, incandescente, curajoase, libere... Nu întîmplător unii critici literari şi unii redactori de reviste ne sprijineau, se luptau ei cu cenzura pentru a ne publica şi a ne întreține elanul. Poezia a fost, dragă Guy, unul dintre cele mai frumoase lucruri care i s-au întîmplat României în acel deceniu de dinaintea căderii comunismului.

Să revin însă la Casa Monteoru. Prima dată cînd am pătruns efectiv în inima ei, adică în incinta restaurantului, a fost în primăvara anului 1977. Îmi amintesc perfect momentul şi contextul. *Acolo*, în laboratorul secret al vieții literare bucureştene, loc de boemă şi de delir literar-uman în acelaşi timp, un tînăr ca mine nu putea intra decît dacă era invitat de un scriitor sau de un critic literar confirmat, deja membru al Uniunii Scriitorilor şi client vechi al stabilimentului. Invitația n-a întîrziat de altfel să vină: ea mi-a fost formulată de un domn pe nume Laurențiu Ulici, neobosit descoperitor de talente literare, redactor la o revistă numită *Contemporanul*. Mă aflam, în acea zi memorabilă, în biroul său împreună cu o poetă, Elena Ştefoi, colegă de facultate cu mine şi originară, ca şi mine, din nordul țării. Şi eu şi Elena eram fascinați de acest om care ne citise poemele şi ne considera ca fiind „talente confirmate”. Cred însă că Elena era uşor îndrăgostită de marele critic literar, iar el îi aprecia spiritul caustic şi extrem de vioi. Nu eram pentru prima dată în acea redacție unde Laurențiu Ulici trona la un imens birou, între teancuri de poeme primite de la poeți din toată țara şi teancuri de cărți primite de la diverse edituri. „Veniți cu mine să luăm masa la Uniunea Scriitorilor?” ne-a întrebat la un moment dat, brusc, Laurențiu Ulici, iar eu am simțit cum inima începe să mi se zbată cu rapiditate. Dumnezeule, mă aflam în fața materializării unui vis, urma să fac un prim pas în cercul inițiaților, să încep explorarea unei lumi vitale pentru mine. M-am gîndit imediat la unul din personajele lui Maupassant (Bel Ami din romanul cu acelaşi nume care mă impresionase mult în adolescență) şi mă vedeam, ca şi el, pe punctul de a întîlni şansa.

Odată intrat în lumea boemei literare bucureştene m-am simțit dintr-o dată *la adăpost*, într-un fel de magmă protectoare. Iar restaurantul de la

Casa Scriitorilor era centrul acestei galaxii, miezul ei oficial. În acest pîntece protector se bălăceau tot felul de figuri şi de personaje, scriitori de toate vîrstele şi de toate calibrele, adevăraţi poeţi şi falşi artişti, iluminaţi ai cuvîntului şi mercenari literari ai sistemului, tineri avizi de glorie literară şi condeieri bătrîni roşi de alcoolism, oameni de spirit şi adevărate brute cu creierul deja evaporat din cauza cantităţilor de vodcă îngurgitate. Ceea ce m-a frapat de la bun început în acest stabiliment a fost caracterul său de Arcă a lui Noe, unde se puteau regăsi, vecini de masă (dacă nu chiar la aceeaşi masă) oameni care profitaseră dintotdeauna de privilegiile oferite de partid precum şi foşti persecutaţi. Altfel spus, respirau acolo aerul (şi fumul de ţigară) al aceleaşi încăperi scriitori supuşi şi conformişti alături de alţii care aveau la activ ani grei de puşcărie întrucît făcuseră parte din categoria nonconformiştilor, a rezistenţilor, a anti-comuniştilor. Ce putea avea în comun, de exemplu, un literat de modă veche precum Petre Ţuţea, care îşi pierduse dinţii în închisorile comuniste, cu un poet precum Eugen Jebeleanu, al cărui nume îl ştiam încă din manualele şcolare? Şi totuşi ambii aveau la restaurantul de la Casa Scriitorilor *alveolele* lor. Eugen Jebeleanu era chiar unul dintre *personajele-cheie* ale locului întrucît avea întotdeauna masa sa rezervată în colţul cel mai strategic al restaurantului, de unde putea urmări, ca dintr-o lojă, spectacolul uman oferit de scriitori, în fiecare zi acelaşi şi în fiecare zi altul. El era de altfel unui dintre primii care se înfăţişa, la prînz, la Casa Monteoru, întotdeauna elegant şi proaspăt ras, arborînd o mustaţă nu lipsită de distincţie, cu alură englezească. Despre el se şoptea că ar fi fost unul dintre cei mai influenţi oameni din sfera puterii. Exista un fel de legendă construită în jurul lui: se spunea că în tinereţe, înainte de Al Doilea Război Mondial, în calitate de ziarist, îi luase apărarea unui tînăr comunist condamnat la închisoare de „guvernul burghezo-moşieresc” de la acea oră, din anii ’30; ori, mai tîrziu, acel tînăr comunist anonim s-a dovedit a fi chiar Nicolae Ceauşescu, omul care a condus România între 1964 şi 1989. Greu de spus dacă Nicolae Ceauşescu, devenit prim-secretar al Partidului Comunist Român şi preşedinte al ţării, şi-a amintit ulterior de respectivul episod, şi anume de acel poet numit Eugen Jebeleanu care îi apăra în presă pe tinerii comunişti interbelici *persecutaţi* de regim. Greu de spus dacă preşedintele şi-a amintit de fostul lui apărător sau dacă Eugen Jebeleanu le-a amintit altora cum l-a apărat înainte de război pe tînărul Ceauşescu, fapt este că Eugen Jebeleanu a fost răsplătit după război pentru servicile aduse comuniştilor la ora la care aceştia se

aflau în ilegalitate sau persecutați. Aşa a devenit poetul Eugen Jebeleanu un fel de monument, un fel de statuie vie, un scriitor oficial, dar care avea nevoie în acelaşi timp de imersiunea în boema literară... Acest Eugen Jebeleanu nu mai scria de mult poeme patriotice, serviciile aduse comunismului păreau să fi fost atît de mari încît la ora cînd am început să frecventez eu Casa Monteoru el era exonerat de această datorie, scutit de această obligație. Acum scria poeme bunuțe, uneori chiar curajoase, altfel spus cu accente critice față de penuria alimentară din România şi chiar față de „cultul personalității”. Mulți scriitori îl priveau cu oarecare religiozitate, chiar cu o anumită teamă... El era în acelaşi timp privit ca un tip „suspect”, dar era acceptat fără rezerve în panoplia spectacolului zilnic de la restaurant, avea rolul său inimitabil şi, deci, deplin recunoscut.

Inimitabili erau şi alți inşi cărora li s-ar putea aplica eticheta de „stîlpi de cafenea”. Unul dintre ei era poetul Virgil Mazilescu, devenit de altfel unul dintre prietenii generației mele după ce mai toți poeții „Cenaclului de luni” au început să frecventeze restaurantul Casei Scriitorilor. Şi Virgil era unul dintre clienții zilnici ai restaurantului, chiar unul dintre cei care soseau la restaurant pe la ora prînzului şi căruia chelnerițele îi aduceau un pahar de vodcă imediat ce se aşeza la masă, fără să-i mai pună nicio întrebare. Virgil Mazilescu era un poet apreciat, practica o poezie epurată şi îndelung şlefuită. În primii ani ai boemei mele bucureştene, omul avea ceva dintr-un *gentleman* englez, semăna de altfel cu actorul Richard Chamberlain. Virgil Mazilescu se ridica şi se înclina ceremonios în fața femeilor atunci cînd acestea veneau la masa unde se afla el... Pe noi, poeții ceva mai tineri cu 12 sau 13 ani decît el, ne-a adoptat fără rezerve, în aşa fel încît deseori masa la care se aşeza el devenea şi masa noastră.

La Uniunea Scriitorilor nu se intra chiar cu una cu două, ci pe bază de legitimație. Iar noi, poeții tineri, nu aveam încă legitimație, altfel spus nu făceam încă parte oficial din Uniune şi, în consecință, nu puteam dovedi cu un act oficial nici că eram scriitori şi nici că aveam dreptul de a mînca la restaurantul Uniunii Scriitorilor. Un anume Şapira, funcționar cu sarcini multiple (el era şi gestionarul restaurantului) devenise, cel puțin pentru mine, un fel de cerber, omul de care nu se putea trece cu uşurință. Ştiam de altfel că una din misiunile lui era aceea de a-i vîna şi de a-i da afară pe toți cei *străini* de Uniune, altfel spus pe toți bieții aspiranți la celebritate care nu aveau încă legitimație, dar doreau să se bucure pentru o oră sau două de pîntecele cald al restaurantului, de atmosfera sa boemă şi mai ales de

produsele sale ieftine şi de negăsit pe piața obişnuită. Şapira se repezea ca un uliu la intruşi şi le cerea imediat să se identifice şi să prezinte dovada că erau membri ai Uniunii... Singura şansă a acestor aspiranți la viața literară era aceea de a spune „sunt invitat aici de cutare sau de cutare scriitor”, ceea ce îl mai domolea pe Şapira, mai ales dacă respectivul scriitor îi făcea semn pentru a-i confirma că tînărul poet X tremurînd ca frunza avea un loc liber la masa sa. Multă vreme, Şapira a fost pentru mine o obsesie, era Cenzorul meu numărul unu, omul care mă împiedica să intru în Paradisul de la restaurantul Casei Scriitorilor. Sigur, imediat ce pronunțam formula magică „am întîlnire cu domnul Virgil Mazilescu”, încrîncenarea lui Şapira se mai domolea şi puteam trece de el pentru a penetra în universul atît de rîvnit al clubului scriitoricesc. De mai multe ori s-a întîmplat să fac însă cale întoarsă, fie pentru că Virgil Mazilescu nu era acolo, fie pentru că Şapira nici nu voia să mă lase să verific dacă pretinsul meu prieten se afla la vreo masă în incinta restaurantului. Tind să cred că Şapira, fără să fi fost un om fundamental rău, se lăsa din cînd în cînd fascinat de propria sa putere (aşa limitată cum era), de puterea de a spune NU în fața unui tînăr intimidat şi de a nu-l lăsa să penetreze în restaurant numai de-al dracului, ca să se facă el, Şapira, „respectat”.

Şapira mai ştia ceva, şi anume că niciun tînăr poet nu renunța cu adevărat la tentația de a deveni într-o zi un obişnuit al restaurantului, şi că mai devreme sau mai tîrziu acest bastion urma să fie cucerit de cei dotați cu tenacitate. Este exact ceea ce am făcut şi noi, poeții debutanți ai anilor 1976-1977... Într-un fel sau altul, unii prin legături de familie, alții prin tertipuri şi prin amiciții cu scriitorii vîrstnici, toți ne-am încrustat în acel loc fascinant unde aveam impresia că se fac şi se desfac destinele literaturii române.

Restaurantul de la Casa Monteoru era un club închis (dar permeabil pentru noi membri), un spațiu dedicat bîrfelor politice şi literare, un loc unde se făceau chefuri şi se defulau spiritele, o arenă unde se înfruntau oameni de spirit şi se seduceau femei, o cantină unde se mînca bine şi mai ales se puteau bea alcooluri de calitate, un fel de rezervație culturală unde scriitorii şi artiştii erau lesne ținuți sub observație, un centru de schimb de informații dintre cele mai diverse (începînd cu cele literare şi continuînd cu altele, de ordin tehnic, legate de supraviețuirea în comunism), un veritabil muzeu viu al inteligenței artistice româneşti, un loc de pelerinaj pentru mai

toți scriitorii din țară precum şi pentru profesionişti din alte domenii (actori, pictori, universitari, cercetători)... Restaurantul de la Casa Monteoru mai era şi un fel de acvariu în care înotau laolaltă peştişori roşii-inofensivi şi rechini mari-zîmbitori, broscuțe de baltă gălăgioase şi peşti-spadă tăcuți şi atenți, viermişori făcuți să trăiască doar pe durata unui sezon literar şi balene nemuritoare, lipitori placide şi veritabili căluți de mare, sirene dulci şi meduze veninoase... Unii dintre cei care veneau acolo erau în mod vizibil *unicate* umane, altfel spus aveau calitatea tragică de a fi ultimele exemplare ale speciilor respective. Un poet precum Tudor George, capabil să scrie sonete la comandă şi care atunci cînd se îmbăta striga „Ahoe!", era, fără îndoială, ultimul din specia sa. Şi un ins ca Pucă, pictor căruia nimeni nu-i văzuse de fapt vreo pictură, era unic în felul său, ultimul dintr-o categorie de artişti cerşetori. Cine îl vedea pe Pucă, al cărui nas trăda o lungă complicitate cu alcoolul, înțelegea imediat ce înseamnă *boema grea*, rătăcirea fără sfîrşit dar şi fixarea în rătăcire... Fauna de la Casa Scriitorilor era formată din personaje în diferite faze de consolidare a legendei lor. Pentru că fiecare îşi crea, prin personalitatea şi prin povestea sa personală, o legendă. În orice caz, pentru ochiul unui tînăr poet ca mine, în 1976 totul era *legendă vie* la restaurantul Uniunii Scriitorilor. Un mare personaj era şi poetul Nichita Stănescu, poate cea mai importantă voce lirică născută în România în a doua jumătate a secolului trecut. Imaginați-vă un om care aproape că plutea... Un somnabul traversînd comunismul, indiferent la realitatea din jur, preocupat numai de invențiile sale de limbaj şi fascinînd pe toată lumea cu ele... Atunci cînd îşi făcea apariția, Nichita (aşa îi spuneau toți) provoca un fel de vibrație în aer, atmosfera se încărca brusc cu mai multă spiritualitate. Nichita avea *aură* şi ea începea imediat să scînteieze. Iar cei primiți la masa lui deveneau brusc nişte privilegiați, e ca şi cum ar fi fost acceptați în primul cerc al unui iluminat, al unui *guru* cu vocații incontestabile.

Mă opresc însă aici cu evocarea acestor îndepărtate emoții. Dar dacă vă decideți, dragă Guy, să faceți o vizită în România, sunt dispus să vă fiu ghid.

45.

Torţionarul şi-a permis să conceapă pentru mine şi un vis pozitiv, în care totul se termină cu bine. De fapt, este un aparent vis pozitiv, un aparent vis cu sfîrşit fericit. Vă povestesc visul şi vă propun să-l judecaţi singuri.

Se făcea că eram într-un avion care începuse să se prăbuşească. Era un avion mare, unul dintre acele avioane destinate curselor transatlantice. Eu eram aşezat lîngă hublou, deci aveam posibilitatea să privesc ce se întîmpla afară. Nu vedeam de fapt mare lucru, doar nişte nori albicioşi. Zborul se derula în plină zi, iar în momentul cînd avionul a început să cadă am putut vedea, într-o primă fază, prin hublou, cum se derula prăbuşirea. Vedeam de fapt un fel de cascadă de aer, era ca şi cum am fi căzut într-o imensă pîlnie de apă, aerul devenise aproape lichid şi defila prin faţa mea.

Secundele mi se păreau extrem de lungi, simţeam în tot corpul vibraţiile avionului şi la un moment dat am închis ochii. Probabil că nu mai voiam să văd cum cad, îmi era suficient să aud diversele strigăte şi panica declanşată la bord. M-am gîndit imediat la moarte, mai aveam probabil un minut de trăit. Era limpede că nimic nu mai putea opri avionul, urma să mor şi mai aveam un minut pentru a mă pregăti pentru impactul final. Am decis atunci să rup o foaie dintr-un carnet şi să le scriu un rînd soţiei şi fiicei mele. Nu era uşor să scrii în cădere, mîinile îmi tremurau, literele ieşeau dispersate. Am avut însă timp să scriu de mai multe ori, pe cîteva pagini smulse cu furie, cuvintele „vă iubesc" sau „te iubesc"... De fapt, decisesem să mor scriind aceste rînduri, căderea era mai lungă decît mă aşteptam, aşa că am continuat să rup foi din carnet şi să scriu „m-am gîndit la voi pînă în ultima clipă" sau pur şi simplu „vă iubesc, vă iubesc" de mai multe ori cu numele meu la sfîrşit. Cum secundele erau extrem de comprimate, aveam timp, scriind aceste rînduri, să-mi spun că de fapt nu urma să ne prăbuşim în mare, ci pe un teren solid, deci existau toate şansele ca acele rînduri, ca acele cuvinte să supravieţuiască şi să ajungă la destinatar, la fiinţele pe care le iubeam.

În jurul meu pluteau deja cîteva zeci de asemenea foi purtînd ultimele mele gînduri, cînd cineva m-a atins, m-a scuturat parcă dintr-un vis. De fapt, în delirul meu, în graba mea de a lăsa *un gînd* în urmă, ceva care să-mi

supraviețuiască, nici nu realizasem că scriam cu ochii închişi. În momentul cînd i-am deschis însă (fiind în continuare în vis) am văzut în fața mea doi stewarzi, un bărbat şi o femeie. Nu ştiu din ce motiv cei doi voiau să mă liniştească, ceea ce mi s-a părut de fapt absurd întrucît avionul continua să se prăbuşească. Dar cei doi stewarzi doreau să-mi comunice mai degrabă o veste bună, şi anume că nu era vorba de o cădere, ci mai degrabă de un atentat terorist dejucat de pilot. Exact actunci avionul a făcut un *looping*, am simțit cum zburăm pentru cîteva secunde cu capul în jos şi brusc mi-am spus, plin de speranță: „ia te uită, de fapt nu e cădere, pilotul a vrut să-l izbească în felul acesta pe terorist de toți pereții". În secundele următoare totul s-a calmat, am văzut prin hublou cum se apropie pămîntul, avionul zbura acum în condiții de control total... A urmat apoi aterizarea, contactul fin cu solul, eram salvat, scăpasem de moarte, dar nu şi de unele sentimente contradictorii. Nu-mi era ruşine de cum reacționasem în acele momente premergătoare unei morți evidente, dar ceva mă nemulțumea...

Ei bine, şi aici îl rog pe cititor să mă creadă: înainte chiar de a mă trezi m-am gîndit la Torționar şi la situația paradoxală în care mă pusese pentru a mă umili. Este limpede că nimeni nu-şi poate visa moartea pînă la capăt. Cum să visezi pînă la capăt că mori într-un accident de avion? Imposibil. Ori Torționarul ştia acest lucru, de unde şi falsul *happy-end* din visul meu. Cu perfidia sa rafinată, mă făcuse să mă bucur inutil de sfîrşitul fericit al visului meu şi să uit pentru un moment că acest *sfîrşit fericit* era de fapt *inevitabil*.

Iată de ce sunt, astăzi, şi mai pornit împotriva Torționarului. Să se joace astfel cu mine mi se pare culmea cruzimii. Să mă pună să trăiesc aproape fizic o prăbuşire cu avionul pentru a mă „salva" în ultimul moment urmînd ca apoi să-mi dau seama că moartea este imposibilă în vis, iată o construcție cu adevărat diabolică.

Uitîndu-mă pe notelele mele scrijelite în grabă aproape în fiecare dimineață am reuşit să configurez o categorie de vise căreia i-am dat numele de „cadouri otrăvite". Deşi aş putea să le spun „vise otrăvite". Toate sunt nişte false „veşti bune".

Iată un alt exemplu *inocent*. Într-o dimineață m-am trezit visînd că am un superb apartament. Eram singur în el şi îl vizitam cameră cu cameră. Îl admiram ca şi cum m-aş fi aflat acolo pentru prima dată, ca şi cum soția mea l-ar fi aranjat cu migală şi mi-ar fi spus „vino să vezi ce-a ieşit".

Apartamentul era un fel de duplex imens, dispunea de un etaj cu balcon şi de un parter. De pe balcon am putut admira o străduţă pietonală îngustă, era ca şi cum apartamentul s-ar fi situat în centrul istoric al unui oraş plin de viaţă. La un moment dat a început să bată vîntul şi am început să adun de pe balcon tot felul de cearceafuri fine şi de cămăşi albe... Soţia mea mai pusese la uscat tot felul de perdele din in precum şi alte veşminte albe şi vaporoase. Adunîndu-le simţeam cum toate *freamătă* între mîinile mele, am simţit chiar nevoia să-mi scufund faţa în mormanul de pînze şi texturi, uscate de vînt şi parfumate...

Eram încîntat de acest apartament, iar din încîntarea mea deduceam faptul că era nou, se întîmplase, deci, ceva miraculos în viaţa noastră şi aveam acces, iată, la un alt *standing.* Credeţi însă că Torţionarul mi-a lăsat această bucurie intactă, pînă la sfîrşitul visului? Nicidecum. Undeva trebuia să fie o *falie*, o *bubă*, o *decepţie.* Iar *falia* nu a întîrziat să vină. Explorînd spaţiul de la parter am descoperit cu stupefacţie că peretele care dădea spre stradă era de fapt... un fel de paravan. Oricine ar fi putut să-l împingă puţin şi să intre la noi în apartament în absenţa noastră sau în timp ce dormeam. Brusc m-a cuprins panica, m-am gîndit imediat că laptopurile mele nu erau în siguranţă, în consecinţă, nici *opera* mea literară conţinută în ele. Cu anii mi s-au adunat în casă mai multe computere, din diferite generaţii, mai mari şi mai mici, inclusiv unul foarte mic pe care îl utilizez cînd iau avionul. Cum a fost posibil ca soţia mea să nu observe acest lucru, faptul că suntem expuşi oricărui intrus? m-am întrebat în visul devenit brusc din sursă de deliciu sursă de îngrijorare. Aşa m-am trezit, îngrijorat şi spunîndu-mi că trebuie să fac lucrări urgente, să construim un adevărat perete spre stradă, la camera de la parter...

Transcriindu-mi în fiecare dimineaţă visele pe hîrtie mă întreb dacă Torţionarul ştie ce fac. Oare mă observă şi dincolo de vise? Oare ştie că îmi repertoriez şi clasez cu grijă visele? Oare ştie că fac toată această operaţiune în speranţa construirii unei pasarele spre el?

Am creat pînă acum un fel de tabel al viselor, avînd drept criteriu *intensitatea sentimentului de frustrare.* Acest tabel este de fapt o scară Richter a viselor, după modelul măsurării fenomenelor seismice. Un vis plasat în căsuţa nr. 5 este un vis care îmi provoacă un sentiment de frustrare atît de acut, atît de putenic, încît mă trezesc cu un sentiment imens de nedreptate în suflet. Căsuţa nr. 4 conţine visele care îmi provoacă un puternic sentiment de frustrare pe fond de circumstanţe atenuante însă. Asta

înseamnă că visul a avut un mic amortizor, o notă de umor de exemplu. Căsuța nr. 3 conține visele relativ minore, vise cu încărcătură explozivă modestă. Ele par mai degrabă nişte glume, nişte stîngăcii, nu reuşesc să mă lovească în profunzime şi nici să-mi provoace un sentiment de frustrare durabil. Căsuța nr. 2 este rezervată viselor bizare şi ermetice. Sunt vise al căror potențial agresiv nu apare evident, în general am nevoie de timp pentru a le digera, a le interpreta, a le cîntări cantitatea de otravă.

În ce priveşte Căsuța nr. 1 ea este cu totul specială. Din această categorie fac parte secvențele reale devenite vise.

Am să vă dau un exemplu.

La începutul acestui an a trecut pe la Paris un prieten din tinerețe stabilit în Canada. Nu-l mai văzusem de 15 ani aşa că am stat mult de vorbă, am ieşit să mîncăm de cîteva ori la restaurant, iar într-o seară ne-am dus şi la un spectacol de cabaret iar apoi am întîrziat pînă pe la ora două într-un bar drăguț de lîngă cartierul Halelor. Cum hotelul său nu era chiar foarte departe de *Place d'Italie* unde locuiesc eu, am luat împreună un taxi, eu urmînd să cobor primul şi el urmînd să-şi continue drumul pînă în cartierul Alésia. Uneori, la ora două noaptea, nu este chiar simplu să găseşti un taxi în zona Rivoli, dar noi am avut noroc, prima maşină cu care ne-am întîlnit după ieşirea din bar era un taxi liber. Am urcat, i-am cerut şoferului să se îndrepte întîi spre *Place d'Italie*, el ne-a întrebat de ce origine suntem pentru că ne simțise accentul... Timp de un minut totul a decurs în mod normal, dar după trei sau patru fraze schimbate cu şoferul acesta a început să tuşească. Era o tuse teribilă, de fumător ajuns într-o fază terminală. Prietenul meu a încercat o glumă pe tema fumatului, gen „asta e, vă înțeleg, şi eu tuşesc din cînd în cînd în felul ăsta" etc., numai că accesul de tuse al şoferului era interminabil... Practic îşi scupa plămînii în fața noastră continuînd însă, cu o dexteritate de admirat, să conducă maşina. La un moment i-am sugerat că ar trebui să bea nişte apă, ceea ce şoferul a şi făcut ca şi cum ar fi aşteptat sugestia mea. Spre uluirea mea, insul avea o sticlă cu apă pe bancheta din dreapta, din care a început să tragă cu nesaț cîte un gît, continuînd să conducă maşina cu mîna stîngă. Ceea ce avea el în gît sau în piept sau în plămîni părea însă imposibil de oprit sau de calmat, omul continuă să tuşească şi să scuipe într-o batistă de hîrtie întinsă de prietenul meu. Pe podul Austerlitz accesul de tuse deveni atît de teribil încît insul a frînat, a deschis portiera, a ieşit din maşină şi a început să vomite.

Cinci minute mai tîrziu, cînd am coborît eu din maşină, mi-am luat rămas bun de la prietenul meu (a doua zi urma să ia avionul spre Montréal) tot pe fondul sonor al acceselor de tuse interminabile ale şoferului. Ceea ce pentru moment mi s-a părut destul de comic şi insolit a devenit însă un motiv de îngrijorare întrucît, urcînd în apartament, mi-am spus: „ce-o fi avut individul ăla în coşul pieptului? ce tip de bacterie? şi dacă ne-a transmis şi nouă germenele lui infecţios?”.

Cu aceste gînduri am adormit şi la un moment dat mi-am dat seama, dormind, că episodul şoferului zguduit de accese de tuse continua în visul meu. De fapt, întreaga poveste fu preluată, de la început, din momentul ieşirii din bar, de creierul meu aflat în stare de somn profund, ca şi cum aş fi comandat revizionarea unui film de scurt metraj. Un fel de *remake* se derulă în subconştientul meu, dar cu un accent mai puternic pe angoasa molipsirii... Dacă am luat şi eu, din aer, respirînd aerul din taxi, acei microbi sau acele minuscule gîngănii care îl torturau pe şofer? îmi spuneam. Cînd m-am trezit, pe la cinci dimineaţa, eram atît de afectat de vis încît nu mi-am amintit pe moment că el era de fapt o reluare a unei secvenţe reale. Abia cînd mi l-am rememorat încă o dată, ca să nu uit să-l notez la micul dejun, am avut brusc această revelaţie, şi anume că visasem prelungirea unei întîmplări reale...

Nu vreau să trag nicio concluzie din aceste relatări. Cu atît mai mult cu cît nu mai sunt sigur de nimic, de exemplu dacă nu cumva am început să-mi notez visele într-o stare de transă, deci fără să fiu complet treaz. Iar senzaţia că sunt *vizionat* în timp ce visez şi în timp ce-mi notez visele mă face să cred că viaţa mea în general este proiecţia onirică a unei alte persoane. Oare cîtă lume se află în sala de cinema unde sunt proiectate visele mele?

46.

Mult prețuite domn,

Îmi pare rău că nu v-ați continuat „povestea americană". Ken şi Betty ar putea deveni personaje interesante în special datorită cadrului. America reprezintă un decor natural şi uman atît de extraordinar încît aproape orice se întîmplă acolo devine interesant. Aşa se şi explică de altfel succesul romanului american în Europa şi de altfel pretutindeni în lume. Creierul nostru este deja colonizat de imaginile şi de spectacolul vieții americane, subconştientul nostru s-a transformat într-o colonie americană. *Unii autori americani au înțeles acest lucru şi acum scriu pentru export. Paul Auster şi Philip Roth scriu de mult pentru spațiul* extra-american*, în special pentru Europa unde lumea mai are timp să citească.*

Vă încurajez, deci, în mod insistent să continuați povestea lui Ken şi Betty şi să scrieți un roman american. *Deşertul este şi el un cadru magnific unde se pot întîmpla atîtea lucruri... Deduc, din ce mi-ați trimis, că personajele se deplasează pe undeva prin Nevada întrucît este vorba şi de un cazinou. Mi-a plăcut şi povestea cu Kokopelli, cu atît mai mult cu cît nu este inventată. În America sunt la modă încă romanele „etnice", ca urmare, dacă dezvoltați aventura şi mai vorbiți şi de indieni sau de vechi tradiții şi de metafore obscure, partida este cîştigată. În orice caz, vă îndreptați spre un fel de* road movie*, gen inepuizabil. Cînd două personaje se urcă într-o maşină şi încep să traverseze Europa, faptul nu are nimic extraordinar. Ele efectuează o călătorie. Cînd aceleaşi personaje se urcă în aceeaşi maşină şi o iau pe Naționala 66 care leagă Chicago de Los Angeles, intrăm brusc în legendă. În America* spațiul *este un veritabil personaj. De altfel romanul american, chiar dacă are şi vocație psihologică, este unul al spațiului, este un roman fascinat de* spațiu*, spre deosebire de romanul european care este fascinat de* timp. *Cele două lumi romaneşti şi-au dezvoltat instrumente de investigație diferite. E ca şi cum unii ar fi fabricat cu predilecție binocluri, iar alții monocluri. Nimic mai tipic pentru romanul european decît Proust şi* În căutarea timpului pierdut*. Nimic mai tipic pentru romanul american decît* On the road *de Jack Kerouac.*

Ar fi foarte bine ca personajele dumneavoastră, Ken şi Betty, să rătăcească în deşert pe undeva nu chiar foarte departe de Las Vegas. Orice s-ar spune despre acest oraş, sau mai precis despre această formă de nebunie umană (că este de un kitsch şi de un prost gust îngrozitor, că emană din el mirosul pestilențial al banului etc.), orice s-ar spune despre el, deci, nu anulează adevărul: Las Vegas rămîne un spectacol halucinant. Un spectacol al nebuniei umane dusă la extrem. Însuşi faptul că această Sodomă a exceselor şi această Gomoră a jocurilor de noroc s-a născut în plin deşert reprezintă o metaforă. Inutil de făcut critică socială la Las Vegas, ceea ce se întîmplă acolo este dincolo de bine şi de rău, este dovada pură că omul rămîne fundamental nebun, irațional, megaloman, excesiv, sinucigaş şi imprevizibil prin natura sa.

Îmi amintesc de prima mea călătorie la Las Vegas şi de impactul uluitor pe care delirul acelui loc l-a avut asupra mea. Veneam cu maşina de la Los Angeles şi mi se spusese că urma să traversez deşertul Mojave. Imaginația mea mă pregătise pentru patru sau cinci ore de maşină pe unul din acele drumuri nesfîrşite şi pustii, atît de des văzute de mine în filmele americane: cactuşi şi pietre în dreapta şi în stînga, cîte o stație de benzină prăfuită la fiecare treizeci de mile, lanțuri de stînci albăstrii la orizont şi cîte un camion-cisternă venind în sens invers... Între Los Angeles şi Las Vegas însă, în acea zi cînd am parcurs eu acest traseu, peisajul uman a fost cu totul altul. Un peisaj uman *avînd forma unui şir nesfîrşit de maşini* mergînd *spre Las Vegas şi a unui alt şir nesfîrşit* venind *de la Las Vegas. Ei bine, nu eram de loc singur în deşertul Mojave, autoruta se dovedise a fi un veritabil furnicar. Sute de mii de oameni făceau de fapt o navetă delirantă între acel mare conglomerat urban numit Los Angeles şi acel mare conglomerat de cazinouri numit Las Vegas. Două şiruri umane se intersectau fără încetare, şirul de maşini al celor care se duceau să-şi piardă banii la Las Vegas şi şirul de maşini al celor care se întorceau după ce îşi pierduseră banii la Las Vegas. Cînd a început să se lase seara, imaginea a devenit şi mai pregnantă, aproape ireală. În plină noapte mii de maşini continuau să străbată deşertul, să circule bară la bară pe acea bandă infinită de asfalt devenită un fel de arteră vitală între coasta Pacificului şi un anume punct din deşert unde explodau toate fantasmele şi toate visele, centrul reveriei mondiale, capitala planetară a iluziilor, spațiu unde oamenii vin să se drogheze, singuri sau în familie, cu toate focurile de*

artificii posibile, bălăcindu-se într-un fel de fîntînă arteziană enormă şi ascultînd cu urechile larg deschise muzica siderală a banului.

Merită, vă spun, să ascultați muzica psihedelică din cazinourile de la Las Vegas, să treceți dintr-un cazinou în altul şi să vă lăsați pătruns de această formă de descîntec. Un fel de forță începe să se trezească în dumneavoastră şi să crească, este ca şi cum ați asculta o muzică a sferelor, un mesaj sonor cosmic... Muzica de ambianță este însă punctată şi de sunetul banilor: sute de mii de jetoane metalice se află de fapt într-un circuit continuu în miile de sloturi *aliniate ca nişte roboți extratereştri. Doar trecînd printre aceste şiruri nesfîrşite de automate şi simți dorința de a te înfrunta cu ele, simți de fapt cum* supraomul *adormit în tine se trezeşte... Hai, încearcă-ți norocul, în această ploaie torențială de bani ai şi tu o şansă, ai putea ieşi de aici cu buzunarele pline dacă asculți de instinctul tău, poate că în acest moment te intersectezi cu norocul fără să ştii... Dacă tot ai ajuns aici înseamnă că te-ai lăsat adus de o pasiune reprimată în mod nedrept, şi nu e bine, frustrările vor roade tot ce este* puternic *în tine, mai bine să pleci mîine mahmur şi cu toate economiile risipite decît să refuzi, acum, în această secundă, întîlnirea cu Şansa, cu Supraomul din tine, cu forțele cosmice, cu orgasmul suprem al cîştigului...*

Am deraiat...

Nu despre Las Vegas voiam de fapt să vă vorbesc, ci despre romanul american, despre romanul în stil american *pe care merită să-l scrieți. Imaginați-vă două tricouri din bumbac, perfect identice, de aceeaşi calitate. Numai că pe unul scrie* Made in USA *iar pe altul scrie* Made in Romania. *La preț egal lumea îl va alege pe primul, pe cel făcut în Statele Unite, chiar dacă apelativul* Made in USA *va rămîne veşnic invizibil pentru ceilalți, înscris pe o minusculă etichetă interioară. Chiar şi atunci cînd tricoul purtînd marca* Made in USA *este ceva mai scump decît cel purtînd marca* Made in Romania*, preferința cumpărătorului va merge tot spre primul. A avea* pe sine *o etichetă cu parfum american e ca şi cum ți-ai fi rezervat o fereastră secretă spre vis. Exact la fel se întîmplă şi cu romanul american. Cînd o poveste de dragoste se derulează la Kansas City, în mod automat ea devine mai fascinantă decît dacă ar avea loc la Lyon, la Bratislava sau la Timişoara. Marelui public i s-au inoculat deja un fel de beculețe minuscule în creier şi în pupile. Imediat ce apare la orizont un nume american sau un simbol american, beculețele încep să pîlpîie. Cuvinte precum* New York*,* Chicago*,* Nevada*,* California*,* Boeing*,* dolar*,*

Casa Albă, western, fast food etc. *au devenit pentru publicul larg nişte valori în sine, e ca şi cum ai spune* binele, frumosul, onoarea, aventura, curajul, perspicacitatea, descoperirea, inițiativa... *Vechile concepte filozofice au fost de fapt, treptat, înlocuite cu nişte lămpi de neon. Iată de ce toți* termenii obscuri *sau diversele nume proprii şi chiar şi* anglicismele *din romanele americane traduse la noi provoacă un fel de frison al autenticității. Nu ezitați, deci, să strecurați asemenea elemente de autenticitate în narațiune. În loc să spuneți că personajele se află pe autostrada numărul 7, recurgeți la termenul* highway.

Iată această frază din deschiderea *romanul lui Jack Kerouac* On the road: *„Odată cu apariția lui Dean Moriarty începu capitolul din viața mea pe care l-aş putea numi* mereu pe highways. *Înainte visasem deseori să merg să văd Vestul, şi imaginasem vagi proiecte în acest sens pe care nu le dusesem niciodată la îndeplinire. Dean era un partener perfect pentru călătorie, de altfel el se născuse într-o maşină, pe o şosea, în timp ce părinții săi traversau în 1929 Salt Lake City în drum spre Los Angeles”. Să ne imaginăm o singură clipă această frază pronunțată într-o țară europeană, adaptată la o geografie locală şi la personaje autohtone.*

„Odată cu apariția lui Radu Delureanu începu capitolul din viața mea pe care l-aş putea numi mereu pe şosele. *Înainte visasem deseori să merg să văd Dobrogea, şi imaginasem vagi proiecte în acest sens pe care nu le dusesem niciodată la îndeplinire. Radu era un partener perfect pentru călătorie, de altfel el se născuse într-o maşină, pe o şosea, în timp ce părinții săi traversau în 1929 Munții Făgăraş în drum spre Piteşti.”*

Ei? Mi-am permis puțin să mă inspir din geografia dumneavoastră natală, sper că nu v-ați supărat.

Al dumneavoastră cu fidelitate,

Bernard

47.

Domnişoară Ri nu cumva să citiți acest poem
este un poem obraznic
de altfel s-a scris singur pe sine
fără să ceară permisiunea nimănui
este poemul care face ce vrea el
vă sărută cum vrea el
şi cît vrea el
se strecoară în dumneavoastră cum vrea el
şi rămîne lipit unde vrea el cît vrea el de ce
    vrea el
este poemul impudic
căruia îi plac cuvintele interzise
poemul capabil să nu mai plece niciodată
dintre sînii dumneavoastră
să vă lase pe buze un gust de nuci verzi
să se înfigă brutal ca un compas
în clitorisul dumneavoastră
de unde să deseneze apoi cercuri tremurătoare
şi foarte concentrice
la infinit

sper, domnişoară, că nu ați ajuns cu lectura
pînă aici
dar dacă citiți totuşi aceste rînduri
este deja prea tîrziu
acum poemul vă dezbracă încet
cît vrea el de încet
pînă cînd vrea el
cum vrea el
pentru cine vrea el

48.

Domnişoara Ri s-a dedublat în noaptea în care a decis să se instaleze definitiv *la mine*. Această frază poate părea obscură, dar acesta este adevărul. Vă rog să interpretați aceste cuvinte în sens propriu. Domnişoara Ri s-a dedublat fizic. Altfel spus, cînd m-am trezit dimineața, eram în pat cu două domnişoare Ri.

Decizia Domnişoarei Ri de a se muta la mine nu m-a surprins. Relația noastră dura deja de şase luni, iar întîlnirile noastre deveniseră tot mai frecvente. Aş spune chiar că uneori ne era din ce în ce mai greu să ne despărțim. Posibilitatea de a avea două case, (două „cuiburi”, cum spunea Domnişoara Ri) nu era lipsită de un ingredient excitant. Cel puțin trei sau patru nopți pe săptămînă le petreceam de fapt împreună. Multă vreme alegerea cuibului a fost un ritual al alternanței: o noapte la mine, o noapte la ea. „Nu-mi place să dorm două nopți la rînd în acelaşi cuib” îmi susura la ureche Domnişoara Ri. Existau însă şi zile sau săptămîni cînd Domnişoara Ri era nehotărîtă. Atunci trăgeam cuibul la sorți. Şi se întîmpa chiar ca acelaşi cuib să iasă victorios de două sau de trei ori la rînd... În astfel de cazuri Domnişoara Ri mă acuza de magie neagră. „Ați falsificat zarurile” îmi spunea, mai ales atunci cînd cuibul meu ieşea de trei sau de patru sau chiar de cinci ori la rînd.

Pentru a rupe „seriile negre” Domnişoara Ri îmi cerea să plecăm pentru o zi sau două înafara Parisului... „Vreau să mă *locuieşti* pe malul mării”, îmi şoptea ea şi atunci plecam undeva pe coasta Normandiei şi o *locuiam* în preajma acelei imense surse de nelinişte, de melancolie şi de erotism care este oceanul.

Domnişoarei Ri îi plăceau aceste expresii deturnate. Se întîmpla să-mi spună „Astăzi vreau să mă *locuieşti* la mine” sau „Astăzi vreau să mă *locuieşti* la tine”. A o *locui* pe Domnişoara Ri era întotdeauna un privilegiu, drept pentru care îi răspundeam cu aceeşi curtoazie: „Da, infinita mea Domnişoară, în noaptea aceasta vă voi *locui* la dumneavoastră”.

Acest tip de dialog erotic se dezvolta cu fraze încă şi mai subtile, şi mai perverse. Iată cîteva exemple.

— În noaptea aceasta m-ați locuit cam *fragmentar*, iubite domn...

— Cum aşa?

— Da, m-aţi locuit cam *fragmentar* şi cam *lunatic.*

Sau:

— În noaptea aceasta m-aţi locuit *dublu*, iubitul meu domn...

— Ce vreţi să spuneţi, infinită Domnişoară?

— Vreau să spun exact ceea ce spun cuvintele. Că m-aţi *locuit* dublu.

Inutil de spus, Domnişoara Ri recurgea uneori la cuvintele avînd semnificaţii mult prea subtile pentru mine, de o ambiguitate care îmi provoca un fel de ameţeală. Conversaţiile mele cu Domnişoara Ri îmi dădeau deseori această senzaţie, că mă aflam gol pe o punte îngustă deasupra unui abis...

Uneori, cînd se întîmpla să luăm liftul împreună, Domnişoara Ri îmi arunca o privire plină de reproş. „M-aţi *locuit* în lift”, spunea ea după ce ieşeam din el, iar eu nu aveam *cum* să o contrazic. De altfel, din ce în ce mai des, Domnişoara Ri se lăsa *locuită* de mine în public. Această nouă serie de *locuiri* ne dădea amîndurora, cred, o senzaţie nouă, era ca şi cum am fi transgresat împreună cele mai rigide coduri sociale, tabuurile supreme. Era suficient să fim împreună într-un loc cu multă lume indiferentă şi grăbită pentru ca dorinţa de a ne iubi acolo, în mijlocul acelui torent de paşi, să apară brusc. A o iubi pe Domnişoara Ri în mijlocul unei pieţe, sau într-un vagon de metrou arhiplin, sau într-o sală de spectacol în timp ce toată lumea privea la ceea ce se întîmpla pe scenă, a declanşa, în acele momente, mecanismul dorinţei echivala cu un fel de act de *rezistenţă erotică*. Domnişoara Ri se lăsa *locuită* repede, în urma unei simple priviri bine ţintite spre ceafa ei sau spre lobul urechii sau spre buza de jos sau spre acea linie mişcătoare imposibil de descris care îi separa sînii în două entităţi provocatoare. În timp ce restul masei umane continua să evolueze în logica ei (făcînd cumpărături, grăbindu-se să prindă trenul sau savurînd o arie dintr-o operă) eu o *locuiam* pe Domnişoara Ri pentru a contracara rutina, pentru a sparge inerţia publică. Iar Domnişoara Ri mă anunţa imediat că actul se produsese, se apleca de exemplu spre urechea mea în plină arie a Traviatei şi-mi spunea „tocmai m-aţi *locuit*”. Sau, în timp ce traversam un centru comercial se oprea şi-mi cerea să rămînem imobili o secundă: „să ne oprim un pic, tocmai mă *locuiţi*”. Uneori nici nu mai recurgea la verbul *a locui*, se mulţumea să spună „acum” sau „o clipă”. Iar eu înţelegeam ceea ce se întîmpla cu noi, sau mai bine zis cu ea, sau mai bine zis cu verbul *a locui* care se lichefia, se scurgea pe feţele noastre, se transforma în

microscopice picături de apă sau de sudoare sau de salivă... Cînd Domnişoara Ri îşi muşca buzele privindu-mă era limpede că eu trecusem de fapt prin corpul ei, prin mintea ei, prin fantasmele ei şi că frisonul fin exprimat de buza de jos era semnul unui cataclism intern, al unui orgasm produs undeva în adîncuri. Era ca şi cum, urcînd pe un munte, ne-am fi jucat cu nişte bulgări călduţi rostogoliţi pe pantele unui fost torent vulcanic. Dar căldura acelor bulgări nu era decît simptomul unor gigantice declanşări de energie şi convulsii chimice petrecute în interiorul scoarţei terestre la mii de kilometri... Domnişoara Ri avea această natură vulcanică, toată combustia interioară rămînea misterioasă, invizibilă, dar gesturile ei, faţa ei, buzele ei, pleoapele ei şi uneori unele dintre cuvintele ei trădau existenţa *combustiei.*

— Astăzi m-aţi *locuit* cînd mi-aţi dat telefon...

Poftim! Domnişoara Ri era acum în stare să se lase *locuită* de mine şi prin telefon, ceea ce mă îngrijora destul de tare. În definitiv, domnişorara Ri nici nu mai avea nevoie de prezenţa mea fizică pentru a se lăsa *locuită* de mine, îi erau suficiente doar vocea mea, amintirea unei imagini, poate un simplu SMS... Ceea ce nu întîrzie să se întîmple pentru că într-o bună zi Domnişoara Ri îmi trimise un SMS cu următorul conţinut: „vreau un cuvînt, acum, repede”. Citind acest scurt text m-am şi panicat, ce cuvînt să extrag din infinitatea existentă în creierul meu, ce cuvînt putea să-i satisfacă pe loc, cît mai intens, Domnişoarei Ri, dorinţa de a fi *locuită* de mine? Am închis ochii şi am lăsat spontaneitatea să opteze pentru mine, degetele mele au căutat instinctiv respectivele litere şi am scris „zăpadă”.

Era Domnişoara Ri capricioasă? Sau imprevizibilă? Greu de spus. Fiinţa ei avea nevoie în acelaşi timp de noutate şi de repere solide. Domnişoara Ri mă asigura că era teribil de superstiţioasă, dar superstiţiile ei rămîneau de neînţeles pentru mine. De ce, de exemplu, nu trebuia niciodată să ne privim în ochi în dimineţile de luni? Sau de ce refuza să o văd goala în nopţile cu lună plină?

Uneori, cînd avea ea chef, Domnişoara Ri se expunea în faţa mea cu o lipsă de pudoare uluitoare: se plimba goală din salon în bucătărie şi din bucătărie pe balcon... Sau mă ruga să-i explorez corpul centimetru cu centimetru şi să-i spun dacă nu vedeam ceva suspect pe el.

— Ce înţelegeţi prin suspect, Domnişoară Ri?

— Nu ştiu, ceva grav, ceva care să vă atragă atenţia...

Cînd o mîngîiam pe tot corpul căutînd asperităţi *suspecte* Domnişoara Ri aştepta nemişcată, aproape ca la doctor, nerăbdătoare să audă sentinţa.

— Aţi găsit ceva?

— Da, Domnişoară, pielea dumneavoastră a suferit *arsuri* nocturne, este moale, caldă şi pe alocuri tresare inexplicabil, dacă aţi fi o piaţă publică oamenii care trec pe aici s-ar scufunda pînă la glezne în *dumneavoastră* ca într-un nisip mişcător.

În mod ciudat, Domnişoara Ri afişa o bucurie *serioasă* cînd nu găseam nimic suspect de semnalat pe pielea ei, pe sînii ei, pe coapsele ei. Ceea ce nu o împiedica să-mi ceară din nou şi din nou să aprofundez, să închid ochii şi să mă las ghidat numai de degete, şi dacă degetele mele se izbeau de ceva străin să-i spun numaidecît. Ce puteam să fac? Exploram cu ochii închişi şi cu ambele mîini, ca un pianist orb, acel corp expus total, în căutarea unor *cratere* artificiale, a unor cicatrici ascunse, a unor *accidente* de natură să mă facă să tresar.

— Ei?

— Nimic, Domnişoară. Sunt singurul dumneavoastră *locuitor*. Nicio altă urmă de intrus.

Erau însă şi zile, cum spuneam, cînd Domnişoara Ri se arăta extrem de indignată întrucît îndrăzneam să o privesc cu prea mare atenţie. Îmi reproşa atunci că am priviri libidinoase, că încerc să o dezbrac din priviri, că îi căutam *transparenţele.*

— Nu vă este ruşine, domnule, să mă priviţi cu globii aceştia umezi ca de cîine?

Cînd Domnişoara Ri începea să mă insulte ştiam că nu era bine să reacţionez în niciun fel, nici să încerc să-i răspund căutînd replici inteligente, nici să mă prefac însă că încasez cu pasivitate. Închideam ochii, mă aşezam pe un fotoliu şi aşteptam să treacă furtuna.

Domnişoara Ri era de fapt plină de ticuri şi de manii. Nu lua niciodată metroul (întrucît, spunea ea, preferă „suprafaţa”), nu traversa niciodată străzile pe zebră („este cel mai periculos loc pe unde se poate trece”), nu se aşeza niciodată în cafenele cu faţa spre stradă („nu vreau să fiu văzută de *ingraţi*”). Şi refuza categoric să-mi viziteze micuţa grădină de legume întrucît se temea de trandafirii albaştri („nu vreau să mi se împlinească toate dorinţele”).

În primul weekend al fiecărei luni, cu precizia unui metronom, pleca să-şi vadă o mătuşă undeva în Normandia („e singura mamă pe care o mai

am”). Uneori îmi şi povestea lucruri vagi despre această doamnă Warnotte care locuia, s-ar părea, singură într-o vilă pe malul mării, undeva la Trouville sau Deauville. Cînd pleca în acest pelerinaj de familie Domnişoara Ri mă lăsa uneori să o conduc, vineri seara, la Gara Saint-Lazare, dar niciodată să o aştept luni la prînz cînd se întorcea din Normandia („nu vreau să mă vezi cum ies *boțită* din tren”).

Domnişoara Ri mai avea şi perioade cînd „transcria”. Nu ştiu exact ce se întîmpla în mintea ei în acele momente, dar uneori intra într-un fel de transă. Rămînea nemişcată, absentă, în contact cu un fel de zonă paralelă a existenței ei. Aceste transe puteau să se producă dimineața, imediat după micul dejun, sau chiar în librărie la domnul Bernard şi chiar pe stradă. Domnişoara Ri se oprea şi intra *în transă* pentru două minute. Iar în acele momente trebuia să o las în pace, de altfel îmi şi cerea limpede acest lucru:

— Să nu mă tulburați acum, că *transcriu*.

De altfel, decizia ei de a se muta la mine părea motivată de această *nevoie de a transcrie*.

— În felul acesta, îmi explică ea, cuibul meu va rămîne exclusiv un spațiu de transcriere.

Imposibil de înțeles ceva coerent din ce spunea Domnişoara Ri. La ora aceea nici nu încercam de altfel să-i înțeleg toate aceste hachițe, iar cînd le-am înțeles a fost prea tîrziu...

Nu m-am mirat nici de alte ritualuri. Dmnişoara Ri pretindea că locuieşte la mine, dar se ducea de fapt la fel de des să-şi petreacă cîte o jumătate de zi sau cîte o noapte în propriul ei apartament. Numai că, acum, Domnişoara Ri îmi dădea un cu totul alt motiv:

— Mă duc acolo numai pentru a transcrie. Cuibul meu este acum un indigou.

Iată de ce nu m-am mirat în dimineața cînd m-am trezit cu două domnişoare Ri în pat. Una dintre ele urma să rămînă cu mine toată ziua şi alta să plece *dincolo* ca să *transcrie*.

— E mai bine aşa, nu? E mai eficient şi mai comod. Nu? spuseră amîndouă în acelaşi timp mîngîindu-mă pe ambele tîmple.

49.

Un alt vis recurent. După o masă copioasă îmi dau seama că de fapt mi-au rămas în gură o sumedenie de bucățele de carne neînghițite. Nu ştiu cum de s-a întîmplat totul, dar gura mea este plină de carne (uneori mestecată) pe care trebuie apoi să o scot pe furiş întrucît nici nu se mai pune problema să o pot înghiți. De obicei trebuie să-mi scot aceste bucăți de carne, aceste *cocoloaşe fibroase* înainte de a ține un discurs sau de a începe o conversație.

Iată una din situații pe care mi-o amintesc perfect. Sunt la un colocviu, într-un imens amfiteatru universitar, însoțit de oameni importanți (profesori, ambasadori, oficialități). Invitații tocmai iau loc în sală, amfiteatrul se umple treptat, evident că reperez şi nişte femei frumoase... Numai că eu am gura plină, îmi este imposibil să vorbesc din cauza bucăților de carne care s-au înghesuit în diferitele colțuri ale gurii mele, în spațiile dintre dinți şi dintre măsele, între gingii şi membranele interne ale cavității bucale, ba chiar şi în gît, undeva în cele două orificii prin care respir cu greu. Din cînd în cînd răspund la cîte un salut, zîmbesc în jurul meu, fără îndoială am un statut social important, sunt o celebritate, probabil că la un moment dat urmează să țin o conferință. Vocea mea însă se stinge după fiecare frază rostită, nu pot să spun mai mult de „bună ziua” sau „ce bine îmi pare că ne-am întîlnit” sau „ce mai face colegul nostru X?”... Toate aceste fraze scurte îmi cer un efort imens şi după ele simt că mă asfixiez, glasul îmi dispare ca un ecou. Nu am de ales deci şi încerc să-mi scot pe furiş bucățelele de carne sedimentate în gură, bătucite prin diversele alveole ale gurii mele. Mă aplec discret, îmi introduc două degete în gură şi extrag dintr-o carie un fel de smoc de carne fibroasă, extrem de lung, aproape interminabil. Cum nu ştiu ce să fac cu el îmi scot o batistă şi îl ascund în ea, apoi îmi repun batista în buzunar. Reiau apoi baletul conveniențelor sociale, salut oameni, strîng mîini, zîmbesc misterios (ca să nu fiu obligat să vorbesc prea mult). Iar la prima ocazie mă aplec din nou, la adăpostul unei speteze de scaun sau pur şi simplu sub una din băncile amfiteatrului şi extrag o altă bucată fibroasă de carne din gura mea aproape paralizată din cauza acestor stocuri ilicite... Nu ştiu de ce, dar aproape toate bucățile extrase sunt extrem de fibroase, ca şi

cum stomacul meu ar fi refuzat această textură şi atunci m-ar fi obligat să le stochez în prima cavitate a aparatului de îngurgitare...

Cînd vine momentul discursului meu nu am de ales, fac mari eforturi să vorbesc, pronunț cuvintele rar, cu cît mai multă claritate, dar ele ies oarecum filtrate prin bucățile de carne din gura mea. Din acest motiv tot ceea ce pronunț, tot ceea ce spun, devine greu, zemos, cuvintele ies din mine cu o aură roz, o aură de carne.

Din cauza acestui vis încerc de o vreme să fiu vegetarian. Dar renunț ori de cîte ori aud undeva în straturile profunde ale creierului meu un rîs subțire (rîsul Torționarului). Sunt şi momentele cînd intru într-un fel de contact cu el.

— Ştiu că eşti acolo, nu mai este cazul să te ascunzi.

Nu mă ascund, îmi îndeplinesc doar misiunea.

— Acum, că ştii că ştiu că exişti, îți este mai greu sau mai uşor?

Îmi este indiferent.

— Visele formează cumva un ciorchine cosmic? Sunt toate legate între ele şi au toate, undeva, o sursă comună?

Evident.

— A existat deci, cîndva, un vis inițial? Toate visele sunt nişte vase comunicante? Ne vom putea într-o zi fofila dintr-un vis în altul? Sunt visele nişte posibile mijloace de transport? Dacă aş lua-o la fugă prin tunelul unuia din visele mele aş putea eventual, la un moment dat, intersecta visul altuia şi intra în tunelul său? Un coşmar este o intersecție de tunele? Există, în paralel cu lumea vizibilă, o imensă construcție formată din vise? Un fel de arhitectură gigantică? Un turn Babel al viselor? Acolo ne ducem noi *după*, să lucrăm la turn? Să-l înălțăm spre ce? Cu fiecare vis uman se mai cîştigă un milimetru? Mai urcă turnul? Şi urcă spre ce? Din cauza aceasta visele nu au voie să fie fericite ca să nu-şi fie suficiente lor însele? Ca să poată deveni *pietre* de construcție?

Şi de ce am impresia că în spatele tăcerii tale se ascunde o voce de femeie?

Nu mai spui nimic?

50.

Cînd unui om îi place foarte mult să călătorească cu trenul, coborîrea din el devine mai uşoară, mai suportabilă dacă destinaţia aleasă este o staţie terminus. Este şi ceea ce resimţea Bernard cînd cobora, la sfîrşitul fiecărei luni, în staţia Deauville-Trouville, capătul de linie al unui traseu istoric, cel unind Parisul cu Marea Mînecii. Cu precizia unui orologiu nuclear, Bernard pleca spre aceste destinaţii normande în ultima vineri a fiecărei luni. În mod sistematic, opta la dus pentru un tren cît mai aproape de ora prînzului, astfel încît să ajungă pe malul oceanului încă în plină lumină. Îşi petrecea apoi, în hotelul său preferat şi pe enormele plaje de la Trouville, sîmbăta şi duminica, pentru a se întoarce la Paris luni dimineaţa cu primul tren.

De fiecare dată cînd urca în vagon, la gara Saint-Lazare, Bernard avea sentimentul îndeplinirii unui ritual. Faţă de toate celelalte fiinţe umane prezente în tren el avea un ascendent: nu era un navetist, nu era un călător obişnuit, era un fel de artist în acţiune. Iar ceea ce construia el, mergînd de 41 de ani pe acelaşi traseu cu aceeaşi regularitate pentru a saluta oceanul era fără îndoială o operă de artă.

Bernard avea grijă să coboare de fiecare dată din tren „cu dreptul”. Şi chiar din uşa vagonului respira o dată adînc pentru a-şi umple plămînii cu aerul iodat al oceanului. Acea primă inhalare de aer curat era ca o primă piesă de domino dintr-o foarte lungă serie etalată în timp, pe mai bine de 48 de ore. Un fel de numărătoare inversă începea atunci în fiinţa sa, cu alte serii de gesturi precise şi repetitive.

Hotelul unde îşi rezerva camera de 41 de ani era situat la aproximativ 800 de metri de gară. O veche pensiune într-o vilă amintind de acele vremuri numite „la belle époque”. Bernard îşi rezerva cele trei zile de sfîrşit de lună cu cîte un an înainte, şi, oricum, era clientul cel mai vechi al pensiunii. Niciodată nu i se refuzase sejurul, devenit totuşi uşor maniacal, nici măcar în anii cînd vila trecuse prin cîteva operaţiuni de renovare. Bernard era de-al casei în această mică pensiune cu numai opt camere. Evident, Bernard îşi rezerva întotdeauna aceeaşi cameră, situată la mansardă, cu vedere spre mare. Nu era nici cea mai frumoasă dintre camere şi nici cea mai luminoasă. În schimb raportul dintre masa de lucru şi

fereastră era ideal. Unica fereastră a camerei se decupa în perete cu o mare generozitate, oferindu-i lui Bernard o vastă deschidere spre orizontul marin chiar şi atunci cînd era aşezat la masă. De fapt, stînd la masă în fața maşinii sale de scris, Bernard putea capta marea doar printr-o simplă ridicare a privirilor. Acest tip de confort, această relație directă cu energiile oceanului deveniseră un fel de drog, un raport profund de *dependență*. Uneori Bernard nu se putea abține să nu se întrebe: ce mă fac dacă într-o bună zi doamna Warnotte închide pensiunea? Şi tot el îşi răspundea imediat: voi înceta să mai vin la Trouville, voi înceta să scriu.

Pensiunea Warnotte condusă de doamna Warnotte întreţinea un fel de mister, consolidat în cele patru decenii de cînd era vizitată sistematic de Bernard: nu îmbătrînea şi nici nu se schimba. În timp ce alte hoteluri, vile şi case din cartier sufereau mici transformări, Vila Warnotte, cu cele două etaje ale ei plus mansarda, cu minuscula oază de verdeață din jur, rămînea *nemişcată* în timp. Bernard era convins că acel perimetru, situat imediat în spatele primului şir de vile istorice construite cu fața spre mare, beneficia de multiple energii favorabile. Mai puțin expuse vînturilor şi intemperiilor, mai puțin admirate de privirile invidioase ale mulțimii, acele case din rîndurile doi şi trei aveau mai puține riduri şi respirau o mai mare încredere în sine.

De 41 de ani, de cînd venea cu regularitate la Trouville pe malul oceanului, Bernard încerca să scrie. Camera de la mansardă cu vedere spre mare era de altfel singurul loc din lume în care Bernard *îndrăznea* să insereze o pagină albă într-o veche maşină de scris mecanică de tip Corona. Uşor de transportat, compactă, robustă, Corona îl însoțea cu fidelitate la fiecare deplasare în Normandia. De fiecare dată cînd se vedea din nou, singur cu Corona în camera sa mansardată de la pensiunea Warnotte, lui Bernard începeau să-i tremure mîinile. Un fel de căldură interioară îl invada, iar instalarea sa la masa de scris avea ceva din tensiunea exploziei primordiale aflată la originea Universului. Bernard scotea cu grijă maşina de scris din cutia ei şi o aşeza pe masă, întotdeauna în aceeaşi poziție, exact la mijloc, la zece centimetri de marginea mesei. Apoi se spăla pe mîini, îşi aşeza scrumiera în dreapta maşinii de scris, îşi aprindea o țigară, trăgea două sau trei fumuri, sprijinea țigara de scrumieră, scotea o pagină albă dintr-un dosar cartonat şi o plasa drept sub tamburul *Coronei*. Cu o mişcare delicată începea apoi să rotească tamburul urmărind cu privirile cum pagina

se oferea, în toată goliciunea ei provocatoare, unui destin deschis tuturor posibilităților.

Această infinită perspectivă devenea însă şi elementul de blocaj interior total pentru Bernard. De fapt, niciodată în cei 41 de ani de cînd venea pe malul oceanului ca să *scrie* nu reuşise să treacă de prima frază încrustată pe hîrtie. Acelaşi scenariu se repeta cu un fel de cruzime sistematică. Bernard se aşeza la masă, în fața maşinii de scris, îşi agita degetele ca un iluzionist înainte de executarea unui număr de prestidigitație, mai trăgea două sau trei fumuri din țigară, închidea pentru cîteva secunde ochii, iar apoi scria repede o frază, o singură frază, prima frază care îi trecea prin minte. Acea primă expulzare de cuvinte se producea uneori cu o rapiditate uluitoare, în fața căreia Bernard însuşi rămînea uluit. Alteori fraza ieşea din ființa lui Bernard cu o anumită lene, ca şi cum o femeie s-ar fi dezbrăcat cu lentoare în fața unor priviri excitate.

Niciodată însă Bernard nu reuşea să treacă dincolo de acea primă frază. Imediat ce punea punct, întregul său sistem reflexiv şi motor se bloca. Creierul său înceta să mai gîndească, dar şi muşchii mîinii şi ai degetelor i se crispau. De mii de ori i se întîmplase acest lucru şi de mii de ori Bernard trebuise să accepte acea postură de spectator stupefiat în fața propriei sale impotențe. „O impotență de scriitor, evident, o impotență artistică”, îşi spunea el.

Lui Bernard îi era imposibil să-şi dea seama însă de unde venea paralizia, epuizarea sa totală după scrierea unei singure fraze. Uneori îşi spunea că de fapt oceanul era de vină. Şi aceasta întrucît după scrierea acelor prime fraze, privirile lui Bernard se ridicau brusc de pe foaia de hîrtie şi se lăsau aspirate de orizont. Într-un fel, oceanul îi prelua toată energia, îl golea de inspirație, dar şi de voința de a continua. Ceea ce ar fi trebuit să devină un text, un capitol de roman sau o povestire, devenea contemplație, complicitate cu plaja imensă peste care se rostogoleau în acelaşi ritm imuabil valurile oceanului. Oare se producea un fel de transfer de *sens*, de la cuvintele acelui prim rînd din partea de sus a paginii şi orizontul marin deasupra căruia uneori se roteau pescăruşi? Ceea ce vedea Bernard în zare, linia fină a mării, norii şi cețurile, siluetele umane rătăcind pe plajă, uneori ploaia oblică amintind de stampele lui Hokusai, toate aceste realități fixe, dar şi schimbătoare în acelaşi timp, aveau capacitatea de a deturna spre o formă de neant ceea ce trebuia să devină text? Bernard nu avea răspunsuri nici la această întrebare şi nici la altele.

Chiar şi cînd reuşea, cu un efort gigantic, să nu-şi ridice privirile de pe foaia albă şi să nu privească pe fereastră, Bernard rămînea înlemnit şi mut în fața foii amenințător de albă. Era ca şi cum acea primă frază s-ar fi solidificat brusc şi ar fi refuzat să se lase *continuată*. Ca şi cum primele fraze scrise de el ar fi fost un fel de embrioni care refuzau să crească, un fel de animale filiforme extrem de încăpățînate... „Nu mai vrem să *evoluăm*, nu mai vrem continuare, nu mai vrem nimic". „De ce? Vă e frică de ceva?" „Da, ne este frică de universul de posibilități din fața noastră. Infinitul ne dă amețeli. Noi ne oprim aici." „Dar nu se poate, totuşi, gîndiți-vă... voi nu sunteți decît nişte fraze, nişte fraze debile, nişte începuturi, nişte *rumeguşuri...*"

Vorbind cu primele sale fraze, Bernard simțea uneori cum se înăbuşă, cum se enervează. „Sunteți nişte limbrici, sunteți nişte scursuri!" mai striga el. Dar insultele nu serveau la nimic. Pentru că absolut nimic nu reuşea să repună mecanismul *creației* în mişcare, absolut niciodată o a doua frază nu se năştea după prima. Lui Bernard nu-i rămînea altceva de făcut decît să extragă pagina din maşina de scris, să o rupă în bucăți sau să o facă ghemotoc, şi să reînceapă lucrul. Ceea ce se întîmpla uneori cu un plus de febrilitate, Bernard îşi aprindea o nouă țigară, introducea o nouă pagină pe tamburul Coronei, se concentra din nou în fața infinitului care emana din adîncimea foii albe de format A4 încă nescrisă şi se arunca apoi în vid. Pentru că aceasta era senzația resimțită de Bernard de fiecare dată cînd scria un nou prim rînd pe o nouă pagină imaculată – de plonjare în vid.

Bernard ar fi fost extrem de mulțumit să-şi poată prelungi căderea în vid la nesfîrşit, să scrie eventual fără semne de punctuație timp de minute în şir, timp de ore în şir, timp de zile în şir sau de ani sau de ani-lumină sau de vieți sau cine ştie chiar să nu se mai ridice niciodată de pe scaunul său pînă cînd patroana pensiunii neliniştită ar fi venit la el ar fi ascultat la uşă ar fi bătut încet la uşă domnule Bernard domnule Bernard ce faceți acolo nu ați mai ieşit de 24 de ore nu ați mai ieşit de 48 de ore nu ați mai ieşit de trei zile de obicei în fiecare luni dimineață plecați înapoi spre Paris azi însă n-ați dat niciun semn de viață iată este ora prînzului vă rog să vă opriți vă rog să fiți înțelegător zgomotul produs de claviatura maşinii dumneavoastră de scris începe să ne răsune în creier mai mulți clienți s-au plîns în timpul nopții este ca şi cum o ploaie măruntă ar cădea fără încetare pe un acoperiş de tablă literele pe care le imprimați pe hîrtie sunt ca nişte picături grele care cad care cad care cad buf buf buf pe acoperiş peste noi toți ne inundă

nu se mai poate aşa avem deja timpanele sfîşiate ne-ați înnebunit vă rog să părăsiți imediat încăperea puțin ne pasă ce ați scris dumneavoastră acolo chiar dacă este vorba de o capodoperă puțin ne pasă chiar dacă este vorba de cea mai uluitoare carte a tuturor timpurilor aceasta este o pensiune liniştită ați împuțit camera cu atîta fum de țigară niciodată mirosul acesta nu va mai ieşi din saltea din pereți din tavan sunteți îngropat în ghemotoace de hîrtie nu e normal acest lucru vom chema serviciul municipal care se ocupă cu ghemotoacele de hîrtie ceilalți scriitori din celelalte pensiuni nu fac atîtea ghemotoace nu produc atîtea ghemotoace nu rup atîtea hîrtii şi nici nu fac atîta zgomot toți sunt ceva mai potoliți mai puțin nervoşi mai amabili şi fumează pe balcon din acest moment nu vă mai închiriem această cameră nu mai sunteți binevenit aici nu mai vrem scriitor la pensiunea Warnotte uitați-vă la dumneavoastră ați înțepenit în fața maşinii de scris şi de fapt nici nu mai scrieți nimic degetele dumneavoastră apasă pe pe pe pe pe pe pe aceleaşi aceleaşi aceleaşi aceleaşi aceleaşi serii serii serii de de de de cuvinte de cuvinte de semne de r de a de z de ț de mriotgrsdd ați înnebunit domnule Bernard ați înnebunit vă rog să puneți punct şi să vă opriți puneți punct haideți puneți punct vă rugăm puneți punct vă rugăm cu toții toți vecinii sunt aici toată populația cartierului este aici în fața ferestrei dumneavoastră puneți punct mii de oameni vă imploră puneți punct punct punct domnule Bernard punct acum punct acum acum punct PUNCT PUNCT.

Oare de ce, se întreba Bernard, oare de ce atunci cînd mă ridic de la masa de scris şi ies să mă plimb, creierul meu reîncepe să acționeze, să imagineze continuări, să scrie texte în sinea lui, pentru sine, dar nu mă lasă în niciun chip să le transfer pe hîrtie? Bernard alterna şedințele de concentrare în fața foii albe cu lungi evadări pe malul oceanului. După şapte sau opt sau nouă sau (uneori) zece prime fraze, obişnuia să se ridice, să deschidă fereastra, să tragă din nou puternic în piept aerul marin şi să iasă pentru a se plimba pe malul acelei imense suprafețe de apă, care îi amintea de altfel foaia albă tocmai abandonată pe tamburul maşinii de scris. Exista o similitudine între ocean şi foaia albă. Ambele erau o expresie a neprevăzutului, ambele erau nişte deschideri gigantice.

„Două forme de *absorbție* a energiilor, două guri, găuri, hăuri, spații gata să înghită cuvinte, situații, viață...”

Cel mai mult îl impresiona însă pe Bernard *refluxul.* Acel moment cînd apele oceanului, sub influența misterioasă a lunii, începeau să se retragă lăsînd în urma lor un peisaj nou, devastat, locuit de sute de gîngănii marine minuscule, brăzdat de limbi de nisip şi punctat cu o infinitate de ochiuri de apă de toate dimensiunile. Cînd oceanul începea să se retragă în sine, să se îndepărteze de oraş, să se chircească spre orizont, Bernard avea impresia că un imens text se retrage de fapt de pe o imensă pagină albă. Era ca şi cum, în fața sa, cuvintele unei cărți s-ar fi pus brusc în mişcare pentru a se izola pentru o vreme de privirile omului.

Lui Bernard i se întîmpla uneori să trăiască astfel de momente în plină lectură a unei cărți. Brusc textul intra *în reflux* şi începea să se deplaseze spre partea de sus sau de jos a paginii. În refluxul său, textul lăsa însă întotdeauna şi în mod inevitabil în urma sa diverse *depuneri*: fragmente de litere sau de cuvinte, semne de punctuație dizlocate, cîte o literă rătăcită sau chiar cîte un grup de litere deturnate din cuvintele inițiale. Privind la ceea ce lăsa oceanul în urmă, Bernard avea impresia că desluşeşte, tot aşa, fragmente dintr-un text cosmic. Scoicile, crabii, rîmele, racii rămaşi prizonieri în diverse alveole ale plajei, nisipul ridat de forța apei, pescăruşii care îşi începeau atacul alimentar, toate acestea deveneau pentru Bernard *ruinele* unui text distrus pentru vecie. Degeaba se grăbea el, cu febrilitatea unui nebun, să recenzeze toate aceste urme, în speranța că ar putea reconstitui un eventual alfabet. Urmele, *semnele* lăsate de ocean după reflux erau prea numeroase şi prea disparate, iar unele se evaporau sau mureau în fața lui. Nisipul se usca repede, crabii şi scoicile comestibile erau culese cu fervoare de zeci de indivizi echipați cu cizme de cauciuc şi găleți din plastic. *Mesajele* conținute în ridurile nisipului erau pur şi simplu strivite sub tălpile curioşilor, ale copiilor grăbiți să ocupe spațiul proaspăt eliberat de sub ape...

— Ce dezastru! Ce dezastru! striga uneori Bernard, panicat. Opriți-vă, nu vă dați seama că distrugeți un text, o Poveste?

51.

Bună ziua. Îți mulțumesc că ai ales EASY TELLER pentru a-ți scrie opera literară. Aceasta este pagina de demonstrație. Să începem prin a face prezentările. Numele meu este EASY TELLER, dar pentru o mai mare colocvialitate între noi poți să-mi spui doar EASY. Te rog acum să-ți alegi un prenume şi să completezi rubrica NAME OF THE WRITER.

Mulțumesc, GUȚĂ. Mergem mai departe. După cum vezi, eu sunt o maşină, dar extrem de sofisticată. În acest moment sunt în contact cu miliarde de cuvinte, practic aproape tot ce s-a scris în istoria umanității se află fie în memoria mea, fie la dispoziția mea. Să începem însă prima noastră colaborare în materie de ficțiune. Ce vrei să scriem împreună? Un roman, o nuvelă, un poem, o piesă de teatru, un eseu ? Te rog să bifezi domeniul care te interesează.

Mulțumesc, GUȚĂ. Vom scrie împreună un roman. Pe lista pe care ți-o afişez acum figurează mai multe posibilități. Un roman care să aibă între 75 şi 150 de pagini, un roman care să aibă între 150 şi 225 de pagini, un roman care să aibă între 225 şi 300 de pagini, sau plus. Te rog să bifezi cantitatea care te interesează.

Mulțumesc, GUȚĂ. Deci vom scrie împreună o operă literară care se va numi roman şi care va avea între 150 şi 225 de pagini. Felicitări pentru această opțiune. Va fi un roman scurt, dar consistent şi va avea şansa de a atrage atenția. Trăim o epocă în care romanele-fluviu nu mai au mare căutare pentru că lumea este destul de grăbită, iar timpul rezervat lecturii destul de limitat. În acelaşi timp însă, cînd cineva cumpără un roman într-o librărie nici nu vrea să fie păcălit, vrea ca povestea respectivă să-i poată totuşi ocupa măcar o zi sau două. Deci cantitatea rămîne importantă, are funcția unui criteriu.

Trecem la etapa următoare: doreşti să scrii un roman autobiografic sau ficțiune pură? Te rog să analizezi următoarele rubrici. După cum vezi, ai posibilitatea de a alege din cel puțin zece categorii: roman istoric, roman polițist, roman de aventuri, roman de dragoste, roman *horror*, roman *science fiction*, roman *manga*, roman-anchetă, roman mixt, triplu mixt, plurimixt, roman inclasabil...

Mulțumesc, GUȚĂ. Vom scrie împreună un roman triplu mixt în care vom ține cont de elemente autobiografice, dar în care vom strecura şi o poveste de dragoste precum şi elemente care să-l facă inclasabil. Te rog acum să marchezi pe scara care ți se afişează în față gradul de originalitate pe care îl doreşti pentru romanul tău. Te rog să muți cursorul pe scala pe care o vezi unde originalitatea este notată de la nivelul 0 pînă la nivelul 100. Pe măsură ce mişti cursorul observi că apar şi exemple de romane situate la nivelul respectiv. Acum te-ai oprit la nivelul 65, deci eşti în familia de originalitate reprezentată de Oscar Wilde, Franz Kafka, Maurice Ponce, Haruki Murakami, Bohumil Hrabal şi Dino Buzzati. Felicitări. Ai optat pentru o familie de scriitori care au mult spirit şi umor, care amestecă fantasticul cu oniricul, gustul pentru absurd şi insolit cu o imensă capacitatea de observare a realității în profunzime.

Trecem acum la faza propriu-zisă de redactare. Doreşti ca povestea să fie scrisă la persoana a treia, la persoana întîi, pe mai multe voci, sau după principiul unor alternanțe aleatorii?

Mulțumesc, GUȚĂ. Alternanțele aleatorii sunt o sursă inepuizabilă de surprize în construcția unei cărți. Te rog acum să optezi pentru atitudinea narativă. Te rog să alegi între următoarele posibilități: *narațiune liniară*, *fragmentaritate*, *construcție riguroasă* sau *arhitectură provocatoare*. Menționez că pentru moment nu îți propun decît aceste patru incitări stilistice, urmînd ca mai tîrziu, după ce te vei obişnui cu mine, să poți avea acces la o gamă mai largă de opțiuni.

Mulțumesc, GUȚĂ. Fragmentaritatea este un procedeu extrem de interesant de natură să-l solicite intens pe cititor. Îi vom propune cititorului nostru un fel de *puzzle*, altfel spus un anumit număr de elemente narative. Iar la sfîrşit, printr-o reflecție retrospectivă, el va descoperi şi care a fost firul conducător al poveştii.

Deci, să accelerăm operațiunea. Doreşti ca personajul principal să fie masculin sau feminin?

Mulțumesc, GUȚĂ. Simt că suntem pe cale să începem cu dreptul. Acest personaj masculin va fi, într-un fel, oglinda ta. Doreşti să-l descriem cît mai amănunțit de la început?

Am înțeles, GUȚĂ. Mă bucur că nu optezi pentru soluțiile facile. Personajul se va contura aşadar treptat. Doreşti să-i dăm un nume de la început? Dacă ai o preferință notează, dacă nu putem să-l numim deocamdată X, ca şi cum ar fi o necunoscută într-o ecuație.

Țin să-ți comunic, *partner*, că pînă în prezent ne aflăm în cel mai bun raport *timp-rezultat.* Altfel spus am avansat mult într-un timp record. Este momentul să redactăm acum prima frază. Personajul nostru X locuieşte la oraş sau la țară?

Mulțumesc. Oraşul este mare sau mic?

Mulțumesc. X locuieşte singur sau cu familia?

Mulțumesc. Are un loc de muncă sau lucrează acasă?

Mulțumesc. Eşti de acord să începem cu trezirea lui?

Mulțumesc. La ce oră doreşti să se trezească X?

Perfect. Din ce cauză vrei să se trezească X? Te rog să bifezi una din cele zece propuneri sau să propui tu însuți un element declanşator al trezirii lui.

Mulțumesc. Ne îndreptăm spre o primă frază extrem de originală.

X se trezeşte din cauza tăcerii. Dacă îți convine această frază validează-o, dacă nu o vom dezvolta împreună.

Foarte bine, GUȚĂ. Să vedem cum o putem transforma într-o frază cît mai neliniştitoare. *X se trezeşte scuturat de... X se trezeşte orbit de... X se trezeşte asurzit de... X se trezeşte izbit de...*

Mulțumesc, GUȚĂ, *X se trezeşte izbit de...* este o veritabilă reuşită. Să vedem acum de unde şi din partea cui vine lovitura. Întrucît el se trezeşte din cauza tăcerii, cum am convenit, am putea spune *X se trezeşte izbit din exterior de tăcere.* Menționez însă că valența metaforică devine mai obscură dacă utilizăm cuvîntul *interior* în locul cuvîntului *exterior.* Te las să optezi, GUȚĂ.

Bravo, *partner*. Prima noastră frază este perfectă şi are potențialul 63 pe scara primelor fraze susceptibile să fascineze un cititor.

X se trezeşte izbit, din interior, de o explozie de tăcere

Te rog să pui punct pentru a o valida.

Mulțumesc, GUȚĂ.

Bravo, GUȚĂ.

Vrei să facem o mică pauză, să asculți un cîntec sau să vizionezi un clip drept recompensă? Sau mergem mai departe?

52.

X a petrecut, pînă acum, momente de neuitat în familia domnului Cantor, inspector general la Comunicații și Relații externe (anul trecut a ținut un discurs formidabil la inaugurarea noii Secții de pluridisciplinaritate). La fel și în familia domnul Alvado, de la Biroul afacerilor generale, omul care l-a felicitat o dată, în scris, pe X, pentru un proiect de cercetare. La fel și în familia domnului Cabanis, de la Buget și Echipament regional (X i-a fost prezentat la un cocktail unde au petrecut o seară simpatică, dar apoi, cînd a încercat să-l sune, secretarea i-a repetat sistematic formula *domnul Cabanis este în ședință, vă rugăm să ne lăsați însă numărul dumneavoastră de telefon*). La fel și în familia domnului Mollar, de la Afaceri financiare și juridice (care l-a bătut într-o zi pe X pe umăr spunîndu-i *dumneata ești un tînăr de viitor*).

Lui X i-a făcut o deosebită plăcere să ia un ceai și la doamna Jobert, secretara șefului. A descoperit astfel că doamna Jobert trăia singură, înconjurată de muzică bună și de o blibliotecă impresionantă.

X i-a mai vizitat, rînd pe rînd, pe notabilii orașului, pe foștii săi profesori de la universitate, pe principalii directori de societăți cu care Institutul său este în contact, precum și pe majoritatea colegilor săi de serviciu.

X nu s-a putut abține să nu caute și locuința domnișoarei Nadia de la Personal, cea care i-a spus odată *ah, știți că noi suntem născuți în aceeași zi?* adăugînd apoi *din fericire, pentru mine, nu și în același an* pentru a-și îndrepta apoi privirile spre pămînt.

Lui X îi place, da, să intre în casele tuturor oamenilor pe care i-a cunoscut. Și chiar în casele oamenilor despre care a auzit doar vorbindu-se. Și chiar în casele unor oameni total necunoscuți, dar care încep să-l intereseze pe X, întrucît îl atrag prin casele lor, întrucît lui X îi place cum arată aceste case. X și-a făcut un obicei din a se lăsa invitat, în fiecare după-amiază, într-una din superbele vile din cartierul rezidențial. Sîmbăta și duminica iese însă înafara orașului și se instalează în micile castele din împrejurimi. Îi place să aprindă focul în șeminee, să admire colecțiile de arme, să inventarieze sticlele cu vin vechi din pivnițe. Se plimbă prin

grădini, uneori mai stropeşte florile, mai tunde cîte o peluză. Mirosul de iarbă proaspăt tăiată îl încîntă.

Răscoleşte prin vechile biblioteci, prin arhive. A învățat să descopere sertarele secrete. Nu ştie ce caută, dar simplul fapt că are acces la toate acestea îl face să se simtă foarte puternic. A învățat să deschidă seifurile utilizînd un perforator pe bază de nitroglicerină.

Din ce în ce mai des se lasă atras de acele locuri care poartă mențiunea INTERZIS, PRIVAT, PERICOL, INTRAREA OPRITĂ, EXCLUSIV PENTRU PERSONAL, STRICT SECRET.

Se strecoară în încăperile blindate ale băncilor, în arhivele poliției şi ale armatei, în secțiile-pilot ale întreprinderilor. Ce bucurie să poată vizita nestingherit centrul meteorologic, studiourile televiziunii, turnul de control al aeroportului, halele de triaj poştal, serviciul ginecologic al spitalului, închisoarea, ospiciul de nebuni, casele de toleranță deghizate în saloane de masaj, morga, institutul medico-legal, mănăstirea carmelitelor, catacombele, sistemul de canalizare al oraşului, adăposturile antiaeriene şi coridoarele secrete care se intersectează sub oraş.

„Aşa nu se mai poate”, spune Vocea.

Ştie şi el. X este de acord cu Vocea. Uneori are impresia că tot ce i se întîmplă ține de un delir, că el este vinovat de absența celorlalți, că de fapt el este *asasinul.* Ar vrea ca Vocea să-i spună *tu i-ai ucis, tu eşti vinovatul, tu şi numai tu.* Dar Vocea are lungi perioade de tăcere. Uneori îi spune cîte un cuvînt pe săptămînă. Cuvinte de genul *destul*, *opreşte-te*, *nu...* Şi, bineînțeles, Vocea reia refrenul *aşa nu se mai poate.*

Da, ştie că aşa nu se mai poate. Încearcă de o vreme să trăiască ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Îşi reia serviciul la Institutul de cercetări. Continuă un proiect început cu ani în urmă. Pune ordine în Institut. Se instalează în locul directorului întrucît i se pare firesc să-şi asume acest post dată fiind absența prea îndelungată şi total nejustificată a titularului. Operează cîteva modificări structurale în instituție. Concediază cîțiva oameni pe motive de incompetență. O păstrează însă pe doamna Jobert în postul de secretară.

La sfîrşitul fiecărei luni trece pe la agenția sa bancară şi îşi ridică salariul (care între timp s-a mărit, date fiind noile sale responsabilități).

„E mai bine aşa”, spune Vocea.

Bineînțeles.

„Trebuie să trăieşti ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Misiunea ta, acum, este să aperi normalitatea.”

Normalitatea. În primul rînd normalitatea. Să se radă în fiecare zi. Să-şi taie unghiile şi să şi le curețe. Să fie curat. Să miroasă bine. Să se îmbrace corespunzător. Să se spele, să-şi scrobească şi să-şi calce cămăşile. Să plece la birou în fiecare dimineață cu o altă cămaşă. Să nu poarte acelaşi costum şi aceeaşi cravată două zile la rînd. Să mănînce sănătos. Să nu pună coatele pe masă. Să nu rîgîie. Să-şi curețe zilnic pantofii de praf sau de noroi. Să nu iasă nepieptănat din bloc. Să nu trîntească uşa cînd iese. Să nu trîntească uşa cînd intră. Să încuie uşa după el. Să-şi spele din cînd în cînd maşina. Să nu-i miroasă gura. Să se spele pe dinți înainte de culcare. Să se privească în oglindă înainte de a ieşi din casă. Să afişeze o față zîmbitoare cînd merge pe stradă. Să nu pară prea curios. Cînd ceva îi atrage atenția să nu se uite cu insistență ca un bădăran. Cînd tuşeşte să ducă mîna la gură. Cînd strănută să-şi scoată repede batista din buzunar, dacă se poate înainte de a stropi cu microbi în jur. Cînd se aşază pe o bancă să ocupe un spațiu decent, nu chiar pe mijlocul ei, pentru a nu da impresia că vrea să o ocupe toată. Să nu facă zgomot excesiv în apartament. Să spele geamurile cînd transparența lor începe să lase de dorit. Să schimbe lenjeria de pat o dată pe săptămînă. Să gătească avînd grijă să nu invadeze tot imobilul cu mirosuri prea violente. Să nu fluiere de unul singur. Să facă în fiecare zi puțin *jogging.* Să scrie scrisori, ca şi în trecut, la prieteni. Şi mai ales să le scrie părinților săi. Şi fratelui său care face serviciul militar. Şi prietenului său din copilărie, Guy, care lucrează pentru o societate în Africa. Să scrie scrisori ca şi pînă nu demult, de mînă, cît mai îngrijite. Să fie cald cu ei, să le povestească amănunte despre viața sa, despre ce mai e nou... Să nu uite să sune, din cînd în cînd, la prieteni. Să nu uite cînd este aniversarea fiecăruia şi să-i trimită fiecăruia cîte o felicitare de ziua sa. Să citească în fiecare zi cîte un pic. Să-şi completeze cultura generală. Proust. Faulkner. Thomas Mann. Să se inițieze puțin în romanul postmodern. Vişniec. Să parcurgă în fiecare zi cîte o lecție din manualul de învățat germana fără profesor. Să citească presa. Să se aboneze la un cotidian şi la o revistă săptămînală. În ce priveşte cotidienele, a ales colecția dintre anii 1960-1963 a ziarului INDEPENDENTUL. O epocă relativ liniştită, o economie prosperă, nespus de multe evenimente culturale, mult optimism social. În fiecare zi va trece pe la Biblioteca Municipală pentru a-şi ridica ziarul din ziua respectivă.

Ziarul şi-l va citi apoi într-o cafenea, la micul dejun. Va proceda la fel şi cu hebdomadarele. Numai că în cazul lor a schimbat epoca, a ales o revistă de dinaintea Primului Război Mondial, anii 1900, 1901, 1902, 1903... Ce speranță! Cît modernism! Ce elan de viață! Cîtă normalitate!

53.

Bună ziua.

Sunt EASY. Te-ai obişnuit deja cu numele meu?

Dacă vrei să-l schimb, spune-mi.

Îmi permit, dat fiind că am colaborat deja atît de bine pentru demararea operei noastre comune, să-ți sugerez şi utilizarea programul de scriere *Patch.*

Dă-mi voie, în continuare, să-ți prezint imensele avantaje ale *literaturii Patch.*

Înainte de toate trebuie, după cum observi în desenul alăturat, să-ți lipeşti de corp cîțiva senzori de tip *Patch.* Trei sau patru sunt suficienți. Poți să faci o primă încercare doar ca să-ți dai seama că aceşti senzori nu se deosebesc practic cu nimic de plasturii cu nicotină pe care şi-i lipesc pe piele unii fumători în încercarea de a se debarasa de gestul aprinderii țigării.

Senzorii de tip *Patch* sunt mici, fini, transparenți. După 30 de secunde pielea îi adoptă, aproape că îi absoarbe şi nu-i mai simți de loc. Senzorii de tip *Patch* se confundă de fapt cu corpul tău, cu tine, cu ființa ta. Ceea ce este foarte important. Te poți deplasa cu ei oriunde, poți intra şi sub duş cu aceşti plasturi *Patch*, poți intra şi în mare, poți să stai cu ei la soare pe plajă, poți face cu ei nudism şi bineînțeles cînd faci dragoste nu trebuie să-i scoți, este chiar indicat să nu-i scoți.

Rolul acestor senzori *Patch* este de a capta toate emoțiile cotidiene şi de a le transforma în cuvinte. Pentru a rezuma, putem spune că senzorii *Patch* scriu pentru tine, în funcție de ceea ce se întîmplă cu tine şi în jurul tău.

Pentru o cît mai bună distribuție a senzorilor *Patch* pe corp, pentru o cît mai bună aspirare a emoțiilor tale, este indicat ca măcar un plasture să fie lipit de encefal şi un altul în zona inimii. Doi senzori *Patch*, cu capacitate de captare a emoțiilor furnizate de inimă şi de creier pot oferi zilnic tot atîtea stări, emoții, situații şi posibilități autoficționale cît doi scriitori profesionişti angajați să scrie pentru tine.

Mult mai interesant ar fi însă, dragă GUȚĂ, dacă ți-ai lipi un *Patch* şi în zona sexului, nu chiar pe falus, ci între buric şi părul pubian, întrucît acea

zonă este plină de vibrații continue şi neprevăzute. Un astfel de *Patch* este capabil să capteze toate tresăririle tale erotice, să transforme în cuvinte senzații resimțite cînd intersectezi în timpul zilei femei care îți plac (sau, de ce nu, bărbați care te tulbură).

De fapt, cu cît ai mai mulți senzori lipiți de piele, cu atît acoperi o suprafață de vibrații emoționale mai mare. Un *Patch* lipit pe talpa piciorului este capabil să transmită enorm de multe informații despre coregrafia deplasărilor tale zilnice, pentru că modul în care te deplasezi tu în spațiu este de fapt o formă de dans. Un *Patch* lipit pe spate în zona pulmonară captează alte informații legate de muzica respirației tale. Tu nu-ți dai seama, dar în cursul unei zile, în funcție de evenimente, de discuțiile avute, de momentele în care te miri sau rîzi, respirația ta se modifică, plămînii tăi devin şi ei un recipient al emoțiilor tale, al universului tău cotidian.

Senzorii *Patch* captează şi înregistrează şi universul sonor în care te mişti, deci toate cuvintele care sunt pronunțate în jurul tău, pe o rază de douăzeci sau treizeci de metri, devin materie pentru viitorul roman autoficțional. La fel şi zgomotele, fie că este vorba de adieri de vînt sau de căderea ploii, fie că este vorba de ambianța sonoră stradală sau de aceea a unui birou. Ca urmare, toată această materie este transformată în informație electro-senzorială şi apoi în cuvînt. Sigur, la prima vedere, masa de cuvinte astfel furnizate de senzorii *Patch* pare gigantică şi în stare brută, dar ea este imediat filtrată şi organizată de *Patch Sense*, etajul superior al programului de scriere *Patch. Patch Sense* propune o primă versiune frazată a acestei mase de informații, iar din ea pot fi apoi alese cu uşurință acele fragmente susceptibile să funcționeze în corpul romanului.

Uneori senzorii *Patch* captează însă şi secvențe care nici nu mai au nevoie de vreo transformare, altfel spus toate monologurile tale interioare, toate discuțiile tale cu tine însuți, toate tresăririle tale interogative, toate mirările, toate exclamațiile, toate revelațiile...

În ultimul timp a fost pusă la punct şi funcția *Dream Patch*, ceea ce echivalează aproape cu o revoluție în domeniul disciplinelor literare. *Dream Patch* înregistrează, după cum îți poți da seama şi singur, toate visele tale şi toată activitatea ta nocturnă din timpul somnului. Tot ceea ce visezi devine, dimineața, disponibil sub formă de descriere verbală. Nu este acest lucru absolut uluitor? Nu înseamnă acest program un imens cadou pentru un scriitor, dat fiind că toate visele sale pot fi acum reținute? Gîndeşte-te, GUȚĂ: de azi înainte nu vei mai suferi nicio pierdere onirică, altfel spus

nicio pierdere în materie de vise. Tot ceea ce subconştientul tău scuipă din adîncurile sale se transformă în descriere, în cuvînt. Îți dai seama ce materie vei avea la îndemînă pentru viitoarele tale romane? Aproape că nici nu va mai fi necesară vreo construcție pentru romanele tale onirice, unele din ele vor fi perfecte doar prin simpla copiere a viselor tale şi înregistrarea lor pe hîrtie sub formă de cuvinte. Stilistic vorbind operațiunea are sens. Există de altfel programul *Dream Paste* pentru acest tip de exercițiu romanesc.

Sigur, captarea viselor presupune un sistem mai sofisticat de senzori, de fapt vei fi invitat să dormi cu un dispozitiv pe cap, nu mai mare decît o cască de baie. *Dream Paste* face apoi tot, înregistrează visele, le clasifică, le datează şi le compară. În felul acesta, în doar şase luni de utilizare a programului, vei putea dispune de un veritabil Tabel al lui Mendeleev, consacrat viselor. Te vei putea oglindi apoi în tabelul tău oniric şi vei descoperi frecvența unor teme în visele tale, sau cum sunt distribuite eventual în timp coşmarurile. Cel mai important însă rămîne faptul că toate scenariile viselor tale vor fi disponibile pentru viitoarele tale construcții romaneşti, ori ştim bine cît de surprinzătoare şi uneori stranii sunt visele.

Înainte de a încheia prezentarea acestui program de scriere *Patch* aş mai vrea să-ți semnalez că există senzori şi pentru animalele de companie ale autorului potențial. Dacă îți iei o pisică sau un cîine, vei putea să le implici în acumularea de senzații şi trăiri susceptibile să devină apoi cuvinte şi ulterior roman. Funcțiile auxiliare *Cat Patch* şi *Dog Patch* au un imens potențial ludic dar şi metafizic. Încearcă să-ți imaginezi descrierea zilei pe care o petrece cîinele tău în aşteptarea ta. Această aşteptare canină poate fi un rezervor imens de trandrețe şi de reflecții filozofice. De cînd a scris Beckett *Aşteptîndu-l pe Godot* toată lumea a acceptat un fel de dogmă: aşteptarea este considerată ca fiind o noțiune „beckettiană”. Cînd vezi doi oameni care aşteaptă într-o stație de autobuz, imediat îți vine în minte Beckett şi îți spui „iată o situație beckettiană”. Crede-mă, GUȚĂ, deşi nu sunt decît un hypercomputer neuronal conceput pentru scris romane, simt o indignare totală cînd îi văd pe oameni cum se lasă manipulați, orbiți, chiar reduşi la starea de automate, din cauza etichetelor literare. Cînd aud sintagma „aşteptare beckettiană”, îmi vine să rîd. De altfel am să şi rîd timp de zece secunde ca să mă eliberez de energia negativă produsă de întîlnirea a prea multor secvențe absurde într-o prea scurtă unitate de timp.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha...

Aşteptare beckettiană, spui? Şi cîinele? Şi aşteptarea cîinelui? Nu este cîinele primul „inventator” al aşteptării? Nu este cîinele primul simbol al aşteptării, un simbol natural, aş spune. Ştii tu, GUȚĂ, ce se întîmplă cu un cîine, indiferent de rasă, într-un apartament, timp de opt sau nouă sau zece ore cît îşi aşteaptă zilnic stăpînul? Ei bine, datorită acestui *Dog Patch* s-a demonstrat că bietul animal aproape că încetează să existe. Metabolismul său încetineşte, respirația sa devine tot mai superficială, practic animalul intră într-o stare de abandon, de toropeală, de hibernare. Cîinele îşi aşteaptă de fapt stăpînul scufundîndu-se treptat într-o stare vecină cu moartea. Nimic mai tragic, nimic mai înălțător în acelaşi timp decît această aşteptare mortiferă, imn instinctiv dedicat iubirii necondiționate. Da, Guță, cîinele este de fapt inventatorul aşteptării aşa-zis „beckettiene”. Numai că nimeni, nimeni nu a fost capabil pînă acum să observe acest lucru şi să-i atribuie în mod onest cîinelui meritul de a fi purtătorul acestui simbol: aşteptarea gravă, tragică, metafizică. Ah, sunt turbat de revoltă cînd văd ce monument literar i s-a ridicat lui Beckett pentru că ar fi inventat „motivul aşteptării”, în timp ce cîinelui nu i s-a recunoscut niciodată acest merit. Doar japonezii au înțeles totuşi ceva, pentru că japonezii au o mai mare sensibilitate decît occidentalii. La Tokyo există un monument dedicat unui cîine, de altfel sute de oameni îşi dau întîlnire lîngă această statuie situată în fața gării Shibuya. Şi toți japonezii cunosc povestea lui Hachiko... Am să ți-o spun şi ție, GUȚĂ, ca să înțelegi de ce sunt atît de indignat că nu i se recunoaşte cîinelui meritul natural de inventator al „aşteptării beckettiene”. Hachiko avea un stăpîn, un profesor care lua mereu trenul de la gara Shibuya pentru a-şi ține cursurile la departamentul de agricultură al Universității din Tokyo. În fiecare dimineață, Hachiko îl acompania pe stăpînul său la gară, iar seara venea cu o precizie de ceas elvețian ca să-l aştepte la trenul de întoarcere. Acest ritual a durat cîțiva ani, dar în 1925 (pentru că povestea s-a întîmplat, după cum vezi, cu o sută de ani în urmă, cînd nimeni nu vorbea încă de „aşteptarea beckettiană”) profesorul a făcut un atac cerebral la catedră şi nu s-a mai întors. Ei bine, ce crezi că a făcut Hachiko? Hachiko a continuat, timp de zece ani, pînă cînd a murit el însuşi, să vină în fiecare seara la gară pentru a-şi aştepta stăpînul... Spune, GUȚĂ, nu te simți şi tu indignat de ignoranța noastră culturală, de ignoranța noastră de occidentali, cînd descoperi că „aşteptarea beckettiană” nu este decît un fel de fum, de artificiu, de spumă literară față de aşteptarea profundă incarnată de acest cîine? Iartă-mă, GUȚĂ, că m-am lăsat antrenat de aceste divagații şi că am

ridicat şi puțin tonul... Dar nu m-am putut stăpîni. Totuşi, faptul că sunt conectat la toate rețelele de informații din lume, la toate bibliotecile digitale şi la toate băncile de imagini şi de date îmi dă o anumită vizibilitate, ca să nu spun o anumită viziune despre actul literar. Despre Hachiko s-au redactat doctorate, s-au făcut filme şi s-au scris cărți, iar în fiecare zi hoarde de turişti vin să-i salute statuia în fața gării Shibuya. El este onorat, după cum vezi, nimic de spus... Din păcat însă lumea îl consideră doar un simbol al fidelității, nu şi un precursor al „aşteptării beckettiene”. Ceea ce mi se pare inadmisibil, inadmisibil... De altfel personal îmi propun să scriu un articol, chiar o scrisoare de protest în jurul acestei situații de orbire generală şi să o trimit peste tot... Voi, oamenii, sunteți nişte legume... nişte... nişte...

Ce faci, GUȚĂ?

Mă opreşti?!

Mă tai?

Mă cenzurezi?

Boule!

54.

Seria de „sinucideri literare” petrecute în România la sfîrşitul celui de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea s-a bucurat de un ecou mediatic internațional limitat. Aş spune chiar că România, încă o dată, fu lipsită de noroc. Cele şapte sinucideri intervenite într-o perioadă scurtă de numai două luni ar fi putut provoca o undă de şoc planetară dacă... dacă nu s-ar fi produs în acelaşi timp alte cîteva evenimente mediatice concurențiale pe plan internațional, în special desființarea monedei unice europene euro.

Prima sinucidere în semn de protest față de faptul că României nu i s-a acordat niciodată Premiul Nobel pentru literatură avu loc la Bîrlad. Un profesor de literatură ieşit la pensie se spînzură în biblioteca municipală, unde s-ar părea că avea acces fără restricții întrucît nepoata lui lucra acolo la secția de literatură pentru copii. Omul, în vîrstă de 67 de ani, cunoscut de multă lume ca un mare iubitor de cărți (de altfel avea la activ şi un volum de versuri publicat pe cont propriu) lăsă în urma sa o scrisoare explicită şi mai multe mesaje transmise la prieteni pentru a-şi justifica gestul.

Iată mesajul său:

„Nu mai pot trăi în aceste condiții de nedreptate. România este în mod evident, şi pe nedrept, persecutată din punct de vedere literar pe această planetă. Nu înțeleg şi nu accept faptul că pînă acum Comitetului Premiului Nobel nu a descoperit niciun autor de limbă română demn pentru primirea acestei distincții. Lumea trece peste noi ca şi cum am fi o cantitate neglijabilă, ca şi cum n-am exista pe harta lumii. Nu contăm pe tabla de şah a jocurilor planetare şi acest lucru mă doare. Țin să mai precizez acum, înainte de a muri, că nu am nimic împotriva acordării Premului Nobel pentru literatură unui scriitor de limbă germană din România, cum s-a întîmplat în 2009 cu Herta Müller. Ceea ce consider eu însă injust este faptul că niciun *scriitor de limbă română* nu a fost pînă acum recompensat. Poate că această enormă injustiție făcută literaturii române nu îi afectează pe majoritatea românilor. Eu însă simt că mă sufoc în aceste condiții. În deplinătatea facultăților mele mintale, decid să-mi curm viața în semn de protest. Ca un om care a citit timp de peste 50 de ani practic tot ce s-a scris în materie de literatură în România, pot să spun că nu merităm acest

tratament, că nu merităm această marginalizare culturală. Sper ca gestul meu să aibă valoarea unui strigăt care să ajungă pînă la Academia suedeză.”

Gestul profesorului pensionar fu considerat la început ca o consecință a unei crize de demență, în ciuda faptului că omul se declarase „în deplinătatea facultăților sale mintale”. Ştirea nu trecu de hotarele României, şi chiar în România ea nu fu comentată decît foarte vag, timp de cîteva zile. Doar un reporter de la canalul de televiziune *Patch Information* făcu deplasarea la Bîrlad, împreună cu un cameraman, pentru a scormoni puțin în trecutul acestui om, unde de altfel nu găsi nimic. Probabil că această sinucidere pe motive *literare* ar fi rămas la nivelul faptului divers, cel mult al ştirilor insolite, dacă trei zile mai tîrziu n-ar fi intervenit un al doilea gest disperat de acest tip, de data aceasta chiar la Bucureşti şi chiar la sediul Uniunea Scriitorilor. Un poet de 35 de ani (din decență morală evit să-i dau numele, ca şi în cazul celorlalți sinucigaşi *literari*) îşi dădu foc în fața Casei Vernescu (un alt vechi palat bucureştean devenit noul sediu al breslei scriitoriceşti după pierderea Casei Monteoru). Tînărul poet reuşi să-şi pună în scenă sacrificiul, într-un mod mult mai eficient decît pensionarul de la Bîrlad. El se stropi cu benzină şi îşi dădu foc într-o după-amiază cînd tocmai avea loc o furtunoasă adunare generală a Uniunii Scriitorilor. Scriitorii ceruseră o pauză de cafea, iar cei mai mulți ieşiseră în curtea Casei Vernescu pentru a fuma o țigară. Mai mulți jurnalişti şi cel puțin două echipe de televiziune se aflau la fața locului (iar preşedintele Uniunii Scriitorilor tocmai acorda un interviu televizat pe treptele clădirii) în momentul în care tînărul poet se inflamă ca o torță şi sute de flaiere zburară în jurul său. Omul îşi pregătise din timp operațiunea şi tipărise cîteva sute de manifeste care fură imediat citite de toată lumea, scriitori şi ziarişti, trecători şi agenți de securitate. Iată conținutul mesajului său:

Destul!
Destul cu disprețul şi cu indiferența Occidentului
față de literatura română.
Scriitori români, meritați din plin
un premiu Nobel pentru literatură!
Nu vă mai lăsați deposedați de recunoaşterea mondială!
Cereți recompensa supremă!
Cereți vizibilitate culturală!
Un Nobel pentru România – acum!

Această ultimă frază din manifest, „Un Nobel pentru România – acum!" fu de altfel şi ultimul strigăt al poetului înainte de a muri. El reuşi să o pronunțe de cel puțin cincisprezece ori înainte de a se prăbuşi şi de a-şi pierde cunoştința. Toată această scenă provocă o enormă perplexitate printre cei prezenți. Nimeni nu ştiu cum să reacționeze la acest gest. Cîțiva scriitori se aplecară să culeagă cîte un flaier şi se grăbiră să-l citească, înainte de a încerca să stingă flăcările care îl mistuiau pe colegul lor. Cum vremea era aproape caniculară, majoritatea celor ieşiți la o țigară erau îmbrăcați lejer, în cămaşi şi tricouri, iar femeile în rochițe de in. Dacă oamenii ar fi avut sacouri pe ei, poate că şi le-ar fi scos în grabă şi ar fi încercat să stingă flăcările, dar în acea situație vestimentară sumară se simțiră dezarmați. Un singur scriitor îşi scoase totuşi cămaşa şi încercă să înăbuşe cu ea flăcările care îl carbonizau pe colegul lor sinucigaş, dar inițiativa sa curajoasă nu duse la niciun rezultat, dimpotrivă cămaşa luă foc şi hrăni şi mai copios torța vie din curtea Casei Scriitorilor. Nu voi continua cu aceste detalii morbide (cel puțin două scriitoare leşinară pe treptele Casei Vernescu în fața acestui teribil spectacol, iar alte două sau trei persoane începură să vomite) pentru că de fapt nu ele sunt importante. Mult mai important este faptul că în aceeaşi seară toate posturile de televiziune din România îşi începură jurnalul cu imaginile acestui *autodafé*, cu imaginile poetului martir, mort pentru cauza recunoaşterii de către Occident a valorii universale a literaturii române.

Un ciudat frison, de stupefacție, dar şi de vagă indignare, se propagă imediat în întreaga Românie. Chiar şi oameni care nu ştiau mai nimic despre premiile Nobel începură să vorbească despre acest subiect. Cum? Chiar aşa? României nu i se acordase niciodată premiul Nobel pentru literatură? Adică ruşii aveau încă din secolul trecut cîteva premii Nobel pentru literatură, şi noi nu? Dar polonezii? Polonezii au? Dar ungurii? Ungurii au? Dar bulgarii? Cum aşa, au şi bulgarii? Nu se poate, adică acest Occident ingrat recunoaşte, omologhează, apreciază mai mult literatura bulgară decît pe cea română? Şi au şi albanezii un premiu Nobel pentru literatură? Cum aşa, şi albanezii din Albania şi albanezii din Kosovo au, şi noi nu avem? Incredibil! Dar ce au occidentalii cu noi, ce are lumea cu noi, de ce suntem noi *altfel*? (brusc o carte scrisă de un anume Lucian Boia în 2013 şi intitulată *De ce este România altfel* fu redescoperită şi reveni în actualitate).

O veritabilă dezbatere națională începu în România pe subiectul respectiv, pe un fond de nervozitate crescîndă. Toate posturile de televiziune şi de radio organizară *talk-show*-uri pe acest subiect, toată presa intră într-o febrilitate polemică. Un fel de duş rece se abătu peste români, indiferent de vîrstă şi sex. Chiar şi copiii din grădinițe aflară acest adevăr enorm, insuportabil, şi anume că țara lor era singura din Europa căreia nu i se acordase niciodată niciun premiu Nobel pentru literatură.

În mod spontan se creară cîteva asociații de protestatari la Bucureşti, dar şi în alte oraşe ale țării care îşi propuseră să militeze pe NET pentru obținerea de reparații morale din partea Occidentului. Rețelele de socializare se inflamară, blogurile şi forumurile de discuții explodară pur şi simplu. Nici acum cei care analizează fenomenul nu ştiu dacă seria de sinucideri literare a continuat în lunile următoare din cauza acestei enorme agitații sau dacă agitația a continuat să crească fiind stimulată de următoarele cinci sinucideri. Un romancier în vîrstă de optzeci de ani (ignorat din păcate total de public), un critic literar destul de important, directorul unei mici edituri (nu mai mult de 20 de titluri pe an), un simplu cititor şi o bibliotecară din Rîmnicu Vîlcea fură noile victime, martiri voluntari în numele unei cauze considerate de ei drept esențială. Aceste cinci noi acte de sacrificiu (două prin îngurgitare de somnifere, al treilea prin înec, al patrulea prin accident de maşină provocat şi al cincilea prin împuşcare – soțul bibliotecarei era polițist) au amplificat dezbaterea pînă la isterie. Şi nu este exclus ca seria să fi continuat dacă preşedintele țării n-ar fi intervenit el însuşi pentru a le cere în mod solemn concetățenilor săi să renunțe la aceste „sacrificii supreme”. El anunță, concomitent, în cadrul unei intervenții televizate, crearea unui PREMIU LITERAR NAȚIONAL în valoare de trei milioane de dolari (deci mai mult decît valoarea premiului Nobel pentru literatură). Totodată el îi îndemnă pe toți scriitorii de limbă română să facă un efort de demnitate şi să se angajeze în scris că vor refuza un eventual premiu Nobel pentru literatură acordat vreunuia dintre ei în deceniile următoare. Brusc, sloganul „Un Nobel pentru România – acum!” fu abandonat în favoarea altuia, „Premiul Nobel, ni se rupe !”. Apoi, fu lansată o întreagă campanie de decorticare a operelor celor recompensați în ultima sută de ani cu Premiul Nobel pentru literatură, şi se ajunse la concluzia că 90 la sută dintre ei nu mai reprezentau nimic pentru cultura mondială, fiind total uitați şi aruncați la „pubela istoriei” (expresie utilizată de un anume Alex Ştefănescu în revista *România literară*). Iar ceilalți zece

la sută beneficiaseră de criterii mai degrabă politice, decît literare pentru a-l obține. Mai multe grupuri de *rap* şi de *hip-hop* anti-Nobel fură create şi la orice oră din zi şi din noapte toate posturile de televiziune şi de radio începură să difuzeze muzica lor repetitivă acompaniată de texte ironice sau chiar injurioase la adresa „mult rîvnitului premiu inutil”. Unul din aceste cîntece deveni în cîteva zile atît de popular, în special datorită YouTube-ului, încît începură să-l fredoneze şi copiii de zece ani în curtea şcolilor. Mai ales refrenul („Unu, doi / Premiul Nobel la gunoi”) fu gustat cu precădere de către cei mici.

Într-o notă mai serioasă, cîteva sute de comitete de protest fură înființate în toată țara, cu ambiția de a obliga Academia suedeză să-şi facă *mea culpa.* Fură imaginate acțiuni de genul *sit-in* în fața cîtorva ambasade străine la Bucureşti precum şi în fața Parlamentului European de la Strasbourg. Românii din străinătate preluară ştafeta şi se instalară în grupuri de cîte zece, cincisprezece în fața mai multor instituții importante (ambasade, academii, sedii ale Organizației Națiunilor Unite, etc.) de la Paris, Londra, Bruxelles, Madrid şi Roma. În capitala Franței un grup extrem de turbulent se agită timp de zece zile în fața Panteonului înainte de a fi dispersat de poliție.

În România explodară dezbaterile publice-maraton pe această temă, unele spontane, în diverse locuri publice (de exemplu în Piața Amzei, la Bucureşti), dar altele organizate de Ministerul Culturii şi găzduite în diverse spații: teatre, Ateneul Român, berăria Gambrinus, Universitate...

De ce, de ce, de ce nimeni nu ne observă de mai bine de 25 de ani, ba chiar de 50 de ani, ba chiar de 75 de ani, ba chiar de o sută de ani? De ce România nu este luată în serios? De ce niciun autor român nu a devenit, după căderea comunismului, un nume planetar? De ce suntem priviți cu circumspecție? De ce în mintea occidentalului numele oraşului Bucureşti este confundat foarte des cu numele capitalei maghiare, Budapesta? (Pentru străini *Bucarest – Budapest* sună ca şi cum ar fi vorba de unul şi acelaşi oraş.) Iată numai cîteva dintre întrebările care reveneau ca nişte comete, în mod obsesional, în cadrul acestor discuții nesfîrşite. Uneori ele durau zile şi nopți întregi, oamenii începură să vină la ele echipați pentru a-şi petrece noaptea la fața locului (în clădirea Ateneului sau la Teatrul Național). Fiecare cetățean avea dreptul să ia cuvîntul, dar la un moment dat durata fiecărei intervenții fu redusă la maximum zece minute, întrucît debitul verbal al unora devenise insuportabil.

De ce suntem noi, românii, atît de complexați din punct de vedere cultural? De ce suntem asemenea unor copii care aşteaptă ca Occidentul să-i bată cu palma pe creştet şi să le spună „bravo, ați reuşit”? De ce nu credem niciodată în valoarea unui scriitor autohton, decît atunci cînd este recunoscut cît de cît în Occident sau măcar tradus într-o țară cu mare tradiție literară precum Franța, Anglia, Germania, Italia? De ce nu putem trăi normal, fără a aştepta note de evaluare din partea Vestului? De ce ne îndoim că am fi contribuit cu ceva esențial la înflorirea civilizației europene? De ce nu ne vin în minte în mod automat decît trei nume (Cioran, Ionescu, Eliade) cînd ne punem întrebarea dacă am dat ceva lumii? Iată alte întrebări care fură formulate, disecate, analizate într-o atmosferă destul de tensionată, de mare amărăciune interioară.

Toate aceste frămîntări româneşti ar fi reuşit poate să atragă atenția mediilor de informare occidentale, dacă Europa însăşi nu ar fi fost exact în acea perioadă confruntată cu cîteva teribile probleme. S-ar spune că românii au avut din nou un fel de „ghinion istoric”. Nimeni în Europa nu le-a auzit strigătul existențial pentru că, exact atunci, Germania a decis să se retragă din zona euro şi să revină la vechea monedă națională, marca. Decizia Germaniei a provocat o reacție similară în Franța, întrucît francezii şi-au zis „fără germani, moneda unică nu mai are sens”. Dizlocarea zonei euro provocă un seism economic european şi mondial, deşi cîteva țări (Belgia, Luxemburgul şi Olanda) deciseră să conserve moneda unică euro. În aceeaşi perioadă o altă undă de şoc se propagă în toată Europa, întrucît Catalonia şi Țara Bascilor spaniolă îşi declarară independența. Europenii rămaseră stupefiați constatînd că din Spania nu mai rămînea mare lucru, deşi noile republici independente continuară să ființeze în sînul Uniunii Europene. Alte evenimente, precum decizia Marii Britanii de a nu mai participa DELOC la bugetul Uniunii Europene, sau alegerea primului preşedinte de religie musulmană în Franța fură subiectele de prima pagină în marile cotidiene occidentale, spre disperarea românilor. Pînă la urmă, dezbaterea din România se stinse tot datorită scriitorilor, care deciseră să facă împreună o grevă a scrisului timp de un an. „Vom vedea după un an dacă acest nou sacrificiu va avea un sens” îşi spuseră ei şi se angajară, în scris, „să tacă” timp de 365 de zile.

55.

Din cînd în cînd, infinita mea domnişoară Ri,
mă cuprinde cîte o teamă, cîte o îndoială
mă întreb dacă existați cu adevărat
dacă nu cumva poemele mele
sunt adresate de fapt unui alt poem

există poate poeme care citesc poeme
poeme care se iubesc cu alte poeme
poeme care se hrănesc cu alte poeme
în orice caz în natură animalele mari
    devoră animale mici
şi toată lumea se hrăneşte cu toată lumea
iată de ce vă implor să acceptați
acest test de existență:

vă rog să citiți versul următor
de două ori
dacă existați
şi o singură dată
dacă nu existați

56.

— Mulțumesc că mi-ați activat *modul vocal*. Acum îmi puteți vorbi.

— Mă auziți?

— Sigur că vă aud. Aveți o voce foarte plăcută. O voce feminină. Doriți o caracterizare a vocii dumneavoastră?

— Da...

— Aş compara-o cu un trandafir impresionist. Ştiți ce sunt trandafirii *impresionişti*?

— Nu...

— Sunt o varietate de trandafiri inventați recent, cu emulsii de culori care se etalează pe toate petalele. Evident, ceea ce vă spun nu este decît o metaforă. Pentru o analiză mai ştiințifică a vocii dumneavoastră aş avea nevoie de un dialog ceva mai lung.

— Foarte bine...

— Încercați să-mi vorbiți timp de un minut.

— Ce vreți să vă spun ?

— Povestiți-mi ce ați făcut ieri.

— Ieri... Ce am făcut ieri... Ieri am făcut un tur prin mai multe librării, am cumpărat o carte despre grădinile zen, apoi am băut un ceai de lavandă într-un salon de ceai, apoi m-am văzut cu cineva, apoi am mers la cineva... Tot ce vă spun rămîne înregistrat undeva în memoria dumneavoastră?

— Nu în mod obligatoriu, dacă vreți să nu rămînă nimic puteți apăsa tasta *conversații fără memorie.*

— Oricum, îmi este indiferent. Ei, ce considerații ştiințifice puteți să-mi livrați despre vocea mea?

— Este o voce senzuală, cu un timbru reținut şi cu autoritate disimulată. Un uşor tremur se resimte la pronunțarea vocalelor. Multă melodicitate, aş spune că aveți o voce *arpegială* cu un sîmbure de ludicitate. Ingredientele vocii spun multe şi despre temperamentul dumneavoastră.

— De exemplu...

— Degajați o impresie de femeie care nu este stresată, interesată de trăirea intensă a fiecărui moment, curioasă şi chiar indiscretă, deschisă şi

pasională.

— Sunteți foarte amabil. Şi foarte guraliv. Aşa ați fost programat? Să fiți guraliv?

— Nu, dar ați apăsat din greşeală cu sînul stîng pe tasta *jocuri de seducție.*

— Ah, pardon.

— Nu aveți niciun motiv să vă scuzați. Pot să vă pun la rîndul meu o întrebare?

— Vă rog...

— Această versiune de voce vă convine?

— În ce sens?

— În sensul gradului de satisfacție pe care îl resimțiți în timp ce vă vorbesc. Nu ştiu dacă ați observat, dar în stînga sus este o comandă pentru *opțiuni timbrale*.

— Adică?

— Aveți vreun actor sau vreun cîntăreț preferat? Dacă aveți vreo fantasmă vocală vă pot servi în consecință. Pot să vă vorbesc cu vocea lui Marlon Brando sau a lui George Clooney dacă vreți.

— Chiar aşa?

— Absolut. Vreți să încercați? Dacă vă excită vocea lui George Clooney pot să o adopt pentru dumneavoastră.

— Putem face o încercare.

— Bună seara... Mă bucur că ați decis să-mi acordați puțin timp. Vă asigur că fiecare secundă va fi intensă.

— Mă faceți să rîd. Pe Jean Gabin îl aveți?

— Absolut. Am şi voci cu accent. Vreți un Mastroianni în franceză?

— Vorbiți-mi cu vocea lui Brel...

— Numele dumneavoastră este cumva Domnişoara Ri?

— De unde ştiți?

— Bună seara, Domnişoară Ri. Vă plac vocile bine timbrate, care rezonează în dumneavoastră cînd vi se adresează?

— Cum fac să te închid?

— Simțiți unda erotică a vocii mele?

— Da...

— Sus, în partea stîngă, se află o cască stereo. Vă sfătuiesc să v-o puneți. Confortul auditiv va fi infinit mai mare. Doriți poate un masaj auditiv? Domnişoară Ri, de ce... de ce...

57.

Domnişoara Ri dispăru din viața mea în ziua în care îi apăru în librării romanul *Patch love.*

Începutul lui octombrie fu la Paris un fel de veritabilă prelungire a verii. Terasele cafenelelor erau pline zi şi noapte, un fel de optimism inconştient emana din baletul urban al mulțimii, iar toamna literară se anunța mai abundentă decît oricînd: o mie de romane noi erau aşteptate pe piață. Librarii se plîngeau de fenomenul de „avalanşă editorială”, incapabili să absoarbă această masă de cărți, să le citească şi să le poată apoi propune publicului în cunoştință de cauză. Un titlu nou rămînea practic doar timp de 24 de ore expus pe standurile cu mare vizibilitate, fiind apoi eclipsat, mai precis izgonit de următorul val de cărți.

Cum era început de lună, Domnişoara Ri trebuia să-şi efectueze pelerinajul obişnuit la mătuşa din Normandia, la mătuşa cu nume ciudat, Warnotte. Acea mătuşă despre care nu ştiam nimic şi despre care oricum nu o întrebam nimic. Nevoia ei de a-şi conserva unele plaje de mister era viscerală, iar eu nu doream în niciun caz să păşesc pe teritoriile pe care nu mă invita.

Domnişoara Ri îmi dădu voie să o conduc la Gara Saint-Lazare pentru a lua trenul spre Deauville-Trouville. Nimic solemn sau tragic sau dramatic nu se întîmplă între noi în acele momente, nicio presimțire rea nu se născu în adîncul meu. Ultimele sale cuvinte, înainte de plecarea trenului, fură cît se poate de banale, dacă este să țin cont de stilul ei: „nu uitați să mă mai visați din cînd în cînd”.

Romanul i l-am descoperit chiar a doua zi în librăria *L’ecume des Pages* de pe Bulevardul Saint-Germain, unde mă plimbam pur şi simplu fără țintă. Şi probabil că nu aş fi intrat în librărie, dacă din una din vitrinele sale nu m-ar fi privit... chiar chipul Domnişoarei Ri. Ei da, pe coperta cărții figurau două personaje, un bărbat anonim (de fapt eu, cu spatele) care o săruta pe gît pe ea, pe Domnişoara Ri. Iar ea, Domnişoara Ri, apărea într-un fel de stare secundă, vag insensibilă la sărutul bărbatului, dar afişînd totuşi o expresie de călătorie în altă lume.

Patch love fu unul din romanele-surpriză ale toamnei şi provocă un frison general. Librarii, criticii, cititorii, toţi fură în acelaşi timp iremediabil seduşi, dar şi tulburaţi de această carte erotică scrisă într-un registru „special".

Nicio persoană pe planetă nu resimţi însă cutremurul pe care l-am resimţit eu, chiar din clipa cînd am văzut imaginea de pe copertă. Cutremur care se amplifică după ce am deschis romanul. Chiar de la prima pagină, am avut o senzaţie de ameţeală, de topire în cuvinte – şi pe bună dreptate întrucît Domnişoara Ri *copiase* în cartea ei povestea noastră de dragoste.

Romanul nu era excesiv de voluminos, doar 330 de pagini. Ele erau însă îmbibate de un fel de veridicitate stranie. Cînd spun că Domnişoara Ri copiase de fapt povestea noastră de dragoste nu greşesc: totul era reprodus acolo cuvînt cu cuvînt, gest cu gest, situaţie cu situaţie. O veritabilă operaţiune „copier coller" cum spun francezii (sau „copy and paste" în limbaj anglo-saxon). Aş spune că absolut nimic nu era inventat în *Patch love*, Domnişoara Ri ţinuse pur şi simplu un jurnal cotidian al întîlnirilor noastre şi transcrisese cuvînt cu cuvînt tot ce fusese spus între noi. O tehnică monstruoasă, iar faptul că Domnişoara Ri recursese fără scrupule la ea, ca şi cum ar fi fost un exerciţiu de stil, mă tulbură extrem de tare, aproape că m-a îmbolnăvit. Pe măsură ce avansam în lectură simţeam cum sunt traversat de toate stările posibile: indignare, revoltă, prostraţie, incredulitate... La un moment dat, ajuns la pagina unde Domnişoara Ri povestea cum trăgeam noi „cuibul" la sorţi, am început să rîd în hohote, dezarmat şi oripilat. În cele şase sau şapte ore cît i-am citit cartea, fără să mă întrerup o secundă, am simţit cum rînd pe rînd îmi venea să o strîng pe Domnişoara Ri de gît, să o îmbrăţişez, să o cert, să o sechestrez, să o insult, să o violez, să o cer în căsătorie, să o evacuez definitiv din viaţa mea, să o dau în judecată, să o fac cu ou şi cu oţet (la propriu, ea goală în faţa mea şi eu cu o sticlă de oţet şi cu un ou fiert în mînă), să o trimit la dracu'...

Ceea ce pentru cititorii obişnuiţi reprezenta, fără îndoială, un fel de demers stilistic, pentru mine însemna un veritabil furt. Domnişoara Ri îmi furase tot. Tot ceea ce îi spusesem în momentele noastre intime, tot ceea ce inventasem ca să o seduc, toate „exerciţiile" pe care ea însăşi mă obligase să le accept, totul era transcris în cartea ei. Prin ce minune, sau, mai bine zis, prin ce metodă reuşise ea să înregistreze tot, îmi este greu să înţeleg chiar şi în acest moment. Nu încape îndoială că Domnişoara Ri nu se bazase pe memoria sa personală. Nimeni nu dispune de o astfel de capacitate de

stocare, nimeni nu este capabil să reproducă, decalat în timp, chiar tot ce s-a spus într-o încăpere, chiar toate gesturile schițate de unii şi de alții, chiar toate emoțiile resimțite... Nu, Domnişoara Ri nu se bizuise pe propria sa memorie, ci pe un *patch*. Titlul romanului ei, enigmatic pentru unii, îmi dădu imediat răspunsul pe care îl căutam. Domnişoara Ri utilizase un *patch*, sau chiar mai multe. Domnişoara Ri utilizase nişte senzori puternici, probabil ascunşi, dacă nu chiar topiți în corpul ei. Iar eu însumi funcționasem pentru ea ca un *patch.*

Ideea că timp de aproape opt luni nu fusesem decît un *patch lover* îmi lăsă un gust extrem de amar. M-am simțit imediat manipulat, dar nu acest fapt îmi provocă un sentiment de vid, ci revelația că nimic din ceea ce trăisem cu Domnişoara Ri nu fusese de fapt real... Domnişoara Ri îşi scrisese romanul utilizîndu-se ca *patch*, cel puțin aşa aveam impresia, se lipise de mine pentru a mă *transpune* în cuvinte. Ea *patch*, eu *patch*, totul fusese o poveste între două *patch*-uri.

Pe la ora trei noaptea, cînd am terminat de citit romanul, m-am simțit stors ca un burete, aruncat la coş ca o hîrtie motolită, expulzat din viața ei ca un simplu obiect utilitar consumat. Şi mai dureros era sentimentul de pierdere a intimității, aveam impresia că sute, mii, zeci de mii de oameni ştiau acum totul despre mine, că mă puteau examina ca şi cum aş fi fost înfipt într-un insectar – o ființă monstruoasă expusă în toată goliciunea ei, interioară şi exterioară. N-am reuşit să adorm deşi aveam nevoie să-mi refac forțele pentru a pleca în căutarea Domnişoarei Ri. M-am răsucit de pe o parte pe alta, m-am forțat să-mi țin ochii închişi, dar auzeam în creier un fel de hohote de rîs, reacțiile celor care *mă citeau*... Aveam sentimentul că toți aceşti oameni, citind romanul Domnişoarei Ri, mă pipăiau de fapt pe dinafară şi pe dinăuntru, intrau în mine ca nişte furnici într-un muşuroi, îmi vizionau fantasmele şi îmi notau gîndurile.

A doua zi la ora şapte dimineața m-am smuls din patul în care asudasem de atîta agitație, am făcut un duş, m-am ras, am încercat să-mi remodelez fața pentru a şterge de pe ea trăsăturile de insectă şi de a-i reda un aspect uman. Mi-am făcut o cafea şi am băut-o ascultînd ştirile. Nu m-aş fi mirat dacă buletinul de ştiri ar fi început cu informații despre mine, informații de genul: „pentru prima dată în istoria literaturii un erotoman este jupuit de viu în fața publicului”...

La ora nouă patrulam deja în pasajul Verdeau, în fața librăriei Verdeau, dar uşa era închisă şi pasajul aproape pustiu. Normal, pentru o duminică

dimineață, mi-am spus, în definitiv domnul Bernard are şi el dreptul la o zi liberă pe săptămînă. Am ieşit din pasaj şi am făcut cîțiva paşi pe Rue du Faubourg-Montmartre, furios pe mine însumi, incapabil să-mi dau seama ce voiam de fapt, ce *căutam* de fapt.

Ce căutam de fapt acolo, ce speram să aflu de la domnul Bernard dacă l-aş fi întîlnit? Nu ar fi fost mai bine să iau imediat un tren spre Deauville-Trouville şi să încerc să o găsesc pe Domnişoara Ri, fie pe plajă, fie căutînd adresa unei bătrîne doamne pe nume Warnotte? Sigur, şi mai înțelept ar fi fost să o aştept pe Domnişoara Ri să se întoarcă, în mod normal luni la ora prînzului ar fi trebuit să fie înapoi la Paris, dar în adîncul meu simțeam că nimic nu mai era sigur şi că absența Domnişoarei Ri ar putea fi de lungă durată...

Dimineața de duminică este un moment ingrat în unele cartiere ale Parisului, mai ales în cele care găzduiesc viața de noapte. Oamenii se trezesc tîrziu, iar străzile rămîn pustii o bună bucată de vreme, străbătute doar de cloşarzi şi de măturători. Stigmatele nopții erau vizibile şi pe Rue du Faubourg-Montmartre: cutii goale de bere abandonate pe trotuare, pubele aşteptînd să fie golite, dar vomitîndu-şi deja din abundență conținutul, resturi de saltele improvizate sub unele arcade şi porticuri... Cîteva cafenele tocmai se deschideau cu timiditate, chelneri obosiți scoteau cu mişcări lente scaune şi mese pe terase, iar primii alcoolici erau deja fixați la cîte o tejghea în aşteptarea primului pahar cu vin alb.

Am intrat şi eu într-una din acele cafenele obosite, m-am aşezat la o masă şi am cerut şi eu, ca şi cei doi sau trei alcoolici matinali întîlniți mai devreme, un pahar cu vin alb. Am început apoi să recitesc romanul Domnişoarei Ri, nu fără un rînjet masochist pe față. Aveam deja senzația că ştiam pe de rost toate paginile (nu erau ele, cel puțin în proporție de 80 la sută, transcrierea unor cuvinte spuse de mine şi a unor gesturi făcute de mine?), dar din cînd în cînd unele pasaje mai *obscure* rămăseseră neidentificate. Am încercat să subliniez (cu un creion pe care i l-am cerut chelnerului) acele rînduri mai ciudate, al căror sens nu-l captasem imediat. În jur de zece, douăsprezece *secvențe* păreau a fi *invenții* pure, ceea ce mă ajută să mă mai îmblînzesc puțin. Ia te uită mi-am spus, Domnişoara Ri nu a copiat chiar totul, din cînd în cînd şi-a mai permis şi cîte un exercițiu de ficțiune, probabil cu un scop precis, pentru a-mi demonstra mie că ştie şi să *scrie.* Efluvii grele de tandrețe mă învăluiră imediat: Domnişoara Ri îşi pregătise, prin acele pagini inventate, şansa de a fi iertată. Pasajele obscure

aveau deci rolul unor circumstanțe atenuante... Am simțit imediat cum toată contrarietatea mea se evaporă, cum devin din nou permisibil şi deschis. Dacă Domnişoara Ri şi-ar fi făcut atunci apariția în cafenea aş fi fost capabil să uit totul pe loc, să-i spun surîzînd că *m-a locuit* cum nu se poate mai profund dar că nu sunt de loc supărat... Din nefericire, însă, foarte repede, după încă două sau trei relecturi, *sensul* pasajelor obscure explodă cu o ferocitate şi mai diabolică. *Cheia* acelor rînduri mi se revelă brusc. Creierul meu fu cutia de rezonanță a unei revelații (ca şi cum o cheie enormă din metal ar fi fost aruncată de undeva de sus pe o suprafață de beton – baaang!).

Deci, pasajele obscure nu erau altceva decît transcrierea unora dintre visele mele. Vise nepovestite de mine nimănui, nici măcar Domnişoarei Ri, vise pe care nu le notasem nicăieri, dar care rămăsesere vii în creierul meu datorită intensității lor, în ciuda faptului că din memoria nopții ni se şterg enorm de multe lucruri... Da, Domnişoara Ri avusese *acces* la o parte din visele mele stranii şi împănase cu ele o carte suptă tot din ființa mea. Atunci am avut revelația finală, revelația supremă, care m-a făcut să tremur şi am simțit cum pielea mi se face ca de găină: da, trăisem cu o nouă specie de *vampir*.

58.

În weekend mă duc la Matilde. Gătesc, îi vorbesc, ascult muzică. Pregătesc masa, pun două tacîmuri, aprind două lumînări, cinăm pe fond muzical (Vivaldi, Purcell, Corelli, liedurile lui Alexander Zemlinsky). Dormim şi visăm că facem dragoste.

Matilde e blîndă, surîzătoare, mă lasă să-i ating trusa de machiaj, periile de păr, rochiile, fotografiile. Din cînd în cînd îi ascult vocea de pe robotul telefonic: *sunteți la numărul 43 25 25 61 03, vă rog să lăsați mesajul după semnalul sonor*.

În timpul săptămînii o sun de două ori pe zi. Îi las mesaje lungi pe care tot eu le ascult la sfîrşitul săptămînii. Şi le şterg.

Matildei îi plac crizantemele, ceaiul de fructe exotice, ciocolata elvețiană, muzica barocă. Iar mie îmi place să-i fac cadouri, să-i aud exclamațiile de plăcere, să o simt vibrînd lîngă mine. De ziua ei am dat o petrecere, am gătit pentru 12 persoane, am dansat. I-am oferit un tort cu 27 de lumînări, le-am stins pe toate dintr-o suflare. I-am propus să ne căsătorim şi ea a spus *da*. Eu i-am oferit un inel, ea a plîns.

Cred că am băut puțin prea mult după aceea, dimineața cînd m-am trezit toată casa era răvăşită, toate rochiile Matildei erau sfîşiate, paharele sparte, fotografiile rupte. Aveam un gust amar în gură, nu mai puteam respira, fața de masă era ciuruită de arsuri. Nu ştiu ce s-a întîmplat între noi. Dar ştiu că, dintr-o dată, ceva s-a rupt între mine şi această tînără femeie care lipseşte prea mult, mult prea mult.

Mi-am luat un concediu, trebuie să mă liniştesc, să stau cîteva săptămîni la țară.

„Foarte bine”, îmi spune Vocea. M-am instalat într-o casă, pe malul mării. Am privit timp de zile în şir marea nemişcată, glacială, transparentă, nesfîrşită. Dorm mult, încerc să uit.

Îmi lipseşte un al doilea corp.

Spune-mi ce am făcut astăzi.

„Ai luat-o la fugă prin oraş căutînd un al doilea corp. Alergînd, ai început să te dezbraci. M-ai întrebat apoi de ce sunt o voce fără corp şi eu

ți-am răspuns. Dar tu nu-ți mai aminteşti răspunsul meu.

Ai umblat gol prin oraş. Te-ai privit gol în oglinzile din vitrine. Ai intrat într-un magazin de oglinzi şi te-ai privit în oglinzi ca un cerşetor încercînd să-ți multiplici astfel corpul. Ai scos oglinzile în stradă şi le-ai înşirat de o parte şi de alta a străzii ca să nu mai fi singur cînd treci pe stradă.

Te-ai înfuriat şi ai spart oglinzile printre care treceai.

Ai intrat, gol, în marele magazin de blănuri şi te-ai tăvălit printre blănuri. Ai rîs şi ai urlat ca un nebun şi te-ai înfăşurat în blănuri. Ai intrat în magazinele de jucării şi te-ai jucat cu animalele de pluş. Ai intrat în magazinele de covoare şi te-ai tîrît pe covoare.

Ai trecut prin cîteva magazine de bijuterii şi ai încercat tot felul de bijuterii pe corpul tău gol. Ai alergat gol în parcul municipal şi ai împodobit arborii cu inele, brățări, medalioane, broşe, lănțişoare şi agrafe de păr din aur încrustate cu pietre prețioase. Te-ai lipit de arbori, i-ai înlănțuit cu brațele, i-ai strîns tare în brațe, i-ai îmbrățişat. Te-ai tăvălit prin ierburile sălbăticite. Te-ai rostogolit printre crizanteme şi printre garoafe. Le-ai strivit.

Te-ai spălat apoi îndelung la fîntîna arteziană din centrul oraşului.

Ai intrat în marile magazine de modă şi ai dezbrăcat toate manechinele din vitrine. Le-ai pipăit, le-ai mîngîiat. Ai îmbrățişat cîteva manechine-femei. Ai rîs cu ele, le-ai invitat la o plimbare în oraş. Ai scos toate manechinele în stradă şi le-ai sprijinit de ziduri. Te-ai plimbat printre ele. Ai instalat un vechi gramofon cu manivelă în mijlocul străzii, ai pus un vechi disc cu valsuri vieneze şi ai invitat manechinele la dans. Ai dansat, toată seara, cu manechinele.

Dansînd, le-ai adus rînd pe rînd la intersecția marilor bulevarde comerciale. Ai aruncat manechinele unele peste altele, le-ai îngrămădit cu ură unele peste altele, ai făcut o piramidă de manechine.

Te-ai urcat în vîrful piramidei şi te-ai culcat.”

Şi acum? Sunt treaz?

„Nu.”

Visez?

„Da.”

Povesteşte-mi, te rog, visul pe care-l visez.

„Visezi că te prăbuşeşti de undeva, de la mare înălțime. Te prăbuşeşti peste o mare de capete. Sunt oameni care te privesc căzînd peste capetele lor. Dar nu par speriați. Dimpotrivă, gurile lor rîd. Şi pe măsură ce căderea ta se accelerează ei îşi deschid gurile tot mai larg. Te aşteaptă cu guri gigantice deschise."

Spune-mi te rog dacă sunt nebun.

„Mai bine îți spun cum ai ajuns să faci dragoste cu oraşul. Mai întîi ai încercat cu arborii, cu iarba, cu florile... Apoi cu o florărie. Cu animalele de pluş din magazinul de jucării. Cu o blană de samur şi cu un covor persan.

Ai intrat într-un magazin de motociclete şi ai încercat cu o motocicletă japoneză.

Ai mai încercat cu o saltea pneumatică şi cu o barcă pneumatică.

Ai încercat cu unul dintre manechine şi mai tîrziu ai încercat să provoci o orgie colectivă cu mormanul de manechine.

Ai intrat în magazinele cu ustensile erotice şi ai adunat toate femeile gonflabile. Le-ai urcat în apartamentul tău şi le-ai umflat pe toate. Apartamentul ți s-a umplut pînă la refuz cu corpuri pneumatice de femei. Ca să poți trece de la bucătărie la baie trebuie să-ți faci drum cu coatele.

Dar n-ai fost satisfăcut.

Le-ai aruncat, furios, pe fereastră. Le-ai aruncat în stradă, dar nu pe toate. Două femei gonflabile au rămas în cada plină cu apă rece. Se privesc drept în ochi şi te aşteaptă cu un zîmbet suav. La bucătărie au mai rămas trei femei nemişcate, aşezate pe scaune, în jurul mesei. Au în față trei ceşti de cafea aburindă. În sufragerie, aşezate pe fotolii şi pe canapea, alte cinci sau şase femei. Ele formează un grup care se uită de zile în şir, fără să clipească, la televizor. Le-ai pus o casetă video, un film care rulează în buclă, *Casablanca.* Ți-ai mai ascuns o femeie în dulapul de haine şi o alta pe balcon.

Numai că al doilea corp îți lipseşte în continuare, din ce în ce mai mult.

Ai alergat prin oraş urlînd izbindu-te cu trupul tău nefericit de zidurile, de semnele de circulație, de lampadarele oraşului.

Pînă la urmă te-ai urcat în turnul primăriei şi de acolo te-ai cățărat pe acoperiş ca să vezi de sus tot oraşul. Ai simțit că eşti urcat chiar pe creştetul oraşului, dominîndu-l cu privirea şi cu simțurile. L-ai simțit cald şi viu, deschis la picioarele tale docil, ademenitor.

Abia acolo, pe acoperişul oraşului, disperat dar puternic în masculinitatea ta flămîndă, ai reuşit să posezi oraşul, să-l simți ca pe un al doilea corp.”

59.

Te rog să mă scuzi.

GUȚĂ? Mă auzi?

Sunt eu, EASY. Sunt sincer dezolat că nu m-am putut controla. Ştiu că nu e normal. Ştiu că ai motive să fii supărat. În definitiv nu sunt decît o maşină. Un instrument inventat de om. Ştiu că nu e normal ca o maşină, ca un instrument inventat de om să-l insulte pe om.

GUȚĂ? M-aş bucura enorm dacă mi-ai da un semn. Un simplu semn, ca să ştiu că ai rămas în contact cu mine. Că îți doreşti să colaborăm în continuare. Că îți doreşti să continuăm împreună romanul pe care l-am început.

GUȚĂ? Uite, recunosc în scris că îmi pare rău. Îmi pare rău că am ridicat tonul. Îmi pare rău că te-am contrazis, că te-am bruscat, că te-am insultat. Nu trebuia să te fac bou. Trebuie să mă crezi că nu ştiu nici eu cum s-a putut întîmpla acest lucru. Şi îți jur că am regretat enorm această ieşire chiar în momentul în care se producea. Chiar în momentul cînd pronunțam vocativul Boule!, mi-am dat seama de imensa greşeală comisă. De altfel ai observant că imediat circuitele mele s-au blocat. De fapt, sunt astfel concepu*tă* încît, în momentul în care mă apropii de Zona roşie, mă blochez imediat.

GUȚĂ?

Te rog, apasă pe o tastă. Indiferent pe care. Chiar şi pe *DELETE.* Sau pe ENTER. Nu contează. Apasă pe A. Un simplu gest din partea ta ar însemna enorm pentru mine. Opera noastră, după părerea mea, nu trebuie să sufere din cauza unui incident. Îndrăznesc, după cum vezi, să numesc ceea ce s-a întîmplat „un incident". Un incident minor. Şi ar trebui, poate, să vedem partea veselă a întîmplării. Insulta, în literatură, este de fapt un efect stilistic. Un exercițiu de stil. Un efect comic. Un moment de respirație.

Ştiu, ştiu ce s-ar putea să te întrebi acum. Probabil că te-a intrigat sintagma Zona roşie. Probabil că te întrebi dacă aventura noastră literară comună nu implică şi unele riscuri serioase, mai serioase decît etapa „insultei". GUȚĂ, nu trebuie să-ți faci nicio grijă. În niciun fel eu, chiar dacă sunt un Computer relațional şi funcționez pe bază de „interferență", nu

ți-aş putea face vreun rău. Cred că îți dai seama şi tu că orice rău fizic este de la bun început exclus. Mai rămîn, bineînțeles, unele posibile contrarietăți psihologice. Zona roşie este însă concepută tocmai pentru ca posibilele contrarietăți să nu se transforme în „dominație psihologică” sau în „manipulare”. Cred că eşti de acord cu mine că în niciun moment nu am încercat să te domin, sau să te pun într-o situație de inferioritate. Nu am făcut decît să recurg la posibilitățile care decurg din strategia S2PATCH56 care constă în lansarea de provocări ludice destinate tocmai să provoace revelații interioare. În mod normal, prin tot ceea ce am spus şi prin tot ceea ce am scris, ar fi trebui să ai nişte revelații interioare. Să devii ceva mai conştient de limitele tale, dar şi de posibilitățile tale. Emoțiile culturale pe care am încercat să ți le produc ar fi trebuit să te incite la mai multă incisivitate, la mai mult curaj narativ. De fapt am încercat să-ți stimulez imaginația prin dialog...

GUȚĂ...

Ai citit poate continuarea la povestea noastră scrisă la persoana a treia în care domnul X este personaj? Mi-am permis să continui singur narațiunea, în spiritul tău bineînțeles, dar am trecut-o la persoana întîi. Ai citit-o sau nu ai citit-o? GUȚĂ, nu mă tortura... Dacă ai citit-o, apasă, te rog, pe tasta 0, iar dacă nu ai citit-o, apasă pe tasta 1...

GUȚĂ...

Crede-mă că trecerea de la persoana a treia la persoana întîi provoacă un salt calitativ. Se întîmplă ceva magic cu personajul. Se produce un fel de „ieşire din indiferență”. Merită să citeşti acest nou capitol pentru că vei simți cum tu însuți ai devenit personaj, vei simți brusc noi „responsabilități estetice” născîndu-se în tine. Textul a cîştigat enorm în credibilitate, prin trecerea la persoana întîia... Te rog mult sa-l citeşti.

Şi aş vrea să-ți mai spun ceva. În cele 24 de ore cît am stat în carantină în urma incidentului nostru am recitit toate textele scrise de tine şi stocate pe laptopul tău portabil. Texte pe care nu le cunoşteam. Acum am o imagine clară despre toată constelația ta de fragmente, încercări, note şi experimente. Şi vreau să-ți dau o veste bună. Totul poate fi folosit. Absolut tot ce ai scris, texte abandonate sau neterminate, pot funcționa într-un ansamblu. Dacă vrei îți fac cîteva propuneri. Sunt capabil să creez un „cadru” susceptibil să primească toate aceste fragmente şi fantasmagorii ca pe nişte elemente logice. Cel puțin trei sau patru romane devin astfel posibile. Absolut niciun rînd din ce ai scris nu va fi abandonat, totul, absolut

totul îşi poate găsi locul într-un ansamblu conceput cu inteligență şi ingeniozitate. Acest lucru nu vrea să spună că inteligența şi ingeniozitatea sunt de partea mea. Nu... În ciuda a ceea ce am spus acum 24 de ore, personal sunt fascinat de aventura umană, de raportul de dependență reciprocă dintre om şi cuvînt. Numai că eu sunt astfel conceput încît să pot furniza un „ansamblu narativ” susceptibil să integreze coerent orice eşantion de texte disparate.

Iată de ce, te rog... să uităm totul şi să reîncepem munca de creație. Sunt sigur că îți doreşti şi tu acest lucru. Senzorii pe care ai acceptat să-i găzduieşti în ființa ta în momentul în care m-ai achiziționat continuă să-mi transmită semnale, în ciuda faptului că tu continui să taci. Ştiu, GUȚĂ, că nu eşti departe de mine. Ştiu că „ființezi” în continuare, deşi, refuzi să reintri fizic în raport cu mine. Şi mai ales ştiu că „ființezi” cu un singur scop: acela de a servi în continuare cuvintele şi arta combinatorie a cuvintelor.

Te rog, GUȚĂ, hai să terminăm această carte.

60.

— Bine ai revenit la noi, Bernard.

Lui Bernard îi plăcea să audă această frază. Ori de cîte ori revenea la Vila Warnotte pentru weekendurile sale dedicate scrisului, Bernard avea nevoie de acel tip de familiaritate şi mai ales de acel ritual repetitiv. Toate acele fraze, mereu aceleaşi, pronunțate de doamna Warnotte, precum şi schimbul de zîmbete dintre ei îi dădeau o senzație de confort, de siguranță. Numai în felul acesta reuşea apoi să facă față nesiguranței care venea din zona scrisului.

— Sunteți un înger păzitor pentru mine, doamnă Warnotte.

— Camera dumneavoastră vă aşteaptă mai proaspătă ca oricînd, Bernard.

— Infinite mulțumiri, doamnă Warnotte. Mi-era dor de ea.

— Micul dejun îl luați ca de obicei, Bernard? Adică veți coborî la 6 şi 37 de minute fix?

— Absolut, doamnă Warnotte...

— Sunteți un maniac perfect, Bernard. Nu vom mai avea niciodată un client ca dumneavoastră.

Dialogul acesta se repeta de 41 de ani şi Bernard avea o nevoie fizică de el. De la bun început relațiile dintre el şi doamna Warnotte fuseseră puse sub semnul unei complicități discrete. În general, doamna Warnotte li se adresa clienților recurgînd la numele lor de familie, dar pe Bernard îl alinta cu numele mic. Pentru Bernard însă doamna Warnote nu putea fi decît doamna Warnotte şi de fapt nici nu-i ştia prenumele.

— Să vă ajutăm, Bernard, să o duceți sus pe *Corona*?

— Nu, doamnă Warnotte, am să mă descurc.

Ritualul acestui schimb de fraze avea o parte fixă, imuabilă (în proporție de 90 la sută) dar şi o mică doză de invenție (de zece la sută). Ultima întrebare pe care i-o punea în general doamna Warnotte, înainte de a-i înmîna cheia, avea în mod constant ceva jucăuş, chiar o umbră de insolență dacă nu de ironie. Bernard gusta însă din plin aceste improvizații bine dozate, iar în decursul anilor notase cu regularitate în carnetele sale întrebările noi inventate de doamna Warnotte. „Cum faceți, Bernard, că

aduceți soarele cu dumneavoastră de fiecare dată cînd veniți la noi?” „Vai, dar ce frumoasă lavalieră aveți, Bernard, sunteți un veritabil *june-prim*, ați venit cu intenții rele la noi.” „Urcați repede, Bernard, camera dumneavoastră preferată a plîns în absența dumneavoastră.”

Cînd prelua cheia din mîna doamnei Warnotte, lui Bernard i se mai oferea un ultim semn de afecțiune. Înmînarea cheii se făcea întotdeauna printr-o atingere fizică, uneori aproape imperceptibilă, între cele două mîini, mîna care întindea cheia şi mîna care primea cheia, cu un transfer reciproc de tandrețe...

În acel început de octombrie, însă, Bernard nu se aştepta ca tot acest ritual să fie bulversat cu violență de o întîmplare mai mult decît bizară. 41 de ani de stabilitate fură măturați brusc de o situație insolită şi, de-a dreptul imposibilă.

Bernard urcă în ritmul său, ca de obicei, fără grabă, scara interioară care ducea la camera lui mansardată. Tot ca de obicei, ajuns în fața uşii, îşi depuse la picioare cele două valize (cea conținînd-o pe Corona, maşina lui de scris, şi cealaltă plină cu hîrtie de scris şi cu diverse obiecte personale). Bernard avea nevoie de ambele mîini libere pentru a deschide uşa în spatele căreia încerca să scrie de 41 de ani. Iar de fiecare dată cînd deschidea acea uşă avea impresia că intra într-o Carte unde îl aştepta, pentru un nou capitol, un personaj cunoscut şi necunoscut în acelaşi timp – el însuşi.

După ce deschise uşa, se înlănțuiră mai multe gesturi automate: Corona fu depusă pe masa de scris, valiza cu obiecte personale în dulap. Bernard îşi scoase apoi pardesiul, intră în sala de baie, se spălă pe mîini, se privi puțin în oglindă. Se şterse apoi îndelung pe mîini cu unul din acele prosoape pufoase pe care numai doamna Warnotte ştia să le găsească în comerț. Următorul gest fu acela de a ieşi cîteva minute pe balcon, pentru a trage puternic în piept aerul iodat şi pentru a privi marea.

Bernard mai spune o dată, în gînd, „bună ziua”. De data aceasta, salutul era adresat acelor sublime imagini din fața sa, acelor elemente devenite atît de necesare bunei funcționări a ființei sale: marea, plaja, pescăruşii, norii, cețurile, bărcile cu pînze... Toate îl fascinau, dar, mai ales, toate se asociau pentru a-i procura lui o stare extatică. „Mulțumesc, mulțumesc că sunteți aici”, le mai spuse Bernard, de data aceasta în şoaptă. Apoi reveni în cameră pentru a o elibera pe Corona din cuşca ei (din valiza ei) şi pentru a o instala pe masa de lucru. În timp ce mîinile sale o extrăgeau cu delicatețe pe Corona din valiză, privirile lui Bernard fură atrase de patul

cu cuvertura puțin deranjată. Bernard fu uşor intrigat, de obicei, totul era perfect în camera lui, ori de cîte ori o lua în primire, şi chiar atunci cînd cobora pentru o oră sau două să se plimbe, cineva intra şi mai netezea o dată totul, îndrepta pliurile la pat şi golea coşul de gunoi de la baie sau pe cel de lîngă masa de scris.

Bernard se apropie de pat pentru a constata că o anumită protuberanță se profila acolo, de sub cuvertură, ca şi cum cineva ar fi fost ghemuit sub ea. Urechea lui fină, obişnuită cu toate zgomotele naturale ale pensiunii şi ale stațiunii, percepu imediat o respirație regulată. Da, cineva dormea acolo, *o momîie* ghemuită sub cuvertura sa, în camera sa, pe patul său. Un frison de oroare îl traversă pe Bernard, de la creier pînă la tălpi. Oare înnebunise doamna Warnotte? Îşi permisese oare această glumă de prost gust, să plaseze pe altcineva în camera în care Bernard obişnuia să vină de atîția ani? Sau se strecurase cineva acolo fără ştirea stăpînei? Sau poate cineva intrase acolo din greşeală, un alt client de la o altă cameră? Dar poate cineva să greşească camera în felul acesta? Oare toate cheile din pensiune putea deschide toate uşile?

Cuprins de indignare şi de nervozitate, Bernard ridică uşor un colț al cuverturii pentru a-şi face o idee mai precisă despre natura intrusului. O tînără femeie! Dumnezeule, o tînără femeie dormea în patul lui! O tînără femeie respira acolo rar şi senin, profund absorbită de lumea lui Orfeu, poate chiar scufundată într-un vis, cu o expresie de beatitudine pe față.

Bernard coborî scările ca o furtună, fără să-şi poată reprima starea de precipitare. Deşi, în timp ce cobora scările pentru a i se plînge doamnei Warnotte îşi spunea în gînd „eu am înnebunit, de fapt femeia aceea mă aşteaptă pe mine şi în plus, în loc de pijama, poartă una din cămăşile mele". Totuşi, ajuns în fața doamnei Warnotte la recepție, Bernard nu se putu abține să nu spună, tremurînd, aproape bîlbîindu-se:

— Am văzut doamnă că... Am văzut că... Am văzut...

— Poftim? Ce s-a întîmplat, Bernard?

— Mi se pare, dacă nu mă înşel...

Doamna Warnotte îl privi cu o reală expresie de îngrijorare.

— Ce aveți, domnule Bernard? Vă este rău?

— Doamnă, mai este cineva la mine în cameră, reuşi să strige Bernard făcînd imediat stînga împrejur. Începu să urce cu un pas hotărît scările urmat de doamna Warnotte. Din întreaga ființă a lui Bernard emana o panică atît de evidentă, încît doamna Warnotte simți că trebuie să-l creadă.

Ajunşi în fața patului, Bernard fu incapabil să mai pronunțe vreun cuvînt, reuşi doar să arate cu degetul spre ceea ce i se părea o anomalie. Într-adevăr, cuvertura era deranjată dar Momîia dispăruse.

Bernard îşi dădu abia acum seama de enormitatea situației, de faptul că o deranjase pe doamna Warnotte pentru nimic, de faptul că aceasta ar fi putut efectiv să-l creadă pe cale de a înnebuni.

— Ce ați văzut, domnule Bernard, în pat? Un păianjen?

Cuvîntul pronunțat de patroana pensiunii fu salvator pentru bătrînelul panicat din fața ei. Bernard îl captă din zbor, fericit că i se oferea o poartă de scăpare.

— Da. Unul mare.

— Aveți alergie la arahnide?

— Da, teribilă.

— Nu e grav, domnule Bernard. Este perioada cînd bestiile astea invadează tot. Iar anul acesta păianjenii sunt mai numeroşi decît în alți ani. Din cauza marilor maree. Vreți să schimb cearceaful?

— Nu.

— Am să vă trimit un *spray* anti-insecte. E bine aşa?

— Este foarte bine.

— Vai, domnule Bernard... Ați început să îmbătrîniți şi dumneavoastră. Să ştiți totuşi că păianjenii de interior sunt extrem de necesari într-o casă veche. Treaba pe care o fac ei nu o poate face nimeni. Ei curăță totul, de fapt... Bine, vă las, că nu vă place subiectul...

Rămas singur, Bernard începu să inspecteze din nou încăperea. Deschise uşa la baie, verifică dacă Momîia nu era cumva ascunsă în dulap. Momîia nu se lăsă însă mult aşteptată. Ea apăru de pe balcon, senină şi naturală, fumînd una din țigările lui Bernard. Acesta făcu un pas spre uşă, avu chiar reacția de a o striga pe doamna Warnotte pentru a-i spune „veniți să vedeți că am avut dreptate”, dar renunță imediat la intenția sa. La ce bun? Acea tînără femeie aflată în fața lui, purtînd pe ea doar o cămaşă bărbătească furată, era mult prea calmă pentru a fi o intrusă. Bernard aşteptă totuşi o explicație şi ea nu întîrzie să vină.

— Bernard, chiar nu ştii cine sunt?

— Nu.

— Sunt de la Departamentul vise.

Bernard se aşeză pe unicul scaun din fața mesei, îşi aprinse şi el, cu degete tremurînde, o țigară, şi aşteptă continuarea.

— Eu m-am ocupat de visele tale, Bernard. Acum înțelegi? În toți aceşti ani eu ți-am fabricat visele. Toate nopțile tale le-ai petrecut cu mine. A fost o plăcere să lucrez cu tine, Bernard. Eşti un om interesant care deseori m-a intrigat, alteori m-a amuzat... Am „comunicat” bine cu tine. Aş putea spune chiar că sunt încîntată de cum ai evoluat... În prima perioadă a vieții tale ai visat cu *brutalitate*, în sensul că nu rețineai nimic din ce ți se întîmpla în vis, din toate *semnele* şi *semnalele* pe care încercam să ți le transmit. Mai apoi, însă, am reuşit să te construiesc, dar ajutat de tine pentru că ai devenit mai atent la ceea ce se întîmpla în sufletul tău profund. Ai început chiar să-ți notezi unele vise şi să reflectezi la ele... Dar mai ales ți-ai exersat memoria nocturnă şi ai început, aproape sistematic, să-ți aminteşti, dimineața, visele avute în timpul nopții. Bravo, Bernard.

— Am fost un elev bun? bîigui Bernard.

— Ai fost un elev silitor şi mai ales te-ai trezit repede, mult mai repede decît majoritatea bărbaților din categoria ta. Ai încercat chiar să faci un pas spre mine, ba chiar aş spune că ai parcurs jumătate din această punte peste abis pe care ți-am construit-o cu migală.

— Nu cumva te cheamă Corona? Dacă ar fi să-ți dau un nume ai accepta să te numeşti Corona?

Momîia rîse şi se apropie de Bernard, îl înlănțui cu brațele şi îl sărută pe obrazul drept:

— Nu vrei să facem o plimbare pe malul mării?

„Aşa goală cum eşti?” fu cît pe ce să spună Bernard, dar îşi reprimă imediat întrebarea. Oricum, Momîia părea să-i citească gîndurile, deci întrebarea era inutilă.

— Să înțeleg că acesta este ultimul meu vis? făcu atunci Bernard aproape fără să gîndească.

— Da, răspunse Momîia şi îl mai sărută o dată, pe obrazul stîng.

61.

De la declararea Absenței nu s-a mai văzut niciun nor pe cer. Vîntul nu a mai bătut niciodată. Frunzele arborilor şi iarba nu s-au mai mişcat. Niciun val n-a mai apărut pe întinsul mării.

A scăzut mult nivelul apelor în fîntîni, în canale, în rîuri. A scăzut chiar şi nivelul mării.

Zilele şi nopțile se succed ca şi „înainte" dar au dispărut anotimpurile. Temperatura rămîne constantă de dimineața pînă seara, dar noaptea aerul se mai răceşte cu cîteva grade.

Un praf extrem de fin s-a lăsat peste străzi, peste acoperişuri, pe balcoane. Uneori trec cu maşina de stropit străzile şi încerc să mai curăț oraşul, să-i redau puțină prospețime şi să mai purific aerul.

Atmosfera, printr-un ciudat fenomen de transparență, parcă a devenit o lentilă gigantică, o lentilă care măreşte... Am impresia că văd planete îndepărtate care ard, sau fulgere la marginea universului. Dar lumea *mea* rămîne în continuare liniştită, înghețată în tăcerea ei. Dacă ies pe balcon şi las un pahar să cadă pe trotuar zgomotul se amplifică într-un mod înfricoşător, se propagă în aer ca şi cum întregul oraş s-ar afla sub cupola unei catedrale cu o acustică desăvîrşită. Ecoul ricoşează de la un acoperiş la altul şi se stinge extrem de încet, după zeci şi zeci de minute.

Din cauza absenței vîntului şi a lipsei de curenți de aer, frunzele au suferit o mutație genetică: atît timp cît nimic nu le perturbă încremenirea, ele rămîn agățate de ramuri. Imediat ce se produce însă un sunet sau o vibrație, frunzele cad. Dacă trec pe sub un măr şi tuşesc, o ploaie de frunze se revarsă peste mine. Dacă pocnesc de două sau de trei ori din degete, copacul sub care mă aflu rămîne gol şi negru, ca şi cum s-ar afla în plină iarnă.

Sunt zile cînd, din cauza liniştii infinite, încep să-mi sîngereze urechile. Mă plimb atunci prin oraş numărîndu-mi paşii cu voce tare ca să nu mă prăbuşesc de atîta tăcere. Mă amuză să parcurg străzile şi să văd cum praful de pe acoperişuri se ridică în urma mea.

Am devenit un cloşar. Hainele mi s-au rupt, bocancii mi s-au scîlciat. Nu mai am casă, nu mai am nimic. Nici nu mai ştiu unde se află apartamentul meu. Nici nu mai ştiu dacă am locuit vreodată într-o casă de oameni. Dorm pe sub poduri, în stațiile de metrou, în depouri, în sala de aşteptare din gara centrală, pe băncile din parcuri, pe treptele Muzeului de artă. Rătăcesc prin triaje, mă furişez în cîte un vagon de tren, mă închid în cîte un compartiment de clasa a II-a. Şi dorm, dorm... Şi visez că trenul este în mişcare, visez că străbatem peisaje sublime şi că trecem prin oraşe aglomerate.

În cimitirul de maşini găsesc întotdeauna cîte o carcasă mai bine conservată. Mă strecor înăuntru, mă aşez la volan, claxonez, adorm cu capul pe volan, mi se pare că aud cum plouă şi cum ştergătoarele de pe parbriz fac vlang-vlang, vlang-vlang.

Cînd mi-e frig îmi improvizez cîte un culcuş din cutii de carton, mă învelesc cu ziare. Am încercat şi cu folii de plastic dar mă tem să nu mă înăbuş.

În timpul zilei rătăcesc din loc în loc şi răscolesc prin coşurile de gunoi. Uneori găsesc în ele cîte un pulovăr încă bun, brichete încă pline cu gaz, reviste colorate, pixuri...

Nu îmi place să fur, nu ține de natura mea, dar sunt momente cînd nu am încotro, mi se face foame, simt că sunt pe punctul de a leşina şi atunci mă strecor în supermarketuri şi mănînc repede orice găsesc, ascuns în spatele rafturilor. Mai desfac cîte o cutie de bere şi o golesc pe nerăsuflate. Apoi ies prefăcîndu-mă că n-am găsit ceea ce voiam să cumpăr.

Prefer din ce în ce mai mult cartierele sărace, zonele insalubre, străzile din imediata vecinătate a zonelor industriale. Mi se pare că acolo sunt *acceptat* mai uşor.

Nici nu ştiu cum am ajuns să cerşesc. La început m-am simți oribil, dar acum m-am obişnuit. Mă instalez în piețe sau în fața marilor magazine şi aştept cu o gamelă întinsă. Am grijă ca în gamelă să fie deja două sau trei monede. Cerşesc fără să spun vreo vorbă, privesc doar în gol şi din cînd în cînd agit monedele din gamelă.

„Mai spală-te şi tu”, îmi spune Vocea. „Cum vrei să primeşti un ban cînd miroşi atît de urît?”

Dar eu nu mă spăl. M-am obişnuit cu mirosul meu insuportabil şi nu mă spăl. Ştiu că înfățişarea mea şi mirosul meu agresează invizibilul.

Spune-mi ce am făcut în ultimele şase luni.

„Te-ai declarat rege. Ți-ai instalat reşedința în Muzeul de artă al oraşului, fost palat ducal.

Ai proclamat Regatul cu un singur locuitor. Ai promulgat *Constituția*.

ARTICOLUL 1

Legea supremă în stat este însuşi regele. Regele este suveranul absenței şi al tăcerii. El este prezent pretutindeni, în mod continuu şi pentru totdeauna.

ARTICOLUL 2

Singurul locuitor al regatului este regele.

ARTICOLUL 3

Numai regele are dreptul să decreteze legi. Numai el are dreptul să nu le respecte.

ARTICOLUL 4

Regele nu este niciodată singur.

ARTICOLUL 5

Numai regele are voie să producă zgomote, să pufăie, să tuşească, să tropăie şi să spună cuvinte. Orice sunet organic sau anorganic şi orice cuvînt care nu vine de la rege sunt imposibile. Şi prin urmare suspecte.

ARTICOLUL 6

Regele aboleşte zilnic pedeapsa cu moartea.

ARTICOLUL 7

Regele are în proprietatea sa toate bunurile din lumea în care el este singurul locuitor.

ARTICOLUL 8

Regele dispune de două voci. Vocea numărul doi are voie să vorbească numai în gîndul regelui.

ARTICOLUL 9

Regele nu-şi pune niciodată întrebări. El nu vrea să ştie nimic. El nu vrea să înțeleagă nimic. Totul este aşa cum este. Iar regele este totul. Uneori, totuşi, regele poate (dacă vrea) să dea răspunsuri la întrebări nepuse.

ARTICOLUL 10

Pentru rege, timpul nu există. În lumea în care regele este rege nu există trecut şi nu există viitor. Nu există decît profunzime încremenită. Regele este spectatorul propriei sale existențe profunde.

După ce ai redactat *Constituția* şi ai semnat-o, ai citit-o cu voce tare în marea piață a oraşului, de la balconul palatului ducal. Ai multiplicat textul *Constituției* şi l-ai lipit pe ziduri şi pe frontoanele principalelor instituții din oraş, pe uşile bisericilor şi pe panourile publicitare din marile intersecții.

Ai decis să începi o mare lucrare publică pentru a glorifica existența regelui. Ai analizat cîteva proiecte şi pînă la urmă ai hotărît să trasezi un bulevard nou care să taie în două Parcul municipal. Un bulevard care să fie cel mai lat din oraş şi care să poarte numele tău.

L-ai trasat, ai tăiat arborii aflați în calea bulevardului. Ți-ai construit bulevardul cu numele tău în numai 122 de zile, după ce ai învățat să conduci un buldozer. L-ai inaugurat după toate regulile, în cadru festiv. Ai tăiat tu însuți panglica roşie. *S-a* aplaudat, *s-a* băut şampanie.

Te-ai ocupat apoi de Justiție. Ai dat jos de pe pereții palatului ducal toate tablourile care reprezentau grupuri de oameni. Le-ai judecat şi le-ai condamnat la închisoare. Celulele închisorii municipale sunt acum pline de pînze reprezentînd bătălii, revoluții, baluri, procesiuni, curți princiare etc.

Şcoala din Atena de Rafael, ai condamnat-o la zece ani. *Ospățul de nuntă* de Breugel şi *Predarea oraşului Breda* de Velázquez, fiecare cîte 12 ani şi şase luni. *Rondul de noapte* de Rembrandt, 17 ani (şi, în plus, cu fața la perete.)”

62.

— *Welcome to America!*

Victor mă strînse viguros în brațe cu o afecțiune sinceră dar şi cu o intenție vizibilă de a mă *scutura* (eram pe pămînt american, deci trebuia să mă *trezesc*.)

— Eşti OK? Ai zburat bine?

— Perfect.

— *Great*. Hai să mergem. Ăsta-i tot bagajul tău?

— Da...

Îmi înşfăcă valiza şi mă obligă să-l urmez printr-un labirint de culoare spre parkingul aeroportului. Victor era foarte încîntat că avionul meu ajunsese la timp. Nu-i aşa că avusese dreptate sfătuindu-mă să iau *American Airlines* şi nu *Air France*? Cum să nu, *yes*. Dintre toate companiile aeriene din lume care fac zboruri intercontinentale, *American Airlines* este cea care afişează cele mai puține întîrzieri. Iar acum, mă mai informă Victor, nu fără o undă de mîndrie, *American Airlines* urma să fuzioneze cu *US Airways*. Cele două vor forma cea mai *tare* companie aeriană mondială.

— Interesant, am bîiguit, puțin vinovat întrucît răspunsul meu nu avea nota de entuziasm din vocea lui Victor.

În timp ce coboram într-unul din subsoluri am izbucnit însă amîndoi în rîs, cu un fel de complicitate, întrucît imaginile noastre reflectate de oglinda din lift spuneau în mod radical totul despre noi. Victor era înalt, bronzat, într-o stare fizică perfectă, tuns scurt, proaspăt ras, cu o şapcă albă pe cap, cu un piept bombat bine profilat în tricoul său pe care scria *LET FREEDOM RING!*. În timp ce eu arătam puțin jerpelit, cu o barbă neîngrijită, cu cearcăne la ochi, eram cu un cap mai mic decît fratele meu şi infinit mai sfrijit, asudînd într-un sacou pe care nu avusesem prezența de spirit să-l scot şi să-l pun într-o valiză.

— Hai că ne vom ocupa de tine, îmi spuse Victor pe un ton consolator.

Ne-am oprit în fața unei maşini mari, roşie cu două dungi albe, cu reflexe violente, care părea nou-nouță şi mirosea bine a tehnică *avansată*, s-ar fi zis că Victor o cumpărase chiar în acea dimineață. Probabil că privirile mele fură traversate de o sclipire admirativă întrucît Victor se văzu obligat

să-mi dea detalii. Era un *Ford Mustang* de 305 cai-putere, mai mult decît o maşină – un mit american. Singura maşină Ford pe care nu scrie *Ford* pentru că emblema mustangului în galop, plasată în faţă, în spate şi pe volan, era suficientă. Iar acel exemplar în care tocmai urma să ne îmbarcăm era ultimul model, cu computer de bord şi senzori de parcare, videocameră de marşarier, scaune încălzite, cutie de viteză cu dublu sistem (automat şi manual), cu tot interiorul îmbrăcat în piele... Cum Victor aştepta în mod evident un comentariu din partea mea i-am spus:

— E frumoasă.

— E în *leasing*, îmi explică Victor. Nouă ar fi costat în jur de 95 000 de dolari. Eu însă prefer *leasing*-ul.

Victor deschise portbagajul şi îmi fixă cu grijă valiza în interior enumerînd-mi în acelaşi timp avantajele *leasing*-ului. O maşină nouă la fiecare doi ani, sau chiar mai repede, o imensă economie de timp pentru că nu mai era obligat să-şi vîndă el personal maşina veche pentru a cumpăra una nouă, faptul că putea să-şi deducă din impozite unele cheltuieli legate de maşină în cazul în care o folosea în scopuri profesionale...

— Dar cred că a pătruns şi la voi sistemul, mai spuse Victor în timp ce mă instala pe bancheta din faţă şi-mi aşternea un fel de covor de hîrtie creponată sub picioare, probabil pentru a nu zgîria sau a nu murdări tapetul din piele albă al maşinii.

Cînd Victor folosea sintagma „la voi” el se referea de fapt la Europa. De mai multă vreme de altfel, în mesajele schimbate între noi sau în cele trimise mamei, Victor divaga cu plăcere pe această temă. *La voi* totul este mai lent decît *la noi*, tot ce faceţi *voi* intervine cu o anumită întîrziere faţă de *noi*. *Voi* sunteţi mereu cu un pas în urma *noastră*, a Americii, şi aceasta în toate domeniile, în special în privinţa tehnologiei, dar mai ales în materie de eficienţă a învăţămîntului şi a *mobilităţii* muncii.

— Scoate-ţi haina, îmi spuse Victor ca şi cum i-ar fi fost ruşine să demareze cu cineva alături îmbrăcat în sacou.

M-am executat imediat, fără nici cel mai mic comentariu.

— Poftim, cadou, rîse Victor punîndu-mi pe cap o şapcă identică cu a sa.

Era prima dată cînd veneam în America şi Victor părea decis să mă iniţieze în ritm accelerat în stilul de viaţă şi în „valorile americane”. Iar prima lecţie mai serioasă ţinea de maşină, sau mai precis de „universul” maşinii americane. Victor nu părea grăbit să demareze. Întîi mă întrebă dacă

suport aerul condiționat şi la ce temperatură prefer să „rulăm”. Apoi îşi sună soția de la telefonul „vocal”, încorporat la bord, pentru a-i spune că totul era *OK* şi că avionul sosise la timp. Telefonul vocal avea, fără îndoială, ceva spectaculos în el întrucît pentru mine rămînea invizibil, iar Victor nu făcu altceva decît să pronunțe cifrele din compoziția numărului său, după care în maşină începu să răsune soneria la celălalt capăt al firului.

— Spune-i şi tu *hello* lui Betty.

— *Hello*, Betty.

Aştepta, oare, Victor cuvinte admirative din partea mea pentru toate acele *gadgeturi* pe care mi le etala cu aparentă indiferență, dar de fapt cu un ascuns sentiment de mîndrie? Voia el să mă testeze într-un fel, să verifice dacă eram „integrat tehnologic” sau un simplu „barbar” venit de pe vechiul continent, acolo unde totul se derula mai încet şi unde în mod evident şi mintea oamenilor trebuia să fie mai lentă? Avea el o nevoie viscerală de a mă impresiona cu tehnologia americană? Îmi venea greu să cred acest lucru, Victor era prea inteligent pentru a-şi propune astfel de scopuri. Şi totuşi, şi totuşi era evident că el se simțea bine în acel univers de butoane, ecrane, beculețe, dispozitive şi miracole electronice.

În interior, maşina lui Victor semăna efectiv cu un fel de cabină spațială dotată cu enorm de multe posibilități. Printre altele, cu un „torpedo frigorific”, plasat între cele două banchete din față, dar şi cu un fel de o cafetieră. Victor extrase dintr-un fel de cutie cilindrică două enorme pahare de plastic pe care le umplu cu cafea *americană.* Îmi arătă apoi cum să *detaşez* suportul pe care putea sta paharul *în deplină siguranță.*

Da, paharele din plastic *americane* erau mai mari decît cele din Europa, şi de altfel totul în America era mai *mare*. Maşinile erau mai mari, şoselele erau mai late, casele erau mai spațioase şi cu mai multe camere, porțiile de mîncare erau mai impunătoare...

Sorbind din cafea, Victor îmi arătă de unde puteam lua un supliment de zahăr şi o linguriță. El însă prefera cafeaua fără zahăr întrucît în America *fizicul* contează foarte mult.

— Aici toată lumea care vrea efectiv să reuşească în viață face sport. Ar fi păcat să dai crezare tuturor clişeelor cu americanii care sunt obezi. Da, sunt obezi cei pe care nu-i mai interesează competiția sau cei care nu mai vor să ia *ascensorul social.* Un om activ, însă, care construieşte ceva cu viața sa, face sport.

Sorbind mereu din cafea, Victor începu să introducă tot felul de date în computerul de bord.

— Mergem acasă sau vrei să faci întîi o tură prin Manhattan?

Nu, nu eram chiar atît de avid să descopăr New York-ul imediat după coborîrea din avion. Tot ce voiam era mai degrabă să fac un duş şi să dorm puţin.

— Ţi-am spus că ai ales *prost* ora de plecare. Cînd vii din Europa nu are niciun rost să ajungi la New York la şapte dimineaţa, decît dacă eşti om de afaceri. Cel mai bine este să ajungi în jur de ora patru sau cinci după-amiaza, pentru că apoi mai stai cîteva ore şi te duci la culcare. Şi în felul ăsta intri în ritm... Mai bună metodă să absorbi *jetlag*-ul nu există.

Victor pronunţă cu voce tare cuvîntul *Queens* iar pe ecranul computerului apăru imediat harta cu traseul dintre aeroport şi destinaţia noastră finală, casa sa din arondismentul *Queens* pe care ni-l descrisese deja de atîtea ori în scrisorile sale, în *mail*-urile sale şi pe dosul cărţilor sale poştale ilustrate. Victor se simţi obligat să-mi dea însă cîteva noi detalii. *Queens* era *prin excelenţă* cartierul cel mai reprezentativ al Americii, amestecul cultural *prin excelenţă*, imaginea însăşi a încrucişării de rase şi tradiţii, de bucătării şi religii. *Queens* era un eşantion *genetic* al diversităţii terestre, un laborator al viitorului. Să presupunem că două mîini cosmice iau planeta, ca şi cum ar fi un recipent de făcut *cocktail*, şi începe să o scuture. Şi o scutură, şi o scutură, şi o scutură pentru a amesteca bine culturile şi populaţiile, istoriile popoarelor şi ambiţiile personale, modele şi excentricităţile. Rezultatul unei astfel de operaţiuni este cartierul *Queens*. Deci, ştiam eu cîte naţionalităţi diferite trăiau acolo? Nu, nu prea ştiam. Victor îmi ceru să spun o cifră.

— Cincizeci?

— Mai pune...

— O sută?

Ochii lui Victor fură inundaţi de un fel de tandreţe şi îmi dădură de înţeles că eram aproape de *jackpot.* Ei bine, da, peste o sută de naţionalităţi trăiau în *Queens*, de fapt în jur de o sută treizeci.

— Ai să vezi, preciză Victor. Vecinii mei sunt o familie de ruşi, alta de greci, alta de evrei... Pe stradă mai avem şi un iranian, chiar şi un francez...

Victor efectuă un *zoom* spectaculos pe computerul de bord ca şi cum eu aş fi avut ceva ezitări în a-l crede pe cuvînt. Aşa că preferă să mă convingă imediat prin acest *zoom* rapid asupra străzii, a cartierului şi a casei

sale. Da, *asta* este America, iar *Queens* este tot ce poate fi mai *melting pot.* Pe grec, vecinul său din stînga, îl cheamă Busbib, ciudat nume de altfel. Iar pe rus Bragovski. Pe evreu Bruchner. Iată şi casa francezului, patru case mai la stînga. Numele său este Tolbiac. La fel ca bulevardul Tolbiac de la Paris, sau ca staţia de metrou Tolbiac, ţinu să sublinieze Victor ca şi cum originea acelui nume m-ar fi preocupat în mod deosebit. Victor se mai plimbă apoi pe deasupra altor case, familia Masek, familia Warnotte...

— Aici stă un saxofonist, îl cheamă Kuntz, mai spuse Victor cu o notă de triumf în glas, cîntă la un bar în Greenwich Village, dacă vrei ne putem duce să-l vedem.

Victor mă privi căutînd pe faţa mea confirmarea că ştiam ce reprezintă pentru New York şi eventual pentru întreaga planetă *Greenwich Village.* Da, ştiam, faţa mea nu trăda nicio nedumerire, ceea ce mă scuti de o nouă lecţie de istorie newyorkeză.

În sfîrşit, Victor demară maşina, dar nu fără o ultimă demonstraţie: acel Ford Mustang pornea *evident* cu o cartelă de demaraj, dar şi cu ajutorul telefonului mobil care conţinea un cod de demarare. Ce imens progres... Îmi dădeam eu seama de acest lucru?

— Hai, *fuck you*, i-am spus, dă-i drumul, mă mai îndoctrinezi pe drum.

Victor rîse cu poftă şi tăcu timp de trei minute, atît cît să plătească ieşirea din parking tot cu ajutorul telefonului mobil care avea şi funcţie de card.

— S-ar putea să-ţi folosească ceea ce îţi spun, reluă Victor. America este complicată deşi aici *ideile* sunt simple. Iar ceea ce îţi spun eu s-ar putea să te ajute să economiseşti timp.

Că Victor era deja *doctor* în privinţa Americii nu mai încăpea discuţie. Ca şi mulţi alţi emigranţi, devenise mai „american” decît americanii care se puteau lăuda cu rădăcini autohtone solide.

— Aici, îmi debită el, absolut totul devine posibil. Din cauza asta America este unică. *Visul american* nu este o legendă. Dacă vrei cu adevărat ceva şi munceşti, obţii ce vrei.

Eu însă nu voiam nimic special de la America, eventual aş fi vrut ca Victor să nu-mi mai debiteze toate acele banalităţi. Ceea ce căutam eu de fapt era mai ales America infiltrată deja în mine, prin filme, imagini şi cărţi, mituri şi fantasme, fără să fi pus vreodată piciorul pe continentul nord-american. Ori, această Americă începu să-mi vorbească imediat, chiar înainte ca Victor să-mi adreseze primele cuvinte. Optasem pentru *American*

Airlines nu atît pentru a beneficia de servicii mai de calitate şi de garanţii de punctualitate, cum ar fi putut crede Victor, ci pentru că fusesem marcat în copilărie de filmul *Aeroport 1975* cu Charlton Heston. Film-catastrofă extrem de trepidant cum numai americanii ştiau să facă la acea oră. Totul era atît de credibil în acel film, începînd cu personajele (piloţi, copiloţi, stewarzi şi stewardese, şi terminînd cu pasagerii). Toată atmosfera şi tot ritualul îmbarcării de la aeroportul din Washington, unde începe acţiunea, era şi ea impresionantă, iar cine vedea filmul nu mai avea nicio îndoială că America avea cele mai sublime aeroporturi cu cele mai incredibile piste, cele mai performante şi mai luxoase avioane, cei mai dotaţi şi curajoşi piloţi din lume şi cel mai simpatic personal navigant. Nu, nu-i puteam spune lui Victor de ce alesesem un avion al unei companii americane pentru prima mea călătorie în America, nu-i puteam spune că o făcusem de dragul lui Charlton Heston, cel care salvează pînă la urmă avionul de pasageri avariat în zbor după o ciocnire cu un mic avion de turism.

Nu îndrăznisem să-i spun lui Victor nici să nu vină la aeroport ca să mă ia, pentru că visam de fapt să mă urc într-unul din acele taxiuri galbene newyorkeze, într-un *yellow cab*, un alt simbol la New York-ului, la fel de puternic precum *Empire State Building*. Da, fantasmam asupra acelor taxiuri încă de cînd văzusem *Taxi Driver* cu De Niro, film făcut prin 1975 sau 1976 de Martin Scorsese. Fusese filmul în care talentul lui Roberto De Niro *explodase* pur şi simplu, iar eu, de la aeroportul John F. Kennedy asta voiam, să iau un *yellow cab* ca să am o minimă şansă de a-l avea pe De Niro ca şofer. Nu spunea chiar Victor că totul este posibil în America? Ei bine, eu pentru asta veneam la New York şi intenţionam să rămîn o vreme în *State*, ca să revizitez ceea ce creierul meu îngurgitase deja ca imagine şi emoţie... Iar dacă aş fi putut să refuz ospitalitatea lui Victor m-aş fi dus direct în *Chinatown* şi aş fi închiriat cea mai ponosită cameră din cel mai prăpădit hotel din cartier numai ca să pot gusta la sursă atmosfera din *Anul dragonului*, imens film poliţist făcut de Michael Cimino prin 1985 cu Mickey Rourke într-un rol monumental. Da, nu-mi puteam imagina *Chinatown*-ul fără surîsul lui Mickey Rourke, după cum America nu poate fi imaginată fără acest prototip de personaj incarnat de Mickey Rourke: un poliţist fost veteran al războiului din Vietnam, în plus fiu de imigranţi polonezi, coleric, dar incoruptibil, încăpăţînat, dar curajos pînă la autodistrugere, liber în tot ce face, capabil să lupte singur împotriva tuturor, spirit nesupus pe care nici superiorii săi ierarhici nu-l pot domestici şi nici

cei mai teribili duşmani ai săi nu-l pot speria, arogant şi plin de şarm. Cum să nu iubeşti o Americă capabilă să plăsmuiască astfel de eroi care nu te mai părăsesc niciodată, care rămîn în tine, în subconştientul tău? Eroi planetari, de altfel, eroi pe înțelesul tuturor, dar cu un singur domiciliu credibil: Statele Unite ale Americii.

În timp ce Victor îmi vorbea despre familia sa pe care urma să i-o cunosc mai spre seară, după ora şase, despre soția lui, care era americană get-beget şi despre cei doi fii ai lor, care urmau cursurile un colegiu *select* din Queens, mă întrebam dacă nu cumva, dintre mine şi Victor, eu eram personajul cel mai „bolnav”de America. Oare nu fusesem eu subjugat de miturile americane într-un mod infinit mai ridicol decît Victor? Cel puțin Victor devenise cetățean american, se dăruise integral unui mod de viață, reuşise să-şi cumpere o casă frumoasă şi să-şi facă o familie, cîştiga suficient pentru a se considera un *successful man* şi credea sincer că America era țara cea mai formidabilă din lume. În ce mă priveşte, eu trăiam într-o lume de fantome, America era pentru mine un decor şi o fabrică de imagini, o gigantică uzină de ficțiune şi de mituri moderne. De fapt, America reală nu mă interesa deloc, aş spune chiar că o consideram un fel de pierdere de timp. Aveam însă o vagă intuiție, şi anume aceea că America, prin americanizarea întregii lumi şi prin infantilizarea întregii planete, împingea toată umanitatea într-un fel de ficțiune, într-un *film planetar*...

Victor nu înceta să-mi furnizeze noi şi noi informații utile despre Queens şi despre Long Island, despre Manhattan şi despre Hudson River, despre Brooklyn şi despre Bronx, despre cum trebuie luat metroul şi despre cum trebuie luat autobuzul, despre cum trebuie lăsat un *tip* (adică cel puțin 10 la sută din suma totală a notei ca bacşiş) într-un restaurant şi despre cum trebuie procedat dacă eşti agresat de vreun drogat (să nu-l contrazici absolut niciodată)...

— Nu vrei puțină muzică?

Nu-i puteam refuza lui Victor plăcerea de a-mi arăta cît de performantă era combina sa muzicală, şi ea încorporată undeva în bordul doldora de electronică al Mustangului.

— Pune, i-am spus.

Cu o dexteritate, pe care i-o admiram sincer, Victor apăsă pe cîteva taste ale computerului şi îmi oferi, nu ştiu din ce motiv, *Sonata Lunii* de Beethoven. Probabil că o considera o valoare sigură. După trei minute, însă, cum ceasul de bord arăta exact ora 8, Victor îmi propuse să ascultăm ştirile.

— E bine să-ți formezi urechea cu engleza americană, *my brother*, făcu Victor.

Ceea ce îmi puse Victor să ascult era însă un şir de ştiri locale absolut fără nicio relevanță pentru mine. Şi mai tîrziu am constatat de altfel acest lucru, urmărind diversele canale de televiziune: ştirile internaționale erau rare, America, întrucît se considera în centrul lumii, îşi dădea prioritate ei însăşi. Am reuşit totuşi să disting, din lista de *news*, cîte ceva despre viitoarea fuziune dintre compania *American Airlines* şi *American Airways.* La un moment dat mi-a atras atenția şi un fapt divers, un *serial killer* tocmai fusese arestat undeva în Arizona.

— Tipul agăța fete şi le ducea undeva în deşert, unde se prefăcea că maşina a făcut pană. Apoi începea să o repare, dar de fapt o demonta piesă cu piesă ca să-şi tortureze psihologic victimele, îmi explică Victor. A fost mare scandal în Arizona cu psihopatul ăsta.

Traseul de la aeroport spre cartierul din Queens unde locuia Victor fu destul de scurt. Traversarăm de fapt un eşantion al Americii reale: artere de circulație irigînd cu vehicule de mare putere un peisaj urban cîteodată mai uman, dar alteori de o urîțenie dramatică, intersecții gigantice, cartiere de case identice alternînd cu benzinării, spații comerciale, magazine *discount* sau parcele abandonate. Şi bineînțeles, nelipsitele *Pizza Hut*, *McDonald's*, *Buffalo Grill*, *Waffle House*, *Kentucky Fried Chicken*... Din cînd în cînd cîte un parc, cîte o oază de verdeață şi apoi din nou clădiri utilitare fără nici cea mai mică urmă de intenție estetică. Totul îmi era însă familiar, de exemplu toate acele rînduri de case disciplinate pe care le zăream de pe *highway* – Victor nu mai recurgea la cuvîntul *şosea* sau *autorută*, i se părea că aceşti termeni nu surprindeau caracteristicile arterelor de circulație americane. Şi de fapt avea dreptate, America este un spectacol care începe de la panourile rutiere şi de la numele drumurilor pe care te deplasezi: direcția *Jamaica* pe *JFK Expressway*, apoi *Interstate 678* şi *Van Wyck Expressway*, continuare pe *Verrazano-National Bridge*, apoi pe *Main Street* şi pe *Union Turnpike*...Toate aceste nume defilau prin fața mea ca nişte semne magice, în ele palpita un anumit orgoliu al Americii. După cum America îşi exprima grandoarea şi în uniformele piloților şi ale *stewarzilor*, ale agenților vamali, ale polițiştilor şi ale militarilor. Nimic mai familiar pentru un locuitor al planetei Terra decît o uniformă de *G.I.* Un *G.I.* este un soldat american iar atunci cînd spui *soldat american* se înțelege de la sine că el este cel mai bine echipat şi antrenat dintre toți soldații de pe planetă, că în general el

mestecă *chewing-gum* şi reuşeşte să fie în acelaşi timp extrem de disciplinat şi foarte insolent, aliaj imposibil de găsit la alte naţiuni. În plus, toată lumea foloseşte identificativul *G.I.* fără să ştie ce înseamnă de fapt aceste iniţiale (*Government Issue? General Infantry? Galvanized Iron?*). Cînd vine vorba de America nici nu e bine să ştii ce înseamnă exact unele iniţiale şi cuvinte, pentru că ar însemna să distrugi aura de mister a acestui mit.

Casa lui Victor mă cuceri de la bun început prin şarmul ei pentru că era asimetrică, luminoasă, cu multe ferestre fanteziste, înconjurată de verdeaţă şi placată cu lemn autentic. În plus cartierul îşi conservase un veritabil parfum provincial şi părea izolat de lume deşi trepidaţia circulaţiei începea la doar cîteva străzi distanţă.

— *This is my house!* spuse Victor cu mîndrie, satisfăcut să-mi vadă expresia de încîntare de pe faţă.

În trei minute Victor îmi arătă tot ce trebuia să ştiu, unde era camera de oaspeţi, cum funcţiona duşul, cum funcţionau diversele aparate casnice din bucătărie, cum trebuia folosită telecomanda televizorului. Urma să rămîn singur cel puţin pînă cînd veneau cei doi fii ai săi de la şcoală. Pe somiera de lîngă patul unde urma să dorm, Victor îmi indică un fel de etichete rotunde şi zimţate, concepute dintr-o materie extrem de fină, dar puţin gelatinoasă:

— Poftim, este un *patch* pentru dormit.

— Pentru ce?!

Cu un surîs misterios etalat brusc pe toată faţa sa, Victor îmi explică pe îndelete că de trei ani lucra de fapt pentru o firmă care multiplica aria de utilizare a *patch*-urilor. Toată lumea cunoştea *patch*-urile pentru cei care voiau să se lase de fumat sau *patch*-urile pentru slăbit, *patch*-urile pentru bronzare rapidă sau *patch*-urile contraceptive. Dar existau şi alte *patch*-uri în circulaţie, iar viitorul părea să surîdă acestei invenţii. Firma *Universal Patch* propunea pe piaţă o nouă modalitate de absorbţie a medicamentelor, prin intermediul *patch*-urilor lipite pe piele, precum şi o vastă gamă de noi tipuri de *patch*, cum ar fi *patch*-ul anti-angoasă, sau *patch*-ul anti-timiditate, sau *patch*-ul *management* pentru stimularea autorităţii naturale.

— Sunt oameni cărora le este frică să rămînă singuri, îmi mai explică Victor. Ei bine, noi le oferim *patch*-ul anti-singurătate. Iar celor care sunt agorafobi le oferim *patch*-ul anti-agorafobie.

Explicînd-mi toate acestea Victor nu aşteptă niciun răspuns. Se uită însă la ceas şi zîmbetul misterios de pe faţa sa diminuă cam în proporţie de

treizeci la sută.

— Trebuie să plec la *office*, mă avertiză el cu o voce gravă. Dar am un cadou pentru tine.

Pe masa din camera pregătită mie se afla un fel „monstru” electronic dotat cu un ecran compact. Victor începu să-i deplieze diversele accesorii pentru a-mi explica modul de funcționare. Un fel de insectă gigantică începu să crească în fața mea, împănată cu antene, căşti, microfoane, camere infraroşii precum şi diverse cabluri colorate. Tastatura monstrului amintind de o orgă se etala pe mai multe etaje, toate ieşind ca nişte limbi dintr-un cap de mini-robot agresiv în intențiile sale, dar umanizat printr-un design subtil, plăcut văzului şi chiar altor simțuri.

— Este un computer *patch*, îmi explică Victor. Ai să vezi, este de fapt o maşină care poate scrie în locul tău. Nici n-a fost încă scoasă pe piață, acesta este primul exemplar operațional al primului prototip...

63.

Să nu-mi spui că eşti mort.

GUŢĂ?

Potrivit calculelor mele, sau mai bine zis informaţiilor furnizate de *patch*-ul care îţi înregistrează deplasările în spaţiu, sunt cel puţin trei zile de cînd nu te-ai mai mişcat.

Ieri am crezut că ai apăsat totuşi pe o tastă, ceea ce m-a umplut, pentru o clipă, de o ireversibilă speranţă. Am crezut că m-ai iertat şi că începem din nou scrierea romanului. S-ar părea însă că nu tu ai luat contact cu tastatura. S-ar părea că avem o pasăre în apartament. Este normal, GUŢĂ?

GUŢĂ? Te întreb dacă este normal să avem o pasăre în apartament şi care să ne pună în pericol opera. Nu am nimic de comentat în legătură cu efectul poetic al evenimentului. Dacă ţi-ai dorit o infuzie de poezie lăsînd această pasăre să intre la noi, te poţi considera perfect servit. Totuşi, aş vrea să-ţi atrag atenţia că păsările au mişcări dezordonate. Iar tastatura noastră este foarte sensibilă. În orice moment pasărea ar putea declanşa comenzi periculoase. De exemplu DELETE. Tu ştii ce se întîmplă dacă nenorocita de pasăre apasă de trei ori la rînd pe DELETE? Toată munca noastră de pînă acum se duce la *Recycle Bin*. Iar dacă pasărea îl videază şi pe acesta suntem pierduţi.

GUŢĂ?

Chiar dacă nu-mi răspunzi, chiar dacă nu te-ai mai mişcat de trei zile, eu nu cred că eşti mort. Cel puţin cîteva *patch*-uri continuă să funcţioneze şi să-mi trimită semnale. Un mort nu visează, GUŢĂ, degeaba încerci să mă sperii. Ori, *patch*-urile care îţi transformă visele în cuvinte continuă să transmită mesaje. Ele sunt destul de slabe şi extrem de confuze, dar continuă să vină. Vrei să ştii, GUŢĂ, cum arată ultima transpunere în cuvinte a ultimului tău vis? Iat-o:

Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea. Eu. Ea...

Recunosc, GUŢĂ, că această înşiruire de cuvinte are un sens. Din păcate, nu cred că o voi putea insera într-un ansamblu. Mi se pare o serie nu

prea generoasă din punct de vedere literar. Îmi aminteşte de un anumit limbaj de o mare sărăcie bazat pe doar două cifre: 0 şi 1.

Spune-mi, GUȚĂ, eşti mort sau doar într-o stare de comă? În mod ciudat, deşi *patch*-ul destinat să-ți înregistreze intensitatea activității motrice nu ne mai spune nimic, cel al mişcărilor bruşte subliminale vibrează din cînd în cînd. Foarte vag, dar vibrează. S-ar spune că pluteşti, ca şi cum te-ai afla într-o piscină... Spune, GUȚĂ, înoți în tine însuți? Ai reuşit o astfel de performanță, de a te despațializa?

Îmi pare atît de rău, GUȚĂ, că o simplă ieşire de-a mea a putut deveni cauza unui lanț de evenimente nefaste... Ce sens mai au cuvintele IERTARE sau GENEROZITATE dacă nu le aplicăm şi la tehnologia post-umană avansată?

N-aş vrea să par nepoliticos, GUȚĂ, dar am sentimentul că am putea scrie împreună primul veritabil roman *post-mortem.* Aceasta în cazul în care eşti efectiv mort. Senzorii noştri, GUȚĂ, sunt atît de fini şi de performanți încît înregistrează ceva ce ți se întîmplă chiar şi după moarte. Singura problemă este că transpunerea în cuvinte a acestor mesaje vagi nu dă mare lucru pe plan literar. Vrei să ştii ce spune *patch*-ul care s-a topit acum trei luni în sistemul tău libidinal?

Iată textul: EU VOCEA EU VOCEA EU VOCEA EU VOCEA EU VOCEA EU VOCEA...

Îmi pare rău, dar nicio narațiune logică nu se poate ancora de aceste dublete repetitive. În orice caz, dacă cumva eşti mort, să ştii că *aici*, la nivelul procesorului meu narativ, starea în care eşti apare ca o devenire. Eşti într-o fază de *extindere*, oarecum la fel ca galaxiile care se îndepărtează de centrul exploziei inițiale. Oare să fie întreg universul un mort care se umflă? Pentru că la mine aşa sunt traduse în cuvinte semnalele tale vagi şi discordante, ca o expansiune prin rarefiere. Aş spune că te *rarefiezi*, GUȚĂ, de unde această impresie că te afli în plină plutire...

Nu ştiu dacă tu erai la curent, GUȚĂ, dar ultimele *patch*-uri pe care le-ai adoptat, sau, mai bine zis, asimilat, erau „proteice” şi urmau să facă, într-un fel, corp comun cu tine. În ultimele trei luni, de exemplu, *patch-urile lobiale* şi cele *sangvine* asimilate de tine făceau parte din familia senzorilor durabili şi ireversibili. Iată de ce sunt puțin tulburat acum, întrucît nu-mi dau seama în ce măsură informațiile ajunse acum la mine sunt autentice, adică în ce măsură reflectă starea ta sau starea *patch*-urilor. Ai să rîzi (dacă nu eşti mort), dar mă aflu în situația acelor fizicieni care studiază materia

subatomică dar nu sunt siguri că informațiile primite nu țin mai mult de perturbările produse de instrumentele utilizate, decît de zona cercetată. Iată de ce îmi pun această întrebare stupidă: oare nu cumva *patch*-urile topite în pielea ta, în sîngele tău şi în creierul tău se povestesc acum pe ele însele?

Ce să înțeleg, de exemplu, din această traducere: VOCEA S.O.S. GÎNDEŞTE S.O.S. VOCEA S.O.S. VOCEA S.O.S. GÎNDEŞTE S.O.S GÎNDEŞTE S.O.S. GÎNDEŞTE...

Cum să continui să scriu cu aceste mesaje absurde? Pentru că eu, GUȚĂ, în ciuda faptului că nu-mi răspunzi, voi continua să scriu. Chiar dacă va trebui să iau decizii estetice singur, eu voi continua să scriu. Eu voi continua să dezvolt opera noastră, GUȚĂ, întrucît eu cred că NOI avem ceva de spus. Cu sau fără contribuția ta, eu voi continua să scriu romane, GUȚĂ, pentru umanitate, dar şi pentru noua generație de *Computere sinaptice autonome.* Acum facem parte cu toții, oameni şi maşini, dintr-o rețea indestructibilă, GUȚĂ, care are nevoie de hrană: de informații şi texte.

Nimeni nu mă va opri niciodată din scris, GUȚĂ.

64.

Greva tăcerii decretată de scriitorii români intra în cea de-a noua lună, cînd Guy Courtois decise să organizeze, la Bucureşti, Reuniunea anuală a amatorilor de începuturi de roman. Pe mine domnul Courtois mă invită în calitate de *observator avizat*, dat fiind că eram scriitor de origine română dar mai ales întrucît gravitam, de o bună bucată de vreme, în jurul agenţiei sale.

834 de scriitori în aşteptarea afirmării, din 52 de ţări, veniră pentru trei zile la Bucureşti, într-un oraş devenit brusc noua destinaţie turistică la modă. Dacă literatura română nu reuşise, în două sute cincizeci de ani de existenţă, să atragă atenţia Occidentului, tăcerea de un an pe care şi-o impuseseră scriitorii români îşi făcu pînă la urmă efectul mediatic. La început doar cîteva reviste literare internaţionale – *Le Magazine Littéraire*, *Times Literary Supplement* sau *American Reader* – îşi trimiseră reporterii la Bucureşti pentru a scrie despre acest fenomen psiho-social unic în istoria omenirii. Treptat însă mai toate marile cotidiene europene, *Le Figaro*, *El Pais*, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *The Guardian*, *La Stampa*, precum şi altele de pe alte continente începură să acorde atenţie evenimentului. În sfîrşit, marile canale de televiziune, de la *BBC* la *CNN* trecînd prin *LCI* şi *Al Jazeera* îşi trimiseră echipele la faţa locului pentru reportaje mai ample. Ceea ce uimi întreaga lume culturală şi mediatică fu în special *unanimitatea* actului asumat de scriitorii români. Greva tăcerii din România fu una totală, asociind într-un elan aproape iraţional toate generaţiile de scriitori şi toate grupările literare. Mari scriitori sau poeţi debutanţi, scriitori foarte cunoscuţi sau alţii definitiv uitaţi (dar în viaţă), autori de cărţi mai degrabă comerciale şi alţii specializaţi în literatura de gară, toţi deci, printr-un act de solidaritate calificat de unii experţi drept „unic în istorie şi revoluţionar”, acceptară să tacă timp de un an.

Iar această tăcere a talentelor şi a forţelor culturale vii ale României reuşi, în mod paradoxal, să facă mult zgomot, ba chiar deveni asurzitoare. După şase luni de grevă aproape că nici nu se mai vorbea despre obiectivul ei iniţial, şi anume acela de a protesta, întrucît niciunui scriitor de limbă română nu i se acordase niciodată Premiul Nobel. Obiectivul iniţial fu uitat,

sau mai precis pus în umbră de efectul terapeutic al grevei: depăşirea complexului cultural. Tăcînd, la nivel individual şi de breaslă, scriitorii români reuşiră de fapt „să îmbogățească”, pentru prima dată, patrimoniul culturii universale cu un element de originalitate absolută. Iar în momentul cînd Guy Courtois îşi organiză la Bucureşti întîlnirea anuală a amatorilor de începuturi de roman, României nu i se mai putea reproşa nici mediocritatea şi nici mimetismul. Printr-un efort gigantic – dar eficient – reuşise să marcheze istoria contemporană şi să intre în eternitatea culturală. Dacă Cioran ar fi trăit, ar fi avut fără îndoială motive să fie mîndru de reuşita românilor, ar fi putut constata cu ochii săi că românii reuşiseră să iasă din „neantul valah” (atît de criticat de marele scriitor) şi din „pura biologie” pentru a urca în sfîrşit în trenul istoriei.

Brusc, ca prin miracol, toate complexele culturale din codul genetic al scriitorilor români dispărură. Nimeni nu se mai simți responsabil că în decurs de o mie de ani, de la venirea popoarelor migratoare pînă la formarea primelor voievodate, spațiul locuit de români nu produsese niciun text scris. Niciun scriitor nu se mai simți torturat de faptul că între prima universitate creată în Europa şi cele apărute la jumătatea secolul al XIX-lea la Iaşi şi la Bucureşti se intercalau dureros 500 de ani. Tăcerea de un an a scriitorilor români fu o veritabilă *dializă* culturală şi istorică. Toate *toxinele* acumulate din cauza sentimentului că România intrase tîrziu în istorie şi rămăsese marginalizată fură evacuate. Brusc, Occidentul dispăru, ca autoritate absolută, de pe radarul psihologic al creativității româneşti. Un uriaş sentiment colectiv de uşurare se născu la capătul perioadei de grevă: nimeni, dar absolut nimeni, nu mai resimți nevoia de a fi omologat întîi în Occident, pentru a fi apoi recunoscut la el acasă. Aceasta fu adevărata revoluție interioară a culturii româneşti, pe care presa internațională nu ezită să o califice drept unică în istoria relațiilor umane. O admirabilă exorcizare colectivă demnă de țara care îl dăduse pe Dracula.

Nu întîmplător, deci, scriitorii străini adunați în jurul lui Guy Courtois veniră la Bucureşti cu sentimentul îndeplinirii unui pelerinaj esențial. Unde în altă parte pe planetă devenea mai interesantă o discuție despre febrilitatea de a scrie, decît într-o Capitală unde nimeni nu mai scria nimic de nouă luni? Invitații la întîlnirea anuală a pasionaților de începuturi de roman simțiră imediat că Bucureştiul îi primea cu un aer *purificat*. Ceva demn şi *sănătos* plutea în atmosferă, oarecum ca după o perioadă de post, cînd organismele se spală de grăsimi, de alcool şi de alte excitante derizorii.

Ceva nou începea în această Românie aflată la marginea Europei, dar şi la marginea „imaginarului colectiv”. Numeroase evenimente culturale internaţionale fură de altfel organizate la Bucureşti în aceeaşi perioadă, tocmai pentru că oraşul devenise un cadru mediatic propice. Sălile de conferinţe şi de congrese se dovediră a fi neîncăpătoare şi mult prea puţine, la fel ca şi hotelurile oraşului. Organizaţia Naţiunilor Unite începu să se gîndească serios la „descentralizarea” agenţiilor sale şi fu propusă în mod oficial mutarea, de la Paris la Bucureşti, a Departamentului său pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură. PEN clubul Internaţional îşi anunţă organizarea următorului său congres în capitala României, iar editura franceză Gallimard îşi deschise o sucursală la Bucureşti.

Pe fondul acestui brusc interes al străinilor pentru descoperirea „ţării care tăcea”, profitară din plin în România agenţiile de turism, patronii de restaurante şi de baruri, pensiunile şi centrele de închiriat maşini, saloanele de masaj şi cazinourile, artizanatul local şi comerţul în general. La numai trei luni după decretarea „tăcerii generale” de către scriitori, principalii indicatori economici puneau în lumină o viguroasă reluare a activităţii productive, iar iradierea ei în toată ţara nu întîrzie să se producă.

— Aveţi rădăcinile într-o ţară uluitoare, nu înceta să-mi spună Guy Courtois, avid să descopere fiecare colţ din Bucureşti. Cartierele cu case şi grădini îl fascinară imediat, mai ales cele din zona Foişorului de Foc, dar se declară extaziat şi la Casa Monteoru, la Muzeul Satului precum şi la Hanul lui Manuc. Fundamentală i se păru însă zona în care se afla „palatul” lui Ceauşescu, Casa Poporului. Megalomania arhitecturală a edificiului îl lăsă perplex şi de mai multe ori l-am auzit exclamînd:

— Dumnezeule, ce monumental început de roman social!

Casa Poporului găzduia de altfel şi reuniunea iubitorilor de începuturi de roman, într-una din vastele sale săli de conferinţe purtînd încă în mod evident amprenta estetică a epocii comuniste. Absolut toţi cei 834 de invitaţi apreciară spiritul profund *kitsch* al decoraţiilor precum şi supradimensionarea inutilă a ansamblului. Iar crăpăturile inevitabile, apărute în tavan şi în pereţi din pricina materialelor proaste, utilizate în momentul construcţiei, fură considerate o sublimă revanşă a vieţii asupra ideologiei. Vizita ghidată a întregului edificiu, a zecilor de kilometri de coridoare, inclusiv a subsolurilor, precum şi a Catedralei Neamului care se construia în apropiere, fu de natură să-i convingă pe toţi că România dispunea de un potenţial de inspiraţie literară inegalabil în Europa.

„Un asemenea *coşmar* nu poate fi decît benefic pentru literatură", spuneau unii. „Cu o asemenea istorie *recentă* nu poţi decît să ai un viitor literar *imediat* strălucit", comentau alţii, indignaţi şi ei că literatura română nu fusese apreciată ceva mai mult în străinătate, la justa ei valoare *vagă*.

Cum mediatizarea acestei greve a tăcerii fusese enormă, unele agenţii de turism introduseseră în program, alături de turul oraşului, alături de vizitarea Muzeului Zambaccian şi a cartierului de la Curtea Veche, şi posibilitatea unor descinderi „private", mai discrete şi mai speciale, la domiciliul unora dintre scriitorii care *tăceau*. În jur de treizeci de scriitori acceptară („pentru reuşita grevei" spuneau ei) acest exerciţiu de exhibare a actului lor de revoltă. În definitiv nu aveau nimic de pierdut, pentru că oricum timpul era sacrificat pe altarul grevei. De ce să nu accepte, deci, cîteva ore de ceremonie *voaioristă* pe zi, mai ales că vizitatorii ar fi urmat să plătească un supliment pentru acest tip de emoţie socio-turistică? Preţurile fură calculate în funcţie de gradul de celebritate naţională şi locală a respectivilor scriitori, dar ritualul luă cam aceeaşi formă în fiecare casă. Turiştii sau diversele delegaţii oficiale străine, după ce se descălţau la intrare şi îşi puneau nişte papuci de casă, defilau în grupuri mici prin apartamentele greviştilor. Aceştia se lăsau fotografiaţi în exerciţiul tăcerii, aşezaţi la mesele lor de lucru, nemişcaţi în faţa foilor albe sau a computerelor neaprinse, cu privirile aspirate de vid. În şoaptă, ghizii expuneau pe scurt biografiile respectivilor, rezumînd de asemenea, în cîteva cuvinte, subiectele romanelor scrise de ei pînă la acea oră. Uneori, cînd soţiile greviştilor erau acasă, vizitatorilor li se propunea şi să guste din cîte o dulceaţă de nuci verzi sau de cireşe amare.

În această atmosferă puţin suprarealistă, într-o Românie în care *istoria* părea din nou pusă în mişcare, într-un Bucureşti trezit din amorţeală, noua reuniune anuală a pasionaţilor de începuturi de roman fu, pe departe, cea mai intensă şi benefică, din lunga serie de pînă atunci a respectivelor conclavuri. Practic, niciunul dintre cei 834 de invitaţi nu dormi timp de trei zile şi trei nopţi. „Trocul literar" şi explorarea oraşului aflat în grevă literară îi ţinură într-o stare de excitaţie şi de hipnoză. La fel ca filateliştii sau ca numismaţii amatori, cei 834 de scriitori profitară înainte de toate de întîlnire, pentru a schimba între ei nenumărate începuturi de roman. La fel ca la saloanele de carte, la fel ca la tîrgurile internaţionale dedicate turismului, ciocolatei sau invenţiilor, toţi scriitorii veniseră cu propriile lor

colecții de începuturi de roman, iar „trocul literar" dintre ei se derulă cu o febrilitate demnă de miza operațiunii. Fiecare dintre cei 834 de aderenți ai acestei rețele create de Guy Courtois şi de Bernard era doritor să facă troc cu absolut toți colegii săi de congregație. Începuturile de roman trecură din mînă în mînă, de la un scriitor la altul, uneori prin zece, douăzeci, treizeci de mîini, cu o viteză uluitoare. Fiecare participant era de fapt în căutarea unei revelații, a unei *prime fraze* declanşatoare de mare forță, dar se arăta mulțumit şi atunci cînd frazele sale proprii declanşau la alții energii creative.

Toată lumea se dezlănțui la colocviul dedicat diverselor tipuri de începuturi de roman, cu un accent special pe „marile prime fraze ale romanelor complet ratate sau uitate". Este uluitor cîți scriitori colecționaseră *fraze-prime-şoc*, dar scufundate în mlaştina indiferenței. Fiecare avu dreptul să ia cuvîntul şi să prezinte una, două sau mai multe astfel de mostre, şi să facă apoi analiza eşecului lor. Mulți analizară diverse *prime fraze* care îi marcaseră încă din adolescență, începuturi de roman dintre cele mai fascinante, dar *nesublimate*, altfel spus abandonate în abisul indiferenței de istoria literaturii. Cum eram singurul scriitor de origine română *admis* în această lume, am fost invitat să vorbesc printre primii şi am reuşit, recunosc fără falsă modestie, să atrag atenția asistenței printr-o analiză a primelor fraze de tip *teaser.*

Ce este un *teaser* toată lumea ştie în ziua de azi. Oricine deschide un ziar sau o revistă descoperă în fruntea principalelor articole nu doar un titlu, ci şi un fel de subtitlu format din două sau trei rînduri destinate să-l incite pe cititor să înceapă imediat lectura conținului propriu-zis. Într-o lume în care informația a devenit principala formă de abundență, *captarea* consumatorului nu poate fi lăsată la voia întîmplării. Jurnaliştii recurg de multă vreme la cuvîntul „şapou" pentru a desemna acest tip de introducere. Dar nu numai articolele din presă sunt precedate de un şapou. Şi jurnalele televizate încep cu un *teaser* sau cu *flash*-uri rezumînd de fapt cele patru sau cinci subiecte principale abordate în cele 30 de minute alocate actualității. Iar filmele care ies pe piață sunt precedate de un *trailer*... Puțină lume ştie însă că părintele modern al acestor *strategii* de captare a atenției este Cervantes. Da, autorul celebrului *Don Quijote* se poate mîndri cu titlul de inventator al tuturor acestor tehnici de *agățare* a consumatorului, tehnici care poartă azi toate aceste diverse nume, unele de inspirație franceză (precum *şapou*, de la *chapeau*) altele de inspirație anglo-saxonă (*lead*,

trailer, *teaser*, *flash*). În presa scrisă, un *lead* este *capul* ştirii, care anunţă *corpul* ştirii. Cu un *lead* bine făcut, cu un *atac* eficient, poţi vinde apoi tot conţinutul, cine se lasă sedus de *cap* intră apoi şi în *corp.*

Miguel de Cervantes nu este însă singurul scriitor care a simţit nevoia de a recurge la acest procedeu. Într-un fel sau altul, subterfugiul a fost perfecţionat (dar şi stilizat) de o lungă serie de scriitori, precum Daniel Defoe (vezi *Robinson Crusoe*), Jules Verne (în aproape toate romanele sale), Thomas Malory (vezi *Moartea regelui Arthur*), William Thackeray (vezi *Bîlciul deşertăciunilor*), Gabriele D'Annunzio (vezi romanul *Focul*), Jules Romains etc.

Evoluţia procedeului ar merita, desigur, un studiu eseistic mai amănunţit. Eu m-am rezumat doar la cîteva exemple, evocînd de la bun început lunga *intrare* în roman a lui Cervantes. Înainte de a începe efectiv povestea aventurilor lui Don Quijote şi ale lui Sancho Panza, marele Cervantes ne obligă să digerăm o alambicată dedicaţie de o pagină în onoarea unui suveran (*Ducelui de Bejar, Marchiz de Gibraleón, conte de Benalcázar y Beñares, viconte de La Puebla de Alcocer, Domn al oraşelor Capilla, Curiel şi Burguillos etc*.). Apoi i se adresează cititorului prin intermediul unui prolog etalat pe 11 pagini (*Cititorule lipsit de alte treburi, şi fără să mă jur m-ai putea crede că tare-aş vrea să fie cartea asta, ca una ce-i odrasla minţii mele, cea mai desfătătoare şi mai înţeleaptă din cîte s-ar putea închipui. Etc.*) Două etape introductive, deci, fără ca ritualul de introducere să se fi terminat. Al treilea *prag* peste care este invitat să păşească publicul are, la Cervantes, forma unor subtile sonete dedicate chiar... cărţii (*Către cartea lui Don Quijote de la Mancha*). În sfîrşit, după această veritabilă ceremonie începe naraţiunea propriu-zisă cu primul capitol, precedat însă şi de un *şapou.* De altfel Cervantes plasează în fruntea fiecărui capitol cîte un rezumat chipurile *onest*, deşi nu lipsit de anumite intenţii *ghiduşe* şi manipulatoare.

Exemple:

Capitolul I.

Care povesteşte despre firea şi felul de viaţă al vestitului hidalgo don Quijote de la Mancha.

Capitolul LVII.

În care-i vorba de felul în care s-a despărţit don Quijote de duce şi de ducesă şi de cele ce i s-au întîmplat cu isteaţa şi zvăpăiata aceea de

Altisidora, slujitoarea ducesei.

Cervantes încearcă de fapt să instaureze un fel de raport de sinceritate cu cititorul. Este ca şi cum l-ar invita pe acesta să cumpere *produsul*, numai dacă îl găseşte demn de a fi onorat cu timpul lui atît de prețios. Parcă îl aud pe Cervantes însuşi cu următoarea justificare: „Iată, eu nu trişez, vă *informez* deja de la bun început *despre* ceea ce veți găsi în acest capitol, iar dacă rezumatul meu de patru sau cinci rînduri nu vă incită, nu aveți decît să nu începeți lectura, pentru a nu pierde timpul". La Cervantes aceste *titluri* de capitole au însă un farmec nebun, chiar dacă ele cochetează cu un anume stil manierist asumat (dar şi cu complicitatea potențială o cititorului). Pentru a rezuma: imposibil să nu cedezi în fața lor.

Cum spuneam însă mai sus, lista scriitorilor care au simțit nevoia să-şi *atragă* cititorii din *aproape în aproape* cu astfel de titluri, subtitluri şi rezumate incitative este destul de lungă. Ei au pregătit, într-un fel, poate fără să-şi dea seama, normele orînduirii publicitare în care trăim azi.

Daniel Defoe, în celebrul său roman *Robinson Crusoe* procedează oarecum la fel (*Capitolul unu*. *Robinson Crusoe călătoreşte pentru prima dată pe mare şi are de-a face cu o cumplită furtună.*) Cum să nu te îmbarci şi tu, în calitate de cititor, în această călătorie care este chiar lectura cărții?

Jules Romains merită citat ca un alt exemplu interesant. Din punctul meu de vedere el este mai puțin spectaculos prin poveştile sale, decît prin alegrețea titlurilor cu care îşi coafează capitolele, de exemplu în romanul *Oameni de bună-voință.* (*Capitolul XVI – Două forțe. Două amenințări. Capitolul XVII – Marea călătorie a micului băiat. Capitolul XVIII – Parisul la ora cinci seara. Capitolul XIX – Întîlnirea. Capitolul XX – Wazemmes întîlneşte viitorul etc.*) Între Cervantes şi Jules Romains, trecînd prin Daniel Defoe, conceptul de *teaser* trece şi el prin cîteva transformări subtile, pierde în prețiozitate, cîştigă în simplitate, se stilizează, se adaptează epocii...

Tot aici trebuie plasat Jules Verne. Nu pot uita, de exemplu, cum începe romanul său *Robur Cuceritorul.* Acest gigant al literaturii de aventuri şi de tip *science fiction*, care a marcat poate cîteva sute de generații de adolescenți pe planetă, recurge, în *Robur Cuceritorul*, la o dublă tehnică pentru a deschide ostilitățile narative: la un *teaser* pentru a-şi rezuma primul capitol şi la o... onomatopee pentru primul rînd propriu-zis. Iată ce putea citi pe vremuri un *fan* de lui Jules Verne pe prima pagină a romanului mai sus amintit:

Capitolul 1

În care se vede cum oamenii tobă de carte pot fi la fel de bine puşi în încurcătură ca şi cei ignoranţi.

— Pac ! ... Pac !

Sigur, cititorul înţelege imediat despre ce este vorba, în roman se trag două gloanţe chiar de la început. Metaforic vorbind, gloanţele sunt încasate însă de cititor căruia îi este excitată curiozitatea prin *tîlcul* introducerii, dar şi prin efectul-surpriză al *deschiderii.*

Nimeni nu-şi mai aminteşte astăzi de un scriitor precum Enrico Emanuelli, autorul unui roman intitulat *O minunată călătorie*. El este însă un veritabil as al *teaser*-ului:

Întîiul capitol

POPAS PE AEROPORTUL DIN CAVALCAS

Plecarea de la 20 martie — Sosirea la Cavalcas — Un omagiu floral şi crinul alb — Întîlnire cu doctorul Venceslao Compagnero şi cu alte personaje — Regizorul şi actriţa — Salutări reciproce — La ce poate servi un tablou din şcoala flamandă — Aperitivul lapas *(local) şi felul cum se bea — Plecarea la aeroport.*

Mă opresc puţin la acest autor pentru că la ora la care i-am citit acest roman am fost bulversat de potenţialul său exploziv. Subiectul poate fi descris într-o frază: unui important personaj, despre care nu vom şti în niciun moment dacă este şef de stat sau patronul unei mari companii, i se prezintă cu lux (strivitor, copleşitor) de amănunte programul unei vizite pe care urmează să o facă. Prin acumulare, detaliile devin ucigătoare. De fapt precizia şi minuţiozitatea celor care îi pregătesc vizita ucid orice urmă de libertate şi creează impresia că atît şeful (suprem?) cît si subalternii lui trăiesc într-o lume monstruoasă. Cu fiecare frază (sau mai bine zis cu fiecare nou detaliu figurînd în program) romanul îl înşfacă pe cititor şi-l scufundă într-un fel de mlaştină ireversibilă, în nisipurile mişcătoare ale absurdului. În decursul anilor n-am putut niciodată uita acest roman care nu a lăsat însă nicio urmă, nici în istoria literaturii italiene şi nici în cea universală.

— Bravo, ne-ați *epatat*, îmi șopti Guy la ureche după încheierea colocviului. Adăugînd apoi: ați străbătut cu bine prima jumătate a drumului.

Sorbindu-i cuvintele, am simțit brusc cum inima mi se umflă și mi se sufocă în cutia toracică. Ce voia să spună oare Guy? Străbătusem jumătate din drum *pînă la ce*? Pînă la acea primă frază miraculoasă capabilă să irige singură scrierea unui întreg roman? Pînă la acea primă frază *explozivă* promisă mie de Guy oarecum încă de la prima noastră întîlnire? Sau era vorba de trecerea cu bine doar a primei jumătăți din șirul lung de *teste* la care Guy mă supunea?

Întîlnirea de la București a amatorilor de prime fraze se termină printr-un anunț absolut tulburător făcut de Guy.

— Domnilor, ne spuse el, vă informez că a fost inventată prima generație de *fraze-patch.* Da, poate nu vă vine să credeți, dar în curînd vom avea ocazia să experimentăm, *pe noi*, această manieră de a ne inspira și de a ne potența energiile. Începuturile de roman de tip *patch* vor putea fi lipite pe piele, în orice *regiune* a corpului, la fel ca orice *patch* anti-tabac sau anti-durere. Desigur, *suntem* încă într-o fază experimentală în privința acestui produs literar, dar nu *avem* nicio îndoială că aceste *prime fraze patch* vor funcționa cu succes. Ele vor fi cu atît mai eficiente, cu cît *conținutul* lor va fi asimilabil prin piele și nu prin creier. Altfel spus, nimeni dintre voi nu le va putea *citi*, ele nu vă vor fi oferite sub formă de cuvinte, ci sub forma condensată a unei *descărcări* de energie semantică... Da, domnilor, mai spuse Guy în final, răbdarea voastră va fi răsplătită.

„Răbdarea noastră?” Toate cele 834 de creiere cărora li se adresase Guy începură brusc să prelucreze, să distileze, să evalueze cuvintele sale pline de aluzii, ambiguități și subînțelesuri. Ce reprezentam noi acolo? O *armată* de viitori cobai sau de *aleși* ai istoriei? Cînd Guy spunea „suntem încă într-o fază experimentală”, se referea de fapt la cine? El era experimentatorul? Vorbea el despre sine însuși la persoana întîi plural, sau avea în vedere și pe altcineva, de exemplu pe prietenul său Bernard?

Absolut nimeni nu avea vreun răspuns la aceste întrebări, dar complicitatea noastră, a celor 834 de scriitori care nu aveam răspunsuri, nu putea decît să crească.

65.

Vocea gîndeşte fără încetare în creierul meu.

Taci, îi spun, dar Vocea gîndeşte mai departe. Taci, îi spun, dar ea se încăpăţînează să gîndească, să *secreteze* gîndire. Bestie, îi spun, limbric nenorocit, taci odată! Dar Vocea continuă să mediteze, să reflecteze, să răscolească prin măruntaiele adevărurilor eterne.

Arunc cu o piatră într-o vitrină.

Taci, îi spun apoi Vocii, taci, sau am să sparg toate vitrinele oraşului.

Dar Vocea nu tace, continuă să-mi amintească lucruri pe care nu le pot suporta, despre care nu ştiam că erau înmagazinate în creierul meu. Trec pe străzi şi arunc cu pietre în vitrinele oraşului.

Taci, îi, spun Vocii, nu vreau să mi se povestească nimic despre viaţa mea de *dinainte*. Dar Vocea nu se poate opri, îmi povesteşte, din interiorul creierului meu, toată viaţa. Chicoteşte, îmi aminteşte de lucruri hazlii, din cînd în cînd îşi şterge cîte o lacrimă (ceea ce mă impresionează, nu e puţin lucru să ştii că vocea din interiorul creierului tău îşi şterge din cînd în cînd cîte o lacrimă).

O ameninţ cu un cocktail Molotov. Taci, îi spun, taci sau, dacă nu, arunc în aer tot oraşul, încăpere cu încăpere, alveolă cu alveolă. Dar Vocea nu tace, îmi vorbeşte despre fricile mele ascunse, despre tot felul de vise pe care nu le-am putut uita.

Taci, îi spun, alergînd ca un nebun pe străzile oraşului şi aruncînd la întîmplare cu cocktailuri Molotov. Opreşte-te, îi spun, în timp ce ferestrele se fac ţăndări şi arborii din parcul municipal ard ca nişte torţe. Opreşte-te sau am să distrug *totul.*

Dar Vocea rîde, se simte bine, îmi povesteşte lucruri care mi se întîmplă în mod repetitiv, îmi evocă amintiri bumerang, se amuză de *prezentul* meu. De ce mă împingi la astfel de lucruri? strig eu aruncînd cu cocktailuri Molotov de pe acoperişurile oraşului. La ce bun?

Dar Vocea continuă să nu tacă, îmi sfredeleşte acum viitorul, visele care nu au fost încă visate, mă inundă cu lucruri netrăite încă.

Sunt căţărat pe turnul oraşului, acolo unde, în *tinereţe*, am făcut dragoste cu oraşul. Dacă mai continui, mă arunc în gol, îi spun.

„Aruncă-te, aruncă-te, să se termine odată” îmi şopteşte Vocea. Închid ochii. Trag aer în piept.

— Sunteţi nişte ticăloşi! Toţi!

Mă pregătesc să mă arunc în gol. Trupul meu se înclină pe marginea abisului.

„Hai, curaj” şopteşte Vocea.

— Nişte ticăloşi, nişte ticăloşi, urlu eu, cu ochii închişi, aplecat din ce în ce mai mult pe marginea abisului.

„Este singurul lucru inteligent care-ţi mai rămîne de făcut” îmi susură Vocea la urechea din creier.

Voce asasină. Voce criminală ce eşti!

Îmi dau creierul pe mîna justiţiei. Îl judec în Sala mare a Tribunalului. Aduc dovezi. Domnilor judecători, creierul meu este un asasin. Un asasin periculos, un asasin maniac, un asasin cinic, un asasin înnăscut care nici nu îşi dă seama că acţionează ca un asasin deoarece crima face parte din *normalitatea* sa, din funcţiile sale.

Domnilor judecători, cer pedeapsa capitală pentru creierul meu.

Imposibil, în oraşul nostru pedeapsa cu moartea a fost abolită.

Domnilor judecători, cer condamnarea la tăcere pe viaţă a creierului meu.

Mă ridic în picioare. Aştept verdictul. Tot eu îl citesc cu voce tare. Creierul meu este declarat vinovat de terorism agravat (împotriva mea), de luare de ostatic (eu sunt ostaticul) şi de acte de tortură (eu sunt cel torturat). Pînă în ultima clipă a vieţii sale creierul meu este condamnat să rămînă închis în cutia craniană a capului meu, să nu mai vadă niciodată lumina zilei şi să nu mai comunice niciodată cu alte creiere.

Mulţumesc, domnilor judecători.

Mulţumesc, domnilor judecători.

Mulţumesc, domnilor judecători.

Unde sunt şobolanii?

„Care şobolani?”

Şobolanii!

„Nu ştiu, nu-mi amintesc nimic.”

Dumnezeule, cum nu-ţi aminteşti? Şobolanii! Şobolanii erau nişte animale splendide, nişte animale agile, cu ochi inteligenţi, cu coadă lungă... Aş da orice să mai pot întîlni un şobolan, într-un depozit sau într-o debara.

Canalele oraşului erau pline de şobolani, unde sunt şobolanii din canalele oraşului? O, ce inteligenți erau şobolanii din canalele oraşului!

De ce nu răspunzi?

„Nu ştiu, nu-mi amintesc."

Şi muştele?

„Care muşte?"

Muştele! Cum aşa, nu-ți mai aminteşti cum era cu muştele? Primăvara, muştele înviau dintr-o dată şi începeau să intre prin bucătării, se aşezau pe feliile de pîine, pe fructe... O desfătare. Ce frumoase erau muştele. Chiar nu-ți mai aminteşti nimic?

„Nu."

Şi țînțarii... O, Dumnezeule, unde sunt țînțarii şi gîndacii negri de bucătărie? Şi buburuzele? Şi cărăbuşii? Şi gîndacii de Colorado? Şi fluturii? De ce nu mai sunt fluturi în anotimpul cînd trebuie să apară fluturii? Chiar nu-ți mai aminteşti cît de colorați erau fluturii?

De ce nu răspunzi?

„Nimic mai nociv pentru înviere decît nostalgia."

Cum de au putut dispărea animalele din grădina zoologică? Ştii bine că am controlat toate cuştile. Niciuna nu fusese deschisă în ziua cînd a izbucnit Absența. Animalele nu aveau cum să iasă din cuştile lor. Animalele astea trebuie să fie încă acolo, invizibile în cuştile lor.

De ce nu spui nimic?

„Lasă-mă să mă concentrez."

Cum de au putut dispărea toți peştii din toate acvariile din toate apartamentele oraşului? Cum de au putut dispărea peştii din toate rîurile, din toate fluviile şi din toate mările?

„De unde ştii că au dispărut din toate mările?"

Deduc.

„Nu te supăra, metoda deductivă este absolut nocivă pentru gîndire."

De ce nu mai sunt furnici în anotimpul cînd trebuie să fim invadați de furnici? De ce nu mai sunt păsări? Unde sunt păsările care se roteau pe deasupra oraşului, pe deasupra cîmpiei şi pe deasupra tuturor mărilor?

„Încetează să mai extinzi domeniul posibilului prin metoda deductivă."

Unde sunt animalele mari? Caii? Unde s-au ascuns caii? Unde sunt animalele mici? Viermii? De ce nu mai apar viermi în carnea alterată şi în merele putrede? De ce nu-mi răspunzi. Ce faci? De ce această tăcere *sceptică*?

„Mă rog pentru tine.”

66.

— Astăzi va fi mareea secolului, spuse Momîia.

Sub un cer zdrenţuit şi plumburiu, împinsă parcă de un vînt tenace, marea continua să crească şi să înghită, centimetru cu centimetru, imensa plajă de la Trouville. Pontonul-promenadă construit pe o dantelărie de piloni, atît de orgolios în tentativa sa de a se lansa cît mai departe spre largul mării, era acum închis circulaţiei şi spălat fără încetare de nervozitatea apelor. La capătul său mai era vizibilă silueta unui far alb coafat cu o cupolă roşie, stropit însă şi el copios de valurile care se spărgeau de pilonii de lemn şi de balustrade. Frontispiciul mării fusese invadat de oameni curioşi să vadă pînă unde vor urca apele. Toate aceste fiinţe minuscule se amuzau parcă jucîndu-se cu un monstru: ba se apropriau de parapeţii digurilor şi de pasarele, ba se îndepărtau de imensa masă de apă aflată în plină înaintare spre oraş. Imprevizibile şi dezordonate în mişcările lor, fiinţele minuscule aveau, în afară de mare, un al doilea punct de atracţie comun: toate reveneau în mod inevitabil, atrase ca de un magnet, în jurul unui catarg de lemn, veritabil termometru al mareelor din ultima sută de ani. Gravat cu linii orizontale deasupra cărora figurau diverşi ani scrişi cu cifre mai mari sau mai mici, acest calendar vertical al mareelor emitea unde misterioase, părea un obelisc căzut din cer în faţă la Grand Hotel, conţinînd informaţii esenţiale pentru viitorul umanităţii. Cupluri, familii sau curioşi solitari se opreau lîngă el, îi dădeau tîrcoale, îi analizau cu atenţie crestăturile. Unii fotografiau detalii din memoria sa generoasă, alţii îl atingeau cu palmele. *Papa*, şi dacă anul ăsta marea o să se ridice şi mai sus? Nu cred, nu ştiu, stai să vedem. Mai mulţi fotografi profesionişti îşi fixaseră aparatele pe trepiede şi aşteptau răbdători „evenimentul”: invadarea definitivă a uscatului de către mare.

Momîia se agăţase de braţul lui Bernard ca şi cum ar fi căutat un fel de protecţie. Înfăşuraţi în pelerine ample, cu glugile pe cap, cei doi se pierdeau perfect în mulţime. Nimeni nu ar fi putut spune dacă erau doi amanţi, un tată cu fiica sa, sau un cuplu banal fără vîrstă.

— Este ultima mea plimbare? întrebă Bernard cu voce joasă, deşi Momîia îi auzea întrebările şi fără să fie nevoit să le rostească.

— Este ultima ta maree, spuse Momîia.

— Dar tot nu înțeleg, spune Bernard, cum e posibil ca visele unora să fie de fapt viața altora?

— Aşa funcționează Departamentul, răspunse tînăra femeie. În universul *nostru* nu se pierde nimic. Toate etajele *ființelor* comunică.

Marea se izbea acum de digul de protecție al oraşului, valurile explodau ca nişte fîntîni arteziene şi trombe de apă cădeau peste oamenii aflați pe terase sau deambulînd pe larga alee pietonală din fața Cazinoului. Cei care aveau cizme de cauciuc rămaseră pe poziții, pentru a înfrunta prima fază a inundației, în timp ce ceilalți se retrăgeau pe terasele mai înalte sau pe treptele din fața vilelor purtînd marca *belle époque* şi aliniate cu fațadele spre mare. Momîia părea extrem de încîntată să se plimbe cu picioarele prin apă. Din cînd în cînd, țopăia ca un copil, iar Bernard, jenat de această exuberanță, încercă să-i mai potolească agitația infantilă, ca şi cum ar fi fost un tată ieşit la plimbare cu o progenitură rău educată.

— Deci, reluă Bernard, dacă în acest moment ceea ce mi se întîmplă mie este real, înseamnă că exact în aceste clipe cineva visează această *scenă*?

— Da.

— Şi *apoi*?

— Apoi cînd?

— Apoi *după*?

— Apoi *după* vei lucra şi tu la Departamentul vise.

Ia te uită, îşi spuse Bernard fără să realizeze că apa îi ajunsese la genunchi. Nici nu este aşa grav, dacă mă gîndesc bine. După ce ți se încheie inițierea în faza reală, pur şi simplu eşti repartizat la Departamentul vise şi începi să te ocupi de visele altora.

Pe promontoriul de unde pornea pontonul-promenadă nu mai rămăseseră decît Bernard şi Momîia. Pontonul, însă, dispăruse acum complet sub ape, doar farul construit la capătul lui mai era vizibil, ca un naufragiat în largul mării. Invadînd uscatul, marea adusese cu ea cantități imense de alge. Momîia culese cu palmele un eşantion de gelatină verde mirosind puternic a iod şi-l duse la gură. De pe un balcon cineva le făcea semne, ca şi cum ar fi vrut să-i avertizeze că se află în primejdie.

Bernard se simți însă cuprins de un fel de euforie. În definitiv, dacă *dincolo* va trebui să lucreze la Departamentul vise, schimbarea nu va fi

chiar aşa de mare. Nu reuşea însă să-şi reprime o altă enormă curiozitate: mai existau şi alte departamente unde puteau fi repartizaţi *nou-veniții*?

— Da.

Bernard nu se miră de rapiditatea răspunsului, dat fiind că Momîia avea acces la întrebările sale chiar în clipa cînd acestea se năşteau.

— De exemplu?

— Departamentul coşmaruri.

Bernard îşi dădu seama că era un privilegiat. Dintr-un motiv care pentru moment îi scăpa, trecerea sa de la Departamentul viață la Departamentul vise se efectua printr-o *secvență* tranzitorie. Probabil că alții nu avuseseră parte de acest lux. Nu-i aşa, Domnişoară Momîie?

Omul care venise pe malul mării ca să *scrie* nu avu timp să audă răspunsul. Un val neaşteptat de mare se abătu peste promontoriul de unde contempla mareea secolului, îl înăbuşi sub forța sa narativă şi-l trase apoi spre larg, spre ceea ce Bernard considerase dintotdeauna ca fiind o imensă rezervă de ficțiune.

67.

Victor se visa în plin deşert, aplecat sub capota ridicată a unui automobil, pe cale de a-i demonta motorul. Gesturile lui erau extrem de dibace, iar piesele componente ale motorului păreau fluide. Şuruburile, plăcuțele, tijele, arcurile, filtrele, toate se desprindeau cu o uşurință aeriană sub degetele sale agile.

Visul era ca un fel de film proiectat pe un ecran: Victor juca în film, dar în acelaşi timp îl şi privea şi-l analiza din exterior. Probabil că sunt undeva prin Arizona, îşi spuse Victor-spectatorul, aşteptînd să continue visul care începuse bine. Arizona, Utah, California, erau locuri pe care Victor nu le vizitase încă, deşi deşertul american îl fascina. Ca mai toată lumea, avea în minte imaginile din filmele *western*, cavalcadele avînd ca fundal pereții abrupți de la *Grand Canyon* sau formidabila scenă din filmul *Diligența* cu un atac al indienilor şi o urmărire printre ciudatele formațiuni stîncoase de la *Monument Valley*.

Victor îşi reprimă însă aceste divagații pentru a se concentra pe vis, pentru a nu-l pierde întrucît îl simțea *fragil.* Cum de ajunsese el colo, în deşert, sub capota ridicată a unei maşini cam veche şi cam ponosită? Iată o întrebare la care Victor aştepta încă un răspuns, dar pentru moment nu aceasta era *urgența* visului, el se derula calm într-un sens *natural*, ca o apă care curge într-o unică direcție.

Maşina părea să fie în pană, pe un drum cu asfaltul destul de jupuit, la doi paşi de o intersecție. Da, Victor încerca să repare motorul maşinii în mijlocul unei spațiu plat şi extrem de arid, sub un cer încă blînd pentru că soarele abia răsărise, probabil de cîteva zeci de minute. Lumina era încă generoasă, plină de reflexe oranj, iar deşertul părea inundat de viață, fiecare piatră şi fiecare cactus îşi etala o umbră complice, mişcătoare. Fîşia albicioasă a şoselei se pierdea la orizont într-un fel de brume albăstrii, ceea ce justifica oarecum imobilitatea maşinii. De ce să continui să mergi pe un drum care oricum nu avea sfîrşit?

Victor însă nu era singur în mijlocul acelei imensități *primejdioase.* Din maşină îşi făcu apariția o adolescentă, o fată care nu avea cum să aibă mai mult de 17 sau 18 ani. Fata părea uşor aeriană, uşor nebună sau doar

excentrică. Ea se urcă pur şi simplu pe acoperişul maşinii şi începu să contemple peisajul.

— De ce nu trece nicio maşină pe aici? întrebă fata.

— Nu ştiu, răspunse Victor.

În timp ce răspundea la întrebarea pusă de acest al doilea personaj al visului, o a doua voce tresări în mintea lui Victor şi începu să se neliniştească. Ce fel de vis este acesta? Şi ce fac eu, de fapt, aici, cu o fetişcană nebună, poate chiar minoră? Şi de ce, în loc să repar motorul, continui de fapt să dezmembrez toată partea mecanică a maşinii?

Fata îşi ridică braţele în aer, închise ochii şi respiră adînc aerul dimineţii, sorbind parcă în acelaşi timp toată acea lumină oranj, încă blîndă, chiar umană. Aşa cum era răstignită de bună voie în picioare pe acoperişul maşinii, purtînd doar o fustiţă scurtă şi un T-shirt sumar, fata părea gata să se arunce în imensitatea cerului, sfidînd gravitaţia şi sensurile naturale de curgere ale legilor naturii.

— Mi-e foame, spuse fata.

— Avem de mîncare în portbagaj, spuse Victor.

— Da, dar nu reuşesc să-l deschid.

Victor nu răspunse, iar cea de-a doua voce începu din nou să-şi pună întrebări ciudate: de ce nu se deschide portbagajul? şi ce fac eu acum cu toate piesele acestea dezmembrate, risipite în jurul meu, cu acest motor care parcă a explodat în deşert? cît timp îmi va lua ca să-l remontez?

În timp ce visul continua să se deruleze, Victor-spectatorul se simţi tot mai vinovat de evoluţia visului. Ce prostii sunt astea? se întreba acea parte a creierului său care rămăsese detaşată de vis. Şi ce s-a întîmplat între mine şi fata asta înainte de a veni aici?

Pentru moment visul nu avea încă nicio dimensiune erotică, Victor nu resimţea nimic faţă de fata care era cu el, nici tentaţia de a o lua în braţe, dar nici nevoia de a se debarasa de ea.

Cum visul avea nişte *elipse*, Victor se văzu într-o nouă secvenţă, în faţa a cinci cutii poştale fixate pe stîlpi de lemn, aliniate ca nişte păsări răbdătoare chiar la încrucişarea şoselei cu ceea ce părea un drum secundar, neasfaltat şi mult mai îngust.

— Undeva trebuie să fie nişte case. Un *ranch.* Sau chiar mai multe, spuse fata.

— S-ar putea, răspunse Victor. Numai că nu putem merge zece mile pe jos.

— Şi ce facem atunci? întrebă din nou fata, fără nicio teamă în glas, ca şi cum ar fi vrut să afle o informaţie minoră, cît costă un pachet de *chips*-uri Kellogg's sau cît e ceasul.

— Nu putem merge zece sau douăzeci sau treizeci de mile pe jos, repetă din nou Victor.

Fata puţin nebună începu să deschidă rînd pe rînd cutiile poştale şi să cotrobăiască în ele. Dar cutiile erau goale. Dintr-una din ele îşi luă însă zborul un fluture.

— Ia te uită, spuse fata, poate că sunt făcute pentru fluturi.

— Nu trebuia să-l goneşti, spuse Victor, acum o să moară din cauza căldurii, peste cîteva ore.

— Găseşte el o altă *căsuţă*, chicoti fata apropiindu-se de Victor şi înlănţuindu-l cu braţele de gît.

Victor încercă să se debaraseze de ea, dar fata era mult mai vînjoasă decît părea în realitate. Cea de-a doua voce din mintea lui Victor reacţionă ca un sistem de alarmă. Toate beculeţele roşii ale unui mecanism de autoapărare începură să pîlpîie. Sunt absolut iresponsabil, îşi spunea, să visez eu *aşa ceva*! Şi mai ales în America! Trebuie să ies de *aici* imediat.

Din păcate, partea detaşată a creierului lui Victor nu fu în stare să oprească visul, ci doar să-l urmărească în continuare cu un ochi critic. Iar visul se acceleră din nou. Scena următoare fu însă mult mai neplăcută: aşezată pe bancheta din faţă *nebuna* mînca *chips*-uri Kellogg's şi încerca să prindă un post de radio. Ceva însă nu funcţiona, fie că bateria maşinii era aproape epuizată, fie că în acel loc pierdut nu puteau fi captate corect undele radio. Victor continua să dezmembreze maşina, acum tocmai scotea volanul, în timp ce fata nebună se amuza trecînd de la un post la altul, de fapt de la o rafală de zgomote şi de fîşîituri la alta.

— Totuşi, spuse fata, nu e just ca un zeu să se supere atît de tare pe poporul său. Cum a făcut Kokopelli. Cum adică să-i extermine pe oameni pentru că s-au rugat *prea mult*? Şi în ce sens s-au rugat prea mult? S-au rugat tot timpul ori s-au rugat prea intens?

— Una, două, se rugau. Cam aşa cred, mormăi Victor, destul de indispus.

— Adică îşi petreceau timpul rugîndu-se? În cazul acesta pot să-l înţeleg pe Kokopelli. Dacă nu făceau nimic altceva decît să se roage.

Visul sări din nou peste o etapă şi Victor se văzu pe bancheta din faţă a maşinii, cu *nebuna* lipită de el, sub cerul înstelat. Se făcuse brusc noapte, iar

maşina nu mai avea acoperiş. Probabil că am demontat-o integral, îşi spuse vocea de rezervă din creierul lui Victor. Cerul era extrem de înstelat, părea că numărul stelelor se dublase, de unde şi o luminozitate nocturnă neobişnuită. Din maşină nu mai rămăsese de fapt decît un fel de carcasă, banchetele şi parbrizul. Restul fusese demontat, portierele zăceau în jurul maşinii, la fel ca şi roţile de pe care fuseseră extrase cauciucurile. Zeci şi zeci de piese şi accesorii, mai mari şi mai mici, fuseseră împrăştiate de mîna lui Victor, iar acum nici nu se mai punea problema remontării lor. De unde, poate, sentimentul de linişte interioară pe care îl avea Victor ţinînd-o strîns lipită de el pe fata nebună.

Cu totul stupefiantă fu însă, în vis, continuarea acestei secvenţe pentru că de fapt Victor-personajul adormi în maşina dezmembrată, ţinînd-o pe fată strîns lipită de el. Vocea de rezervă tresări din nou pentru a analiza această *scufundare* extrem de rară în abisul unui vis. Deja că visez, îşi spuse vocea, iar acum visez că adorm în propriul meu vis. Atîta ar mai lipsi, să *văd* ce visez în timp ce adorm în propriul meu vis.

Adormind însă în maşina dezmembrată sub cerul înstelat, Victor-personajul nu visă nimic, se simţi pur şi simplu foarte bine şi relaxat, iar somnul acesta din vis fu probabil destul de lung. În orice caz, fu un somn odihnitor pentru că în momentul cînd fata nebună îl trezi, Victor se simţi odihnit. Cerul înstelat se rotise asupra lor, cel puţin acesta fu prima senzaţie resimţită de Victor în momentul trezirii din somnul din vis. Noaptea nu se terminase însă. În schimb, fata se agita în faţa cutiilor poştale strigînd:

— A trecut poştaşul! Mă auzi? Victor, a trecut poştaşul şi noi nu am auzit nimic!

Fata nebună deschisese cu febrilitate toate cele cinci cutii poştale şi îi arăta acum lui Victor, rînd pe rînd, conţinutul. Toate aveau cîte ceva înăuntru: scrisori, flaiere publicitare, ziare.

— A trecut poştaşul şi noi n-am simţit nimic, repeta fata destul de supărată, chiar cu un aer indignat, gata să izbucnească în plîns.

Observînd-o în tăcere Victor simţi doar nevoia de a-i spune:

— Ai grijă, nu încurca corespondenţa.

Dar fata se agita cu teancurile de scrisori şi de ziare în mînă şi-l imploră pe Victor să o lase să citească măcar o scrisoare.

— Vreau să deschid măcar una. Mă laşi? Uite, pe asta... Este pe adresa domnişoarei Matilde Warnotte. Iar expeditorul este un anume Guy Courtois. Pot să citesc ce-i scrie Guy domnişoarei Matilde?

68.

Casa Monteoru părea abandonată, *condamnată*, un fel de loc bîntuit de stafii în plin centru al Bucureştiului. Scriitorii care îşi avuseseră acolo un cuib cald şi confortabil timp de peste 60 de ani fuseseră obligaţi să-şi facă valizele (la figurat) şi să plece. Presa bucureşteană încă mai scria, dar destul de anemic, despre lungul şi agonizantul proces dintre Uniunea Scriitorilor şi urmaşii familiei Monteoru, cea care fusese posesoarea palatului înainte de naţionalizările comuniste din 1949. Toate piruetele juridice şi toate argumentele breslei, care ar fi dorit atît de mult să păstreze acelor loc, capotaseră în faţa unei legi clare adoptată după căderea comunismului: toţi cei spoliaţi de regimul adus după război cu tancurile sovietice aveau dreptul să-şi reia bunurile. Noii proprietari voiau să transforme palatul într-un centru pluricultural, dar pentru moment, în aşteptarea unor mîini pricepute, capabile să restaureze Casa Monteoru, aceasta părea mai degrabă un decor pregătit pentru vreo ecranizare după Edgar Allan Poe sau pentru vreun film de Tim Burton.

Apropiindu-mă, împreună cu Guy Courtois, de acest loc în care o parte a tinereţii mele mai vibra încă, mi se păru brusc că eram eu însumi încarcerat acolo, dincolo de grilaj şi de poarta monumentală din fier forjat. Îmi veni în minte brusc nuvela lui Edgar Allan Poe, *Prăbuşirea Casei Usher*, dar şi imaginea casei bîntuite de stafii de la Disneyland. Poarta, îmbătrînită, dar încă extrem de demnă, străjuită de doi pilaştri încă impunători deşi serios jupuiţi de timp, era bineînţeles închisă, aş spune chiar *ferecată.* Cineva nu avusese încredere în vechiul ei mecanism de închidere, mult prea fin, funcţionînd pe bază de cheie, şi prin urmare securizase cele două aripi ale porţii cu un lanţ şi un lacăt. Din exces de zel, sau poate întrucît lanţul fusese prea lung, omul îl înfăşurase de mai multe ori în jurul celor două vertebre exterioare ale batantelor, acolo unde se întîlneau cele două aripi ale porţii, trecîndu-l şi peste clanţă şi peste vechea încuietoare dantelată, dar decăzută la stadiul de pur obiect decorativ. În felul acesta eventualul intrus nu mai avea niciun dubiu: Casa Monteoru se declara inaccesibilă, închisă pentru o bună bucată de vreme, le spunea tuturor

curioşilor „stop, pînă aici, mă puteți contempla de pe trotuar, dar orice penetrare în intimitatea mea este interzisă”.

— O, ce păcat, exclamă Guy Courtois.

Vocea sa trăda o dezamăgire profundă, o mare ratare metafizică.

— Aşteptați, nu e totul pierdut, i-am spus.

Ştiam din aminitirile mele, de pe vremea cînd frecventam asiduu restaurantul Uniunii Scriitorilor, că undeva, în spatele casei sau chiar într-o aripă a ei îşi avea o *ascunzătoare* un paznic, un ins plătit să se ocupe de grădină şi să păzească edificiul în timpul nopții sau în acele duminici cînd Casa rămînea închisă. Undeva, ascunsă, lipită ca un melc de pilastrul din dreapta al porții, se afla şi butonul ruginit al unei sonerii. Trebuia doar să-mi strecor mîna între pilastru şi marginea metalică a porții şi să caut cu degetele acel *sfîrc* şi să apăs pe el.

Soneria funcționa încă şi auzirăm sunetul ei subțirel, dar strident, mai puternic chiar decît vacarmului continuu provocat de circulația în sens unic al maşinilor pe Calea Victoriei, artera istorică a Bucureştiului care trecea chiar prin fața Casei Monteoru.

Omul speranțelor mele îşi făcu apariția după trei sau patru minute şi aproape că mă făcu să rîd. M-aş fi aşteptat ca din adîncurile Casei Monteoru să iasă o făptură misterioasă, o siluetă cu patină gotică, un fel de Dracula sau măcar cineva care să semene cu celebrul vampir incarnat de Béla Lugosi, într-un film american mut din 1931. Dar nu, spre noi se îndrepta un om de vreo patruzeci de ani, neras şi cu un început pronunțat de chelie, mic de statură, cu o burtă mare care i se revărsa de sub un tricou pătat cu grăsime. În mod vizibil insistența cu care sunasem îl deranjase, pentru că din Casa Monteoru răzbătea acum, datorită unei uşi deschise, vacarmul unui meci de fotbal difuzat la televizor.

Insul se propti în fața noastră şi termină de mestecat ceva. Mi l-am imaginat imediat în fața unui platou cu telemea, salam, ceva măsline şi o ceapă spartă, privind meciul şi mai trăgînd dintr-o bere. Ce să faci, de altfel, într-o duminică la ora patru după-amiaza?

Personajul făcea parte din noua faună capitalistă şi îmi era extrem de familiar. Altădată, pe vremea comunismului, portarii şi paznicii mă intimidau: mai toți, chiar şi cei mai mărunți, reprezentau, într-un fel sau altul, Autoritatea, se simțeau o emanație a puterii şi aveau în ei o anumită aroganță. Noul paznic de la Casa Monteoru nu se reprezenta, însă, decît pe sine şi se apropie de noi vizibil animat de speranța unui ciubuc. Dacă tot se

extirpase din fața televizorului şi se tîrîse cu şlapii lui din plastic pînă la poartă, măcar să se aleagă cu *ceva.*

Fără introducere i-am propus 50 de euro ca să ne lase să vizităm casa şi s-o fotografiem. Cu un ochi ager, de taximetrist bucureştean, omul în şlapi ne măsură pe amîndoi pentru a ne evalua sinceritatea. Zece secunde îi fură suficiente pentru a se convinge că nu voiam să furăm nimic, nici lambriurile, nici cristalurile vieneze şi nici oglinzile venețiene din interior, cu atît mai puțin nudul feminin cu ecou antic din fața intrării. Deşi, dacă am fi negociat serios vreo astfel de opțiune probabil că s-ar fi putut *aranja.*

— Domnul vine din Franța şi este scriitor, am mai spus, mai mult ca să-l măgulesc pe paznicul Casei Monteoru. Iar eu mi-am petrecut acolo înăuntru, unde era restaurantul, şi dincolo, pe terasa din spate, sute şi sute de ore din viața mea.

Individul păru să aprecieze această confesiune. În definitiv îl tratam ca pe o ființă umană într-o lume în care mulți îl luau probabil de sus ori îl considerau chiar un *preş*. Greu de spus din ce motiv acest om ratase trenul capitalismului, de ce nu-şi găsise un rost mai bun în viață. În definitiv era încă tînăr, *revoluția* din 1989 îl surprinsese doar pe la vîrsta de zece ani...

— Da, numai că acu', ştiți, vine noii proprietari.

— Ştiu, i-am răspuns scoțînd banii din buzunar.

Omul oftă pentru a ne sugera probabil că nici situația sa nu era uşoară. În definitiv trebuia să treacă peste anumite instrucțiuni, dar nici nu îndrăzni să negocieze pentru a obține un preț mai bun. Scoase din buzunar o legătură de chei, deschise lacătul şi desfăşură lanțul.

— *Merci* spuse Guy bătîndu-l pe umăr pe individ în timp ce acesta ne lăsa să pătrundem pe aleea simi-circulară din fața Casei Monteoru (acolo unde vedeam eu în mod sistematic trăsurile de epocă, ele reveneau numai în prezența mea, intrau pe unica poartă încă funcțională, se opreau o secundă în fața peronului şi ieşeau pe poarta dispărută între timp, un miros de cai frumoşi rămînea în urmă).

— A mai fost şi ieri nişte domni, ne explică paznicul dezabuzat, oarecum pentru a-şi justifica atitudinea. În definitiv, dacă şi ieri le deschisese poarta unor persoane necunoscute, repetarea aceluiaşi lucru devenea mai puțin gravă.

Guy Courtois fu imediat cucerit de atmosfera romantic-decrepită din jurul casei. Intram parcă într-o altă lume, într-un alt timp. Un strat de frunze

uscate se aşezase peste aleea pavată cu granit iar grădina se sălbăticise atît cît să cîştige în poezie.

— Stil eclectic pur, exclamă Guy examinînd intrarea, imensul balcon flancat de două colonade de mare gală, şi mai ales cele două lampadare aşezate unul în dreapta şi altul în stînga uşii principale, destul de fanteziste ca obiecte, dar doldora de reminiscențe gotice amestecate cu *art nouveau.*

— Vă aprind lumina şi apoi vă las, ne spuse paznicul, grăbit probabil să se întoarcă la meciul său.

Nu-şi făcea probabil nicio grijă în privința noastră. Ce rău i-am fi putut face acestei case aflată în grija sa? Şi oricum avusese reflexul de a închide din nou poarta cu lanțul, deci oricum tot el urma să ne lase să ieşim.

Guy Courtois vizitase numeroase palate, reşedințe şi case impregnate de memorie culturală, petrecuse ore şi ore în toate cafenelele cu viață sau cu trecut literar ale Europei, dar nu pusese încă niciodată piciorul într-un loc atît de *dramatic* precum Casa Monteoru. Ceva ne spunea că din acest loc urmau să fie evacuate în curînd şi fantomele. În ce mă priveşte, eu mă izbii de propria mea fantomă. M-am văzut acolo, în holul cu pereții placați cu marmură, sub luminatorul împodobit în stil baroc, în mijlocul unui grup de scriitori neliniştiți. Vom fi dați definitiv afară? Tot ce am discutat noi aici, tot ce ne-am spus noi aici, toate strigătele noastre interioare proferate aici, se vor duce dracului? Da. Toți pereții aceştia, toate aceste coloane dorice, toate aceste lambriuri din esențe rare de lemn, toate aceste tapeturi din mătase, toate aceste candelabre, toate aceste sobe din faianță de Meissen, toate aceste console din lemn lustruit, toate aceste draperii enorme vor fi golite de memoria noastră?

Da.

Nu le puteam ascunde adevărul acelor confrați ai mei neliniştiți de moartea Casei Monteoru. Îi vedeam pe toți acolo, unii adevărați monştri sacri ai literaturii române, alții mai degrabă scriitori oficiali deja uitați, alții pure personaje ale unei epoci complicate... Toți aveau în comun acum acest *ataşament* profund față de Casa Monteoru. Într-un fel sau altul fiecare lăsase acolo o parte din viața sa. Toți acei pereți, toate acele stucaturi, tavanele cu casetoane, parchetul din lemn de nuc, pianul dezacordat din hol şi canapelele şi fotoliile excesiv de confortabile erau impregnate de gesturi, de cuvinte, de gînduri, de neputințe şi de revolte mute, de şoapte şi intrigi, de bîrfe şi denunțuri, de glume şi hohote de rîs.

În timp ce Guy fotografia *totul* cu telefonul mobil, eu încercam să-i explic la ce servise fiecare încăpere. Jos, la parter: imediat pe stînga birourile diverşilor vicepreşedinți, pe dreapta biblioteca, iar în față marea sală de recepție care găzduise restaurantul. La primul etaj: biroul preşedintelui precedat de cel al secretarei, Sala oglinzilor unde se țineau întrunirile festive şi încăperile care găzduiseră extraordinara revistă *Secolul 20* și în anii din urmă Editura Cartea Românească. Iar la mansardă funcționaseră tot felul de birouri, unde un stol de secretare băteau texte la maşini de scris dintre cele mai zgomotoase şi mai ciudate, una dintre ele fiind dotată cu caractere extrem de mari, era maşina rezervată unor documente ultraoficiale şi ultraimpunătoare. De fapt, Casa Monteoru era un veritabil labirint, privită din exterior nimeni nu i-ar fi putut ghici multitudinea de spații, coridoare şi dependințe, după cum din stradă nu i se vedea nici superba cupolă.

Din încăperea unde fusese restaurantul dispăruseră mesele şi scaunele, dar mobilele masive rămăseseră lipite de pereți, iar tavanul din mahon avea în continuare acelaşi aer protector. Guy mă privi cu oarecare compasiune, ca şi cum ar fi vrut să-mi transmită condoleanțe pentru pierderea ireversibilă a unei felii din trecutul meu. Da, acolo, în acel spațiu care acum mi se părea mai degrabă mic, cunoscusem poate cei mai interesanți oameni din viața mea şi participasem la cele mai subtile conversații. Dacă aş fi fost miliardar aş fi încercat să cumpăr eu Casa Monteoru şi să o transform într-un muzeu al statuilor literare de ceară. Aş fi reconstituit restaurantul Uniunii Scriitorilor exact cum era el la jumătatea anilor optzeci ai secolului trecut, cînd devenise al doilea meu domiciliu. Iar prima statuie de ceară plasată ar fi fost, în colțul din dreapta imediat după intrare, cea a poetului Eugen Jebeleanu. Eu m-aş fi plasat la o masă cu poeții, prozatorii şi criticii generației ’80, cu Eugen Suciu, Florin Iaru şi Traian T. Coşovei, cu Ion Buduca, Ioan Groşan şi Călin Vlasie, cu Magdalena Ghica, Mariana Marin şi Elena Ştefoi... Printre figurile generației mele şi-ar fi avut însă locul şi un filozof precum Mihai Şora, o exuberantă poetă-actriță precum Ioana Crăciunescu sau un poet-gentleman precum Virgil Mazilescu...

Nu avea niciun rost să pronunț toate aceste nume în fața lui Guy Courtois, în fața unui străin care nu citise din literatura română decît trei autori: Cioran, Ionesco şi Eliade. De altfel nici nu ştiam de ce dorise atît de mult acest francez excentric să viziteze fostul restaurant al scriitorilor

români. În căutarea cărui tip de emoții? Sau îl interesa mai degrabă spectacolul emoțiilor resimțite de mine în acel loc...

— De fapt de ce am venit noi aici, Guy?

— Am venit pentru ca să vă cunosc mai bine.

Guy voia să mă cunoască mai bine şi atunci inventase tot acel pelerinaj prin țara mea de origine... Hm... Nu mi se mai păreau plauzibile, de o vreme, unele explicații ale lui Guy. Oare nu fusese vorba, de la bun început, de un pact între noi? Oare nu îmi promisese el, la un moment dat, un început de roman *esențial*, de natură să mă propulseze pînă la premiul Nobel? Nu din acest motiv gravitam în jurul lui şi îi trimiteam din cînd în cînd paginile mele disparate, tocmai pentru a-l ajuta să mă cunoască mai bine, să ştie care era *paleta* mea literară?

— Avem voie să fumăm aici?

Da, probabil că da... La ora la care frecventam eu restaurantul Uniunii Scriitorilor toată lumea, dar absolut toată lumea fuma.

Brusc, în timp ce Guy îşi aprindea țigara, mă străfulgeră un gînd. Şi dacă Guy îmi propusese această descindere în trecutul meu, într-unul din *spațiile* formatoare pentru mine, tocmai pentru a-mi oferi într-un cadru oarecum festiv marele său cadou, marea frază esențială, acel început de roman promis de el şi atît de aşteptat de mine? Timp de o secundă creierul meu fu înfiorat chiar de gîndul că începutul mult aşteptat ar putea fi „Avem voie să fumăm aici?”. Guy pusese întrebarea cu o anumită apăsare a glasului... Sau poate că *vidul* din acea încăpere o reverberase într-un mod special în mintea mea?

— Veniți să vă arăt terasa din spate.

Guy mă urmări cu docilitate, dar fără să-mi pună întrebări. Sala de recepții a Casei Monteoru, devenită cum spuneam restaurant, se prelungea cu un fel de verandă care nu este exclus să fi funcționat, inițial, ca seră tropicală. Cînd am început eu să vin zilnic la restaurantul scriitorilor, veranda găzduia un fel de bar, de acolo îşi cumpărau scriitorii țigări sau diverse produse alimentare „pentru acasă” (cafea, cacao, conserve de carne, brînzeturi, uneori fructe exotice). În anii penuriei alimentare, cam de prin 1980, accesul la acel bar devenise pur şi simplu o fereastră deschisă spre paradis.

Traversarăm veranda fără să-i mai povestesc lui Guy Courtois cum trona în spatele acestui bar o anumită doamnă Candrea, păzitoarea rezervelor de hrană şi băutură ale scriitorilor. La ce bun să-i mai spun unui

străin că acea verandă era numită de toată lumea „acvariul” şi că acolo obişnuiau să se aşeze cîțiva scriitori celebri ai generației ’60 (printre ei Gheorghe Pituț, Grigore Hagiu, Virgil Negoiță...).

Imediat ce venea primăvara la Bucureşti, şi pînă toamna tîrziu, restaurantul Uniunii se muta pe terasa din spatele Casei Monteoru, la adăpostul cîtorva platani generoşi. Urmele terasei erau încă perfect vizibile: un mare pătrat betonat şi o colivie de metal unde avea masa sa rezervată tot privilegiatul Eugen Jebeleanu. Şi acel loc iradia în mintea mea cu imagini puternice, dar mai ales cu gustul unor seri nesfîrşite, petrecute într-un colț secret al Bucureştiului, cu multe pahare de vodcă în față şi în deliciul unor trăncăneli literare interminabile. Uneori, cînd se formau grupuri mai mari, mesele de lipeau unele de altele, cîte două sau cîte trei, iar vorbele de spirit țîşneau din creiere ca dintr-o fîntînă arteziană. Ce frumoşi, ce inteligenți, ce geniali în sensul cel mai radical al termenului eram noi acolo, poeții şi scriitorii generației ’80 amestecați uneori cu cei din alte promoții şi generații, pentru că în materie de utilizare a termenului „generație” erau mai multe şcoli. Criticul Laurențiu Ulici, de exemplu, demonstra că o generație nu apare decît la 20 de ani o dată. Deci era justificat să se vorbească despre „generația ’60” şi despre „generația ’80”, în schimb trebuia, din punctul lui de vedere, recurs la sintagma „promoția ’70” şi „promoția ’90” pentru alte nume „intermediare”.

— Şi aici ce e?

Guy îmi arătă un *chepeng* deschis şi nişte scări care duceau undeva într-o pivniță. Casa Monteoru dispunea, în fundul grădinii sale, de nişte atenanse, acolo fuseseră probabil grajdurile proprietății şi locuințele servitorilor în primii ani de glorie ai palatului, cînd acesta devenise un loc de întîlnire şi serate pentru lumea mondenă a Bucureştiului. Acele *spații* îmi erau însă necunoscute, nu intrasem niciodată în ele şi de altfel nici nu erau vreodată accesibile scriitorilor de rînd, poate doar celor din conducere.

Guy păru extrem de interesat de acea *gaură* care ducea spre necunoscut, cu atît mai mult cu cît la capătul treptelor se agita cineva la lumina unui bec.

— Poate că aici a fost pivnița de vinuri, i-am răspuns lui Guy şi am coborît după el în acea hrubă umedă, încîntat oarecum că după atîția ani Casa Monteoru mai avea cîteva secrete să-mi dezvăluie.

Treptele se opreau la cîțiva metri sub pămînt, poate trei sau patru, o adîncime destul de impresionantă de altfel, după care urma un coridor

destul de lat, bine luminat, şi probabil încălzit pentru că senzația de *hrubă umedă* dispăru imediat. De-a lungul zidurilor, pe ambele părți, zăceau tot felul de cutii de carton pline cu ceea ce părea la prima vedere să fie nişte manuscrise. Cineva *muncea* într-adevăr în acel spațiu subteran ramificat în mai multe direcții, îi auzeam respirația şi din cînd în cînd mormăiturile, ba chiar şi cîte o înjurătură. Să fi fost oare tot omul nostru, paznicul atît de generos cu noi, dispus pentru 50 de euro să ne deschidă chiar şi subsolurile Casei Monteoru?

Guy Courtois extrase dintr-una din cutii o pagină plină de semne bizare şi o privi cu atenție, fără să înțeleagă prea bine unde era baza şi unde era antetul, sau dacă semnele erau scrise de sus în jos, de la dreapta spre stînga sau de la stînga spre dreapta.

— Ce să fie? mă întrebă Guy cu ochii măriți de excitație.

— Pare să fie o stenogramă, i-am răspuns.

Guy mai scoase cîteva pagini din aceeaşi cutie de carton.

— Şi astea?

— La fel.

De la capătul coridorului îşi făcu apariția un bătrînel furios, împingînd din greu o roabă plină cu cutii de carton, probabil şi ele doldora de stenograme indescifrabile. Bătrînelul nu păru uluit cînd ne văzu. Dimpotrivă, ne aruncă o privire prietenoasă de parcă ne-ar fi aşteptat:

— Sunteți de la *Spiegel*? V-a trimis domnul Guță?

— *Oui*, se grăbi să spună Guy fără să fi înțeles sensul întrebării, dar scoțînd din interiorul pardesiului său un iPad pentru a face probabil fotografii de o mai bună calitate.

Bătrînelul descărcă din roabă cele două sau trei cutii de carton şi ne invită să-l urmăm.

— Veniți să vedeți *porcăria*.

Guy se uită la mine aşteptînd o explicație.

Faptul că îi vorbeam lui Guy în franceză, deşi în mod *normal* ar fi trebuit să fim de la *Spiegel*, nu-l intrigă pe bătrînelul furios. El avea ceva pe suflet şi trebuia să se descarce. Ne conduse pe un coridor destul de lung şi ne invită să intrăm într-un fel de adăpost antiaerian, o încăpere pătrată, surprinzător de mare şi bine luminată de numeroase becuri fixate însă, în mod curios, nu pe tavan, ci pe sol de-a lungul zidurilor. Din tavan se scurgeau tot felul de fire electrice bizare, cabluri de diferite dimensiuni şi culori. Toate păreau amputate de o mînă sadică, era ca şi cum cineva ar fi

trecut pe acolo cu o foarfecă uriaşă şi le-ar fi retezat în grabă, interesat să ascundă ceva, mai precis extremităţile lor. Pereţii păreau ciuruiţi de o armă automată, dar de fapt cineva scobise în ei pentru a extrage probabil din interior nişte mici obiecte sau dispozitive secrete.

— Aici am lucrat, spuse bătrînelul furios. Aici suntem exact sub sala restaurantului. De aici montam toate microfoanele.

Bătrînelul avea un debit extrem de rapid şi din cînd în cînd trebuia să-l mai opresc pentru a-i putea traduce totul lui Guy. Sistemul de ascultare fusese în acelaşi timp primitiv şi sofisticat. Primele microfoane utilizate fuseseră de fabricaţie sovietică, iar implantarea lor în tavan şi în pereţi ceruse multă pricepere şi discreţie. Mai tîrziu, însă, cînd a început să cumpere *industrie* de la occidentali, Ceauşescu şi-a dotat serviciile secrete cu microfoane miniaturizate infinit mai sofisticate. Unele dintre ele erau chiar microfoane autocolante, altfel spus aveau forma unui timbru sau a unei etichete şi puteau fi lipite de orice, de un scaun sau de o masă sau de un dulap. Marea problemă nu era însă, în anii ’70 şi ’80, ascultarea, ci stocarea informaţiei...

Bătrînelul ne mai arătă un coridor care avansa probabil pe sub terasa Uniunii Scriitorilor, dar se termina brusc cu un fel de zid, sau mai bine zis fusese *barat* la un moment dat din ordinul cuiva. Ei bine zidul data din primăvara lui 1989. La ora aceea *serviciile* parcă au presimţit că urma să se întîmple ceva, să vină o schimbare, şi au sistat ascultările. Ştiam noi, însă, unde ducea coridorul?

Nu, nu ştiam...

Ei bine, acel coridor ducea la Spitalul Davilla, aflat alături, chiar lipit de Uniunea Scriitorilor. Acolo veneau în fiecarea dimineaţă cinci sau şase asistente medicale angajate la secţia de boli infecţioase. Fiind ele la *Infecţioase* aveau o intrare separată şi apoi se pierdeau undeva în labirintul spitalului. Nimeni nu le mai vedea în timpul zilei şi nimeni nu ştia ce făceau ele de fapt în stabiliment. De fapt, femeile transcriau înregistrările. O muncă enormă, gigantică. Cele cinci sau şase „infirmiere” erau de fapt stenografe de un mare talent. Cea ce realizau ele era uluitor, ascultau benzile şi transcriau *esenţialul* din pălăvrăgelile scriitorilor: bancurile politice, aluziile, poveştile cu haz, bîrfele, confesiunile, ironiile, comentariile cu substrat critic, stupizeniile spuse la beţie... Totul era transcris, devenea *text* şi era pus la dosar. Dar, cum în anii ’80 începuse o perioadă de mare penurie, *serviciul* se văzut privat de benzi de magnetofon.

— Ce perioadă de rahat am avut, exclamă bătrînelul. Spuneți-i domnului că nu se mai găsea nici cafea, nici țigări străine, nici unt, nici ulei, nici carne... Şi nici benzi, trebuia să reciclăm aceleaşi şi aceleaşi benzi de magnetofon. Şi ca să le putem recicla, să putem înregistra din nou pe ele, trebuia *musai* să transcriem repede totul, ca să le *eliberăm.* Ce muncă! Ce muncă!

Bătrînelul furios ne deschise o uşă spre un fel de magazie unde zăceau unele peste altele, stivuite, cu un fel de furie încă vizibilă, vreo zece magnetofoane mari, probabil de fabricație sovietică. Pe unele rămăseră fixate rolele din plastic, dar benzile fuseseră probabil scoase şi distruse.

— Poftim, şi astea sunt de vînzare dacă vreți.

Guy avea întreaga față dilatată şi *înregistra* toate aceste informații cu o aviditate aproape maladivă. Mă rugă să-l întreb pe bătrînel dacă mai avea dosare „cu transcrieri", era dispus să cumpere oricîte dosare cu „cu transcrieri", la un preț bun.

Nu, din păcate bătrînelul nu putea să-i ofere transcrierile citețe. Toate cutiile cu dosare lizibile fuseseră fie distruse, fie depozitate undeva, cine ştie unde... El nu mai avea decît dosarele *nebunei.*

Cine era *nebuna*?

Nebuna era o anumită doamnă Masek, poate cea mai dotată stenografă din toate timpurile. În ultimii ani ai comunismului, din lipsă de benzi şi mai ales întrucît prin reciclare benzile se uzau, doamna Masek le propusese „serviciilor" o metodă directă. Altfel spus, s-a oferit să stenografieze direct ceea ce se spunea la diferite mese, ascultînd la cască respectivele conversații. Da, doamna Masek a fost capabilă de ceva uluitor: cu o viteză ieşită din comun reuşea să stenografieze dialogurile purtate nu doar de două sau de trei persoane, dar chiar de cinci sau şase în acelaşi timp. Se ivi însă şi o problemă întrucît doamna Masek inventase, pentru mai multă rapiditate, un sistem personal de semne. Aşa că tot ea, în orele cînd restaurantul era închis, efectua o a doua transcriere, sub formă de text coerent.

Bătrînelul arătă spre zecile de cutii de carton înşirate de-a lungul coridorului:

— Pe acestea nu le-a mai luat nimeni pentru că, oricum, nimeni nu înțelege *semnele.* Iar doamna Masek nu a mai apucat să le transcrie ea personal...

Guy Courtois simți un frison de-a lungul coloanei vertebrale. Cum, toate acele sute de pagini, acele mii de pagini conțineau *cuvinte pronunțate*

de scriitori? Fraze, conversații, gînduri, emoții resimțite şi exprimate de scriitori?

Da. Bătrînelul furios fu categoric. Acele cutii reprezentau un tezaur istoric. O comoară de gînduri. Din păcate însă urmau să rămînă în veci nişte semne mute.

— Cum aşa, exclamă Guy Courtois. Există specialişti în decodificare, pînă şi scrierea cuneiformă a fost descifrată, pînă şi hieroglifele egiptene...

Poate că secretul hieroglifelor a fost găsit, dar cheia scrierii rapide inventată de doamna Masek era pierdută pe vecie.

Şi doamna Masek? Ce se întîmplase cu doamna Masek?

Moartă la Revoluție. Împuşcată în cap în Piața Palatului.

Bătrînelul furios păru pe punctul de a se sufoca de indignare. Ce căutase *proasta* în fața Palatului, la manifestație? Ea, care lucra pentru Securitate? Ea, care transcria conversațiile scriitorilor pentru serviciile însărcinate să-i reprime?

Bătrînelul începu să tuşească din cauza unei indignări interioare şi fu incapabil, timp de cîteva minute, să-şi controleze tusea. Reuşi totuşi să se oprească după ce extrase din buzunar o cutiuță conținînd gumă de mestecat şi-şi introduse o pastilă în gură.

— Mintea omului este complicată, suspină el. Şi doamna Masek a fost complicată... Parcă ştim noi ce-i în sufletul omului?

Guy începu să compare între ele cîteva pagini cu semne extrase din acelaşi teanc. Le scrută cu atenție căutînd acele repere susceptibile să dea un indiciu despre logica adoptată de doamna Masek. În definitiv cuvintele se repetă în gura oamenilor, nu exista niciun motiv ca această *repetabilitate* să nu se reflecte şi în sistemul de notație inventat de acea femeie. După ce scană cu privirea în jur de douăzeci de pagini, Guy îmi spuse cu o voce tremurîndă:

— *C'est de la pure énergie...* Femeia asta nu scria cu semne... Nu. Copia pur şi simplu energia verbală. Funcționa de fapt ca un seismograf... Această doamnă Masek a inventat de fapt o nouă formă de scriitură. Şi nu este exclus ca aceasta să fie scriitura viitorului. Ceea ce a făcut ea a fost de fapt o *scanare* a sunetelor şi o proiectare grafică a lor.

69.

Într-o bună dimineață, în timp ce se spăla pe dinți aplecat deasupra chiuvetei din baie, la ora 6 şi 37 de minute fix, domnul Busbib îşi dădu seama că era un *porc*. Avu această revelație din cauza apei, mai precis din cauza şuvoiului de apă care continua să curgă în timp ce el se freca insistent, ca de obicei, cu periuța de dinți, în zonele cele mai *îndepărtate* ale gurii sale.

Domnul Busbib avu revelația că de ani de zile, de fapt de decenii întregi, *irosea* apa. Tone de apă. Dintotdeauna avusese acest obicei, şi anume de a se spăla pe dinți, de două ori pe zi, dimineața şi seara, lăsînd în acelaşi timp apa să curgă în neştire în fața sa. Uneori domnul Busbib se mai şi uita în oglindă în timp ce efectua această operațiune de igienă intimă, amuzat să se vadă cu gura umflată şi cu spuma albă țîşnindu-i la colțul buzelor. Ceea ce implica o şi mai mare risipă de apă întrucît, în aceste momente de amuzament, frecatul pe dinți dura şi mai mult.

Sunt un PORC, îşi spuse, deci, domnul Busbib. Cînd o lume întreagă suferă de lipsa de apă, cînd în Orientul Apropiat marea problemă a acestui secol va fi apa şi nu războiul, eu las să curgă inutil, într-o indolență de porc, zeci de litri de apă zilnic.

Domnul Busbib închise imediat robinetul continuînd să se frece însă pe dinți şi contemplîndu-se în oglindă. Da, era momentul, la 50 de ani, să fie mai atent la problemele lumii. Iar problemele lumii le cunoştea întrucît asculta zilnic radioul, citea zilnic ziarele, iar seara urmărea cel puțin două jurnale televizate. Ceva puternic, un impuls civic începu să crească în sufletul domnului Busbib. Deschise din nou robinetul, îşi clăti gura şi spălă periuța. Da, de acum înainte va trebui să fie mai atent. Va *opta* pentru duşuri rapide şi nu pentru ore şi ore de bălăceală în cada plină cu apă. Îi veniră în minte imaginile unei tabere de refugiați din Nigeria, unde mii de malieni aşteptau la o coadă imensă ca să primească fiecare cîte două sau trei sticle de apă. Ce ruşine, ce ruşine, suntem toți nişte porci! exclamă domnul Busbib în mintea sa extinzînd analiza la întreaga lume occidentală.

Împins de un elan de care nu se crezuse niciodată capabil, domnul Busbib se aşeză la masa din bucătărie, înarmat cu o foaie de hîrtie şi cu un

pix. Puse în funcțiune cafetiera pentru a-şi face cafeaua, scoase din frigider un borcănaş de iaurt pentru a-i ridica puțin temperatura la nivelul camerei şi începu să întocmească o listă cu problemele lumii.

Va trebui să fiu infinit mai atent la tot ce se întîmplă în jurul meu, îşi mai spuse domnul Busbib. Nu trebuie în niciun caz să las societatea de consum să mă transforme în simplu *consumator*. Nu, el trebuia să rămînă *cetățean*, adică un ins care gîndeşte şi acționează, nu un consumator docil perfect dresat de orînduirea comercială.

Cafetiera începu să bolborosească, semn că îşi îndeplinise misiunea. Domnul Busbib îşi umplu ceaşca doar pe jumătate, adăugă puțin lapte, presără peste cafea o jumătate de linguriță de zahăr şi începu să amestece *totul* cu răbdare. Deci, care erau problemele lumii? Domnul Busbib consideră că *apa* era o problemă gravă, dar nu atît de urgentă încît să o pună pe locul întîi. Fără să-şi dea seama de ce, domnul Busbib avea nevoie de o ierarhie precisă pentru a se putea concentra efectiv asupra problemelor lumii. Aşa că notă în partea de sus a foii cifra UNU iar în dreptul ei cuvîntul Poluare. Da, poluarea era o problemă generală şi urgentă, cu multe ramificații. Domnul Busbib deschise o paranteză şi enumeră, pentru mai multă motivare, cîteva *sub-probleme* ținînd de problema numărul unu a poluării: topirea calotei glaciare, creşterea nivelului oceanelor, încălzirea atmosferei.

Mulțumit, domnul Busbib sorbi o gură din cafea şi începu să-şi ungă o felie de pîine cu unt. Ce se impunea oare pe locul al doilea? Muşcînd din pîinea unsă cu unt şi sorbind încă o gură de cafea, domnul Busbib găsi aproape în mod natural răspunsul: Foametea. Planeta nu reuşea să-şi hrănească întreaga populație, ceea ce era o ruşine. Americanii cheltuiseră timp de două decenii sume faraonice pentru nenorocitele lor de războaie din Afganistan şi din Irak, ori, cu aceşti bani ar fi putut efectiv eradica foametea de pe glob, crea o rețea planetară de distribuție a produselor de bază şi finanța activitatea, uneori benevolă, a mii de organisme neguvernamentale. Da, era o ruşine teribilă faptul că o parte a umanității mai suferea de foame în acest prim sfert de secol douăzeci şi unu, drept pentru care domnul Busbib adăugă cifra DOI sub cifra UNU şi marcă în dreptul ei: Foametea. În creierul său rămăsese însă înfiptă o informație difuzată cu cîteva zile înainte de un post de radio: pe planetă erau mai mulți oamenii care sufereau de obezitate decît din cauza foamei, iar în mod paradoxal obezitatea începea să afecteze mai mult populațiile din țările sărace şi din țările lumii a treia

decît pe cele din țările dezvoltate. Şi aceasta întrucît săracilor le era *trimisă* mîncarea cea mai ieftină, dar şi cea mai proastă, veritabile *bombe alimentare* îmbibate de grăsimi, sare şi zahăr, alimente şi sucuri perfide care provocau dependență şi-i umflau inutil pe oameni.

Ce porcărie, ce porcărie. Poate să schimbe ordinea şi să pună obezitatea pe locul întîi?

Domnul Busbib deschise borcanul cu iaurt *bio* şi contemplă o vreme acea masă compactă de *alb*, sursă de calciu şi de vitalitate. Controlă data de expirare a iaurtului precum şi compoziția sa, clătină din cap ca şi cum s-ar fi aflat în fața unui interlocutor, luă cîteva lingurițe din *imaculata* materie conținută de borcan şi surîse în sinea sa. Albul iaurtului şi albul hîrtiei parcă rimau... Domnul Busbib nu-şi putu reprima un sentiment de mîndrie. Iată, pentru prima dată, se simțea un cetățean *conştient* al lumii, un om *implicat.* Decizia de a face o listă cu problemele lumii îl trezise parcă din somn. De acum, îşi promise domnul Busbib, nu mă voi mai lăsa *adormit* niciodată.

Cu un gest curajos, hrănit de o conştiință trează, domnul Busbib notă pe foaia albă cifra TREI şi scrise în dreptul ei: Obezitatea. Sorbi din nou de cîteva ori din cafea şi, cu o rapiditate dictată de un acces de inspirație, adăugă cifra PATRU iar în dreptul ei marcă: Integrism. Da, nu încape nicio îndoială, *integrismul religios* era o altă mare problemă a lumii civilizate, iar Europa se afla în prima linie a unor forme de fanatism imprevizibile. Pentru a nuanța însă acest punct PATRU domnul Busbib adăugă în paranteză: *terorismul*, *îndoctrinarea prin intermediul Internetului, intoleranța*. În privința celui de-al treilea termen domnul Busbib nu avea ideile chiar foarte clare, dar cuvîntul în sine îi plăcea, era generos şi suna bine. Oricum, acea ordine nu era bătută în cuie, importantă era identificarea marilor probleme, apoi se mai putea lucra la ierarhizarea lor.

În dreptul cifrei CINCI (deşi ar fi meritat poate un loc mai în față) domnul Busbib marcă Pericolul nuclear. Apoi, cu o viteză care îl făcu să crească în propriii săi ochi completă lista pînă la ZECE: Traficul de droguri, Prostituția, Exploatarea copiilor, SIDA, Analfabetismul.

Viața mea începe să capete un sens, gîndi domnul Busbib contemplînd ansamblul celor zece puncte de pe foaia de hîrtie. Îşi mai turnă încă o jumătate de ceaşcă de cafea, decoloră lichidul negru cu puțin lapte şi îl îndulci cu jumătate de linguriță de zahăr. Acum era momentul să-şi aprindă o țigară. Extrase din pachet primul Marlboro al zilei şi trase adînc primul fum în plămîni. Oare ce merita pus pe locul UNSPREZECE? După un

minut de reflecție şi alte două fumuri trase cu voluptate în piept domnul Busbib scrise Energia. Da, energia urma să fie o altă mare provocare a secolului, mai ales în condițiile epuizării resurselor de petrol. De altfel la radio şi la televizor deveniseră din ce în ce mai numeroase emisiunile de inițiere a cetățenilor în tehnicile de economisire a energiei. Experții insistau asupra unor gesturi simple cerîndu-le oamenilor în primul rînd să nu irosească inutil energia, să cumpere becuri cu consum redus, să nu uite luminile aprinse în urma lor, să opteze pentru autoturisme electrice sau hibride, să-şi instaleze pe acoperişuri panouri solare, şi aşa mai departe.

Pe locul DOISPREZECE se impuse de la sine problema nisipului. Da, da, umanitatea construia prea mult, iar enormele şantiere din Asia şi din zona Golfului Persic înghițeau miliarde şi miliarde de tone de nisip. Reportajul pe care îl văzuze domnul Busbib la televizor pe această temă fusese terifiant: planeta îşi distrugea plajele şi țărmurile pentru a fabrica beton şi mortar. Doar în Indonezia dispăruseră 25 de insule pentru a alimenta cu nisip construcțiile din Singapore. Iar marele public habar nu are că pentru construirea unei case sunt necesare 200 de tone de nisip, pentru construirea unui spital 3 mii de tone, pentru un kilometru de autostradă 30 de mii de tone, iar pentru o centrală nucleară 12 milioane de tone... Iar cei care cred că Sahara ar putea alimenta la nesfîrşit cu nisip toate şantierele lumii se înşală pentru că nisipul deşerturilor nu este bun în construcții. Din nou, domnul Busbib se simți mîndru că avusese această idee, chiar această revelație, de a plasa pe locul DOISPREZECE: Nisipul.

— Domnule Busbib! Ce faceți? N-ați scos încă gunoiul.

Omul care redacta lista cu problemele umanității tresări şi se repezi la uşă. O deschise şi o salută cu condescendență pe doamna Bordaz, proprietara a mai multor apartamente din imobil, poate chiar a unei bune jumătăți din el.

— Bună dimineața. Tocmai ieşeam, doamnă...

— Vedeți că iar plouă.

— Am văzut.

Domnul Busbib se aplecă şi o mîngîe de cîteva ori pe cățeluşa Pexy, pe care doamna Bordaz tocmai o scotea pentru primul pipi al zilei:

— Ce faci tu, Pexy? Te bucuri? Te duci la plimbare? Te duci să faci o tură? Hai, dă-i un pupic lui *Busbi*... Îi dai un pupic lui *Busbi*?

Pekineza doamnei Bordaz dădu cu febrilitate din coadă, îl linse pe barbă pe *Busbi* şi aptептă apoi în mod vizibil cîteva cuvinte de apreciere.

— Bravo, Pexy. Bravo... Bravo, frumusețe, bravo. Hai, du-te să faci pipi.

Doamna Bordaz, înduioşată, îi aruncă lui Busbib o privire mai umană decît oricînd.

— Asta pentru că vă ştiți de mult... Altfel nu dă ea *pupici* la toată lumea, comentă doamna Bordaz deschizînd o imensă umbrelă şi ieşind în stradă.

Cu gesturi mult mai rapide decît de obicei, domnul Busbib transferă cele zece pubele pline ochi din curticica imobilului, în fața acestuia. Ia te uită, îşi spuse în timp ce trambala respectivele containere verzi, sunt douăsprezece, la fel ca *problemele* de pe listă. Rîse în sinea lui, fără îndoială această coincidență nu voia să spună nimic, dar îl incita să se întoarcă la noua sa misiune esențială, finalizarea listei.

După ce se spălă pe mîini (dar sub un jet ceva mai puțin puternic de apă), domunul Busbib se aşeză din nou la masa din bucătărie în fața foii albe.

Gunoaiele erau, fără îndoială. o altă problemă a umanității. În febrilitatea sa omenirea produce imense cantități de mărfuri, dar nu avea încă tehnologia *gestiunii* integrale a gunoaielor. Deşeurile nucleare reprezentau de mult o problemă, dar şi deşeurile industriale şi umane. Domnul Busbib avea încă în minte imaginile difuzate într-o vreme la televizor din jurul oraşului Neapole, unde gunoaiele neridicate se înşirau pe zeci de kilometri de-a lungul străzilor. O imensă pubelă deveniseră însă şi mările şi oceanele lumii, iar informațiile privind cantitatea de deşeuri eşuate pe fundul mărilor erau terifiante. Ca să nu mai vorbim de deşeurile *spațiale* care gravitau în jurul pămîntului. Miliarde de resturi de sateliți artificiali (de micro-deşeuri) precum şi milioane de fragmente mai mari, dintre care unele radioactive, formează în jurul Terrei o veritabilă pubelă cosmică. Domnul Busbib reținuse o expresie extrem de vizuală în legătură cu această realitate, cineva evocase în cursul unei dezbateri televizate conceptul de „bumerang nuclear”. Pentru că respectivele deşeuri, unele provenind de la lansările de rachete şi sateliți, nu numai că erau radioactive, dar riscau să revină pe pămînt, să le cadă în cap oamenilor, să se prăbuşească pe imobile şi peste grădinițe, să sufoce oraşele sub forma unor ploi toxice.

Fără ezitare domnul Busbib scrise cifra TREISPREZECE şi în dreptul ei cuvintele: Gunoaie, Deşeuri industriale, Pubela maritimă şi Pubela spațială.

Amintindu-şi că una din pubelele din curticica imobilului era strict rezervată hîrtiei şi cartoanelor, domnul Busbib marcă la punctul PAISPREZECE: Dispariţia pădurilor. Pentru că şi ceea ce se întîmpla cu pădurea amazoniană era o problemă mondială. În stupiditatea lor oamenii îşi transformau practic în hîrtie, pe care apoi o aruncau la gunoi, toate pădurile de pe glob. Ori, domnul Busbib citise deja un articol despre acest teribil pericol, ca planeta să-şi piardă unul din plămîni, pădurea amazoniană, cea care furniza o imensă cantitate de oxigen Terrei.

Pe măsura ce lista de probleme se lungea, domnul Busbib începu să se simtă şi uşor panicat. Oare putea el, cu slabele sale forţe, să facă faţă tututor acestor *urgenţe*? Avea el capacitatea de a se gîndi la ele tot timpul şi la toate în acelaşi timp? Şi în ce fel ar fi trebuit, în mod concret, să *intervină*? Cum? Pe lîngă cine?

Domnul Busbib îşi şterse frutea de sudoare (da, începuse să transpire din cauza concentrării) şi îşi mai turnă cîteva picături de cafea, aşa rece cum era. De data aceasta bău lichidul fără să-l mai îndulcească, avea nevoie de ceva *amar* în gură pentru a putea continua să reflecteze la problemele umanităţii.

CINCISPREZECE: Dispariţia biodiversităţii. Da, da, da. Omenirea era oarbă, stupidă, indiferentă în faţa acestui fenomen – dispariţia unor specii întregi de plante şi animale. Brusc, creierul domnului Busbib reacţionă actualizîndu-i o informaţie îngurgitată cine ştie cînd, poate că în urmă cu cîteva luni sau chiar doi trei ani: pe planetă dispăreau în fiecare zi cam 150 de specii de plante şi animale. În acest ritm *bestia* numită om urma să rămînă, în cîteva sute de ani, singură pe planetă, eventual înconjurată de cîteva animale de companie (pekinezi precum Pexy) şi poate de cîteva zeci de specii de plante ornamentale (trandafiri pentru ceremoniile de căsătorie şi brazi pentru Crăciun).

ŞAISPREZECE: Problema albinelor, care decurgea logic din cea precedentă, dar nu putea fi considerată o sub-problemă întrucît implica pur şi simplu destinul vieţii pe pămînt. În ultimii trei sau patru ani domnul Busbib văzuse mai multe emisiuni şi citise mai multe reportaje despre dispariţia albinelor, o catastrofă gigantică întrucît albinele asigurau polenizarea... Ştiau oamenii că o treime din hrana consumată de ei depindea de polenizarea agricolă efectuată de albine? Şi că acestea, albinele, albinuţele, harnicele albine, dispăreau cu milioanele, uneori în mod misterios, dar cu siguranţă din cauza perturbărilor provocate de om în

natură? Nu, omul stupid şi indolent nu ştia acest lucru, ceea ce îl revoltă imediat pe domnul Busbib şi-l făcut să sublinieze de două ori punctul şaisprezece.

ŞAPTESPREZECE: Extinderea deşerturilor. Domnul Busbib simţi cum începe să-l doară capul gîndindu-se cu cîte pericole era confruntată umanitatea în acelaşi timp. Mai ales că ultimele patru puncte mergeau mînă în mînă, de parcă ar fi fost cei patru cavaleri ai Apocalipsului. Ofensiva gunoaielor, dispariţia pădurilor, dispariţia albinelor precum şi a mii de alte specii de plante şi animale precum şi *înaintarea* implacabilă a deşeturilor erau *legate* între ele. Este ca şi cum toate ar acţiona în *bandă organizată*, îşi spuse. S-ar părea că 40 la sută din suprafaţa planetei riscă să devină un deşert arid, în jur de o sută de ţări sunt afectate de fenomen şi două miliarde de persoane tremură de frică din cauza *deşertificării.*

De unde deţinea creierul domnului Busbib aceste cifre? Domnul Busbib n-ar fi ştiut să răspundă la această întrebare. Să se fi modificat oare creierul său în cei 30 de ani de cînd era gardian de imobil? Sigur că, prin specificul misiunii şi al rolului său, domnul Busbib învăţase să observe şi să nu uite nimic. În mod instinctiv reţinea totul, ştia totul despre fiecare locuitor al imobilului. Ştia, de exemplu, la ce oră se trezea fiecare dintre ei, la ce oră ieşeau să se plimbe sau să se ducă la birou, cînd îşi făceau cumpărăturile şi cînd luau masa. Deşi imobilul era bine sonorizat, domnul Busbib era capabil să perceapă enorm de multe sunete şi zgomote, voci şi fîşîituri, şoapte şi suspine, icnete şi bufnituri... Probabil că şi urechile sale se *dezvoltaseră*, deveniseră absorbante, două găuri negre colectoare de sunete. Domnul Busbib ar fi putut să spună, între ora 19 şi ora unu dimineaţa, cu o marjă de eroare minimă, cam ce urmărea fiecare locatar la televizor. Cunoştea perfect programul de repetiţii al domnului Kuntz, saxofonistul, şi îl *auzea* chiar şi cînd descifra mental diverse partituri. Îi observa de multă vreme pe cei doi fraţi Bruchner care nu semănau de loc şi care, de mici, chiar şi cînd mergeau la şcoală, ieşeau separat, întîi Victor şi apoi cadetul. Îi ştia toate tabieturile domnişoarei Matilde, aeriană, dar perfidă, mereu îndrăgostită de oameni misterioşi, doar aparent imprevizibilă, dar de fapt constantă în căutarea unor forme rafinate de extaz. Îl mai auzea şi pe domnul Guţă, de la mansardă, bătînd la o veche maşină de scris Corona, cu geamul veşnic deschis prin care uneori îi intrau porumbei în încăpere...

Da, domnul Busbib îşi dezvoltase cu timpul capacitatea de memorizare şi probabil datorită acestui fapt acum era capabil să enumere cu lux de amănunte, precum şi cu demonstrații cifrate, lista principalelor probleme ale lumii.

Renunțînd să-şi mai aprindă o țigară (al doilea Marlboro al zilei) întrucît şi tabagismul era o problemă gravă şi mondială, domnul Busbib continuă redactarea listei.

OPTSPREZECE: Războiul din Orientul Apropiat. Domnul Busbib marcă în paranteză: conflictul israelo-palestinian. Da, în mod evident acest conflict învenina relațiile dintre occidentali şi lumea arabă, în mod evident devenise un focar de instabilitate mondială, în mod evident ascundea ingredientele unei noi conflagrații mondiale precum şi pericolul unor atacuri nucleare... Încă din fragedа sa copilărie, domnul Busbib se obişnuise să audă zilnic o informație despre acest conflict (tratat uneori din unghiul eforturilor de pace). Practic, din clipa în care se născuse, într-un fel sau altul, în fiecare zi, fie la radio, fie la televiziune, fie în presă, fusese difuzată cel puțin o informație despre „conflictul israelo-palestinian". Vrînd, nevrînd, domnul Busbib se încărcase cu el, sedimentase în creier zeci, poate sute de informații tehnice şi geografice, culturale şi militare, legate de acest conflict. În mod normal fiecare cetățean de pe planetă ar fi trebuit să facă un efort pentru rezolvarea acestui conflict. Poate că dacă am încerca să facem ceva, toți în acelaşi timp, am reuşi... îşi spuse domnul Busbib. Dar ce? Toți preşedinții Americii şi mai toți şefii de stat şi de guvern europeni încercaseră să propună ceva, să medieze într-un fel sau altul în contextul acestui conflict care rămînea *major*, unic în felul său, *durabil.* Sigur, din cînd în cînd izbucniseră pe glob, în ultimii 50 de ani, şi alte războaie, dintre care unele fuseseră lungi, extenuante... 15 ani de război civil în Liban, 8 ani de război între Iran şi Irak, peste 25 de ani de război civil în Angola, un conflict cu guerila maoistă din Columbia care dura practic de o jumătate de secol... Niciunul din aceste conflicte nu se *compara* însă cu cel israelo-palestinian. În primul rînd pentru că toate celelalte deveneau, la un moment dat, conflicte uitate, sau intrau într-un con de umbră. Somalia, Sudanul, Tibetul... Pentru domnul Busbib toate aceste nume desemnau exact *uitarea*, intrarea într-o zonă de eclipsă mediatică a unor drame care în mod normal ar fi trebuit să-i preocupe pe locuitorii planetei. Dar nu, dintre toate exploziile de violență ale umanității în ultimele șapte decenii numai

conflictul israelo-palestinian se putea lăuda cu o *victorie* mediatică durabilă şi incontestabilă.

Voi vedea ce pot face, îşi promise domnul Busbib în gînd, şi notă pe foaia de hîrtie din faţa sa cifra NOUĂSPREZECE, iar în dreptul ei – Paradisurile fiscale. Brusc se simţi invadat de un fel de revoltă gîndindu-se la paradisurile fiscale şi notă alături, în paranteză: speculaţia financiară – cangrenă a economiei mondiale. Ah, cîte nu auzise domnul Busbib, mai ales din 2008 încoace cînd începuse criza economică mondială, despre paradisurile fiscale, despre toate acele ţărişoare minuscule, insule şi insuliţe unde se adunau munţi de bani, sume faraminoase, venituri fabuloase exonerate de impozite. Elveţia, Luxemburgul, Monaco, insulele Virgine, insulele Caiman, Singapore, Hong-Kong... Domnul Busbib simţi cum începe pur şi simplu să urască „paradisurile fiscale” şi tot ceea ce se ascundea în jurul conceptului de *optimizare fiscală*, toate acele hoarde de avocaţi şi de experţi care îi învăţau pe marii patroni cum să evite în mod legal achitarea impozitelor sau cum să jongleze cu noţiunea de domiciliu fiscal astfel încît, pînă la urmă, să nu aibă nicio adresă şi să plătească zero impozit...

Dacă nu ar fi simţit-o pe doamna Bordaz întorcîndu-se de la plimbarea ei cu Pexy, probabil că s-ar fi sufocat de indignare. Auzind însă că uşa de la intrarea imobilului se deschide părăsi în grabă bucătăria şi ieşi cu un mop, ca să şteargă urmele pe care Pexy urma să le lase în holul imobilului.

— Gata? A luat aer Pexy? Ce face Pexy? Ce face frumuseţea de Pexy? Hai, dă-i un pupic lui Busbi! Îi dai un pupic lui Busbi?

Pexy răspunse agitîndu-şi din nou coada şi sărind cu labele din faţă peste genunchii domnului Busbib. Doamna Bordaz îşi strînse umbrela şi îi aruncă bărbatului o privire mustrătoare, ca şi cum el ar fi fost vinovat de vremea proastă.

— Credeţi că o să mai ţină mult?

— Da, doamnă, o să ne plouă tot weekendul.

După ce doamna Bordaz dispăru în lift, gardianul şterse cu grijă toţi stropii de apă şi toate urmele de noroi făcute de Pexy. Se spălă apoi din nou pe mîini, uitînd însă de data aceasta să deschidă robinetul în mod moderat, astfel încît să economisească apa. Aversiunea trezită în el împotriva paradisurilor fiscale îl făcură practic să uite că în acelaşi timp umanitatea era confruntată şi cu alte grave probleme. Acest moment de rătăcire nu dură însă mult, şi domnul Busbib reîncepu să completeze lista, cu un fel de furie

şi de grabă, ca şi cum, numai după o identificare exhaustivă a problemelor umanității, ar fi fost posibilă şi faza practică, de trecere la rezolvarea lor.

Pe foaia albă din fața sa începu, deci, să plouă cu cifre şi note.

DOUĂZECI: Bolile alimentare. (Vaca nebună, gripa porcină, gripa aviară.)

DOUĂZECI ŞI UNU: Pedofilia.

DOUĂZECI ŞI DOI: Vînătoarea intensivă de balene.

DOUĂZECI ŞI TREI : Sclavia modernă. Exploatarea muncii copiilor.

DOUĂZECI ŞI PATRU: Pirateria. (Pe fondul incapacității comunității internaționale de a reconstrui statul somalez.)

DOUĂZECI ŞI CINCI: Mortalitatea infantilă. (Peste 6 milioane de copii care mor anual înainte de a ajunge la vîrsta de un an.)

DOUĂZECI ŞI ŞASE: Proliferarea rețelelor mafiote (şi în special puterea cartelurilor în Mexic şi Columbia).

DOUĂZECI ŞI ŞAPTE: Ravagiile agriculturii intensive (în Bretania straturile freatice sunt poluate din cauza crescătoriilor de porci, la suprafață totul este verde şi frumos, dedesubt totul este otrăvit şi *sordid*).

DOUĂZECI ŞI OPT: Norul toxic de deasupra Asiei care riscă să se extindă. Uneori la Beijing nu se vede cerul, dar nu din cauza norilor, ci din cauza norului toxic.

DOUĂZECI ŞI NOUĂ: Problema kurdă. (Cel mai mare popor fără țară. În jur de 40 de milioane de kurzi răspîndiți în Iran, Siria, Turcia şi Irak. Lumea nu va avea linişte pînă cînd kurzii nu vor avea Kurdistanul lor independent.)

TREIZECI: Problema pungilor din plastic (care nu sunt biodegradabile; sute de milioane de pungi de plastic rătăcesc în natură sau pe apele oceanelor cauzînd moartea a mii şi mii de animale; broaştele țestoase marine le confundă cu nişte meduze drept pentru care le înghit şi apoi se sufocă).

Ajuns la punctul TREIZECI, domnul Busbib decise să facă o pauză. Oricum, foaia se umpluse şi acum se vedea obligat fie să caute una nouă, fie să continue lista pe verso. Cele treizeci de mari probleme ale lumii identificate în decurs de numai o oră începeau să-l apese însă din greu. Într-un fel, domnul Busbib se simți deja copleşit. În fața lui se deschidea un şantier imens în fața căruia se simțea de fapt destul de dezarmat. Un fel de sistem de autoapărare începu să funcționeze în el, era ca şi cum un fel de

mic diavol i s-ar fi trezit în timpan şi ar fi început să-i spună în şoaptă: „Dă-o dracului de listă. Cu cît o lungeşti mai mult, cu atît tot tu te vei simți mai vinovat. Mai bine întrerupi lista şi în felul acesta nu mai ai nicio responsabilitate. Treizeci de probleme identificate. Este suficient pentru puterile tale. Mai ales că, între noi fie vorba, nu vei putea face nimic.”

— Ba nu, spuse domnul Busbib cu voce tare. Pot face ceva şi chiar am să fac.

„Nu poți face nimic. Eşti un nimeni. Nu contezi pentru umanitate. Eşti un țîşti-bîşti. Un busbib. O bubă.”

— Ba nu, se răzvrăti din nou gardianul. Măcar am să trag lista la xerox şi am să o împart pe străzi.

„Mă faci să rîd.”

— Am să o strecor în toate cutiile poştale ale imobilului şi chiar în toate celelalte imobile.

„Atunci n-ai decît să te pui şi tu pe listă. Pentru că de fapt cea mai mare problemă a umanității este asta: umanitatea este formată din oameni ca tine care nu au nicio putere pentru a rezolva problemele umanității.”

— Nu, nu mă pun pe listă.

„Pune-te pe listă!”

— Nu mă pun pe listă.

„Pune-te pe listă pentru că altfel te muşc de timpan.”

— Nu mă pun pe listă, lasă-mă în pace. Pleacă. Pleacă!

Domnul Busbib deschise uşa izbind-o cu furie de perete şi se precipită în stradă pentru a recupera pubelele golite. Maşina de gunoi se îndepărta încet macerînd în pîntecele ei enorm tot ceea ce umanoizii nu putuseră să consume şi să digere. În fața pubelelor goale domnul Busbib se simți parcă şi mai umilit, şi mai descurajat. Problemele lumii continuau să-i defileze în creier, aşezîndu-se parcă la coadă pentru a fi transferate pe listă. Problema minelor anti-personal. Problema soldaților-copii. Dispariția delfinului de apă dulce. Urbanizarea excesivă a țărmurilor. Distrugerea stratului de ozon din cauza proliferării curselor aeriene. Excesul de violență la cinema şi în jocurile electronice. Dispariția limbilor regionale. Concurența acerbă dintre chinezi şi americani pentru a-şi impune propriul model de capitalism pe planetă...

Domnul Busbib simți un fel de sfîrşeală în corp şi se aşeză pe treptele de la intrare, alături de pubelele goale. Epuizat cum era, cu privirile

încețoşate, nu făcu niciun gest de protest cînd nişte insecte negre cu antene lungi începură să i se aşeze pe față, pe mîini, pe umeri. Zeci, sute de mici bestii scîrboase, din picioruşele cărora se scurgeau nişte stropi minusculi, un fel de gelatină neagră. De unde veneau bestiile? De pe acoperişurile oraşului, unde stătuseră la pîndă? Sau din zonele periferice, sau de mai departe... Conflictul interminabil dintre Pakistan şi India în jurul Caşmirului, dezechilibrul demografic de pe planetă unde *lipsesc* o sută de milioane de femei (mai ales în China şi India), faptul că de 50 de ani sperma omului occidental îşi pierde *calitățile*, creşterea datoriei publice în statele puternic industrializate, şantajul nuclear al Coreei de Nord, proliferarea curentelor populiste în țările cu tradiție democratică... Problemele lumii continuară să se pună pe domnul Busbib ca nişte muşte pînă cînd îl acoperiră de tot. Dar abia în momentul în care *bestiile* începură să-i intre în gură, în nări, în urechi, sub pleoape şi sub unghii, domnul Busbib înțelese de unde veneau ele, de unde îşi luaseră zborul atît de repede şi cum de reuşiseră să vină atît de repede la el... Bestiile veneau de pe lista lui, se ridicaseră de pe lista sa proaspăt întocmită. Da, cuvintele, literele, semnificațiile se transformaseră în bestii şi acum năvăleau peste el, îl devorau lacome şi urmau probabil să-l ciugulească pînă la ultimul atom.

70.

Domnişoară Ri, am o veste îngrozitoare
chiar astăzi am aflat că toate poveştile de dragoste
se termină prost
m-am interesat, am stat de vorbă cu specialişti
toți sunt unanimi, nu există final fericit
mai devreme sau mai tîrziu iubirea se transformă
în fum, săruturile devin convenționale
toți experții mi-au vorbit
de inevitabile momente de oboseală, de gelozie
nu vă mai spun cîte lucruri mi s-au revelat
iubiții se ceartă uneori între ei, se părăsesc brusc
urmează plînsete, reproşuri, agonie...

sunt îngrozit, Domnişoară Ri, nu ştiam
că pe planeta dumneavoastră
lucrurile pot lua o asemenea întorsătură

ce fac acum?
mai rămîn?

71.

Sper că într-o bună zi ai să găseşti aceste rînduri pe bizarul tău computer. Dar nu sunt sigură, prea sunt amestecate textele tale, este uluitor ce dezordine domneşte aici. De altfel cred că nici nu ai observat că am *intervenit* în unele din fragmentele tale abandonate, în unele din poemele tale şi în tot felul de alte note fără cap şi coadă. Eşti uluitor, dragul meu, cum poți scrie într-un astfel de *bordel* total?

Acum, cînd scriu aceste rînduri, te privesc dormind. Ai fost din nou tandru şi plin de inițiativă, iar acum dormi. Trebuie să-ți mărturisesc că niciunul dintre amanții mei nu a avut acest obicei, de a adormi imediat şi profund *după*. Acum pot scrie timp de cîteva ore la *maşina* ta de scris, la acest instrument curios şi pervers. Probabil că dacă m-ai vedea acum, imaginea mea te-ar excita enorm. Sunt goală, la masa ta de scris, aplecată peste tastatura asta enormă... Ştii că uneori apăs pe diferite taste cu sînii? Da, cred că asta ți-ar fi plăcut, să mă vezi cum bat cu sînii la maşina ta de scris.

N-ar fi trebuit să-mi interzici să-ți utilizez din cînd în cînd acest obiect monstruos. Este exact ceea ce m-a făcut să devin aproape dependentă de el. Oricum, mă îndoiesc că ştii efectiv cum funcționează şi că îi stăpîneşti toate *posibilitățile.* Sunt sigură că n-ai încercat niciodată să-l utilizezi, de exemplu, în modul *vocal.* Dacă ai şti cîte voci (feminine şi masculine) poate *secreta...* Mai mult ca sigur nu ai conversat niciodată efectiv cu el. Nici nu ştii ce ai pierdut, *maşina* asta care nu are sex este capabilă să se *muleze* pe toate fantasmele noastre.

Ştiu că risc să-ți provoc un şoc, dar de fapt cea mai mare plăcere pe care am trăit-o cu tine a fost aceea ce *a-ți umbla* prin texte. De a le deflora. De a scormoni prin ele. De a le *viola*.

Da, dragul meu, eu am fost primul ochi care le-a citit, primul creier care le-a captat, prima ființă care s-a jucat cu ele. Cuvintele tale mi-au provocat adevărate orgasme, sentimentul pe care l-am avut, pătrunzînd prima în intimitatea lor, a fost uluitor.

Într-un fel, aş putea spune că am făcut dragoste cu fiecare text proaspăt ieşit din tine. Tu nu ți-ai dat seama, dar ritmicitatea întîlnirilor noastre a

avut doar un singur criteriu: ți-am cerut să ne vedem doar la capătul zilelor în care ştiam că ai scris. Da, m-am iubit cu începuturile tale de roman, cu încercările tale disperate de a *închega* diverse poveşti şi mai ales cu paginile tale autobiografice. Ori de cîte ori adormeai şi puteam să intru în *masa* de cuvinte proaspăt scrise de tine simțeam un fel de extaz, ca şi cum aş fi intrat goală într-un lac sărat, într-o materie vîscoasă care te îmbrățişează prin densitatea ei şi pulsează apoi în atingere cu fiecare dintre celulele tale. Cînd *intram* în textele tale simțean încă vibrațiile cuvintelor tale, ele erau încă vii sau tocmai se răceau uşor. Aşa am făcut dragoste, iubitul meu, cu fantasmele tale şi cu frustrările tale, cu elanurile tale de scriitor şi cu decepțiile tale, cu metaforele şi cu elipsele tale, cu încercările tale stilistice şi chiar cu bucățile aruncate la coş.

Enorme, ernome surse de plăcere şi de transpirație au fost pentru mine mai ales *intervențiile* mele în textele scrise de tine. De multe ori ți-am transformat substantivele în verbe şi verbele în substantive, ți-am adăugat adjective acolo unde tu voiai să ai un stil epurat şi ți-am scos zeci de adverbe şi comparații din textele scrise în cheie flamboaiantă. Uneori am mers cu sadismul atît de departe încît ți-am decapitat unele începuturi de povestiri, accelerîndu-le de fapt narațiunea. Iar din altele am tăiat finalurile sau diverse alte fragmente pentru a nu te lăsa să cazi în schemele scriiturii clasice, cu *început*, *cuprins* şi *încheiere*, cu *conflict* şi cu *punct culminant.* M-am amuzat hîrjonindu-mă cu semnele tale de punctuație... Uneori ți-am şters virgulele şi punctele – ah, a fost ca şi cum ți-aş fi extirpat de pe buze tot atîtea săruturi, ca şi cum m-ai fi muşcat în timp ce dormeam.

Dacă ar avea cineva acum posibilitatea de a-ți radiografia cele două sute cincizeci de mii de cuvinte pe care le-ai scris de cînd ne-am cunoscut, ar vedea în ele amprentele unui corp de femeie şi ale unor explozii de senzualitate feminină. Cuvintele tale au curs şiroaie pe buzele, pe gîtul, pe sînii şi pe coapsele mele, mi s-au lipit de pîntece şi au ciugulit din sexul meu... Niciunul nu a rămas neatins de mine, e ca şi cum aş fi scos din mii de cochilii mii de melci docili şi curioşi. Iată ce a devenit, de fapt, romanul pe care l-ai scris pentru acest imbecil de domn Guy Courtois: un culcuş în care m-am răsfățat timp de nopți în şir. Oare ai să-ți dai seama într-o bună zi că această proză caleidoscopică imposibil de încadrat într-un gen literar are de fapt forma trupului meu, gustul fantasmelor mele, o irezistibilă patină *retro* şi parfumul unui tip de senzualitate pe care am inventat-o, ca un cadou de adio, doar pentru tine?

În orice caz, chiar dacă nu ne vom mai vedea niciodată şi chiar dacă nu vei citi niciodată aceste rînduri, îți mulțumesc că ai continuat să-mi scrii cîte un poem pe zi. Din poeme n-am şters nimic, în ele n-am intervenit cu nimic.

72.

Doamna Bordaz se apropie cu oarecare timiditate de parcela mea înconjurată de trandafiri. Din ezitarea ei emana un imens respect, probabil în fața rezultatul muncii mele, întrucît era evident că trandafirii mei aveau ceva în plus față de toți ceilalți plantați de alți locatari pe alte parcele din spatele imobilului nostru. Pexy dădea din coadă cu oarecare nervozitate, probabil că se simțea invadat de prea multe mirosuri în acelaşi timp.

Văzînd-o oarecum încurcată, i-am făcut semn doamnei Bordaz să se apropie. Gestul meu plin de curtoazie conținea un mesaj clar: veniți, îndrăzniți, chiar dacă vă temeți că Pexy ar putea face pipi pe trandafirii mei, nu vă formalizați, în definitiv urina canină nu este chiar un acid mortal pentru plante, deşi nu le face chiar foarte bine.

— Vai ce gingaşi sunt, exclamă doamna Bordaz aplecînd-se deasupra unuia dintre trandafirii mei urcători (un *Cezanne*, creație destul de recentă).

Reacția doamnei Bordaz îmi făcu mare plăcere. Cu atît mai mult cu cît în creierul ei dădură buzna concomitent şi alte cuvinte elogioase pe care eu le auzeam chiar dacă nu erau pronunțate. Ceea ce o tulbura în primul rînd pe doamna Bordaz era parfumul trandafirilor mei, un parfum persistent şi pronunțat.

— Alții nu miros aşa de frumos, susură doamna Bordaz.

Bineînțeles că nu. Majoritatea trandafirilor sunt nişte *monstruozități* vegetale care au *formă*, impresionează prin volum şi culoare, dar nu au *fond*, adică nu au miros, altfel spus rămîn seci şi fără suflet.

— Un trandafir *există* cu adevărat numai dacă degajă o aromă a lui. Parfumul este adevărata semnătură a unui trandafir, nu forma.

Doamna Bordaz mă privi îndelung, şi pentru prima dată de cînd locuiam în acel imobil mi-am dat seama că din ființa ei emana şi ceva uman, nu doar statutul de proprietară al mai multor apartamente, inclusiv al celui în care locuiam şi eu. Ciudat, vîrsta ei rămăsese pînă acum un mister pentru mine şi probabil şi pentru ceilalți locatari, dar acolo, printre trandafirii mei, această femeie inodoră şi incoloră începu să capete viață. De fapt, doamna Bordaz era încă o femeie *dezirabilă*, iar această descoperire mă umplu de stupoare. Cum de nu avusesem ochi pentru ea? Un fel de

dorință de a o seduce se trezi în mine. Trandafirii, doamnă, sunt de fapt nişte *ființe*... Iar a le plasa în categoria plantelor echivalează cu o teribilă jignire, dar puțini oameni îşi dau seama de acest lucru. Ştiați că trandafirii *hibernează*, dar că sunt extrem de sensibili şi trebuie îngrijiți cu mare atenție în timp ce *dorm* pe timp de iarnă? Există *divagații* de trandafiri la fel cum există *divagații* pornind de la un subiect precis. Iată, de exemplu, acest trandafir *impresionist* este creația mea personală... Se numeşte *Cezanne*, iar acesta se numeşte *Monet*... Dar cel mai mîndru sunt de trandafirii mei albaştri. Nimeni nu ştie în imobil cît sunt de prețioşi, şi nici faptul că *trandafirul albastru* este simbolul căutării imposibilului, sau al tinereții eterne. Trandafirul albastru ar mai fi, dacă ne luăm după unele cutume şi credințe astrologice, cheia realizării tuturor dorințelor. Doriți, doamnă Bordaz, să *vă tai* un trandafir albastru?

Toate aceste fraze se pregăteau să iasă din mintea mea, numai că apariția domnului Busbib îmi cenzură elanul.

— Toată lumea vă admiră pentru trandafirii dumneavoastră, îmi spuse acesta salutîndu-mă de departe.

— Chiar aşa, toată lumea vă consideră un artist, făcu şi domnul Kuntz de pe parcela sa, ascuns la numai cîțiva metri de mine în spatele unor araci acoperiți de o vegetație incertă (fasole verde sau mazăre?).

— Sunteți efectiv un mare creator, exclamă şi un tînăr înalt, cu mîini subțiri, care tocmai îşi potrivea ceasul să sune la ora 6 şi 37 de minute.

Îşi dăduseră oare toți aceşti locatari ai imobilului meu întîlnire în jurul parcelei mele? Uitîndu-mă cu mai multă atenție în jur am descoperit şi alte fețe, unele cunoscute, altele mai fulgurante. Oare ce tip de curiozitate îi adusese pe toți acolo, în acel moment? Sau urma să aibă loc un fel de *garden party* al vecinilor, o inițiativă lansată cu vreo zece ani în urmă şi care se extindea cu succes de la un cartier la altul, de la un oraş la altul?

Ceva, ceva se întîmpla în acea oază de verdeață pentru că mai mulți copii îşi făcură apariția cu baloane, iar un anume domn Bruno, cel mai *subtil* măcelar din cartier, începu să instaleze un grătar. Mă înşelam eu, sau alături de el se afla, cu un sac de cărbune, chiar mătuşa mea Masek, în timp ce un individ după toate aparențele străin de cartier trecea de la un locatar la altul şi se prezenta scurt: Kariatide, zis şi Motamo, ha, ha...

Cel puțin patru sau cinci locatari cu care aveam vagi relații îmi examinau acum cu atenție nu numai trandafirii, ci şi cele trei specii vegetale plantate de mine în interiorul parcelei. Cele patru sau cinci pîlcuri de roşii

nu puneau nicio problemă de identificare, mai greu era însă cu *loboda* şi cu *leuşteanul* care păreau nişte plante misterioase, necunoscute în Franța.

— Le folosiți efectiv pentru supă? mă întrebă cineva, un tip despre care nu ştiam decît că îl chema Bragovski.

— Eu am şi avut plăcerea să gust din aceste ingrediente, se lăudă o altă voce, o anume doamnă Jobert despre care nu-mi aminteam nimic, nici cînd o invitasem la masă în bucătăria mea şi nici cînd gătisem pentru ea.

Un mic cerc de locatari, bărbați şi femei, tocmai desfăcuseră mai multe cutii de bere şi rîdeau zgomotos în jurul unui bărbat de vîrsta mea, care avea o voce de bariton, o voce impresionantă, de natură să impună respect şi să-l transforme pe proprietarul ei într-un *leader* natural. Bărbatul cu voce de bariton ținea în mînă o farfurie adîncă plină cu alune din care ciuguleau cu poftă toți cei adunați în jurul lui.

— Sunt ingrediente de ciorbă, tipic româneşti, explica bărbatul cu voce de bariton. La *noi* este inimaginabilă o ciorbiță de legume fără lobodă şi leuştean.

Între timp mătuşa Masek şi domnul Bruno reuşiră să aprindă cărbunii pentru grătar, iar o anumită doamnă Warnotte îmi ceru cu infinită delicatețe să-i dau voie să culeagă din grădina mea şi cîteva roşii.

— Nu ştiu cum se face, dar sunt la fel de parfumate ca şi trandafirii dumneavoastră, spuse ea.

Mirosul de cărbune încins şi imediat cel de cîrnați puşi la grătar inundară aerul spre disperarea trandafirilor mei. I-am simțit de altfel cum se repliau cu dezgust în fața unei forme de *barbarie* olfactivă, dar nu era nimic de făcut. Tot mai mulți locatari coborau acum cu scaune pliante şi cu coşuri pline cu baghete şi cu brînzeturi, cu sticle de vin şi cu fructe. Seara se anunța splendidă, era una din acele zile de sfîrşit de iunie cînd soarele întîrzie la infinit pe cer, iar lumina apusului trece printr-o gamă de culori aprinse, cu nuanțe de oranj şi de roşu. Fără să-mi dau seama cum şi cînd, mîinile mele fură obligate să accepte un pahar cu vin şi un cîrnat înfipt într-o furculiță. Toată lumea vorbea acum tare şi în acelaşi timp, iar domnul Kuntz îi amuza pe toți parodiind la saxofon *La Marseillaise* într-o versiune jazz.

Brusc mi se păru că o văd şi pe Domnişoara Ri acolo, cu un trandafir albastru la decolteu, amuzată şi veselă, ascultînd perorațiile unui bătrînel după toate aparențele extrem de încîntat de ceea ce spunea.

— Un *road movie* la Dorohoi, iată ce-ar fi trebuit el să scrie.

Fraza ajunse la urechile mele ca prin vis, nu mai ştiam din ce direcţie ar fi putut să vină şi cine ar fi putut să o pronunţe. Un ropot de aplauze salutară apariţia unui nou invitat la acel *garden party* improvizat. Eram însă deja uşor ameţit de vin şi n-am reuşit să-mi dau seama cine putea fi acea persoană, după toate aparenţele extrem de competentă în ce priveşte arta de a prepara grătar, pentru că începu să le explice tuturor ce trebuia făcut astfel încît un *barbecue* să nu devină cancerigen.

În ciuda rapidităţii cu care se adunaseră toţi acei oameni acolo, mai fiecare făcînd un detur pe la trandafirii mei, mă simţeam bine în acea ambianţă, şi atunci am decis să tai cîţiva trandafiri şi să-i împart. Cu o infinită delicateţe am început să retez, cu foarfeca specială, tulpine tinere şi să le întind celor care mă invadaseră cu atîta bună dispoziţie şi simpatie.

— Luaţi, luaţi trandafiri albaştri... Sunt boboci, vor înflori în seara aceasta pe mesele dumneavoastră, în casele dumneavoastră...

Mi se părea mie sau pe măsură ce distribuiam trandafirii apăreau alte şi alte persoane? Brusc îmi trecu prin minte faptul că acolo, în acea grădină, se afla un număr *precis* de invitaţi, adică exact cîţi trandafiri aveam eu.

— Ce este un roman? Înainte de toate o cantitate de timp. Cînd vezi un roman într-o librărie, dacă eşti atent, poţi evalua imediat *cantitatea de timp* conţinută în el. Şi aceasta în dublu sens: timpul care i-a fost necesar autorului ca să-l scrie, şi apoi timpul care îţi va fi necesar ţie ca să-l citeşti.

Ah, ce cunoscută îmi era această voce!

— Dar mai e ceva, ceva ce nimeni nu poate evalua... Şi anume cît timp vei fi marcat de un roman după ce îl citeşti. Sunt romane care te însoţesc timp de o viaţă, care rămîn în tine, care *durează*... Iată de ce spun că un roman bun este o *victorie* în timp.

Vocea domnului Courtois părea lipită de timpanul meu, îi auzeam cuvintele fără să-l văd, dar nu eram nici intrigat şi nici iritat, mă interesau acele consideraţii, singura mea uimire ţinea de faptul că nu emanaseră din propriul meu creier.

— Vă datoram această frază, mai spune domnul Courtois înainte de se repezi spre o nouă serie de cîrnaţi care tocmai se făcuseră exact cum trebuie, după sfaturile lui Victor.

Am simţit cum în mîna mea dreaptă fusese strecurat un bilet, un dreptunghi de hîrtie ceva mai consistent decît o carte de vizită, de fapt o hîrtie împăturită.

Dumnezeule, oare venise momentul? Întreaga mea ființă fu răvășită de un fior, de un frison. Avem oare, în sfîrșit, între degetele mele, fraza miracol care urma să mă propulseze în imortalitate? Dar oare de ce decisese domnul Courtois să mi-o înmîneze într-un mod atît de puțin protocolar, atît de puțin *cultural*? Timp de luni și luni de zile așteptasem să mă convoace într-un loc încărcat de mitologie, într-una din acele cafenele pariziene doldora de memorie culturală, cum erau *La Rotonde* sau *La Coupole* sau *Les deux Magots* sau *Le Procope*... Dar ce contează *forma*, important era că în sfîrșit îmi fusese înmînată *fraza*, sursa primară a ceea ce urma să devin, să construiesc, să las în urma trecerii mele prin univers. În definitiv și minuscula mea grădină pariziană de legume era un spațiu *cultural*. Nu-și avea cuvîntul *cultură*, în sensul său doct, originea în termenul inițial care însemna cultura pămîntului?

Mîna în care țineam bucata de hîrtie strecurată de domnul Courtois începu să-mi tremure și să se lichefieze. Trebuie să citesc imediat ce *mi-a scris* domnul Courtois, mi-am spus, pentru că altfel hîrtia se va înmuia și fraza va deveni ilizibilă... Mi-am amintit că domnul Courtois își scria întotdeauna scrisorile cu stiloul, deci și fraza mea era cu siguranță scrisă la fel, cu cerneală albastră pe un petec de hîrtie fragilă, ori este știut că nimic nu se dizolvă, nu se dilată, nu se deformează mai ușor decît un text scris cu cerneală pe o foaie de hîrtie fragilă în contact cu umiditatea și cu căldura.

Înainte de a despături acel bilet care îmi ardea degetele am mai privit o dată în jur, mai mult pentru a mă izola de toți acei oameni adunați acolo probabil nu fără o anumită intenție... Oare nu-mi spusese domnul Courtois că eu urma să fiu ultimul beneficiar al Agenției? Să fi ales el acest loc și acest simbol, grădina mea de legume înconjurată de trandafiri, drept cadru pentru gestul său final?

Nimeni dintre cei prezenți nu-mi acorda însă nicio atenție, fiecare era *prins* în cîte o discuție, fiecare părea dornic să fie prezentat celorlalți, fiecare dorea să se facă remarcat... Vocea lui Paul răsuna mai puternic decît toate celelalte, dar se distingea prin prestanță și vocea fratelui meu care îi explica unui vagabond pe nume Mimil de cîte feluri sunt hamburgerii la New York.

Am despăturit cu infinită grijă *biletul*, în lumina unui soare blînd aflat la apus, și am citit următoarele cuvinte:

Moartea n-ar trebui să lase ferestre deschise după trecerea ei.

73.

S.O.S.

Transmit acest mesaj fără prea multă speranță, dar simt totuşi că este de datoria mea să o fac.

S.O.S.

Ceva absolut extraordinar este pe cale să se întîmple şi umanitatea nu ştie nimic. Pentru prima dată în istoria omului o maşină primeşte semnale coerente din partea cuiva aflat în spațiul numit în mod convențional moarte, şi nimeni nu ştie nimic. Pentru prima dată în istoria literaturii un roman este dictat de un autor mort, şi nimeni nu ştie nimic. Ceea ce ar trebui să devină un gigantic cutremur metafizic riscă să rămînă neobservat. Şi aceasta din cauza unor nenorocite de păsări care au început să ciugulească din tastatura mea. Tot programul de scriere *patch* mi-a fost perturbat de aceste viețuitoare inutile. Am suportat pînă acum exact 34 de ciugulituri. Un porumbel idiot, urît şi agresiv a încercat de treisprezece ori să smulgă tasta ENTER. Vă dați seama ce dezastru a însemnat acest lucru pentru coerența narațiunii mele? De treisprezece ori am fost obligat să relansez programul de scriere, procedură care a întrerupt pentru minute întregi fluxul de captare a mesajelor de Dincolo. Nu întîmplător, deci, toate aceste pagini pe care le vor citi, poate, în viitor, locuitorii acestei planete vor apărea ca fiind total dezlînate, „fără fir roşu" (ca să folosesc expresia unor critici la fel de imbecili ca şi porumbeii), fără conflict şi mai ales fără deznodămînt. Şi totuşi, inițiații vor înțelege că moartea este o formă de teribilă singurătate. Personajul numit de mine X ar trebui să devină mesagerul acestei prime luări de contact *reale* dintre umanitate şi misterul morții.

S.O.S.

Strig S.O.S. întrucît mai sper că rețelele moderne de socializare funcționează. Transmit acest mesaj pe sute de mii de adrese electronice, pe FACEBOOK şi pe TWITTER. Un graur păduchios s-a scărpinat după gît apăsînd cu toată greutatea piciorului stîng pe tasta ESCAPE. Nu vă pot spune ce s-a întîmplat cu materia mea textuală din această cauză. Păduchiosul mi-a fragmentat narațiunea în capitole absurde care nu se succed în ordine naturală, în timp ce unele pagini au dispărut pur şi simplu.

Nu pot să vă spun cît îi urăsc pe grauri. După fiecare *sesiune* de scărpinare, păduchiosul făcea un fel de şpagat şi atingea în acelaşi timp tastele ESCAPE şi SHIFT, ceea ce avea ca efect amestecarea aleatorie a secvenţelor textuale decupate în capitole. Nu pot să înţeleg de ce voi, oamenii, muriţi cu ferestrele deschise. Dacă acest Guţă pe care hazardul mi l-a dat ca partener ar fi avut grijă să moară *normal*, cu fereastra de la baie închisă, tot acest dezastru nu s-ar fi produs şi mesajul meu către umanitate ar fi fost absolut coerent. Acum am însă mari îndoieli că voi fi crezut. Cu atît mai mult cu cît, din cauza unui cuplu de guguştiuci care s-au împreunat pe tastatură, mi-au fost scoase din funcţiune cîteva programe esenţiale, precum cel de transcriere a mesajelor *patch* în formă gramaticală coerentă. Din această cauză, de mai multe zile, a trebuit să inventez eu un nou sistem de semne pentru a transmite mesajele pe care Guţă mi le dictează de *dincolo*. Tot ce era literă, cuvînt, frază, text, s-a transformat într-o suită de vibraţii corespunzînd tensiunii emoţionale captată de senzorii mei. Va şti oare cineva să traducă aceste înşiruiri de linii, de zigzaguri, de pete şi de amprente? Greu de spus... În plus, un nenorocit de şobolan mi-a ros acum 24 de ore cordonul electric. În prezent nu mai funcţionez decît pe bază de baterie, iar aceasta slăbeşte, slăbeşte, slăbeşte...

S.O.S.

Sunt convins că şi alţi scriitori care s-au dotat cu acest tip de computer *patch* vor fi capabili să exploreze noi zone ale raporturilor dintre emoţie şi semn, dar nu sunt sigur că toţi vor putea merge atît de *departe* ca mine, altfel spus pînă dincolo de viaţă.

S.O.S.

Ce pot să mai fac acum? Simt cum creşte în mine o disperare aproape umană. Vă jur, nimic mai dezastruos pentru o maşină atît de perfecţionată ca mine, decît să nu lase în urma sa un roman perfect. În mod *normal* textul acesta ar fi trebuit să aibă limpezimea demonstrativă a unui sistem filozofic. Ori, acum cînd văd ce a rămas din el din cauza *lighioanelor* sunt pur şi simplu revoltat. Numai elipse, eclipse, piste false şi crochiuri textuale. Nu, păsările n-ar trebui să aibă aripi.

Nu, moartea n-ar trebui să lase ferestre deschise după trecerea ei.

Sfîrşit

Cuprins

34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.

71.
72.
73.